

The Project Gutenberg eBook of Klorinda, by Frances Hodgson Burnett

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Klorinda

Author: Frances Hodgson Burnett

Translator: Hanna Pakkala

Release date: July 15, 2015 [EBook #49443]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KLORINDA ***

Produced by Johanna Kankaanpää and Tapio Riikonen

KLORINDA

Erään aatelisnaisen elämänvaiheet

Kirj.

FRANCES HODGSON BURNETT

Suomentanut ["A Lady of Quality"] Hanna Pakkala

Helsingissä,
Kustannusosakeyhtiö Otava.

Suomal. Kirjall. Seuran Kirjapainon Osakeyhtiö, 1897.

SISÄLLYS:

1. Marraskuun neljäntenäkolmatta päivänä vuonna 1690.
2. Jeffrey herra tekee tuttavuutta tyttärensä kanssa.
3. Tuttavuutta jatketaan.
4. Kirkkoherran vierailu ja Klorinda neidin syntymäpäivät.
5. "Minua ei keksitä."
6. Anne sisko löytää erään muotokuvan.
7. Mitä kuutamossa tapahtui.
8. Eräs kohtaaminen ruusutarhassa ja eräs kihlaus.
9. Rehellinen kauppa.
10. Hänen ylhäisyytensä Osmondin herttua.
11. Jalon elämän loppu.
12. Dunstanwoldin lordin hautajaiset ja mitä niiden perästä tapahtui.
13. Taistelu elämästä ja kuolemasta.
14. Kreivitär Dunstanwolde kesyttää hevosen.
15. John Oxon herra löytää kadonneen voitonmerkin.
16. Mitä paneelitalonkissa tapahtui.
17. Eräs vastaanotto ja eräs kirje.
18. Kreivitär istuu kirjoittamassa.
19. Kova kohtalo.
20. Ylhäinen naiminen.
21. Perillinen syntyy.
22. Anne äiti.
23. Jeffrey herran viimeiset hetket.
24. Annen kuolema.

ENSIMMÄINEN LUKU.

Marraskuun neljäntenäkolmatta päivänä vuonna 1690.

Eräänä usvaisena talviaamuna vuoden 1690 lopulla kaikui Wildairs Hallin linnan pihalla koirien haukuntaa, huutoja ja kavioiden kalketta. Jeffrey herra teki näet lähtöä metsästysretkelle, ja kun hän oli kiihas luontoinen ja karkeääninen herra, jolla hyvällä tuulellakin ollessaan oli taipumusta kiroilemiseen, niin vallitsi aina aika mellakka kun hän ystävineen lähti ratsastamaan. Tällä kertaa meluttiin tavallista enemmän, sillä herralla oli mukana edellisenä päivänä tulleita vieraita; iltaruoka oli syöty vasta iltamyöhällä ja juotukin oli vahvasti, siitä syystä vaivasi tänään ketä päänsärky, ketä pahoinvointi, ketä taas ainoastaan pahat tuulet, niin että he milloin sadattelivat levottomia hevosiaan, milloin taas laukesivat kohti kurkkuaan nauramaan, kun joku joukosta lasi raakaa pilapuhetta. Niitä kuuluikin kosolta, sillä Jeffrey herra ja hänen toverinsa olivat koko kreivikunnassa kuulut sekä rohkeapuheisuudestaan että irstaista huvituksistaan ja oli todellakin onni, ettei heillä ollut naisia seurassa tänään, kun rivot puheet ja sadatukset kajahtelivat kylmässä talvi-ilmassa.

Jeffrey herra oli kaikista äänekkäin, sillä hän oli juonut ensin, ja vaikka hän aina kehui sietävänsä enemmän kuin muut ja pysyvänsä pöydässä viimeiseksi, olivat yölliset juomingit kumminkin saattaneet hänet pahalle päälle. Hän laaposti paikasta toiseen, sadatteli koiria ja sätti palvelijoita, ja kun hän nousi ison, mustan ratsunsa selkään, haukkuivat koirat ja rähisivät ihmiset niin, että olisi voinut luulla helvetissä olevansa.

Jeffrey herra oli pitkä, lihavanläntä mies, kasvot olivat punakat ja kauniit ja silmät mustat; nuoruudessa oli hän ollut kuulu suunnattomasta väkevyydestään, sekä ratsastustaidostaan ja urotöistään juomingeissa. Rajusta elämästään liikkui rumia huhuja, vaikkei hän suinkaan itse niitä rumina pitänyt, vain luuli niistä pikemminkin olevan hänelle aatelismiehenä kunniaa, sillä kun nämä juorut tulivat hänen korvilleen, purskahti hän riemuisaan nauruun. Hän oli nainut kreivikunnan mainioimman, viisitoistavuotiaan kaunottaren, mutta aivan lyhyen ajan kuluttua oli intohimonsa sammunut, ja sittemmin oli hän vihannut vaimoaan, kun tämä muka laiminlöi velvollisuutensa. He olivat olleet yhdeksän vuotta naimisissa, ja vaikka vaimonsa säännöllisesti joka vuosi lahjoitti hänelle lapsen, niin ei niistä yksikään sattunut olemaan poika, ja kun hän oli pahoissa väleissä lähimpien sukulaistensa kanssa, oli jokainen pieni tytär mielestään solvaus hänelle.

Ani harvoin seurusteli hän vaimonsa kanssa, joka oli lempeäluontoinen ja suri sorrettua tilaansa ja miehensä osottamaa ylenkatsetta. Lapsista oli elossa ainoastaan kaksi, toiset sairastuivat ja kuolivat jo

aivan pieninä. Hänen miehensä tuskin muisti häntä olevan olemassakaan milloin ei nähnyt häntä eikä hän suinkaan tänäkään aamuna häntä ajatellut. Mutta yhtäkaikki sattui niin, että hän erään tallirengin oikastessa jalustinta hänelle ja sättiessään tätä kömpelyydestään, katsahti ylös eräisen tuuheaan muratin ympäröimään ikkunaan. Siellä huomasi hän vanhan vaimon, joka veti uutimet syrjään ja katsoi alas häneen ikäänkuin olisi hänellä jotakin sanottavaa ollut.

Hän huudahti suuttuneena:

— Saakelia! Onko tuo eukko Hapannaama taas siellä, sanoi hän. —
Mitä se muori siellä tekee?

Uudin laskettiin alas ja eukko katosi näkyvistä, mutta hetken päästä tapahtui jotakin tavatonta. Tuo sama muori tunkeutui näet äreänä ja kiirehtien palvelijoiden ohi etehisessä ja liikkasi kivisiä portaita pihalle Geoffrey herran luo.

— Piru vieköön! huusi tämä. — Mitä te täällä teette? Ei suinkaan hän taas liene julennut hankkia minulle tytärtä elätettäväksi?

— Hävytöntähän se kyllä on, vastasi eukko jurosti, herraa jäljitellen. — Mutta tyttölapsi se sittenkin on; se on nyt tuntikauden vanha ja armollinen rouva —

— Olkoon hän kirottu! murahti Geoffrey tuikeasti. — Se on jo yhdeksäs, — se on niin paljon kuin yhdeksän liikaa! Tuohan on jo enemmän kuin mies jaksaa kärsiä. Hän tekee sitä vain minua ärsyttääkseen.

— Niinpä vain; harmittaahan se herrasmiestä, joka poika-perillistä haluaisi, vastasi eukko yhtä epäkunnioittavasti kuin herra itsekin, hän kun oli vanha liukastelija ja vallan hyvin tiesi, ettei kannattanut senlaisia rouvia kursailla, jotka eivät miestensä mielistä välittäneet.

— Se olisi ollut pulska poika, mutta kun se nyt kerran ei ole poika ja armollinen rouva —

— Saakeli niitä valitusvirsiä! huusi Geoffrey herra nyhtäen ohjaksia, niin että hevonen karkasi takajaloilleen.

— Hän ei antanut minulle rauhaa ennenkuin lähdin alas teidän luoksenne, armollinen herra, sanoi hoitajatar harmistuneena. — Hän käski minun sanomaan, että hän tuntee itsensä niin kummalliseksi ja haluaa teitä puhutella ennenkuin lähдете metsästämään.

— Minä en voi tulla, enkä minä tulisi jos voisinkin, en minä nyt sillä tuulella ole, vastasi hän. — Mitä hittoa hän nyt taas luulottelee? Tämä on nyt jo yhdeksäs kerta kun hän tuntee itsensä kummalliseksi, minua on oksettanut yhtähyvin kuin häntäkin, — mutta yhdeksää ei kärsivällisyyteni siedä.

— Jospa hän hourailee, sanoi hoitajatar. — Hän kyyröttää käppyrässä kuin kerä, silmät tuijottavat ja suu höpöttää, eikä hän antanut minulle rauhaa, ennenkuin lupasin sanoa teille: "Pikku Daphne-raukan tähden, jota varmaan ette ole unohtanut!" Hän puristi kättäni ja kertoi nuo sanat moneen kertaan.

Geoffrey herra nyhtäsi kiroten ohjaksia.

— Silloin hän oli viidentoista vanha, eikä ollut lahjoittanut minulle yhdeksää keltaihoista tytönheilakkaa, sanoi hän. — Sanokaa hänelle, että myöhästyitte, kun jo olin kerinnyt lähteä metsästysretkelle. Hän letkautti ruoskansa siimalla mustaa ratsuaan, joka lähti nelistämään, koirat, metsästäjät ja toverinsa lähtivät jäljestä. Tovereilla oli huulilla ivan hymy, he kun olivat keksineet syyn isäntänsä suuttumiseen.

* * * * *

Huone, jossa rouva pienen lapsensa kanssa makasi isossa, uutimilla varustetussa sängyssä, oli iso, seinäverhot riippuivat repaleina ja siinä oli vain harvoja huonekaluja. Äiti ei katsonut lastaan eikä liikuttanut sitä, näytti pikemmin siltä, kuin olisi hän siirtynyt syrjään päänalukselta, missä pienokainen kapaluksissaan makasi.

Pienikasvuinen hän oli, ja maatessaan tuossa isossa sängyssä, kasvot ja vartalo kuihtuneina kärsimyksistä, näytti hän melkein lapselta. Muinoisina lyhyinä onnensa päivinä olivat ne, jotka tyhjensivät maljoja hänen kunniaukseen, nimittäneet häntä Titaniaksi hänen verrattoman ihanuutensa takia, mutta silloin valuikin kiharainen tukkansa maahan asti, kun kammarineitsy heitti sen hajalleen, iho oli ruusunkarvainen, silmät suuret ja kauniit kuin hirvellä. Noin kuukauden ajan oli Geoffrey herra kiihkeästi ihailnut häntä, hänen rajut tunteensa ilmaukset ja kuuluisuutensa voittivat hänen sydämensä, niin että hän — vaikka olikin vielä aivan nuori ja lapsellinen — piti itseään onnellisimpina kuolevaisista sentähden, että Geoffrey herran mustat silmät lempeästi katsoivat häntä. Mutta naimisiin jouduttuaan

oli joka vuosi ja jokaisen lapsen syntyminen vähentänyt hänen kauneuttaan. Kaunis tukkansa harveni harvenemistaan, iho kalpeni ja vartalo turmeltui. Hän laihtui ja iho kävi kellertäväksi, entisistä pitkistä kiharoista ei enää ollut paljoa jäljellä ja silmänsä olivat suuret ja syvällä kuopissaan. Kun hän oli mennyt naimisiin vastoin sukulaistensa tahtoa, ja kun Geoffrey herra inhosi vierailuja ja kutsuja, missä hänen omat toverinsa eivät olleet mukana, niin hänellä ei ollut ketään ystäviä ja hän tunsu itsensä yhä yksinäisemmäksi kuta enemmän kolkkoja vuosia kului. Tämä toivoton ja surullinen elämä vaikutti sen, että lapsensa olivat heikkoja ja rumia ja kohta kuolivat tuottaen vain tuskaa hänelle syntymisellään ja kuolemallaan. Yhdeksäs makasi nyt tänä talviaamuna siinä hänen rinnallaan; melu, kavioiden kalke, koirain haukunta ja huudot olivat hiljenneet, ja muratin ympäröimästä ikkunasta tunkeva heikko valo vivahti kellertävän punaiselta.

Häntä vilutti ja tuli paloi huonosti liedellä, siinä kun oli niukasti puuta; hän oli yksin ja tiesi kuolemahetkensä lähestyvän. Vallan varmaan hän sen tiesikin.

Hän oli yksin, sillä puolisonsa hylkäämänä ja kaino- ja lempeäluontoisena hän ei voinut pakottaa harvalukuisia palvelijoitaan kuuliaisuuteen, eikä kukaan heistä täyttänyt velvollisuuttaan häntä kohtaan. Vaimo, jota Geoffrey herra eukko Hapannaamaksi nimitti, oli viimeisten viiden vuoden kuluessa tänlaisissa tapauksissa ollut hänellä ainoana hoitajana siitä syystä, ettei hän niinkuin moni osaavampi hoitaja suuria palkkoja vaivoistaan vaatinut, Geoffrey herra oli näet vannonut, ettei hän rupea maksamaan saadakseen tytön huitukoita niskoilleen. Se oli siivoton juopotteleva vanha akka, joka piti suustaan hyvän huolen ja vaati hyvää, voimakasta ruokaa jaksakseen muka vaikeita tehtäviään täyttää, vaikka hän kyllä ymmärsi asettaa niin, etteivät ne häntä suurestikaan rasittaneet, kun näet ei kukaan välittänyt pitää hänen töistään lukua.

— Yöllä oli niin levotonta, mutisi hän tuoden Geoffrey herran vastausta vaimolleen. — Vanhat jalkani ovat uupumaisillaan enkä jaksa selkäänikään oikaista. Minä menen alas kyökkiin saamaan hiukan ruokaa ja lämmittelemään. Teidän armonne oma kammarineitsy voi istua täällä sen aikaa.

Mutta hänen armonsa "oma kammarineitsy" oli myöskin Annen ja Barbaran ainoa hoitaja, heidän huoneensa olivat linnan toisessa kylkirakennuksessa, ja hänen armonsa tiesi vallan hyvin, ettei hän käskettynäkään tulisi ja ettei häntä käskettäisikään.

Hän tiesi myös, että tuli oli sammumaisillaan, mutta vaikka hän värisi vilusta peitteen alla, niin hänellä ei ollut voimia huutaa muijaa takaisin kun näki hänen poistuvan lisäämättä puita liedelle.

Siinä hän nyt makasi yksin, vaimo raukka, ei pienintäkään ääntä kuulunut hänen ympärillään; ohuet huulensa alkoivat vavahdella, ja suuret, vuoteen uutimiin tuijottavat silmänsä herahtivat kylmiä kyynelitä täyteen, ne valuiivat hitaasti kasvoille ja tuntuivat laihoja poskia viilistävän, eikä hän edes jaksanut pyyhkäistä pois vesi-juovaa kasvoiltaan.

— Yhdeksän kertaa tällä tavalla, läähätti hän voipuneena, — ja ainoastaan sadatusten ja moittivain kovain sanain takia. Olinhan itsekin vain lapsi, ja hän rakasti minua. Hän rakasti minua vielä tavallaan niinkauan kun nimitti minua omaksi Daphnekseen, omaksi kauniiksi, pikku Daphnekseen. Mutta nyt — hän käänsi hitaasti päänsä toisaalle. — Me naisraukat — suolainen kyynel vierähti huulille, ja hän tunsu sen katkeran maun, — olemme luodut silmänräpäyksen ajaksi hyväiltäviksi ja sitten näin makaamaan — sitä varten, ainoastaan sitä varten. Toivoisin että pienokainen tuossa olisi kuollut.

Hengitys kävi raskaammaksi ja läähättäväksi ja silmät yhä suurenivat.

— Olin lapsi vain, kuiskasi hän — lapsi vain — kuin — kuin tuo pienokainen — on oleva — jos hän elää viisitoista vuotta.

Huolimatta suuresta voimattomuudestaan, jota jok'ainoa läähättävä henkäys enensi, ponnisti hän viimeiset voimansa lähetakseen tyynyä, jossa lapsensa makasi, ja kun se vihdoon onnistui, makasi hän siinä tuijottaen lastaan ja sisäänpainunut rinta kohoili suonenvedontapaisesti. Selällään ammottavia silmiä alkoi jo kuoleman lasinkaltainen kalvo peittää, mutta himmenevä katse näki kuitenkin tuossa nukkuvassa lapsessa jotakin ihmeellistä ja levottomuutta herättävää. Muutamia tuntikausia se vasta oli elänyt, mutta kumminkaan sen kasvot eivät olleet punaiset ja ryppyiset kuin vastasyntyneen lapsen, vaan pienten kasvojen piirteet olivat omituisen selvät ja pientä päätä peitti sankka, musta, pehmonen tukka. Paremmiin nähdäkseen hän koetti vetäytyä vielä lähemmäksi.

— Ei hän ole toisten lasten näköinen, sanoi hän. — Ne eivät olleet kauniita — ja ovat turvassa. Tämä — tämä tulee olemaan — Geoffrey'n ja — *minun* näköinen.

Ratisten sammui kituva tuli.

— Jos hänestä tulee kaunis — ja hän äidittömänä jää isänsä hoteille, kuiskasi hän vaivaloisesti, — ei hänelle voi tapahtua muuta kuin pahaa. Ensi hetkestään hän, onneton pikku raukka, saa sitä kokea!

Kurkussa kuului korahdus hengittäissä, mutta lasinkaltaisissa silmissä välähti äkkiä kummallinen kiilto, ja hän vetäytyi hohottaen yhä lähemmä lasta.

— Se ei ole oikein, voihi hän. — Jos minä — jos minä voisin panna käteni suusi päälle — estääkseni sinua poloinen hengittämästä — niin se olisi parempi — mutta — voimani eivät — riitä.

Kuoleva ponnisti kaikki tahtonsa voimat pannakseen kätensä lapsen suulle. Kuihtuneissa kasvoissa leimahti raju ilme, korahdukset kurkussa yltivät ja hän kaatui suulleen lapsen rinnoille. Se heräsi ja avasi kaksi suurta mustaa silmää, sen vastasyntynyt elämä taisteli äidin kuolevaa heikkoutta vastaan. Hänen kylmä kätensä oli sen suun päällä ja pää painoi sen ruumista, sillä hänellä ei ollut voimia liikkumaan jos olisi tahtonutkin. Mutta tuolla pienellä olennolla oli ihmeelliset voimat. Hän taisteli ja väänteli pieniä jäseniään kunnes käsi luiskahti pois ja saatuaan suunsa vapaaksi alkoi hän kirkua. Eikä kirkunakaan ollut kuin vastasyntyneen lapsen, vaan se oli kovaa ja kimakkaa ja tuntui siinä kuin lapsellista kiukkuakin. Ei hän ollut niitä, jotka nöyrästi taipuvat, hän oli luotu taistelemaan.

Kenties lapsen kimakat huudot kuuluivat äidille, sillä hän hengitti kolmasti syvään ja vaikeasti — viimeisen kerran vavahdellen ja katkonaisesti — ja liedellä sammui viimeinen tulen kipinä.

* * * * *

Kun hoitajatar toimekkaana astui huoneeseen, oli se kylmä ja kolkko kuin hauta, — liedellä oli vain hiipunutta tuhkaa, kolkkoa hiljaisuutta häiritsi pienokaisen kirkuna ja hänen armonsä makasi kuolleenä, pää lepäsi lapsen jaloilla ja lasinkaltaiset, ammottavat silmät tuijottivat lapseen, ikäänkuin Kohtalolta vaatien vastausta kamalaan kysymykseen.

TOINEN LUKU.

Jeoffrey herra tekee tuttavuutta tyttärensä kanssa.

Linnan eräässä kylkirakennuksessa, tyhjissä, huonosti sisustetuissa huoneissa olivat vainajan lapsi raukat elelleet lyhyen aikansa ja yksi toisensa perästä kuolleet. Jeoffrey herra ei halunnut nähdä heitä ja jos se joskus ihmeeksi tapahtui, oli siihen syynä joku onneton sattuma. Ei äitikään surrut kuutta kuollulta lastaan; hän oli itkenyt sitä onnetonta kohtaloa, joka saattoi heidät maailmaan, ja kun ne siitä lähtivät, tiesi hän, ettei hänen tarvinnut surra heidän aikaista kuolemaansa. Niitä kahta, jotka vielä elivät, katseli hän päivästä päivään suurenevalla surulla, hän kun näki ettei niistä tulisi kaunottaria, sillä erinomainen kauneus ainoastaan olisi isän silmissä puolustanut heidän olemassa oloaan, kauneus kun olisi auttanut heidät hyviin naimisiin, niin että hän pääsisi heitä elättämästä. Mutta ulkonaista kauneutta oli luonto hyvin niukalti lahjoittanut Anne ja Barbara raukoille. Pikku neidit olivat iholtaan kalpeita, kasvot olivat kovin tavalliset ja nykerönenäiset, he olivat erään naimattomana kuolleen tädin näköiset, ja naimattomina hekin kai tulisivat kuolemaan. Jeoffrey herra ei sietänyt heitä silmissään, ja kun he sattumalta kuuluivat hänen askeleensakkaan, piiloutuivat he nurkkiin, ovien taakse ja mihin vain pääsivät. Heillä ei ollut leluja eikä leikkiveroita eikä huvituksia paitsi mitä lapsellisen viaton kekseliäisyys itselleen hankkii.

Äitinsä kuoltua oli surullinen nuoruuden aika heillä odotettavissa. Eräs vanha, naimaton neiti, perheen köyhä sukulainen, oli ainoa sivistynyt ihminen, jonka kanssa he seurustelivat. Jottei ylhäisessä köyhyydessä nälkään kuolisi, oli hän tarjoutunut rupeamaan näiden lasten kotiopettajattareksi, vaikkei hän luonteensa eikä kasvatuksenkaan puolesta olisi senlaiseksi soveltunut. Neiti Margery Wimpole oli ymmärrykseltään jotenkin typerä; perin hyväluontoinen hän oli, mutta häneltä puuttui täydellisesti arvokkaisuutta ja älyä.

Jeoffrey herra ja palvelijat vaikuttivat hänessä alinomaista pelkoa, palvelijat kun näet tiesivät hänen olevan armoleivällä, kohtelivatkin häntä sen mukaan. Vasemmassa kylkirakennuksessa olevaan kouluhuoneeseen piiloutui hän oppilaineen, joita hän opetti lukemaan ja kirjoittamaan ja merkkukankaalle ompelemaan. Sen enempiä hän ei itsekään tainnut.

Ei silläkään lapsella, jonka synnyttyä äiti heitti henkensä, ollut valoisampaa tulevaisuutta toivottavana kuin sisarillakaan. Hän oli isänsä mielestä liikalainen vielä enemmän kuin ne toiset, hänestä kun kolmen tyttären vaikkapa aivan yksinkertaisenkin ylöspito ja vaatetus tuntui kukkaroa liiaksi rasittavan. Vaimonsa oli ollut kaunotar vaan ei perintöläinen, ja kun omistamansa tila ei ollut aivan iso, niin riittivät hänen tulonsa parhaiksi vain juominkein ja peliseurain tuottamiin menoihin.

Kasteessa sai lapsi nimen Klorinda ja hän kasvatettiin melkein ensi hetkestä saakka renkituvassa ja piikain kammarissa. Yhden ainoan kerran näki isänsä hänet aikaisimman lapsuutensa aikana ja silloinkin vain sattumalta, hän kun ei koskaan pyytänyt häntä nähdäkseen; arvaamatta hän näki hänet hoitajansa sylissä muutamia päiviä äidin kuoleman jälkeen. Tyttö oli näet nuori ja kaunis, ja oli antautunut rakkausseikkailuun erään ratsupalvelijan kanssa; hän meni juuri tätä tapaamaan ja astui lapsi sylissään tallipihan poikki, kun Geoffrey herra, joka tuli uutta hevostaan katsomasta, äkkiä tuli hänelle vastaan tallin ovesa, juuri kun hän aikoi astua siitä sisään.

Tyttö vavahti peljästyksestä ja oli vähällä pudottaa sylistään lapsen, joka porahti parkumaan. Siinä nyt sattui Geoffrey herra näkemään lapsen ja se näky pani verensä kuohumaan, hän ilmaisi tottuneella tavallaan vihaansa, niin että hoitaja vapisi peljästyksestä.

— No helkkari! huusi hän rientäen tiehensä; — tuohan on rumin niistä kaikista! Kirottu keltanaamainen tytönkakara, silmät sillä on kuin huuhkajalla ja ääni kuin kalkkunalla. Tuskinpa senlaista miestä löytyy, joka tuostakaan tölleröstä minut vapauttaisi.

Kuuteen vuoteen hän ei tyttärtään nähnyt. Mutta suurta älykkäisyyttä ei tarvittukaan huomaamaan, että oli paras pitää lapset hänen näkyvistään, ja se olikin helppoa, hän kun karttoi sitä osaa talosta, jossa ne asuivat, kuin olisi se ollut ruton saastuttama.

Mutta Klorinda näytti olevan tanakampaa tekoa kuin vanhemmat sisarensa, sen palvelijat ja opettajaneiti kohta suureksi harmikseen keksivät. Kun eukko Hapannaama veti hänet esiin äitinsä ruumiin alta, ei hän asettunut huutamasta, vaan kirkui kokonaisen tunnin sen jälkeen, vaikka muori pudisti ja löi häntä selkään, rauhoittaakseen häntä. Muija parka teki työtä näännyksiin asti, mutta lapsi vain ei tahtonut asettua, sillä näytti ikäänsä nähden olevan erinomaiset voimat ja harvinaista kestävyyttäkin.

— Enpä ole mokomaa penikkaa vielä nähnyt, ähki vanhus. — Sillä on ääntä kurkussa kuin kuusikuisella poikalapsella. Aivanhan siitä kuulokalvot halkeavat. Ole vaiti, mokoma villikissa.

Tämä oli vain alkua. Lapsi kasvoi ihmeen nopeasti, muutamien kuukausien kuluttua oli se harvinaisen vankka lapsi, sillä oli tanakka selkä ja se osasi perheessä ennen huomaamattomalla tavalla saattaa tahtonsa kuuluville. Kun hän tahtoi jotakin, parkui hän semmoisella voimalla, etteivät lähellä olevat saaneet rauhaa ennenkuin tekivät mieliksi hänelle. Palvelijat tekivät parastaan ollakseen hänelle mieliksi, että rauhassa saisivat jutella ja häiritsemättä rakastella. Sitenhän he vain noudattivat ylempien esimerkkiä, sillä sehän on tunnettua, ettei tavallisesti alistuta kuulemaan jaloja ja viisaita ihmisiä, vain niitä, jotka vastusta kohdatessaan osaavat käyttäytyä niin epämiellyttävästi, että he katkeroittavat elämän muilta kunnes saavat tahtonsa täytetyksi. Sen käsitti pikku Klorindakin sangen pian lapsellisella oveluudellaan, ja sen kerran keksittyään käytti hän sitä aina hyväkseen. Siitä ajasta alkaen kun hän ei vielä ymmärtänyt haluta muuta kuin korppuvelliä, ja hän huomasi, ettei muuta tarvittu kuin huutaa kurkun täydeltä saadakseen vellikupin eteensä, niin hän sitte aina koetti samaa keinoa. Päästyään vuoden vanhaksi seisoi hän jo tanakasti pienillä jaloillaan ja löi sisariaan saadakseen heiltä leikkikaluja, ja hoitajaansa, kun tämä tahtoi hänelle toista pukua muuttaa. Hän raivostui vähäpätöisimmästä syystä, ja silloin hän polki jalkaa ja peuhasi niin, että sitä oli kumma katsella. Palvelijat kiusoittivatkin häntä usein huvikseen vain. Heidän parhaita huvituksiaan talvi-iltoina oli asettaa Klorinda neiti piirinsä keskeen ja siinä ärsyttää häntä kunnes kasvonsa hehkuivat tulipunaisina kiukusta ja hän ryntäsi heidän kimppuunsa lyöden pienillä nyrkeillään ja huutaen kuin riivattu.

— Hitto vieköön! sanoi pöydänkattaja eräänä iltana, — tyttö on tullut isäänsä luonnon puolesta, ne ovat niin toistensa kaltaiset kuin kaksi hernettä. Tyttö peuhaa ja sadattelee täällä aivan kuin Geoffrey herra hevostensa ja koirainsa parissa.

— Samanlainen vartalokin tytölle aikaa myöten muodostuu, sanoi taloudenhoitajatar.

— En ymmärrä mikä sattuman oikku se hänestä tytön teki, poika hänen olisi pitänyt olla. Hänestä olisi tullut herralle komea perillinen. Hänellä on reidet ja hartiat kuin vankalla poikalapsella, vaikkei hän vielä ole kolmenkaan vuoden vanha.

— Siinä Geoffrey herra suuresti erehtyi, kun sanoi häntä rumaksi, sanoi lastenhoitaja. — Hänestä kasvaa kaunis nainen, vaikka hänestä kenties tulee liian suurikasvuinen. Tummanverinen hän on, mutta posket ja huulet ovat punaiset kuin raudustammen marjat, huuhkajasilmänsä ovat sysimustat ja niitä pitkät ripset verhoovat aivan kuin uutimet ikkunoita. Katsoppas vain miten sankka hänellä on tukka, ja miten se kiharina kiemurtelee pitkin selkää! Hänen äitinsä, armollinen rouva, oli kaunotar aikoinaan, mutta tyttärestä tulee upeampi, hänellä on kaunismuotoiset jäsenet ja hartiat ja senlainen luja tahto, että hän voi pakottaa jok'ainoan miehen itseensä ihastumaan.

— Niinpä kyllä, sanoi taloudenhoitajatar, joka jo oli vanhemmallapuolen ikäänsä, — ja kyllä hänestä

täyskasvaneena on vaivaa ja puheen-ainetta. Hän tulee omia teitään kulkemaan, suokoon vain Jumala, ettei hänestä tulisi *liiaksi* isänsä kaltainen, ja ettei hän hänen jälkiään seuraisi!

Totta se olikin, että hän oli sekä erinäköinen että eriluontoinen kuin sisarensa. Molemmat vanhemmat lapset, Anne ja Barbara, olivat liian hyväluontoisia ollakseen kellekään vaivaksi, muita Klorindan nopea kehittyminen saattoi neiti Margery Wimpoille tuskaa ja huolta. Hän ei uskaltanut nuhdella palvelijoita, joiden menettely turmeli lapsen ja joiden tapoja se jäljitteli.

Jeoffrey herran palvelijat eivät näet olleet parempitapaisempia kuin isäntänsäkkään, ja kun tyttönen kasvoi heidän keskuudessaan, niin hän tottui näkemään ja kuulemaan paljon senlaista, jota useimmat aatelisneidit eivät saa nähdä eikä kuulla. Klorinda neiti rakasti koiria ja hevosia, ja tallissa hän palvelustyttöjen kerällä viipyi tuntikaudet, tytöt kun mielellään seurasivat häntä sinne, saadakseen itse huvitella ja liehitellä miespalvelijoita. Hän leikki koiratarhassa ja hevosten luona ja oppi häikäilemättä kiroilemaan aivan kuin Giles ja Tom, jotka hiasinta hoitivat.

Outoa oli kuulla tuon pienen, punaisen lapsensuun kiroilevan ja sättivän jokaista, ken ei hänelle mieliksi ollut. Raju luontonsa kuohahti pian ja tallirencejä kovasti huvitti heidän nuoren neitinsä vihan vimmassa käyttämät sanat ja lauseparret. Jos häntä estettiin pienintäkin oikkua täyttämästä, alkoi kaunopuheliasuutensa heti tulvilla, ja se oli melkein samanlaatuista kuin riitelevien kalankaupustelijain tahi kapakkaneidin. Hänellä ei ollut läheisyydessään ketään, joka olisi ajatellut tahi säälinyt hänen surkuteltavaa kohtaloaan tahi opettanut häntä intohimojaan hillitsemään. Tällaisissa oloissa kasvoi tuo pikkunen äkäpussi, ja päivä päivältä voimistui hänen ruumiinsa ja kauneutensa kävi huomattavammaksi ikäänkuin olisi hän kukoistanut ja kasvanut saamastaan raa'asta ravinnosta.

Vihdoin valkeni päivä — hän oli silloin kuusivuotias — jolloin sattuman oikku ohjasi hänen kohtalonsa uudelle uralle.

Hän ei vielä ollut kolmea ikävuottaan täyttänyt, kun eräs tallirenki nosti hänet hevosen selkään ja talutti sitä ympäri tallipihaan. Siitäkö tyttönen ihastui, hän kirkui ilosta, kiskoi ohjaksia ja mauskutti suutaan katsojien raikuvan naurun kajahdellessa. Siitä hetkestä saakka tahtoi hän joka päivä ratsastaa ja oli niin uskalias että se suuresti hauskutti hänen palvelijaystäviänsä. Kohta hän ei suvainnut itseään kiinnipideltävän, vaan istui hevosen selässä suorana ja kahden reisin kuin poika; milloin hevonen ei astunut hänelle mieliksi, sadatteli hän, potki sitä kantapäillään ja löi sitä nyrkeillään. Hän ei koskaan tuntenut pelkoa, ja tallirengit eivät uskaltaneet hänelle ruoskaa antaa eikä nostaa häntä kovin tulisen ratsun selkään. Kuuden vuoden vanhana hän jo ratsasti kuin aikamies ja tunsu yhtä hyvin hevoset kuin isänsäkin, mutta tämä ei tiennyt siitä mitään, kun aina asetettiin niin, ettei tyttö ollut saapusalla kun Jeoffrey herra kävi talleissa.

Sattuipa niin, että se hevonen, jolla Jeoffrey herra useimmin ratsasti, juuri oli tyttärensä lemmikki, ja tämä raivostui aina milloin ei hevonen ollut pilttuudessaan, Jeoffrey herra kun usein oli sillä ratsastamassa. Silloin hän purki vihaansa tallirenceille ja sätti heitä kun julkesivat viedä hevosen pois, se suuresti huvitti heitä kun tyttö ei tiennyt kuka sen kepposen oli hänelle tehnyt. Hänellä ei todellisuudessa ollut aavistustakaan isänsä olemassa olosta, hän kun ei koskaan ollut isäänsä nähnyt eikä kuullut hänestä muuta kuin nimensä, jota hän ei arvannut panna itsensä kanssa mihinkään yhteyteen.

— Kunpa Jeoffrey herra vain kerrankaan itse näkisi ja kuulisi häntä, kun hän raivoo meille ja hänelle siitä, että hän uskaltaa omalla hevosellaan ratsastaa, sanoi muuan vanhemmista tallirenceistä kerran kun he parhaallaan nauroivat hänelle. — Vannonpa että hän nauraa hohottaisi ja mielistyisi tytön hävyttömyydestä — hänellä kun on isänsä luonto. Hänhän on samaa lihaa ja verta ja niin saakelin vihainen kuin isä itsekin.

Tänä hänelle niin vaiherikkaana aamuna oli hän tavallisuuden mukaan mennyt talliin, mutta tuon ison, mustan hevosen pilttuu olikin tyhjä. Heti hänen verensä kuohahti. Hän puristi pienet kätensä nyrkiksi, polki jalkaa ja kiroili tavalla, jota on sopimaton kertoakkaan.

— Missä se on, huusi hän. — Se on minun oma hevoseni, eikä kukaan saa sillä ratsastaa. Kuka se aina sen ottaa? Kuka se on? Kuka?

— Se on muuan roisto, nauroi tallirenki, jolle hän vihaansa purki. — Hän sanoo sitä hevosekseen, ja aikoo ratsastaa sillä milloin mielensä tekee.

— Se ei ole hänen, — se on minun! huusi Klorinda neiti kasvot hehkuvina vihastuksesta. — Minä tapan hänet! Se on minun hevoseni. Sen pitää olla minun!

Mutta tallirengit vain yhä enemmän härsyttivät häntä, heitä kun hänen raivonsa huvitti, ja totta puhuen hän oli sitä kauniimpi kuta enemmän vihansa yltyi, se kun pani poskensa punottamaan ja suuret mustat silmänsä leimuamaan. Tällaisina hetkinä ei hänessä ollut rahtustakaan naisellisuutta, vaikka

häntä ainakin pikemmin olisi luullut pojaksi kuin tytöksi, hän kun ikäisekseen oli tavattoman kookas ja kehittynyt. Vihdoin sanoi muuan apulaispoika ilvehtien:

— Mies, joka hevosen otti, on jättänyt sen portille pääportaiden eteen. Äsken näin sen seisovan siinä odottamassa. Mies itse oli mennyt sisään.

Tyttö kääntyi mennäkseen ottamaan selkoa asiasta. Talon etupuolta hän tuskin tunsikaan, häntä kun aina huolellisesti piiloteltiin vasemmassa kylkirakennuksessa ja pohjakerroksessa. Aina ulos mennessä talutettiin häntä salaa erään takaportin läpi; hän ei koskaan saanut kulkea ison etehisen kautta, jossa olisi voinut isäänsä kohdata.

Nytkin hän juoksi takaportille, kun hän sen tiesi entuudestaan, aikoen siitä osautua linnan etusivulle. Sisään päästyään marssi hän vihaisena ja rohkeana käytävään ja huoneitten läpi, joita hän ennen ei ollut edes nähnytkään, ja kun hän, kummallisesta itsepäisyydestään ja rohkeudestaan huolimatta kumminkin oli vain lapsi, niin hän nähdessään kaikkea tuota uutta melkein unhotti syyn vihastumiseensa ja pysähtyi tuontuostaankin jotakuta kuvaa katsomaan tahi ottamaan käteensä jotakin esinettä, mikä sattui hänen uteliaisuuttaan herättämään.

Muutaman oven kautta, jota hän kaikin voimin sysäsi ennenkuin se aukeni, saapui hän vihdoin etehiseen. Hän seisattui keskelle lattiaa uteliaana ja huvitettuna katsellen ympärilleen. Se oli kaunis huone, seinillä oli hirvensarvia, aseita ja ketunhäntiä, seinäin mustasta tammesta tehty laudoitus oli veistoksilla koristeltu, lattia ja huonekalut olivat tammesta. Tässä huoneessa oli kaikki huonosti hoidettua ja pahoin pideltyä; entisinä aikoina se oli ollut talon merkillisyyksiä ja olisi kyllä ansainnut paljonkin paremman hoidon. Seinillä keksi hän useita metsästysretkiltä tuotuja voitonmerkkejä, joita hänen mielensä teki, mutta kun hän ei yltänyt niihin, niin täytyi tyytyä vain niitä katselemaan ja ihmettelemään. Eräältä vanhalta tammipenkiltä löysi hän kumminkin muutamia kapineita, joihin hän pääsi käsin, hän otti ne heti ja istuutui lattialle niiden kanssa leikkimään. Metsästyspiiskaa hän letkautteli aikatavalla ja otti sitten ruutisarven, jonka isänsä Geoffrey herra sattumalta juuri vähää ennen etehisen läpi astuessaan oli penkille pannut. Hän teki näet lähtöä metsästämään ja oli nyt mennyt ruokailuhuoneeseen virvoitusryppyä ottamaan.

Saatuaan kaapista viinaryypyn palasi hän kiireesti takaisin ja näki ensimmäiseksi lattialla istuvan tyttärensä, kaatamassa ruutia sarvesta tammiselle lattialle. Hän ei ollut tytärtään nähnyt sittenkuin hän hänet syntymisensä perästä sattumalta kohtasi hoitajansa sylissä, eikä hän vuosikausiin muistanut olevansa isä, paitsi milloin hän vasten mieltään pakotettiin antamaan rahaa lasten pieniin tarpeisiin. Siitä syystä hän nyt, nähdessään lapsen kaatavan maahan hyvää ruutiansa juuri kun hän sitä parhaiten tarvitsi ja kun oli kiire lähtö mielessä, luuli pientä pahantekijää jonkun palvelijan hävyttömäksi kakaraksi, joka oli hiipinyt hänen alueelleen pahantekoon. Hän karkasi lapsen kimppuun ja tempasi häntä rajusti käsivarresta seisalleen, ruutisarven hän kiskasi lapsen kädestä ja löi häntä kovasti korvalle.

— Saakelin kakara, huusi hän. — Niskasi minä nurin väännän, mokoma syyhyinen pikku ilkiö; ja hän soitti, niin että kellon vedin oli katketa.

Mutta hänpä ei arvannutkaan kenen kanssa oli joutunut tekemisiin. Pikku neiti kiljasi että seinät kajahtivat, tempasi ruoskan lattialta, karkasi sillä isänsä luo ja alkoi kiroten ja raivoisana sutkia häntä lihaville säärille minkä jaksoi.

— Kirottu konna! Kirottu konna! kiljui hän. — Silmät minä päästäsi revin! Maksan minä ruumiistasi kiskon! Mene helvettiin!

Kiroukset tulvivat hänen suustaan niin pelottoman rohkeasti, että Geoffrey herran käsi vaipui alas kellon vetimestä ja hän laukesi kohti kurkkuaan nauramaan ja nauroi kaiken aikaa kun tyttönen siinä häntä löi ja peuhasi.

Palvelijat äkillisen soiton kuultuaan ja huomattuaan Klorinda-neidin kadonneeksi, riensivät peljästyneinä etehiseen, jossa heillä oli vastassa todellakin kaunis näky, — pikku neiti, pieksämässä isäänsä, repien ja kiskoen häntä käsillä ja jaloilla, ja isä siinä nauraa hohottaen haljetakseen.

— Kenen tämä vihainen pikku pentu on? huusi hän kyynelten valuessa alas pitkin punakoita poskiaan. — Kuka hän on, tuo pieni perkeleen sikiö? Kuka hän on, saakeli soikoon?

Hetkisen palvelijat ällistyneinä tuijottivat toisiinsa, tietämättä ja uskaltamatta sanaakaan sanoa. Vihdoin lapsenhoitajatar, joka läähättäen juoksi huoneeseen, uskaltautui sanomaan totuuden.

— Sehän on pikku Klorinda neiti, herra Geoffrey, änkytti hän, — hänen armonsa nuorin lapsi — se, jonka jälkeen hän lapsivuoteeseen kuoli.

Hohottava naurunsa katkesi äkisti ja hän jäi ällistyneenä pientä raivotarta tuijottamaan. Hengästyksiin asti oli tyttönen pieksänyt häntä, nyt hän jo taukosi ja vetäytyi pari askelta taaksepäin. Hänkin tuijotti isäänsä, katse vihaa ja uhkaa säihkyen. Suuret mustat silmänsä leimusivat, pää oli taaksepäin heitettyinä, kasvot paloivat tulipunaisina ja sankka, sysimusta tukkansa töröttö pystyssä kauniitten, vihastuneiden kasvojen ympärillä ikäänkuin valmiina Medusan käärmeiksi muuttumaan.

— Kirottu konna! huusi hän uudestaan. — Minä tapan sinut, perkele!

Jeoffrey herra puhkesi taas nauramaan.

— Onko sinun nimesi Klorinda? sanoi hän. — Jeoffrey olisi nimesi pitänyt olla, ellei äitisi olisi senlainen hölmö ollut. Vihaisempaa pientä perkelettä en koskaan ole nähnyt, enkä kauniimpaakaan.

Hän nosti tyttönsä ylös ja piti häntä kädenpituuden päässä pitkällä, tutkivalla silmäyksellä tarkastaen lapsen kesytöntä kauneutta.

KOLMAS LUKU.

Tuttavuutta jatketaan.

Tytön kauniit kasvot ja vartalo ja hänen tavaton pituutensa olisivat jo isää miellyttäneet, mutta hänen rohkea hurjuutensa ja palvelijoilta oppimansa raa'at elkeensä huvittivat häntä siihen määrään ja soveltuivat niin hyvin hänen juomarenttu-luonnolleen, että hän heti otti lapsen uutena, lystinä leikkikaluna huostaansa.

Unhottaen metsästysretkensä laski hän hänet alas lattialle tahtoen sovittaa häntä. Aluksi tyttö ei hänestä välittänyt, näyttäytyi vaan yrmeältä kaikista hänen ponnistuksistaan huolimatta. Viina oli noussut hänelle päähän, hän tuli iloselle leikkituulelle, niinkuin ainakin väkeviä nautittuaan. Hänestä oli kuin olisi hän leikkinyt koiranpennun kanssa, tahi huvitellut katselemalla taistelunhimoista nuorta kukkoa. Hän käski palvelijat takaisin kyökkiin, ne hiipivät tiehensä, naiset ihmetyksestä tyrmistyneinä ja miehet salavihkaa naureskellen, kunnes pääsivät renkitupaan, jossa puhkesivat röhönauruun.

— Niinpähän kävi kuin sanoimmekin, nauroivat he. — Hänen tarvitsi vain nähdä miten kaunis lapsi oli ja huomata hänet itseään kiukkuisemmaksi. Olipa hänellä rohkeutta koko lailla — kuinka hän löi ja haukkui häntä! Se oli lystintä mitä nähdä voi! Eipä tyttö pelännyt häntä enemmän kuin koiranpentua ja hän vain nauraa hohotti haljetakseen.

— Tiedätkö kuka minä olen? kysyi Jeoffrey herra hymyillen lapselta laskettuaan hänet alas tammipenkille ja asettuen itse eteen seisomaan.

— En, sanoi pikku Klorinda neiti, rypistäen mustat kulmakarvansa ja iskien kauniit huuhkajasilmänsä läpitukevasti häneen. Vihaansa isän iloisuus jo lauhdutti, ja hohottava nauru alkoi huvittaa häntä vaikka hän ei halunnut näyttää että sydän jo sulii.

— Minä olen isäsi, sanoi hän. — Isääsihän sinä äsken lölylyytit. Sinulla taitaa olla kova käsi — näytäppäs.

Hän puuttui tyttöä kalvoseen ja työnsi hihaa ylemmä.

— Koetappas lyödä minua, huusi hän. — Mene tiehesi!

Isä taas nauramaan. Hän ennätti jo nähdä, että pieni käsivarsi oli valkoinen ja luja kuin marmorikivi ja lihakset siinä olivat kuin isoilla pojilla.

— Saakeli senlaista kuusivuotiaista tyttöstä! huusi hän ylpeänä. Tahdotko vielä minua lölylyyttää? He, ruoska!

Hän otti ruoskan lattialta, jonne tyttö oli sen viskannut ja asetti sen hänelle käteen. Hän otti sen, vaan ei hän enää halunnut sillä lyödä. Kulmakarvat kurpistuneina katseli hän vuoroin isää vuoroin ruoskaa. Äkkiä se juohutti hänelle mieleen hevosen, jota hän oli lähtenyt etsimään.

— Missä hevoseni on? kysyi hän käskevällä äänellä. — Missä se on?

— Sinunko hevosesi? toisti isä. — Mikä se on sinun hevosesi?

— Rake on minun hevoseni, vastasi tyttö, — se iso, musta. Se kirottu mies on sen taas vienyt, ja hän sadatteli ja haukkui ja uhkasi miestä, jonka luuli hevosen vieneen, ja sekös Geoffrey herraa ihastutti. — Rake on minun hevoseni, lopetti hän. — Sillä ei kukaan muu saa ratsastaa.

— Eikö kukaan muu? huudahti isä. — Ethän ainakaan sinä osanne sillä ratsastaa?

Majesteettillisen ylenkatseellisesti katsahti tyttö häneen.

— Missä se on? hän kysyi. Ja kun hän äkkiä ulkoa kuuli kavioiden kuopivan hiekkaa, hevonen kun näet odotusta pitkästyi, muisti hän että tallipoika oli sanonut nähneensä hänen lemmikkinsä seisovan portin luona, hän laahusti alas penkiltä ja juoksi ulos kurkistamaan. Suustaan pääsi riemunhuuto.

— Tuollahan se onkin! sanoi hän. — Minä näen sen; ja hän vierä päistikkaa portaita alas tullakseen hevosen luo.

Geoffrey herra kiiruhti jäljestä. Se olisi ollut hänelle koko kepponen, jos tyttö nyt olisi päänsä halaissut.

— Hoi! huusi hän tytölle. — Varo toki hevosen jalkoihin joutumasta, sinä pikku perkele!

Mutta tyttö juoksi ilosta huutaen hevosen eteen ja tarttui sen toiseen etujalkaan; Rake taivutti päänsä alas, nuuhkasi lasta ja näperteli häntä hyväillen. Siten ohjaket tulivat hänen saatavilleen, hän tarttui heti niihin ja piti hevosen päätä alhaalla niin että voi sitä hyväillä, tähän tuttavallisuuteen näkyi hevonen olevan hyvinkin tottunut.

— Se on minun hevoseni, selitti hän ylpeänä isänsä tullessa heidän luokseen. — Se ei anna Gilesin näin leikkiä kanssaan.

Geoffrey herra katsoi häneen paisuen tyytyväisyydestä.

— Minä olisin sanonut sitä valheeksi ellen itse olisi sitä nähnyt, sanoi hän itsekseen. — Hän tuossa ei ole tytönkakarä, sen minä vannon. Luulin sitä minun hevosekseni, sanoi hän tytölle, — vaan päivän selvään on, että se onkin sinun.

— Nosta minut sen selkään! sanoi hänen vastalöydetty jälkeläisensä.

— Oletko ennen sillä ratsastanut? kysyi Geoffrey herra, joka ei voinut epäilyksistään päästä. — Sano isällesi, oletko ennen sillä ratsastanut.

Pitkien silmäripsiensä alta katsahti hän karsaasti isäänsä, — se oli yrmeä, vain samalla vilkkaasti hellyttävä katse, sillä tahtonsa hän tahtoi saada täytettyä ja hän oli kavala ja älykäs kuin pieni noita.

— Olen! vastasi hän. — Nosta minut sen selkään, isä!

Geoffrey herra ei ollut sukkelaälyinen mies, väkevät juomat kun jo niin kauan olivat hänen aivojaan turmelleet, mutta raakamainen vaisto osotti hänelle tytön sanoissa piilevän omituisen kavaluuden, kun hän imarrellakseen ja viehättääkseen viskasi hänelle viimeksi lausumansa sanan, vaikka vielä olikin nyreissään. Taaskin hän nauraa hohotti ihastuksesta.

— Nosta minut sen selkään, isä! matki hän. — No, senpä kyllä teen — tahdon nähdä miten siellä menettelet!

Hän puuttui tyttöä kainaloihin ja nosti hänet ylös. Päästyään satulaan istui tyttö siihen heti kahden reisin. Oikein hän oli haltioissaan, tarttui ohjaksiin lujalla kädellä kuin konsaan vanha ratsastaja, selkä suorana hän istui siinä, ja kasvot voitonriemusta ja ihastuksesta hehkuvina. Rake näytti tottelevan hänen iloista nauruaan yhtä hyvin kuin pienen kätösen ohjaamistakin. Se näytti vilkastuttavan ja saattavan häntä hyvälle tuulelle. Pienen ratsastajansa kanssa hytkähti se juosta lönkyttämään lehtikujaa pitkin, tyttönen puristi jalkansa lujasti sen kupeisiin, istui satulassa tanakkana ja pelottomana ja laski sen nelistämään, hän oli näet oppinut ohjaamaan sitä yhtä hyvin kuin ratsupalvelijakin, joka oli hänen ystävänsä ja uskottunsa. Hänen ikäisensä tavallinen lapsi ei olisi tänlaisessa vauhdissa pysynyt hevosen selässä, mutta Klorinda istui siinä kuin pieni jockey, ja Geoffrey-herra seurasi jäljestä, paukutti käsiään ja kiljui mieltymyksestä.

— Tuhhat tulimaista! sanoi hän. — Ei kenelläkään koko kreivikunnassa ole tuonlaista pientä perkeleen kakaraa — ja Rake on "hänen hevoseni" ja sillä hän osaa ratsastaa! Sinä miellytät minua, tyttönen — lempo vieköön, kuinka sinä miellytätkin!

Pitkän tuntikauden piti Geoffrey herran leikkiä hänen ja Raken kanssa, sitten tyttö vei hänet talleihin

ja komenteli empimättä häntä siellä hevosten ja koirain luona milloin minnekin. Hän oli näet huomannut että tuo iso mies, johon hän oli sattunut yhtymään, oli vaikutusvaltainen ja mahtava mies, ja että hänestä voi hyötyä olla.

Palattuaan takaisin sisälle tahtoi Jeffrey herra tytön kanssaan päivälliselle, hän huusi olutta ja joi sitä ja kunnosti itseään oiva lailla ja isä oli nauruun tukehtua hänen lapsellisen hävyttömästä käytöksestään.

— Enpä ole näin nauranut, sittenkuin kahdenkymmenen vuoden vanhana, sanoi hän. — Se nuorentaa minua, ja kun nyt kerran sattumalta yhdyin häneen, niin en häntä enää luotani laske. Se on hauskaa ajan kuluketta ikävinä hetkinä, joita näin vanhalla puolen ikää useinkin sattuu.

Hän lähetti hakemaan tytön hoitajan ja antoi hänelle uusia, kummallisia käskyjä.

— Missä hän tähän saakka on asunut? kysyi hän.

— Vasemmassa kylkirakennuksessa, jossa lasten huoneet ovat, ja jossa neiti Wimpole asuu Barbara ja Anne neitien kanssa, vastasi lapsenhoitaja peljästyneellä niauksella.

— Tästä lähtien hän tulee asumaan samassa osassa linnaa kuin minäkin, sanoi Jeffrey herra. — Laita kuntoon hänen armonsa entiset huoneet ja valmistaudu asumaan siellä hänen kanssaan.

Siitä hetkestä pitäen oli lapsen kohtalo päätetty. Tyttönen sai isästään leikkiverin, joka leikki ja peuhasi hänen kanssaan ja josta hän kohta oppi enemmän pitämään kuin entisistä tovereistaan ratsupalvelijoista ja tallirengeistä. Mutta rakkautta ei hän koskaan ollut oppinut ympäristölleen osottamaan, hän näytti pitävän itseään liian ylhäisenä henkilönä kellekään osottaakseen hellempiä tunteita. Niitä, jotka häntä parhaiten palvelivat, suosi hän enin, ja niitäkin kohtaan osotti hän vain *suosiota* eikä hellyyttä.

Eräistä koirista ja hevosista hän piti, mieluisin niistä oli Rake ja isällä oli hänen sydämessään melkein sama sija kuin Rakella. Hän kohteli häntä kuin renkiään ja hallitsi häntä kuin tyranni, mutta seurasi ja matki häntä samalla, aivan kuin koiranpentu, jota juuri opetetaan. Jokaisen äidillisen naisen sydän olisi surusta pakahtunut kuullessaan siitä elämästä, jota lapsi vietti, mutta hänen läheisyydessään ei ollut ainoatakaan kunnan naista. Sekä äitinsä että Jeffrey herran omat sukulaiset olivat aikoja sitten katkaisseet kaiken yhteyden heidän kanssaan, sillä Wildairs Hallista ja sen omistajasta ei ollut kunniaa niille, jotka onnettomuudeksi sattuiivat heihin sukulaissuhteissa olemaan. Vähää ennen hänen armonsa kuolemaa olivat lähiseudun aatelisperheet herenneet heidän kanssaan seurustelemasta, siitä lähtien näkyi talossa ainoastaan senlaisia vieraita, jotka Jeffrey herran tovereina metsästäivät, söivät ja joivat ja tekivät hänelle seuraa juomingeissa ja irstaisuuksissa.

Näille hän nyt pauhaavalla mieltymyksellä ilmoitti tyttärensä löydöstä. Nauraa hohottaen kertoi hän heille heidän ensimmäisestä yhtymisestään, kuinka hän hänen omalla piiskallaan löylyytti häntä ja haukkui kuin katulutka, kuinka hän piti Rakea omana hevosenaan ja sadatteli sitä lurjusta, joka oli uskaltanut ottaa sen tallista sillä ratsastaakseen, kuinka hän oli istunut sen selässä kuin pieni jockey ja miten hän jonkun ihmeellisen voiman avulla osasi ohjata sitä paremmin kuin kukaan muu. Sitten haetti hän hänet ruokailuhuoneeseen, jossa juomaseura oli koolla, asetti hänet pöydälle, näytteli häntä heille, kehui hänen kauneuttaan, näytti heille hänen kauniita, voimakkaita käsivarsiaan ja jalkojaan, mittasi hänen pituuttaan ja yllytti häntä osottamaan voimiaan nyrkeillään.

— Oletteko koskaan tuon tyttösen vertaista nähneet? huusi hän toisten nauraessa katketakseen ja lasketellessa rivoja pilapuheita, muut puheet kun eivät heitä huvittaneetkaan. — Onko teistä kukaan maailmaan hankkinut yhtä isoa ja kaunista poikaa? Hitto vieköön, hän voisi kymmenvuotiaan pojankin höyhentää kun suuttuu.

— Me, hurjat velikullat, emme ole naisten suosiossa, huusi iloisin joukosta, eräs Eldershaven lordi, jonka tila oli muutamien peninkulmien päässä Wildairs Hallesta, — ei ainakaan typeräin ja ulkokullattu. Otetaanpa ja kasvatetaan tämä tyttönen oman mallimme mukaan, jommoisiksi kaikki tytöt pitäisi kasvattaa, jos mieli niistä miesten tovereiksi olla. Neiti Klorinda Wildairsin malja — Klorinda neidin, kuusivuotiaan tenhottaren — täyttäkää maljanne pojat! — ja juokaa pohjaan!

Tyttö asetettiin keskelle suurta pöytää, ja hänen maljansa juotiin seisoalla ja iloista, rivoa laulua hoilottaen. Melun ja naurunrähäkän kiihottamana hänkin yhtyi lauluun kimakalla, korkealla äänellään; laulu oli hänelle vanha tuttu, hän oli näet kuullut sitä tallissa niin usein laulettavan, että osasi jo sanat ulkomuistilta.

Parin viikon kuluttua siitä, kun hän tyttärensä yhtyi, juolahti Jeffrey herran mieleen lähteä Lontoosta hänelle koristuksia hankkimaan. Hän kävi muutoin ani harvoin kaupungissa, hänellä kun ei ollut liikoja rahoja kukkarossa eikä sivistyneemmässä seurassakaan viihtynyt. Hän palasi kotia tuoden

mukanaan kalliita ja lapselle peräti sopimattomia pukuja, jommoisia tuskin kellään lapsella sitä ennen oli ollut. Paksuja, kultakirjaisia silkkikankaita, kalliita pitsejä, hienointa pellavakangasta, silkkinauhoja, pönkkähameita, joutsenen untuvista tehtyjä kauluksia ja pieniä korkeakantaisia kenkiä. Hänelle tehtiin pukuja, joiden vertaisia tuskin hienoimmalla suuren maailman naisella oli, niihin tyttönen sitten puettiin, juhlallisissa tilaisuuksissa hänet vielä koristeltiin äiti vainajansa jalokivilläkin.

Kummallisia mielenjuosteitaan oli sekin, että hän tyttärelle teetti useita pojanpukuja, — sinisiä ja punaisia silkkitakkeja, polvihousuja valkoisesta, ambravärisestä ja sinisestä silkistä, pitsiröyhelöitä ja monivärisillä tahi kulta- ja hopealangoilla kirjailtuja liivejä. Hänellä oli metsästyspukukin, johon kuului punainen nuttu ja sitä paitsi kaikki muut metsästyskapineet. Kun Geoffrey herra oikein halusi huvitella, käski hän kammarineitsyen pukea hänet pojaksi. Hän antoi sitten tuoda tytön pöytään, johon juomaseura oli kokoontunut ja tyttö tyhjensi pienen maljansa kilpaa etevimpien kanssa, mätti kiroussanoja ja lauloi heille tallirengeiltä opittuja lauluja. Hevoset ja koirat olivat hänestä mieluisimmat kuin kaikki koristukset, ja kun hän ei sattunut sille tuulelle, niin ei itse pirukaan olisi saanut silkkipukuja hänen ylleen, saatikka sitten kammarineitsy. Mutta iloinen hälinä ruokailuhuoneessa huvitti häntä, ja kuta enemmän aikaa kului, sitä mieluummin antoi hän puettaa itseään kirjaviin hameisiinsa. Hän oikein paloi halusta päästä sinne itseään näyttämään ja miehiä mielistelemään komeissa, hienoissa puvuissaan, miehiä, jotka ikänsä puolesta olisivat hänelle isäksi käyneet ja jotka olivat kyllin kevytmielisiä hänen tapojaan ja käytöstään nauramaan. Äkäisyydellään ja ykspäisyydellään hän heitä kaikkia hallitsi. Sillä ellei hänen mieltään kaikessa noudatettu, niin ei lystin pidosta tullut mitään eikä häntä laulamaankaan saatu, hän istui vain suuressa nojatuolissa mustat kulmakarvat rypyssä ja kasvoissa ylenkatseellisen vihan ilme.

Geoffrey herra, joka oli vaimoaan sortanut, sai nyt tyttärensä valtaa kokea. Klorinda neiti hallitsi häntä rautavaltikkaalla ja piteli sitä niin taitavasti, että ennen kuin vuosi kului umpeen, totteli isä häntä yhtä sokeasti kuin palvelijatkin. Hän ei pelännyt isän kauheata sadatteleamista, hänellä kun itselläänkin oli varastossa vaikka minkälaisia kiroussanoja, hänen äänensä oli kimakampi kuin isän ja vaikkei se ollutkaan niin kova, niin ei isä kumminkaan pitkään jaksanut kuulla hänen korvia halkaisevaa kirkumistaan eikä kestää masentumatonta itsepintaisuuttaan. On tunnustettava, että tyttö nuoruudestaan ja isän pahasta maineesta huolimatta, jossain määrin oli häntä etevämpi sekä rajuluontoisuudessa että tahdon voimassa. Se täytyikin isän vähitellen myöntää, eikä hän siitä pitäen sille nauranut, vain piti sitä melkein jonkinlaisena ansiona.

— Tuota pikku äkäpussia on mahdoton kesyttää, oli hänen tapana sanoa. — Ei ihmiset eikä perkeleet voi häntä masentaa. Jos minä vaikka musertaisin kaikki luut hänen ruumiissaan, niin hän sittenkin kuolemahetkeensä asti minua haukkuisi ja uhkaisi.

Totta onkin, että jos tytöllä olisi ollut tuhannesosakaan sitä rajuluontoisuutta, jota hän joka päivä häikäilemättä ilmaisi, eikä olisi ollut niin kaunis ja vilkas, niin Geoffrey herra varmaan minkäänlaisia omantunnonsoimauksia tuntematta olisikin musertanut kaikki luut hänen ruumiissaan. Mutta hänen kauneutensa näytti tunti tunniltaan enenevän, ja onneksi se oli juuri sitä laatuakin, joka isää enin miellytti. Kymmenvuotiaana hän oli pitkä kuin vankka, kaksitoista vuotias poika, ryhtiänsä ja vartaloansa olisi Diana jumalatarkin voinut kadehtia. Pitkät jäsenensä olivat kaunismuotoiset ja niin voimakkaat, että katsojain täytyi niitä ihailta ja ihmetellä. Isänsä opetti häntä ratsastamaan mukaansa metsästysretkille, ja kun hän näyttäytyi hevosen selässä, polvihousuihin, ratsastussaappaisiin ja punaiseen takkiin puettuna, joutui koko metsästysseurue haltioihinsa. Hän oppi aikaisin mielistelemään ja kauniita silmiään käyttämään, mutta totta puhuen niin hänen silmäyksensä eivät koskaan olleet hiukeavia, mutta aina vaan ylpeitä ja masentavia. Hänen tapansa oli ylenkatseellisella vilkkauksella vain viekoitella muita hiukeamaan. Viisitoista vuotiaana hän oli koko kreivikunnan puheaiheena ja — totta puhuaksemme — myöskin pahenuksena. Seutu, jossa hän asui, oli melskeistä metsästysaluetta, jossa hevoset saivat karata leveiden ojien ja korkeiden pensasaitojen yli ja siellä oli kivikkomäkiä ja kankaita, joilla hevosten annettiin nelistää, eikä siellä paljon välitetty kauniista tavoista tahi hyvästä kasvatuksesta. Mutta sen pahimmissakin osissa löytyi kumminkin tuolla täällä vakavia rouvia, jotka paheksuivat ja suuresti ihmettelivät Klorinda neidistä kuullessaan.

NELJÄS LUKU.

Kirkkoherran vierailu ja Klorinda neidin syntymäpäivät.

Mutta vaikka tyttö eleli tänlaista sivistymätöntä, melkeinpä raakaa elämää, ja vaikka hänen

luonteeltaan puuttui järjestetyn kasvatuksen vaikuttamaa hillitsemiskykyä, niin ei kukaan, joka sattui hänen kanssaan yhteen, voinut olla huomaamatta hänen terävä-älyisyyttään, selvää järkeään ja masentamatonta nerokkaisuuttaan. Hän oli aina täysin tietoinen siitä, mitä halusi voittaa ja mitä välttää, ja kerran päätettyään saavuttaa jotakin, osotti hän senlaista viekkautta ja kekseliäisyyttä, ja senlaista valtaa itsensä ja muiden yli, että se raivasi tieltään kaikki esteet. Hän ei koskaan erehtynyt, siitä syystä ettei hän voinut tunteittensa ilmauksia hillitä, ja laskiessaan kiukkunsa valloilleen tapahtui se siitä syystä, että hän niin tahtoi ja että hän tiesi sillä ei mitään alttiiksi panevansa. Senpä tiesivät vallan hyvin Jeffrey herran iloiset toveritkin hänen kanssaan ilvehtiessään.

— Jos hänellä olisi salaisuus säilytettävänä, sanoi Eldershawe, — niin sitä ei kukaan voisi hänestä houkutella eikä pelottaa, ja se on naisella ihmeteltävä ominaisuus.

Päivät pitkät seurusteli hän isänsä ja tämän juomatoverein kanssa. Puolittain häntä kohdeltiin kuin poikaa ja puolittain kuin jonkunlaista kuningatarta, kunnes hän täytti neljätoista vuotta. Hän ratsasti ja metsästi, ampui lintuja, ajoi täyttä karkua ojain ja pensasaitain yli, hänellä oli valtikka meluavissa juomingeissa ja hän mielisteli noita vanhoja miehiä, ikäänkuin hän ei ijällään arvelisi muuta tehdäkseen.

Mutta eräänä päivänä kun hän isänsä seurassa oli käynyt metsästämissä, ratsastaen Rakelia, jonka hän oli omakseen saanut, ja punaiseen takkiinsa, polvihousuihin ja ratsastussaappaisiin puettuna, lähetti muuan hänen äiti vainajansa elossa olevista sukulaisista kirkkoherransa varoittamaan ja neuvomaan Jeffrey herraa, ettei hän vastedes antaisi tyttärensä käyttää niin sopimatonta vaateasua.

Se oli todella mieltäjännittävä kohtaus, kun sanansaattaja tuli viestiänsä tuomaan. Kirkkoherra oli kömpelöliikkeinen ja kainosteleva, ja hän oli kuullut Wildairs Hallesta ja sen omistajasta niin monta kummallista juttua, että hän vapisevin sydämin suostui asiaa toimittamaan. Jos hän kieltäytyi isäntäänsä tottelemasta menettäisi hän virkansa, ja kun hän siitä seikasta oli vallan varma, niin ei muu auttanut kuin vyöttää kupeensa ja rohkaista mielensä ja lähteä etsimään jalopeuraa sen omasta luolasta.

Tultuaan isoon etehiseen näki hän siellä ensimmäiseksi pitkän, kauniin nuorukaisen, jolla oli pitkä, vankka, musta tukka ja yllä punainen metsästystakki. Hän leikki koiran kanssa, antoi sen hyppiä ratsuruoskansa yli ja nauroi ja sadatteli koiran kömpelyyttä. Hänen iloinen, hymyilevä katseensa kohtasi kirkkoherraa, hän nyökkäsi vastaukseksi miesparan nöyrään kumarrukseen, ja kuunteli kun tämä alkoi asiaansa selvittää.

— Minä tulen herranne sukulaisen Twemlow lordin lähettämänä, änkytti kirkkoherra; — minulla on käsky etsiä isäntänne käsiini ja jos mahdollista puhutella häntä, hänen armonsa toivoo että Jeffrey herra ottaisi minut vastaan. Twemlow lordi — —

Kaunis nuorukainen jätti leikin sikseen ja tuli kirkkoherran luo ryhdillä ja käytöksellä, joka ilmaisi talon nuorta isäntää.

— Vai Twemlow lordin lähettämänä, virkahti hän.

— Hänen armonsa ei ole pitkiin aikoihin lähettänyt meille minkäänlaisia tietoja. Lowatt, missä herra Jeffrey on?

— Ruokailuhuoneessa, vastasi palvelija. — Hän meni juuri sinne, armollinen neiti.

Kirkkoherra vavahti, niin että leveälierinen hattu putosi kädestään. "Armollinen neiti!" Se oli siis hän — tuo kaunis nuori olento, joka oli kyllin pitkä ja vahva varreltaan ollakseen komea miehenkin vaatteissa. Hän nosti ylös hattunsa ja kumarsi niin syvään että hatun lieri lattiaa veti. Hän ei ollut tottunut naisten hymyileviin silmäyksiin, hänellä kun oli sijansa Twemlow lordin ruokapöydän alapäässä, johon naisten katseet eivät kääntyneet.

Mutta tämä kaunotar katsoi häneen kuin olisivat omat ajatuksensa huvittaneet häntä. Vavisten arveli kirkkoherra, että hän kenties arvasikin hänen asiansa ja tiesi miten isänsä sen vastaanottaisi.

— Seuratkaa minua, sanoi hän, — minä vien teidät hänen luokseen. Hän ei muutoin ottaisi teitä vastaanakaan, hän kun ei juuri lordia rakasta. Ylpeällä ryhdillä hän astui edeltä ja kirkkoherra seurasi silmät maahan luotuina, etteivät katseensa pääsisi harhailemaan papilliselle puvulleen sopimattomalla tavalla. Senlaiset jalat ja senlaiset — —! Hänestä oli turvallisempaa ja soveliaampaa luoda katseensa kattoon kuin olisi hän rukouksissa. Jeffrey herra seisoi viinapöydän ääressä kädessään olutpullo, hän oli näet juuri satularyyppyä ottamassa. Nähdessään vieraan ja päällepäätteeksi papin rypisti hän kummeksien kulmiaan.

— Mitäs nyt! huudahti hän. — Mitä sinä, Klo, nyt mielit? Ei minulla ole aikaa saarnoja kuunnella.

Klorinda neiti meni viinapöydän luo, täytti maljan ja otti sen mukaansa ruokapöydälle, jonka laidalle hän istuutui toisella jalallaan nojaten lattiaan ja toinen ilmassa roikkuen.

— Saatpa nyt joutaa, isä, virkkoi hän hymyillen, niin että valkoiset hampaansa hohtivat. — Tämä herra on Twemlow lordin kirkkoherra, jonka hän on lähettänyt tänne teitä nuhtelemaan, pyynnöllä että tahtoisitte kuulla häntä.

— Hitolle kaikki nuhteet ja Twemlow lordi kanssa! ärjäsi Geoffrey herra, joka oli huonoissa väleissä lordin kanssa ja katkerasti vihjasi häntä. — Mitä tuo tekopyhä tomppeli arvelee?

— Herra, änkytti lähettiläs parka, — hänen armonsä on — on hyvin huolestunut — kuultuaan että — — —

Pöydän laidalla istuva kaunotar otti maljan huuliltaan ja nauroi.

— Kuultuaan että tyttäresi ratsastaa metsästävässä polvihousuihin puettuna ja käyttäytyy sopimattomasti, mokoma tytön heilake, huusi hän, — ja sentähden hänen armonsä nyt lähettää kirkkoherransa pitämään siitä pienen saarnan — kun hän ei pidä soveliaana itse tulla. Sehän asianne on, korkea-arvoinen herra?

Kirkkoherra raukka kalpeni, sillä hän oli huomannut miten veret nousivat Geoffrey herran kasvoihin tyttärensä puhuessa.

— Armollinen neiti, änkytti hän kumartaen — armollinen neiti, pyydän nöyrimmästi anteeksi, mutta jos suvaitsisitte — — jos suvaitsisitte antaa minun —

Klorinda laski maljan pöydälle, maksautti suutaan, pisti kädet housuntaskuihin ja laukesi äänekkääsen nauruun; se oli kuin soittoa tuo heleä täyteläinen nauru, jota vanhemmiten lukuisat ihailijansa sointuvissa runoissa ylistelivät.

— Josko suvaitsisin mennä tieheni, että saisitte vapaasti puhua, kun te muka nuoren naisen läsnäollessa kainostelette, jatkoi hän. — Mutta minä en nyt suvaitse sitä tehdä, ja kun jään tänne, niin läsnäoloni suojelee teitä.

Suojelusta hän todella tarvitsikin. Geoffrey herra alkoi kauheasti sadatella. Hän kirosi sukulaistaan ja kirkkoherraa, heidän julkeutensa lähestyä häntä sai hänet raivoon ja hän vannoi antavansa hänen armolleen selkään, milloin vain hänet yhyttäisi, kirkkoherran uhkasi hän potkituttaa ulos porttien ulkopuolelle. Mutta Klorinda neiti oli hyvällä tuulella ja piti leikkinä koko asiaa. Hän nauroi isänsä raivoa, jota kirkkoherra kalpeana ja epätoivoisen näköisenä kuunteli.

— Suljeppas suusi hetkeksi, isä, huusi hän isän pahimmin peuhatessa, — että hänen korkea-arvoisuutensa saa sanoa meille asiansa. Emmehän vielä ole sitä edes kuulleetkaan.

— Minä en tahdo sitä kuullakkaan! ärjyi Geoffrey herra. — Luuletko sinä, että minä aion hänen hävyttömyksiään kuunnella! Se ei ikänäni tapahdu!

— Mikä asianne olikaan? kysyi Klorinda neiti kirkkoherralta. — Ette voi palata kotia sitä toimittamatta. Sanokaa se minulle. *Minä* tahdon että se sanotaan.

Kirkkoherra hypisteli hattuaan, kalpeana ja silmät pelvosta maahan luotuina.

— No mies, rohkaise nyt mielesi, sanoi Klorinda. — Minä autan sinua. Sano pois asiasi!

— Luvallanne armollinen neiti, — se kuului näin, änkytti kirkkoherra. — Hänen armonsä käski minun sanoa korkeasti kunnioitetulle isälleen — että ellei hän pyydä teitä heretä käyttämästä noita — noita —

— Polvihousuja, jatkoi Klorinda lyöden kättä polveen.

Kirkkoherra punastui kainoudesta, vaikka hän tavallisesti oli kasvoiltaan kellertävän kalpea.

— Niin ei kukaan aatelismies, jatkoi hän yhä vaikeammin saaden sanoja suustaan, — suuresta kauneudestanne huolimatta — — ei kukaan aatelismies — —

— Tahtoisit naida minua? lopetti Klorinda neiti lauseen suopealla laupeudella.

— Sillä jos teidän — jos nuoren naisen annetaan käyttäytyä tavalla, joka saattaa hänet pahamaineiseksi, niin hän ei voi mennä naimisiin tuottamatta suvulleen häpeää — ja — ja —

— Ja voisi käydä hullumminkin! virkahti Klorinda neiti ja nauroi että seinät kaikuivat.

Jeoffrey herra oli kiukusta haljeta. Tyttärensä pidätti häntä, kun hän yritti heittää maljansa kirkkoherralle päähän, ja työnsi pappiparan huoneesta ulos ottaen lattialta hatun, jonka hän kiireessä ja peljästyksissään oli pudottanut ja pisti sen hänelle käteen.

— Tervehtäkää hänen armoansa lordia, sanoi hän nauraen, — että *minusta* hän on oikeassa — ja että minä kyllä pidän huolta siitä, ettei hän minusta häpeää saa.

— Toden totta, isä, sanoi hän takaisin palattuaan — tuo — eräs ruma sana — vanha poika — kenties ei ole niinkään typerä. Minä puolestani aion tehdä hyvät naimiskaupat, enkä minä tiedä tässä seudussa ketään, joka minulle sopisi, paitsi lordi Dunstanwolde; hänestä sanotaan, että hän hylkii kaikkia naisia, jotka eivät ole kainoja, ja polvihousuni kenties olisivat hänestä säädyttömät. Minä en enää käytä niitä metsästyksillä.

Lupauksensa hän pitikin, vaikka hän pari kertaa iloisella tuulella ollessaan ja kun isällä oli vieraina niitä tovereita, joista hän ensin piti, esiintyi heidän seurassaan hienoimmissa miesvaatteissaan ja hurmasi heidän viinistä verestäviä silmiään kauneudellaan ja rohkealla käytöksellään.

Hänen viidentenätoista syntymäpäivänään laittoi Jeoffrey herra isot päivälliskestit iloisille tovereilleen. Klorinda neiti määräsi itse ettei juhlaan saisi naisia kutsua; sillä hän suvaitsi ilmoittaa, ettei hän vastedes enää ottaisi osaa senlajisiin kemuihin, hän kun oli kyllin älykäs tajuamaan, että hän oli liian vanha lapsellisiin hullutuksiin ja että sillä ijällä jo pitäisi alkaa naimistakin ajatella.

— Tästä lähtien minä kyllä saan naisten seurassa ikävystyä, sanoi hän. — Sinä olet huono naittaja, isä, muutoin kyllä sitä asiaa minun puolestani valvoisit. Mutta sinä et ole kertaakaan ajatellut, ettei minulla ole äitiä, joka puolestani voisi pyydyksiä asetella ja opettaisi minua nuoriin miehiin helliä silmäyksiä heittämään. Tästä lähtien täytyy minun käyttää laahus ja pönkkähameita ja kasvolaastaria ja vilkuilla viuhkan takaa, — kunnes vihdoinkin, jos hyvin osaan kortit asetella, joku mahtava lordi iskee silmänsä minuun ja mieltyy kauneuteeni ja käytökseeni.

— Kauneutesi kyllä Jumal'auta joka ikinen mies mieltyy, nauroi Jeoffrey herra, mutta tuskinpa käytökseesi, pelkään minä. Sinulla on huonot tavat, ja ne ovat käyneet toiseksi luonnoksesi.

— Ne ovat synnynnäisiä, vastasi Klorinda neiti. — Minä olen ne isältäni perinyt, eikä hän ole tehnyt mitään parantaakseen niitä. Mutta nyt — hän niiasi syvään ja oli niin hävyttömän ja säteilevän kaunis, että isä melkein lumoutui — nyt syntymäpäiväni jälkeen minä parannan tapojani. Mutta tänä iltana minä pidän lystiä viimeisen kerran.

Kun vieraat tuona muistettavana iltana marssivat tammella laudoitettuun ruokailuhuoneeseen, löysivät he nuoren, ylimielisen emäntänsä siellä odottamassa, hän oli heistä kauniimpi ja rohkeampi kuin milloinkaan ennen. Hänellä oli yllään polvihousut valkoisesta silkistä, vaalean punainen hopearuusuilla kirjailtu silkkitakki, valkoiset silkkisukat ja isoilla hohtokivisolkijilla koristetut kengät, joista näkyi niin pyöreät, voimakkaat ja kauniit pohkeet ja niin sievä, rintava jalka, että vieraat vannoivat, etteivät kellään naisella olleet semmoisia nähneet.

Hän seisoj hajasäärin uunin edessä selin tuleen ja tervehti sisääntulijoita nenäkkäillä sukkeluuksilla. Tukka oli puuteroitu, mustien silmäinsä tulinen säihke lumosi miehet, ja poskensa punottivat kuin kypsät kranaattiomenat. Nenänsä oli kauniin kaareva, huulet purppurapunaiset, kaula pitkä ja notkea ja leuka pyöreä ja kuoppainen. Hänen kauneutensa oli lumoavaa ja hän ylvästelikin sillä mielellään. Jeoffrey herra oli jo vanhanpuoleinen mies, hän oli naimisiin mennessäänkin jo neljäkymmenen vanha. Useimmat hänen ystävistäänkin olivat hänen kanssaan yhtaikaiset. Klorindan seuralaiset eivät siis nuorukaisia olleet. Mutta tänä iltana oli vieraiden joukossa eräs muukalainen. Hän oli muutaman vanhemman herran sukulainen ja nykyään hänen vieraanaan. Kaikki pitivät hänestä, hän kun nuoruudestaan huolimatta oli aika hulivili, rohkea ratsastaja ja metsästäjä ja valmis antautumaan rakkausseikkailuihin ja vehkeilyihin. Hän oli melkein yhtä kaunis kuin itse Klorinda neiti. Vartalonsa oli kaunis, solakka ja voimakas, kasvot kauniit ja iho verevä, vaalea tukkansa valui kiharoina hartioille ja miehevästä voimakkuudestaan huolimatta olivat hänen jalkansa ja pohkeensa yhtä kaunismuotoiset kuin Klorindankin.

Hän oli neljänkolmatta vanha ja Klorinda vain viidentoista, mutta tämän pitkä, voimakas vartalo teki hänen nuorukaisen vertaiseksi, ja nuo kaksi kaunista, hienosti puettua nuorta miestä, kun ne siinä vastakkain hymyilivät, olivat kuin kaunis eriskummallinen kuvamaalaus.

Pääkaupungin hienossa maailmassa oli nuorukaisen kauneus ja seikkailunhalu hyvin tunnettu. Nuoruudestaan huolimatta osasi hän hyvin naisten sydämet voittaa. Epäiltiin hänen salaa pyrkivän muodin määrääjäksi sekä kaunotarten että vaateasujen suhteen. Taidokkaasti hän osasi heittää helliä silmäyksiä naisiin ja lörpötellä rakkaudesta. Ja kun hänellä oli kauniit, siniset silmät, kaunis vartalo ja sievät, valkoiset kädet, niin hän oli hyvin varustettu valloituksiaan varten. Ruokapöydässä heitti hän jo

Klorindaan palavia silmäyksiä. Hän oli Lontoossa kuullut kerrottavan tästä nuoresta tytöstä, joka oli kasvanut isänsä toverien, hänen koirainsa ja hevostensa seassa ja että hänestä kasvaisi kaunotar, jonka rinnalla Lontoon naisten kauneus olisi mitätön. Hän joutui aivan epätoivoon kuullessaan Klorindan vannoneen heittävänsä miesvaatteiden pitämisen, sillä hän halusi hartaasti nähdä minkälaisia suloja kantamansa pojanpuku paljastaisi. Kun hän sukulaiseltaan kuuli, että tyttö syntymäpäivänään kantaisi sitä viimeisen kerran, innostui hänkin sinne menemään ja sukulaisensa toimitti hänellekin kutsun kestiin. Ensi silmäyksellään nuori kaunotar jo lävisti hänen herkkätuntoisen sydämensä kuin tikarilla. Hänen vertaistaan kauneudessa ei nuorukainen ollut vielä ennen nähnyt. Ja hänen käytöksensäkin oli omiaan vanhemman ja vakavamman miehen sydäntä sytyttämään.

Jos Klorinda olisi ollut hellämielinen tenhotar, niin olisivat he jo viinipullojen pöytää kierrellessä lempeitä silmäyksiä vaihtaneet, mutta Klorinda neidillä ei ollut vähintäkään taipumusta helläsydämysyteen. Arkailematta kohtasi katseensa nuorukaisen tulisia silmäyksiä, mutta hän ei alentunut niihin vastaamaan. Hän näytteli sukkeluudella ja innolla nuorukaiseksi puettua kaunotarta. Iloiset tilanomistajat, jotka niin kauan olivat olleet hänen leikkitovereinaan, katselivat häntä mieltyneinä ja nauroivat katketakseen hänen sukkeluuksilleen. Heidän pilapuheensa ja mielistelynsä ei juuri säädyllistä ollut, mutta häntä ei oltu säädyllisyyteen ja häveliäisyyteen kasvatettukaan ja hänen mielestään kuului tämän illan huviinkin, että he käyttäytyivät niin kuin hänen valepuvulleen parhaiten sopi. Vaikka maalla kasvaneena oli hän aina ujostelematta seurustellut hienon maailman tapoihin tottuneiden miesten kanssa, ja niiltä oppinut niin paljon, että hän viisitoistavuotiaana tunsu kaikki vehkeet ja juonet yhtä hyvin kuin neljäkymmenvuotiaanakin. Näihin asti ei hänen kumminkaan ollut tarvinnut niitä käyttäen, kun harvoin joutui ikäistensä seuraan, ja nekin olivat senlaisia, joita hän suvaitsi moukiksi nimittää.

Mutta se nuori herra, joka tänä iltana oli seurassa mukana, ei ollutkaan moukka, vaan pääkaupungin keikareita. Hänen nimensä oli John Oxon ja hän oli vasta päässyt nimen ja kauniin tilan omistajaksi. Hänen kätensä olivat yhtä valkoiset ja sormuksilla koristetut kuin Klorinda neidinkin, hänen pukunsa oli viimeistä muotia ja vaaleista kiharoista levisi hienon ranskalaisen hajuveden lemu, jonka nimeäkään ei Klorinda neiti tiennyt.

Mutta vaikka tämä hyvin huomasikin kaikki nämä edut ja piti niitä arvossa, sai tuo nuori herra kumminkin harmikseen havaita, että hän vaan ylpeällä hymyllä kohtasi hänen lemмен silmäyksiään, eikä kertaakaan edes punastunut tahi silmiään maahan luonut. Mutta hän vannoi ennen kemujen loppua saavansa tilaisuutta kuiskata hänelle jonkun hellän sanan, ja koetti olla kärsivällinen kunnes odotettu tilaisuus sattuisi.

Kun ruoka oli kannettu pois ja viinipullot ja maljat asetettu pöydille, hyppäsi Klorinda neiti tuolilleen seisomaan, katseli hymyillen seuraa, pisti kädet keikarimaisesti taskuihin, oikaisihe suoraksi ja asetti yhteen pienet jalkansa ja kaunismuotoiset pohkeet. Kaksikymmentä paria miesten silmiä ahmi hänen kauneuttaan, mutta vastapäätä istuvan nuorukaisen silmät olivat kaikista hehkuvimmat.

— Katselkaa viimeisen kerran kaunista vartaloani! huusi Klorinda raikkaalla, täyteläisellä äänellään.
— Sen alapuolesta te ette tästedes paljoa näe, kun pönkkähameet ja laahustimet peittävät sen. Katsokaa nyt viimeisen kerran, ennen kuin puen itseni poimukkeihin ja naisten koristuksiin.

Ja kun he kohottivat täytetyt maljansa ja huusivat hänelle leikillisiä mieltymyssanoja, alkoi hän laulaa tallirengiltä opittua laulua ja lauloi sen liritellen kuin leivo.

Ei kukaan seurasta ollut tottunut osottamaan hänelle naiselle tavallista kohteliaisuutta. Se ei juotunut kellekkään mieleen, he kun jo niin kauan olivat tottuneet häntä poikana pitämään, ja kun hän lopetti laulunsa, hyppäsi alas tuolilta ja juoksi ovea kohti, niin tuli herra Oxonille kauan odotettu hetki. Hän riensi edeltä ovelle ja avasi sen syvään kumartaen, käsi sydämellään ja vaaleat kutrit kasvoille valuen.

— Te riistätte meiltä tilaisuuden hurmautua kauniista muodoistanne, armollinen neiti, sanoi hän matalana, kiihkeällä äänellä. — Mutta toden totta tulee teidän vain *yhdelle* suoda onni katsella niin täydellisiä suloja.

— Täytän tänään viisitoista vuotta, eivätkä silmäni ole vielä häntä nähneet, sanoi Klorinda.

— Kuinka sen tiedätte, armollinen neiti? kysyi hän vielä syvempään kumartaen.

Klorinda nauroi raikasta nauruaan.

— Enpä tosiaan tiedäkkään, vastasi hän. — Hän voinee olla täällä tänä iltana, tässä seurassa ja senpä tähden kiiruhdankin pukeutumaan häveliäisyyteni kaapuun.

Hän viittasi nuorukaiselle miellyttävällä keikarimaisella tavallaan ja katosi.

Kun ovi hänen peräänsä sulkeutui ja herra John Oxon palasi pöytään, vallitsi seurassa hetken aikaa ikävä mieliala. Mutta kun nämä juopottelevat maalaisherrat eivät olleet liian tunteellisia eikä teräväpäisiä, niin he eivät myöskään olleet tietoiset alakuloisuudestaan ja todellisen iloisuuden puutteestaan. Ikäväänsä haihduttaakseen täytettiin lasit ja malja toisensa perään tyhjennettiin, ja naururähäkkä ja melu oli kohta ennallaan.

He puhuivat parhaastaan nuoresta leikkitoveristaan, jonka he nyt himmeästi tunsivat kadottavansa, he ilvehtivät Geoffrey herran kanssa, kertoivat kohtauksia Klorindan lapsuudesta ja vertailivat hänen tuoretta kauneuttaan niihin naisiin, jotka olivat tunnustettuja kaunottaria.

— Niiden joukossa hän tulee purjehtimaan kuin kuninkaallinen sotalaiva, sanoi muuan, — ja hänen loistonsa himmentää kaikki muut aivan kuin ilotulitus talipätkän.

Kello löi kaksitoista ennen kuin hän palasi takaisin. Juuri kun viimeinen kellonlyönti helähti, avattiin ovet ja Klorinda ilmestyi kynnykselle. Molemmiin puolin häntä seisoivat kammarineitsyt, ne kantoivat korkealla hänen päänsä päällä hopeajaloissa palavia vahakynnteliä, niin että hän oli kuin valovirran keskellä.

Hänen pukunsa oli paksusta purpura ja hopea brokadista, ja hänellä oli yllään leveä pönkkähame, josta hoikka vyötärys kukanvarren tavoin kohosi; musta tukkansa oli korkealle kammattu ja sitä kaunisti jalokivi koriste, timantteja välähteli valkoisella kaulalla, ja hän oli niin häikäisevän kaunis, että koko seura hänet nähdessään kavahti seisoaalleen.

Hän niiasi syvään ja seisoivat siinä heidän edessään pää ylpeästi taaksepäin heitettyinä ja suu pilkallisessa hymyssä. Hän katsoi heitä kuin mahtava kaunotar alamaisiaan.

— Polvillenne! huusi hän, — juokaa polvistuneina maljani. Tästä hetkestä pitäin täytyy kaikkein miesten näin nöyrytä, — kaikki, joita minä suvaitsen silmäilläkkään.

VIIDES LUKU.

"Minua ei keksitä."

Tästä lähtien ei Klorinda enää metsästännyt pojanvaatteissa, hän käytti vain silkipukuja, hienoimmasta pellavakankaasta tehtyjä vaatteita ja kalliita pitsejä. Ahkerasti täytyi kammarineitsyen ommella uusia pukuja ja valmistaa hyvän hajuisia hajuvesiä; neidille piti niin usein muuttaa pukuja ja kammata tukka jollakulla uudella tavalla, että elämä palvelija raukasta tuntui raskaalta taakalta. Ennen oli tämä palvelus, emännän kiukkuisuudesta huolimatta, ollut huokeaa ja mukavaa, mutta nyt oli aivan toista. Klorinda neidille ei löytynyt vertaista vaatavaisuudessa ja kiivaudessa, kun häntä ei mieltä myöten osattu koristella. Vierasten naisten ja herrain läsnäollessa suvaitsi hän nyt kyllä käyttää sivistyneempää kieltä ja paremmin hillitää itseään, mutta ollessaan kahden kesken kammarineitsyn kera vaatetushuoneessa oli hän jos kuin hävytön, kun eivät nauharuusut ja pönkkähameet sattuneet mieleisiään. Tässä piilopaikassaan sadatteli hän ja pieksi kammarineitsyttään, kiskoi yltään puvun ja tallasi sitä jaloillaan tahi viskasi hiusvoidepurnukat tyttöraukalle päähän. Ja tätä omavaltaisuutta harjoitti hän niin sukkelasti ja häikäilemättä, että häntä palveltiin verrattoman joutuisasti ja suurimmalla alamaisuudella.

Sama rohkeus ja taipumaton tahdon voima, jolla hän aikaisimmasta lapsuudestaan oli tottunut panemaan tahtonsa täytäntöön, auttoi häntä nytkin saamaan aikaan sen, mitä hän naisellisella viekkauksella oli päähensä pannut, että nimittäin kauneudellaan voittaa koko kreivikunta ja hallita yksinvaltiaana sen tunnustettuna kaunottarena, kunnes hänen onnistui voittaa rikas ja ylhäinen puoliso.

Yleistä hämmästystä herätti kaikkialla se sanoma, että neiti Klorinda Wildairs oli muuttanut kummalliset ja sopimattomat tapansa ja että hänestä oli tullut sukunsa ja kauneutensa arvoinen hieno ja hyvin kasvatettu nuori nainen. Tämä ilmeni ensi kerran, kun hän eräänä sunnuntaina tuli kirkkoon neiti Wimpolen ja molempain sisartensa seurassa, joiden rumuus, moukkamainen käytös ja halpa vaateasu oli sopivana taustana Klorinda neidin lumoavalle kauneudelle. Hyvin harvoin Wildairs Hallen isot vaunut pysähtyivät kirkkotarhan portille, joskus vain sunnuntai-aamuina pitkän loman perästä, kun Geoffrey herra sattui hyvälle tuulelle ja kuski oli taipuvainen, sai neiti Wimpole oppilaineen ajaa

jumalanpalvelukseen. He astuivat tavallisesti jalan ja lämpimällä säällä saapuivat he kirkkoon kasvot tulipunaisina ja kiiltävinä ja sateella ja likaisella kelillä hameet lian vallassa.

Mutta kun hovin vaunut tänään ajoivat kirkolle, olivat hevoset hyvin suitut, kuski oli siistissä puvussa ja lakeijan seuraama, joka hyppäsi alas vaunujen ovea avaamaan.

Tyhjäntoimittajat kirkkotarhassa ja kirkkoon menijät tuijottivat silmät selällään tuota ihmeellistä näkyä, ne kun eivät koskaan olleet senlaista nähneet eikä kuulleet.

Viimeisen muodin mukaan puettuna silkkiin ja hopeapitseihin astui Klorinda neiti alas vaunuista ylpeänä kuin kuningatar, ja niin majesteettillisen rauhallisena kuin olisi hän kaiken ikänsä senlaisia vaatteita kantanut ja säädyllisesti joka sunnuntai käynyt kirkossa aina siitä asti kun pääsi ulos lastenkammarista.

Hänen sisarensa ja opettajatar ujostelivat eivätkä näyttäneet tietävän mihin silmänsä loisivat, mutta Klorinda neiti kulki eteenpäin pää pystyssä ja ylpeällä ryhdillä. Kun hän astui sisään pääovesta, siirtyi siitä muuan nuori herra syrjään ja tervehti syvällä kumarruksella. Klorinda katsahti häneen ja vastasi tervehdykseen suloudella, joka sai katsojat ihailusta vaikenemaan. Useimmat alhaisemmasta kansasta eivät tuota herraa tunteneet, mutta jotka vähänkään olivat yhteydessä seudun aatelin kanssa, tiesivät että se oli sukulaisensa luona Eldershawe Parkissa vieraileva herra John Oxon.

Ainoastaan Klorinda neiti itse tiesi miten hän sen sai aikaan, että hän kirkossa käytyään myöskin ilmestyi muualla. Häntä nähtiin päivällisillä hienoissa perheissä sekä iltakemuissa ja tanssiaisissa. Kaikkialla missä hän näyttäytyi, loisti hän ihmeellisellä kauneudellaan naimaikäisiä tyttäriä omistavien äidein suureksi mieliharmiksi. Ja kerran seuraan päästyä oli mahdollon häntä syrjäyttää, hän kun oli jalosukuinen, ja hänellä oli sekä isän että äidin puolelta ylhäisiä sukulaisia ja sitä paitsi hän hoiti korttinsa erinomaisen taitavasti ja viekkaasti. Ensimmäisissä metsästystanssiaisissaan sytytti hän kaikki kreivikunnan miesten sydämet tuleen. Silmänsä tulista säihkettä, jalomuotoisen vartalon suloutta, naurun heleää sointua ja terävän kielensä ilvehtiviä sukkeluuksia ei kukaan voinut vastustaa. Niillä aseilla olisi voinut tusinankin naisia varustaa, mutta nyt hän yksin omisti ne kaikki ja siinä oli vielä ensimmäisen nuoruuden tuoresta, viehättävää suloakin.

Hän pani niin monen miehen pään pyörälle ja antoi aihetta niin moneen riitaan, ettei hän olisi ehtinyt niitä yhden yön kuluessa laskeakkaan. Hän meni isänsä kanssa vaunuilleen ihailijajoukon seuraamana, joista jokainen oli valmis toisensa lävistämään kaunottaren suoman hymyn takia. Hymynsä oli hurmaava, mutta siinä tuntui aina ivan tahi ylenkatseen vivahdusta, joka teki sen muistettavammaksi, kuin jos se olisi ollut lempeämpi.

Eräs mies löytyi kumminkin, joka hänen ylpeässä katseessaan ei pelkkää ylenkatsetta huomannut, mutta tämä mies oli tottunut lempeään kohteluun ja olisi nytkin toivonut hellempiä silmäyksiä, kuin mitä hänelle suotiin. Nuori herra John Oxon oli näet näissä tanssiaisissa ollut naisten suosikki, niinkuin Klorinda oli miesten. Kaksi tanssia vain oli Klorinda hänelle suonut, mutta toiset kavaljeerit eivät voineet siitäkään kerskailla ja katselivat häntä karsain, kateellisin silmin.

Jeoffrey herra oli tänä iltana tarkannut tytärtään, kun hän istui juopottelijain, keikarien ja kunnan maalaisherrain ympäröimänä, ja oli ihka uudella tunteella pannut huomiolle näiden kiihkeän suosittelamisen. Sen verran kuin hän ylipäänsä kykeni rakastamaan muita kuin itseään, oli hän oppinut rakastamaan tuota nuorta, kaunista äkäpussia, joka oli hänen omaa lihaansa ja vertansa ja kenties siitakin syystä, että hän oli ainoa, joka oli koskaan häntä pelännyt, vain oli aina osannut taivuttaa hänet oman tahtonsa mukaan.

Vaunujen vieressä eteenpäin katsahti hän tytärtään, joka istui siinä hänen vierellään suorana ja upeana aikaisessa aamuvalossa ja oli niin raitis, verevä ja kirkassilmäinen, kuin olisi hän vasta vuoteeltaan noussut ja pessyt kasvonsa aamukasteessa. Jeoffrey herra ei enää ollut niin juovuksissa kuin sydänyön aikana, mutta ei ollut aivan selväkään vielä.

— Sinä olet peijakkaan kaunis, Klo! virkkoi hän. — En ole koskaan kauniimpaa naista nähnyt!

— En minäkään ole, vastasi Klorinda, — ja siitä kiitän taivasta.

— Hävytön sinä olet, senkin kaunis lutka, nauroi isä. — Dunstanwolde vanhus ihastui sinuun tänä iltana. Hän ei saanut silmiään sinusta, kerran sinut huomattuaan.

— Sen asian tiedän minä paremmin kuin sinä, isä, sanoi nuori kaunotar. — Ja minä näin, ettei hän voinut, vaikka olisi tahtonutkin. Ellei ketään nuorempaa ja rikkaampaa aatelmiehestä ilmesty, niin on hän tuleva puolisokseni.

— Sinulla on tarkka silmä ja terävä äly, sanoi Jeoffrey herra vilkaisten häneen — hänen päähänsä kun

äkkiä pälkähti uusi ajatus. — Etkä sinä koskaan tuhmuuksia tekisi, sen päältä minä uskallan vaikka veikan panna. Kyllä ne sinua tiukalla pitävät, eikä niiden lemmenlaverruksia ole aivankaan helppo vastustaa, mutta minun ei tarvinne nousta hevosen selkään ja pistolit tuppeihin varattuna ratsastaa hakemaan kunniantonta roistoa, pakottaakseni häntä naimaan sinua, niinkuin Chris Crowellin täytyi tehdä nuorimman tyttärensä takia. Mutta sinä et koskaan tule tuhmuuksia tekemään, — vai kuinka, Klo?

— Minäkö, en, vastasi tämä. — Ole siitä varma. *Minua* ei keksitä.

Voitollisen kaunottaren osaa näytteli hän niin taitavasti, ettei viekkain äitikään olisi voinut paremmin hänen asioitaan asetella. Kosijat tappelivat hänestä; kunnioitettavat miehet lankesivat hänen jalkainsa juureen; haaveilevat nuorukaiset kirjoittivat hänestä runoja, joissa ylistettiin hänen silmiään, valkosta poveaan, rusoposkiaa ja majesteetillista ryhtiään. Kemuissa hän kuningattarena hallitsi, kauneuden kilpailuissa oli hän voitollinen Venus, voittojuhliissa kaikkien hallitsijatar.

Dunstanwolden lordi, jonka suku oli vanhimpia, ja joka omassa ja lähimmässä kuudessa kreivikunnassa omisti rikkaimmat hovit ja nuoruudessaan oli nainut rakkaudesta, mutta vuoden kuluttua kuoleman kautta kadotti sekä vaimonsa että pienen poikansa, oli jo kauan saattanut kaikki työt ja äidit epätoivoon, kun häntä oli mahdoton saada naimahalaiseksi. Mutta metsästystanssiaisten jälkeen alkoi tuo sureva aatelismies, joka nyt jo oli vanhemmalla puolen ikäänsä, taas ottaa osaa seuraelämäänsä, jossa hän ei moneen vuoteen ollut näyttäytynyt. Eikä monta kuukauttaakaan kulunut, ennenkuin jo yleisesti tettiin lordin mielistyneen nuoreen kaunottareen ja luultiin hänen vain odottavan tältä pientä vihjausta, pannakseen kreivinarvonsa ja tilansa hänen jalkainsa juureen.

Pari vuotta tätä ennen olisi sitä pidetty puolihulluna haaveilijana, joka olisi viitannutkaan senlaiseen mahdollisuuteen, että tälle nuorelle naiselle semmoinen kunnia tapahtuisi. Mutta Klorinda neiti oli häikäisevällä kauneudellaan ja arvokkaalla käytöksellään kohonnut, senlaiseen asemaan, että nyt löytyi niitä, jotka rohkenivat epäillä, pitäiskö hän lordia kyllin rikkaana ja arvokkaana ruvetakseen hänen kreivittärekseen. Harvinaisella etevämmyydellään hän muka pääkaupunkiin ja hoviin päästyään voisi jonkun herttuankin siepata.

Neiti Klorinda Wildairsin päiviä muisteli vielä seuraava miespolvikin päivällispöydässä maljoja tyhjennellessä, vaikka useat ainoastaan olivat kuulleet isäinsä hänen kauneuttaan kehuvan. Tuntui siltä, että hänen kauneutensa joka suhteessa oli täydellinen. Hänellä oli ruumiinmuoto kuin Diana jumalattarella; sysimustat kiharansa olivat niin pitkät ja tuuheat, että hän voi kääriytyä niihin kuin kauhtanaan. Isot silmänsä säihkyivät ja vaikka sanottiin, ettei kukaan koskaan ollut niissä ikävöimisen ilmettä huomannut, niin ihailijansa joutuivat epätoivoon, ajatellessaan miten hurmaavalla tavalla ne voisivat rakkautta ilmaista, jos hän nimittäin alentuisi ketään rakastamaan. Kädet ja jalat, niska, hoikka vyötäys, ruusunpunainen ja hohtavanvalkoinen iho, pienet korvat, purppurahuulet, helmenkaltaiset hampaat ja pitkä, valkoinen kaula — kaikki oli yhtä täydellistä.

— Hänen sulonsa ovat senlaiset, sanoi muuan hänen ihailijoistaan, — että täytyy tyhjentää jokaisen malja erikseen, hänen maljaansa ei voi kerrallaan juoda niinkuin tavallisen naisen. Ja sulonsa ovat niin lukuisat, että hänen orjansa hoiperrellen lähtee pöydästä, jos vain on ne kaikki muistanut.

Muuan seikka oli kumminkin olemassa, joka ei ollut aseena hänen kädessään, hänellä kun näet ei ollut perintöä. Jeoffrey herra oli jo niin kauan juopotellut, ettei omaisuudestaan paljoa enää jäljellä ollut. Hän oli kaatanut metsät ja laskenut tilan rappioon, kun ei ollut millä sitä ylläpitää. Iso herraskartano, joka ennen oli ollut komea, vanha linna, oli nyt melkein rauniona. Veistoksilla koristetut tammilaudoitukset, komeat kammiot ja salit olivat ainoat tähteet sen muinaisesta loistosta. Kaikki oli myöty mitä myödy voi, eikä ollut varoja minkäänlaisia. Koko kreivikunnassa ihmeteltiin mistä Klorinda sai komeat vaatteensa ja kaikki tiesivät vallan hyvin miksei häntä hoviin viety kuningattaren eteen polvistumaan. Kadehtijat olivat varmaan tietävinään, että hän säästi valintansa sinne ja kuiskailivat siitä jotenkin kuuluvasti.

Puhuttiin, että yksi rikas ja ylhäinen aatelismies toisensa perästä kosi häntä ja jollakin ihmeellisellä tavalla tuli ilmi, että hän oli antanut kaikille rukkaset. Mutta tiedettiin heidän kumminkin häntä jumaloivan sa että hän milloin hyvään voisi parhaimmankin heistä kutsua takaisin. Kaikki olivat häneen rakastuneet, mutta ei kukaan näyttänyt voivan intohimoansa voittaa, vaikka se olisi ollut kuinka toivoton tahansa.

Hän oli yhtä teräväkielinen kuin kauniskin. Ja aina valmis antamaan sanan sanasta. Kun hän ei kenestä sattunut pitämään, ivaili hän sitä aika tavalla. Sananvaihtoa hänen kanssaan säilytettiin tarkasti muistissa ja lausumiansa sanoja leviteltiin maailmalle — hänen terävä kielensä ja sukkeluutensa oli niin verraton.

Nuori herra John Oxon palasi Eldershavesta takaisin pääkaupunkiin, jossa hän eräitä viikkokausia

huvitteli ja sai uutta mainetta naissydänten valloittajana. Uusia hajuvesiä ja miekankannattimia saattoi hän muotiin. Mutta hän kyllästyi kohta näihin voittoihin ja palasi maalle takaisin, tällä kertaa hän ei kumminkaan mennyt sukulaisiinsa, vaan itse Geoffrey herran vieraaksi, joka paljon piti hänestä, ja meluavalla tavallaan sitä ilmoitteli.

Paljon oli siitä huhuttu, miten Klorinda neiti, jonka käytös ennen osotti ettei hän tapoihinsa nähden siveysohjeista mitään välittänyt ja luultiin hänen tehneen sitä tietämättömyydestä, nyt kumminkin todisti sen vallattomuudesta tapahtuneen, hänen kun nyt huomattiin parhaimmassa koulussa oppineen taitavaa käytöstä. Luonnollisella ja majesteetillisellä suloudella seurasi hän säädyllisyyden pienimpiäkin vaatimuksia. Mutta hänen käytöksessään ei ollut teeskennellyn turhamaisuuden vilahdustakaan, siinä oli vain ylhäisen aatelisneidin huolellisen kasvatuksen kautta saavutettua ylpeää arvokkaisuutta. Ja sen hän oli saavuttanut yksistään suurella älykkäisyydellään ja taipumattoman tahtonsa voimalla. Muutamat naiset ovat kauniita ja toiset taas älykkäitä ja teräväpäisiä, mutta Klorinda oli sekä älykäs että kaunis ja sitä paitsi siinä määrässä rohkea ja lujaluontoinen, että moni mies olisi voinut häntä kadehtia.

Sukkeluudestaan, purevasta ivallisuudesta ja sanasutkauksistaan huolimatta ei hänen käytöksessään ollut kevytmielisyyden vivahdustakaan. Hän liikkui aina neiti Margery Wimpolen seuraamana, kuin olisi hän ollut espanjalaisen ylimyksen tytär, jota vain duennansa läsnäollessa sai puhutella. Neiti Margery raukka oli nyt päässyt entisistä huolistaan, mutta sai uusia sijaan. Hänen voimansa ja rohkeutensa kun nyt tuskin riittivät Klorinda neidin röyhkeää ylpeyttä ja suuria vaatimuksia tyydyttämään.

— On kuin olisin itse hänen majesteettinsa kuningattaren luona kammarirouvana, huokaili hän yksinäisinä hetkinään ja kun muuten sattui uskaltamaan. — Mutta en luule kuningattarenkaan olevan niin äksyn ja ankaran. Hän vaatii minua käyttäytymään niin, ettei hänen tarvitse minua hävetä ja minulla pitäisi olla herttuattaren ryhti. Voi, kun olen tuntikaudet opetellut niaamaankin, ettei hän suuttuisi minuun! Ja minun täytyy tietää mitä kasvojeni milloinkin tulee ilmaista ja missä saan istua, minun täytyy aina olla käsillä, mutta en saa mitään nähdä! Joka paikkaan täytyy minun laahustaa ja tekeytyä miellyttäväksi, vaikka ruumistani kolottaa kun jo olen vanha ja vähä voimainen.

Muori raukka pelkäsi nuorta holhottiansa ja ihaili häntä samalla, niin että häntä oli surkea nähdä.

— Aika älliö hän onkin, tuumaili Klorinda neiti isälleen. — Mainio duenna hän olisi nuorelle työlle, jota tarvitseisi silmällä pitää. Kymmeniä kertoja päivässä minä voisin hänet pussiin pistää. Minähän häntä vahdin eikä hän minua! Mutta näyttää siltä, että kaunottarella aina täytyy olla vartija mukana ja hän kuulee kutsuani kuin koira. Meillä ei ole varaa parempaan ja hän on jalosukuinen, ja ostettuani hänelle punaisen silkkipuvun ja uudet päähineet, on hän siksi komea kuin häneltä voi vaatiakkaan.

— Dunstanwolden ei tarvitse sinun suhteesi mitään pelätä, sanoi Geoffrey herra. — Sinä olet viisas ja ymmärtäväinen tyttö, Klo.

— Ei Dunstanwolden eikä muidenkaan, vastasi hän. — Minä en aio antaa kellekkään puheen aihetta. Pidä sinä, isä, vain Annea ja Barbaraa silmällä, ettei rumuutensa viekoittele heitä kellekkään liiallista hellyyttä osottamaan. Minun kauneuteni on myöskin rikkauteni!

Kun John Oxon herraa odotettiin vieraaksi vietti Margery neiti huolellisia päiviä. Hänen tulonsa edellisenä iltana kutsui Klorinda neidin vaatetushuoneesensa, antaakseen hänelle käskyjä tavallisella ylpeällä tavallaan. Hänen pitkä, musta tukkansa valui tuolin selustimen yli lattialle, kun kammarineitsy kutri kutriltaan harjasi sitä, ja hän säteili kauneutensa täydessä loistossa. Hän lienee ollut joko vihastunut tahi iloinen, sillä poskensa hehkuivat tavallista enemmän ja pitkien silmäripsien alla säteili kuin timantteja.

Ensi silmäyksellä luuli Margery neitikin häntä vihastuneeksi, — silmissä kun paloi senlainen tuli ja kun povi kohoili nopeasti hengityksestä; mutta lähemmin tarkastaessa näytti kun olisi hän ollut hyvällä tuulella, sillä hymykuopat suupielissä olivat tavallistaan syvemmät ja täyteläisillä huulilla väikkyi hymy. Mutta katse kohosi äkkiä ja kasvojen sävy muuttui taas majesteetilliseksi.

— Tiedättekö mitään siitä aatelisherrasta, John Oxonista, joka huomenna tulee tänne vierailemaan?

— Hyvin vähän, armollinen neiti, vastasi neiti Wimpole pelokkaalla alamaisuudella.

— On siis parasta, että saatte lähempiä tietoja, koska minulla hänen suhteensa on annettavia käskyjä, sanoi nuori kaunotar.

— Se on minulle kunniaksi, vastasi duenna parka. Klorinda neiti katsoi häntä suoraan silmiin.

— Hän on pääkaupungista ja Eldershaven lordin sukulainen. Hän on kaunis mies ja on viekoitellut

monta naista mielettömyksiin, ja hän tahtoo saada mainetta aatelisnaistenkin sydänten ja siveyden valloittajana. Jos hän senlaisen maineen on pääkaupungissa saanut, mitä sitten maalla. Mutta täällä hän ei senlaisista voitoista saa riemuita. Hän suvaitsee suositella minua, hän on isäni vieras ja komea kavaljeeri. Antaa hänen lörpötellä niin paljon kuin haluaa. Minä kuuntelen kun sattuu, miten mieleeni juohtuu. Minä olen sanoihin tottunut. Mutta asettakaa niin, ettemme koskaan jää kahdenkesken.

Kammarineitsy pörhisti kuuntelemaan. Klorinda näki hänet peilissä.

— Tee tehtäväsi, ellet tahdo saada korvillesi, sanoi hän äänellä, joka pani tytön vavahtamaan.

— Te ette tahdo jäädä kahdenkesken nuoren herran kanssa, änkytti Margery neiti.

— Jos hän tulee voidakseen kerskata uudesta valloituksesta, sanoi Klorinda, taas katsoen häntä silmiin ja rypistäen mustia kulmakarvojaan, — niin aion pelata yhtä taitavasti kuin hänkin. Mutta hän ei saa paljon kerskailemisen syytä kun saa seurustella kanssani ainoastaan vanhan sukulaiseni läsnäollessa. Muistakaa nyt vain tehtävänne.

— Kyllä minä sen muistan, armollinen neiti. Minä täytän tahtonne.

— Se on hyvä, sanoi Klorinda. — En tahdo pitemmältä vaivata teitä. Voitte mennä nyt.

KUODES LUKU.

Anne sisko löytää erään muotokuvan.

Neiti meni hyvillä mielin tiehensä. Kaiken ikänsä oli hän arkaillut henkilöitä ja asioita, jotka eivät oikeastaan mitään pelkoa herättäneet, mutta Klorinda vaikutti hänessä enin alamaista pelkoa. Häntä hän aina lähestyi salaisella vavistuksella ja kun hän sai luvan mennä tiehensä tunsikin hän aina sydämensä kevenevän. Ja kumminkin hän enemmän kuin muut kunnioitti ja ihaili hänen kauneuttaan, sukkeluuttaan ja rohkeuttaan.

Tyhjässä vasemmassa kylkirakennuksessa, josta puuttui sekä hauskuutta että mukavuutta, löytyi kumminkin soppi, jossa ei pelko häntä ahdistanut. Molemmat ensimmäiset oppilaansa, Barbara ja Anne neiti, olivat hiljaisia, sävyisiä nuoria naisia. Sisarensa sanoi heistä, että he olivat yhtä typerä kuin rumiakkin, eikä kukaan voinut heitä kauniiksi sanoakkaan, mutta mitä Klorinda ylenkatseellisesti typeryydeksi nimitti oli heidän köyhän sukulaisensa ainoa lohdutus. Ne eivät häntä toruneet, ne eivät turhia haaveilleet, eivätkä halunneet muita huvituksia kuin kävellä maantiellä, leikkiä pienen Cupido nimisen koiransa kanssa, kerää silkkilankaa koruompeluksiin, ja istua ompelukehyksiensä ääressä.

Sisar oli heistä jumalatar, jota ei julennut lähestyä. Hänen kauneuttaan piti ylellisillä koristuksilla enentää, mutta he saivat olla kaiken puutteessa, mikä vähänkin olisi voinut heitä kaunistaa. Se oli heistä vain oikeus ja kohtuus. He eivät häntä vihanneet eivätkä kadehtineet, ottivatpa vielä kiitollisuudella vastaan ne koristukset, joita hän joskus heille lahjoitti, kun ne eivät hänelle itselleen enää kelvanneet. Hänen aikansa kului niin tarkkaan huvituksissa, ettei hän joutanut sisariaan huomaamaan, jos hän luonnostaan olisi ollutkin taipuvainen sukulaisrakkautta osoittamaan. Kun he tiesivät hänen johonkin kestiin lähtevän kurkistivat he salaa jostakin ikkunasta hänen lähtöään ja kotiintuloaan. Margery neiti kertoi heille hänen ihailijoistaan ja voitoistaan, rikkaista maalaisherroista, jotka kosivat häntä, ja herra John Oxonin elämästä pääkaupungissa, ja että tämäkin oli hänen ihailijoitaan, vaikkei niin täydellisesti ollutkaan hänen orjansa kuin ne muut.

Anne oli sisaruksista lahjakkain. Niukasti oli luonto molemmatkin varustanut, mutta Barbara oli rumempi ja typerämpi kuin sisarensa. Annella oli sitä paitsi hellä sydän ja taipumusta tunteellisuuteen. Hän oli laiha ja kulki kumarruksissa, ihonsa oli samea; tukka oli tosin sankka, mutta se ei ollut kaunis ja näytti päätä painavan, silmät olivat lempeät ja raukeat. Hän luki salaa romaaneja, joita hän varkain otti kirjastosta, jonka muuan suvun kantaisista, jota Jeoffrey herra sanoi tuhmaksi pöllöpääksi, oli perustanut. Noista kirjoista, joita hän makuuhuoneesensa piilotti, sai hänen kokematon sielunsa aihetta monenlaisiin ajatuksiin, ja niissä kerrottujen sankarien ja kaunottarien romantilliset seikkailut muodostivat maailman, jossa hän yksinäisyydessään iloitsi. Tyttö raukka, jota aina oli laimiinlyöty ja jonka viattomat vaistot syntymästä asti oli tukahdutettu, tarvitsi hauskuudekseen noita kauniita

unelmia, vaikka kohtalo näkyi määränneen, etteivät ne koskaan toteutuisi.

Hänen kaunis sisarensa Klorinda se oli, josta hänen romantillinen mielikuvituksensa sai yllykettä. Hänen lumousvoimansa se oli, joka hänen mielestään saattoi ritarit turnajaisissa taistelemaan ja kuninkaas rikoksia tekemään, ja hän arveli, että niin loistavalle kauneudelle olisi kaikki anteeksiannettavaa. Alinomaa Klorinda oli hänen mielessään, ja eräänä aamuna, kun hän luuli hänen menneen ulos, hiipi hän käytävään, jonka varrella Klorindan huoneet olivat. Hän aikoi näet jostakin oven raosta silmäillä niitä koristuksia, joihin sisaren samana päivänä piti pukeutua muutamassa läheisessä herraskartanossa vietettävissä nimipäiväkemuissa ja joita kamarineitsy ehkä parhaallaan oli käsille ottamassa. Mutta ovi olikin auki ja hän pysähtyi sykkivin sydämin kynnykselle. Isolle, tammipuiselle, veistoksilla koristetulla ja repaleisilla uutimilla varustetulle sängylle oli levitetty senlainen loistava komeus, jommoista hän ei milloinkaan ennen ollut näin läheltä nähnyt. Klorinda neiti aikoi tänä iltana loistaa sinisessä hopeabrokaadissa ja tuo kallis puku makasi kaikessa komeudessaan sängylle levitettynä. Kaunis povi ja olkapäät paljastettaisiin ihailtaviksi, ja niiden kauneutta enentäisivät hienot pitsit ja helminauhat. Olisi vaikea selittää, miksei Geoffrey herra myönyt vaimonsa jalokiviä, ennenkuin hän mieltäytyi kuusivuotiseen tyttärensä. Sängyllä oli muun muassa jalokivillä koristettu viuhka ja lattialla — ikäänkuin kahisevien hameiden alta pilkistämässä — oli siniset, hopealangoilla kudotut kengät. Ne olivat korkeakantaiset, rintavat ja hienot. Annesta niillä näytti olevan kuninkaallinen leima ja että ne oli tehty vartta vasten sydämiä tallaamaan.

Vaatimaton tyttö raukka, jonka silmissä nämä kapineet näyttivät olevan kuningattaren vaatehuoneesta kotoisin, ei jaksanut voittaa kiusausta mennä niitä lähemmin tarkastamaan. Vapisevin sydämin astui hän kynnyksestä yli. Hän astui sängyn luo, siihen levitettyä pukua katsomaan, hän uskalsi liikuttaa sen vierellä olevia hajuvedeltä lemuavia hansikkaita, ja laski vapisevan sormensa vyötäisiltä suippumuoselle liiville, jonka vyötäys oli kuin lapselle tehty.

— Voi kuinka kaunis hän on oleva! Kuinka kaunis! huokaili hän. — Ja kaikki hänen jalkojensa juureen heittäytyvät, eikähän se ole kummakaan. Niinhän on ollut koko hänen elämänsä ajan siitä asti kun hän oli pieni tyttönen, jolloin hän kauneudellaan ja tahtonsa voimalla sai kaikki taivutetuiksi. Barbara ja minä emme ole senlaisia. Me olemme heikkoja, typeriä, emmekä uskalla ajatuksiamme julkilausua. Me olemme kerrassaan kuin toisen maailman olentoja. Mutta Hän, joka kaikki johtaa, on sen niin asettanut. Hän on jakanut meille perintömme — perintömme.

Viimeisiä sanoja lausuesssa näkyi tyttö raukan rumissa kasvoissa alakuloisuuden ilme, ja katse kääntyi pieniin, sieviin kenkiin jotka tyhjinäkin näyttivät sydämiä tallaavan. Hän kumartui ottamaan toisen niistä käteensä, mutta samassa sattui kätensä esineeseen, joka lattialle pudotessaan näytti vierähtäneen sängynuutimien alle. Se oli nauhaan kinnitetty pienoismuotokuva, ja hän otti sen ihmetellen ylös lattialta. Hän tuijotti siihen niin hämmästyneenä, että tuskin tiesi mitä tekikään. Hän ei tarkoittanut vakoilla; sitä hän ei olisi uskaltanut, jos olisi mielensäkin tehnyt. Mutta samassa kun katse kiintyi kuvaan, vavahti hän ja punastui niin kuin hän ei elämässään ennen ollut punastunut. Purppurahohde laskeutui kasvoilta alas kaulallekin, jota liina siveästi peitti. Silmänsä loistivat ihastuksesta ja jostakin hänelle aivan oudosta tunteesta.

— Kuinka kaunis! virkkoi hän, — aivan kuin nuori Adonis ja ryhti kuin kuninkaallisella prinssillä! Kuinka se on voinut — mikä ihmeellinen sattuma sen on tähän tuonut?

Mutta äkkiä hän pelästyi, hän oli mielestään melkein pulassa.

— Mitä minun tulee tehdä tämän kanssa, kuiskasi hän vavisten. — Mitähän hän sanoo, tienneeköhän tahi ei että se on täällä hänen huoneessaan? Hän suuttuu minuun, kun olen uskaltanut liikuttaa sitä. Mitä minä teen?

Taas hän katsoi sitä, ja punastuminen ja mielenliikutus antoivat hänen kasvoilleen elävyyttä ja lämpimän värin.

— Minäpä panen sen paikolleen sinne, josta sen löysinkin, sanoi hän — niin omistaja voi sen löytää. Hän se ei voi olla, hän se ei voi olla! Jos laskisin sen hänen pöydälleen, niin hän ankarasti toruisi minua, — hän osaa olla vihainen kun tahtoo.

Hän kumartui ja laski sen takaisin uutimien suojaan. Kun hän tunsu sen koskettavan kovaa tammilattiaa kohosi rinnastaan huokaus.

— Onhan aivan sopimatonta, että minä sen sinne panen, virkahti hän, — tuntuu melkein kuin olisin epäkohtelias; mutta minä en uskalla — minä en uskalla toisin tehdä.

Hän aikoi kääntyä lähteäkseen huoneesta, tuo pieni tapahtuma kun oli aivan vallannut hänen, mutta kuuli samassa kavioiden kopinaa sen ikkunan takaa, jonka ohi hän oli kulkemassa, ja katsahti ulos

nähdäkseen palasiko Klorinda ratsastamasta. Klorinda neiti oli verraton ratsastaja, hän oli hevosen selässä niin kaunis ja upea ja hän ratsasti senlaisella hevosella, jolla ei muut naiset olisi uskaltaneet ratsastaa, — se hevonen oli erinomaisen kaunis, mutta niin vaarallinen käsitellä, että hänen ratsuruoskassaan oli lyijynasta kuin herroillakin.

Mutta se ei ollut Klorinda; ja kun Anne huomasi pihalle pysähtyneen nuoren herran, peräytyi hän, tapasi kädellä sydäntään ja veri syöksähti taas kalpeisin kasvoihin. Mutta tuokion kuluttua kumartui hän taas eteenpäin katsoakseen ratsastajaa, ja katseessaan kuvastui koko sydämensä.

— Hän se on! lähätti hän; se on hän itse! Hän on tullut sisartani tapaamaan, ja nyt hän ei olekkaan kotona. Mies parka tuli tänne niin iloisena ja riemastuneena ja nyt hän saa alakuloisena kääntyä takaisin. Kuinka kaunis hän on ja hienosti puettu!

Kaunis hän todella olikin komeassa ratsastuspuvussaan, kauniine kasvoineen ja höyhentöyhtö hattuineen päiväpaisteen kimmeltäissä vaaleilla kiharoilla. Se oli John Oxon herra, ja hänellä oli nyt yllään sama puku, jota hän käytti pääkaupungin puistoissakin ratsastaessaan kun hovista oltiin siellä. Niin koreita eivät maalaisherrat koskaan olleet, vaikka heillä oli kauniita hevosia, kun useat heistä olivat mainioita hevostmiehiä.

Hän painoi poskensa ulkonevan ikkunan pieleen, jonka sakea muratti peitti, ja tähysteli ulos niin jännitetyllä huomiolla, ettei hän voinut kääntää katsettaan pois. Hän näki ratsastajan kääntyvän pois kuultuaan ettei häntä voitu vastaanottaa, hän painoi kasvonsa ikkunaruuutuun nähdäkseen miten hän ratsasti tammikujaa alaspäin ratsaspalvelijansa seuraamana.

Näin hän seiso i tähystellen kunnes ratsastaja katosi näkyvistä tammien taakse; mutta eipä lumous sittenkään hälvennyt, vaan hän seiso i yhä tuijottaen siihen paikkaan, jossa hän oli ohi ratsastanut, kunnes joku ääni hänen takanaan äkkiä vavahdutti häntä. Hän kuuli äänestä, heleää naurua, ja kun kääntyi katsomaan kuka se oli, huomasi hän Klorinda sisarensa kynnykselle pysähtyneenä ikäänkuin sen näyn pidättämänä, joka täällä hänen katsettaan kohtasi. Anne parka painoi taas käden sydämelleen.

— Sisko, sisko! voihki hän. Sen enempää hän ei saanut sanotuksi.

Hän huomasi erehtyneensä. Klorinda ei näet ollutkaan ratsastamassa, sillä hän oli kotoisessa vaateasussa ja kesken kauhistuksensakkin johtui hänelle mieleen, että tuo kaunis, nuori herra kentiesi jonkun palvelijan huolimattomuudesta oli saanut kieltävän vastauksen vastoin sisaren tahtoa. Omasta puolestaan hän vain odotti, että hänet vihaisilla ivasanoilla ajettaisiin pois, kun hän oli rohjennut sinne sisään tunkeutua. Mitäpä muuta hän olisi osannut odottaakkaan tuolta ihanalta naiselta, joka, vaikka he olivat samaa lihaa ja verta, kumminkin aina kohteli häntä kuin tarpeetonta palvelijaa. Mutta Klorindan katse ei ihmeeksi ollutkaan vihainen, hän vain nauroi kuin olisi tuo näky häntä kovin huvittanut.

— Sinäkö täällä, Anne, sanoi hän, — ja vieläpä kevytmielisesti kauneiden kavaljeerein perään tirkistelemässä! Margery neiti saa luvan pitää sinua silmällä, muutoin pannaan pian juoruja liikkeelle. *Sinä* sisko, kainoine kasvoinesi ja niin arkakin kuin olet! Sitäpä ei olisi uskonut.

Äkkiä hän riensi lattian poikki sisaren luo ja tarttui häntä olkapäähän katsoakseen häntä suoraan silmiin.

— Mitäs nyt, sanoi hän ivallisesti mutta kumminkin ystävällisesti. — Mitä tämä on? Voiko yksi ainoa katse salaa ikkunastakin kauniisen kavaljeeriin semmoisen muutoksen vaikuttaa? En ole koskaan ennen kasvoillasi tuota väriä ja ilmettä nähnyt; kuinka se sinua kaunistaa!

— Sisko, sammalsi Anne, — tahdoin niin halusta nähdä tanssiaispukuasi, josta Margery neiti on niin paljon puhunut — minun teki niin mieleni — en luullut sen mitään haittaavan että minä — että minä oven raosta sitä pilkistäisin ja se olikin sängylle levitetty. En voinut kiusausta vastustaa, — vaan astuin — astuin sisään.

— Ja siellä odotti sinua vielä suurempi kiusaus, siellä näit jotakin vielä vastustamattomampaa — nauroi Klorinda veitikkamaisesti silmäillen Annea — komea, kiharatukkainen pääkaupungin keikari, joka satulansa nuppiin on ripustanut joukottain naissyitä. Kumpiko sinusta oli kauniimpi?

— Pukusi on komea, vastasi Anne ujosti. — Lieneekö kellään kaunottarella moista, ja jos onkin, niin ei kukaan osaa senlaista kantaa niinkuin sinä.

— Mutta entäs tuo nuori herra, nauroi taas Klorinda, — mitäs hänestä pidit?

Anne rohkaisi itseään sen verran, että katsoi suoraan sisarensa säteileviin, ilkkuviin silmiin.

— Sisko, sanoi hän, — lieneekö minulla mitään tekemistä senlaisten nuorten herrain kanssa?

Klorindan käsi vaipui alas sisaren olalta ja hän herkesi nauramasta.

— Onhan se totta, sanoi hän, — mutta tämän ainoan kerran olit sinä sisko melkein naisen näköinen.

— Ei se ole kauneus ainoastaan, joka tekee naisen naiseksi, vastasi tämä ja päänsä vaipui taas alas rinnalle. — Jossakin kirjassa olen lukenut että — että se useimmin on kärsiminen. Siihen on minussakin naista kyllä.

— Sinä olet lukenut — sinä olet lukenut, matki Klorinda, — niin sinähän olet kirjatoukka, muistan minä, ja sinä varastelet romaaneja ja runokokoelmia kirjastosta. Ja sinä olet lukenut, että kärsiminen useimmiten tekee naisen naiseksi? Se ei ole totta. Se on katala valhe! Minä olen nainen, enkä minä kärsi — minä en *tahdo* kärsiä, minä vannon sen! Ja muista, että kun minä vannon valan, niin minä sen pidänkin! Miesten takia naiset kärsivät — sitä juuri oppinut kirjailijasi tarkoitti — tuonlaisten nuorten herrain takia kuin tuokin, jonka jälkeen juuri tähystelit. Sitä suurempia hupakoita he ovat! Ei ainoakaan mies tee itseänsä sillä tavalla naiselliseksi, sen minä sinulle lupaan! Vaikeroikoot he ja ryömikööt polvillaan — *minä* en ainakaan sitä tee!

— Sisko, sammalsi Anne, — en luullut sinun olevan kotona. Se nuori herra, joka ratsasti pois, tiesivätkö palvelijat — —?

— Kyllä he tiesivät, sanoi Klorinda taas ilkkuen.

— Ne tiesivät etten tahtonut häntä vastaanottaa. Sen hän itsekkin olisi ymmärtänyt, mutta hän on senlainen houkkapää ja luulee kaikkein naisten ikävöivän kauniita kasvojaan ja mielitelevää puhettaan.

— Sinä et tahtonut — et tahtonut ottaa häntä vastaan?

Klorinda viskautui tuolille ja naurahti.

— Niin, minä en tahtonut, vastasi hän. — Sinä, Anne raukka, et voi senlaista kiittämättömyyttä käsittää — sinä olisit kyllä ystävällisemmin kohdellut häntä. Istu tuohon kanssani puhelemaan, niin minä näytän sinulle koristuksiani. Kaikki naiset puhelevat mielellään vaatteistaan. *Se* se heidät naisiksi tekeekin!

Anne vavahti ilosta ja ihastuksesta. Tuo tuntui kuin kuningattaren käskyltä. Hän istuutui melkein palvelijan kömpelön nöyrällä tavalla. Hän ei ollut koskaan ennen nähnyt Klorindan kasvoissa senlaista ilmettä eikä ollut uneksintukaan hänen voivan niin puheliaan olla. Hän tiesi vain hyvin vähän mihin sisarensa oikeastaan kykeni, — kuinka lumoava hän voi olla kun tahtoi, miten ylhäisen ystävällisesti hän käyttäytyi kun tahtoi miellyttää, miten veitikkamaisen leikillinen ja sukkela hän osasi olla ja minkälainen kummallinen vaikutusvoima hänellä oli jokaiseen, niin ylhäiseen kuin alhaiseenkin, jonka kanssa sattui yhteen. Mutta jos hän ei sitä ennen tiennytkään, niin hän tänä päivänä oppi sen tuntemaan. Jostakin syystä, jonka Klorinda itse parhaiten tiesi, oli hän tänään erinomaisen hyvällä tuulella. Hän pidätti Annen luonaan kokonaisen tunnin ja oli kaiken aikaa yhtä hurmaava. Hän näytteli koristuksia, joita hän tanssiaisissa kantaisi, ottipa vielä esille jalokivensäkin ja levitteli ne.

Hän kertoi juttuja siitä perheestä, jonka perillinen tänään tuli lailliseen ikään ja ilvehti poika parasta, hänen kömpelyytensä takia ja kun hän yhdeksäntoista vuotiaasta asti oli häntä jumaloinut.

— Tuskin olen häneen katsonutkaan, sanoi hän. — Hän on moukka, hänellä on isot, tuijottavat silmät ja punainen nenä. Miehet saa ansoihinsa katsomattakaan heihin. Ne katsovat meitä ja siinä on kyllä.

Anne parasta, joka ei koskaan saanut missään seurustella, eikä milloinkaan ollut sattunut viisastelijain seuraan, oli tämä huvi yhtä ihmeellinen kuin jos hän olisi viettänyt illan teatterissa. Katsella sisaren eläviä, tunteiden eri vivahtuksia ilmaisevia kasvoja, kuunnella leikillisiä juttuja miehistä ja naisista, jotka olivat hänen romaaniensa ja sankarittariensa kaltaisia; kuulla puhuttavan rakkaudesta, jota hän vapisi ja jota ajatelllessakin jo sydämensä sykähteli — kaikille yhteisenä kokemuksena; kuulla sitä veitikkamaisilla tahi purevilla kokkapuheilla ivailtavan; kuulla kuinka kaikenikäiset naiset pitivät sitä joko leikkikalunaan, nauttivat siitä tahi sen takia syöksyivät onnettomuuteen, — tämä kaikki saattoi hänet tuntemaan, kuin olisi hän ollut nunna, joka nyt äkkiä joutui keskelle maailman melskettä.

— Sisko, sanoi hän nöyrästi rukoilevalla katseella, — sinä saat minun tuntemaan, että romaanini ovat tosia. Sinä kerrot niin ihmeellisiä asioita. Kun sinua kuuntelee, tuntuu kuin katselisi kuvia. Ei ole ihme, että kaikki sinua kuulevat, sinä kun niin mainion hyvin osaat sanasi asetella. Niillä on sinun suussasi väri ja muoto ja sinä ikäänkuin sommittelet ne kokoon kuviksi. Minä kiitän sinua ystävällisyydestäsi, minä kun olen niin vähän maailmaa nähnyt, enkä voi näkemiäni vähäpätöisiä, yksinkertaisia asioita kuvailla!

Lempeä kiitollisuutensa teki hänet rohkeaksi ja hän kumartui suutelemaan tuolin selustimella lepäävää valkoista kättä.

Klorindan silmissä oli uusi ilme kun hän käänsi ne sisareensa.

— Tämä ei todellakaan tunnu oikeutetulta, Anne, sanoi hän. — Minä en tahtoisi osaani kanssasi vaihtaa. Silmäsi ovat kuin ammutun fasaanin — niin lempeät, ja niiden raukean pinnan alla on kirkas kiilto. Miehet voisivat sinua rakastaa vaikka et olekkaan kaunis, odotappas, huudahti hän äkkiä, — luulenpa — —

Hän nousi ylös tuoilta, meni tammikaapille, ja heitti sen oven selälleen tarkkaavasti sen sisältöä katsellen.

— Täällä on muuan puku ja kaulus ja päähine ja nauhoja, joita en tarvitse, sanoi hän. — Kammarineitsyeni saa kantaa ne huoneesesi ja näyttää sinulle miten niitä tulee laittaa kuntoon. Hän on sukkela tyttö ja sinulle tulisi tuosta melkein kaksi pukua. Ja jonakuna päivänä kun olen kotona ja kun Margery neiti minua kovin ikävystyttää, lähetän sinua hakemaan pitämään seuraa minulle tahi puhelua kuuntelemaan, kun minulla on joku satunnainen vieras.

Anne olisi mielellään suudellut hänen jalkojaan jos olisi uskaltanut. Kasvonsa sävähtivät tulipunaisiksi ja hän heitti sisareen jumaloivan silmäyksen.

— En olisi koskaan voinut niin paljoa toivoa, sammalsi hän. — Mutta kenties ei se sovi — ehken voi sopivasti esiintyä. Mutta minä koetan käyttäytyä arvokkaasti kuin aatelinainen. Minähän olen aatelinainen vaikka olen niin vähän saanut oppia. Olenhan minä, sisko, aatelinainen, koska olen sinun sisaresi ja vanhempaini lapsi? jatkoi hän ikäänkuin peläten olleensa liian rohkea.

— Elä nyt lörpöttele, sanoi Klorinda. — Eläkä maailman edessä esiinny liian nöyränä. Minulle voit olla niin nöyrä kuin tahdot.

— Sisko, minä rupean — minä rupean palvelijaksesi, minä jumaloin sinua, huudahti tyttö raukka ja suuteli taas tuota valkoista kättä, joka senlaisella kuninkaallisella auliudella oli hänelle näin paljon iloa antanut, hänelle ei johtunut mieleenkään että käyttämätön puku ja muutamat nauhat olivat vähäinen lahja vain.

Tuokion kuluttua tuosta kiitollisesta hyväilystä teki Klorinda äkillisen liikkeen kuin olisi hän jotakin säikähtynyt. Ensin kohotti hän kuin sattumalta kätensä kaulapitseihiensä, ja sitten hän vavahti, — mutta seuraavalla silmänräpäyksellä tuli kasvoihin taas sama ilme kuin ennenkin.

— Mitä se on, huudahti Anne. — Oletko jotakin kadottanut?

— En, vastasi Klorinda välinpitämättömästi ja kiinnitti taas huomionsa tammikaapin sisältöön, — minä kaipasin vain erästä koristetta, jota vedon takia kannoin; en olisi tahtonut sitä kadottaa ennenkuin olen vedon voittanut.

— Sisko, uskalsi Anne sanoa ennenkuin lähti omaan synkkään maailmaansa vasemmassa kylkirakennuksessa, — on vielä eräs asia, jonka mielellään tekisin jos annat minulle luvan. Minä voisin näet korjata nuo sänkysi uutimet. Olen sukkela ompelemaan ja tahtoisin vähän taitoni mukaan palvella sinua, eihän se ole sopivaa, että ne ovat noin rikkonaiset. Kaikki ympärilläsi pitäisi olla kaunista ja hyvässä kunnossa.

— Voitko sinä tehdä nämä repaleet kauniiksi? kysyi Klorinda. — Kyllä minä sen mielellänikin sallin. Tule tänne korjaamaan niitä milloin vain tahdot.

— Ne ovat muhkeat nuo uutimet, vaikka ne ovat vanhat ja huonosti pidetyt, sanoi Anne katsahtaen uutimiin, — ja olen onnellisempi kun saan istua täällä työskentelemässä ajatellen kaikkea mitä sinä teet.

— Ajatellen kaikkia mitä minä teen? nauroi Klorinda. — Siitähän saisit aihetta ihmeellisiin unelmiin, niin että neula varmaan unohtuisi ja uutimeni jäisivät ennalleen...

— Minä voin yhtä aikaa ajatella ja parsia, virkkoi Anne. — Minä siis tulen.

SEITSEMÄS LUKU.

Mitä kuutamossa tapahtui.

Tästä hetkestä pitäen oli Annen elämä hiukan vaihtelevampaa. Hänestä itsestään tämä muutos tuntuu hyvin suurelta, vaikka se muista oli vähäinen. Hellä luontoinen hän oli ja kotitöitä harrastava nainen, hän olisi ollut parhain vaimo ja äiti, jos kohtalo olisi hänet siksi määrännyt. Hänen luonnolliset ominaisuutensa pääsivät nyt osaksi käytäntöön sisarelle tekemänsä palveluksen kautta, ja tämä sisar oli hänen sielunsa hallitsijatar. Rikkonaiset uutimet parsi ja paikkaili hän erinomaisen taitavasti. Ne tunnit, jotka hän vietti sisarensa huoneessa, olivat hänestä melkein yhtä pyhät, kuin jos hän olisi ne rukouksiin käyttänyt, tahi niinkuin hetket ovat nunnille, jolloin he alttari vaatteita kirjailevat. Huoneessa näytti olevan senlaista kirkkautta kuin ei muualla talossa löytynyt, ja ilman hieno lemu siellä oli hänestä kuin pyhää savua. Hän koetti salaa pitää huonetta paremmassa järjestyksessä kuin Klorindan Rebecka niminen kammarineitsy. Hänen onnistui myöskin saada tehdäkseen muutamia Rebekalle kuuluvia töitä. Hän osasi korjata pitsejä, solmeilla aistikkaita nauharuusuja ja muuttaa puvun kuosia. Liiallisen työn rasittama kammarineitsy oli kiitollinen tästä avusta ja säilytti tarkasti Annen salaisuuden, joten häntä usein kiitettiin senlaisesta, jota hän ei ollut neulallaan edes liikuttanutkaan. Älykkäästi hän sitten aina Annelle kertoi emäntänsä tyytyväisyydestä, siten kiihottaakseen tätä uusiin ponnistuksiin.

Anne tapasi joskus sisarensa tämän makuuhuoneessa, ja kun Klorinda sattui hyvälle tuulelle, pidätti hän Annen hetkeksi sinne juttelemaan. Näytti siltä, että hän tahtoi näyttää naisihailijalleen kuinka vastustamattoman hurmaava hän voi olla. Annen rumat kasvot olivat silloin melkein kauniit ihastuksesta, ja lempeät silmänsä loistivat. Muotokuvasta hän ei sen koommin kuullut mitään. Hän vavahti väliin ajatellessaan, että se kenties vielä oli sängyn alla, että kauniit kasvot hymyilivät ja sinisilmät katselivat häntä siinä istuessaan ja sisarta kaikessa kauneudessaan kun häntä riisuttiin ja puettiin.

Kaiken taitonsa hän käytti muuttaakseen itselleen sopiviksi ne käyttämättömät koristukset, joita hänelle lahjoitettiin. Hänellä oli kaikki valmiina jo aikoja ennen kuin Klorinda muisti lupaustaan kutsua häntä luokseen kun hänellä oli vieraita.

Mutta eräänä päivänä hän syystä tahi toisesta muisti sen ja lähetti häntä hakemaan.

Anne riensi makuuhuoneesensa ja puki vapisevin käsin ylleen korjaamansa puvun. Nähdessään peilissä rumat kasvonsa naurahti hän hiukan katkerasti. Tukkansa koetti hän kammata uudella tavalla, mutta tunsikin tekevänsä sen rumasti ja siivottomasti eikä ollut enää aikaa sitä korjata. Kun olisi ollut ihoväriä, olisi hän poskensa maalannut, mutta senlaisia turhuuksia ei ollut Barbaralla eikä hänellä. Siispä hän vain hieroi ja näpisteli poskia, että ne näyttivät kuin olisivat olleet huonosti maalatut. Hänestä näytti nenäkin punottavalta, eikä se olisi kumma ollutkaan, kätensä ja jalkansa kun olivat jääkylmät.

— Hän saa nyt hävetä minua, huokaili Anne parka. — Ja sitten hän suuttuu ja lähettää minut pois, eikä koskaan enää lähetä minua hakemaan.

Hän ei ainakaan itseään pettänyt luuloittelemalla, että hänen suhteensa oltaisiin liiaksi kärsivällinen.

— Klorinda neiti pyysi neitiä joutumaan, sanoi Rebecka koputtaen ovea.

Hän sieppasi nenäliinansa, jossa kuten kaikissa vaatteissaankin oli kuivien, puutarhasta keräämiensä ruusunlehtien lemu, ja meni vavisten alas kukkassalongiin.

Tämä salonki oli iso huone, siinä oli valkeaksi maalattu laudoitus ja huonekaluilla oli kukkaiset päälliset. Joukko herroja ja naisia seiso siellä nauraen ja pakisten. Herroja oli enemmän kuin naisia, ja useimmat seisoivat Klorindan ympärillä, joka suorana ja ylpeänä istui isossa nojatuolissa hymyillen ivallista hymyään, ikäänkuin uhitellen heitä äänekkäästi tunteitaan ilmaisemaan.

Hiljaa kuin hiiri hiipi Anne sisään. Hän ei tiennyt miten käyttäytyä, mutta kun ei uskaltanut jäädä itsekseenkään seisomaan, pujahti hän sisarensa tuolin taakse. Sydän sykki pakahtuakseen.

Seurassa oli ainoastaan maalaisherroja, mutta Annesta ne näyttivät komeilta kavaljeereilta. Hän ei koskaan ollut nähnyt sen hienompia miehiä ja siitä syystä ei se heidän miellyttävyyttään hänen silmissään vähentänyt, että useilla heistä oli punainen nenä ja punoittavat posket, että he puhuivat kovalla äänellä, ja että käytöksensä oli meluavaa. Ne edustivat tuota suurta valloittajaluokkaa, miestä, jota kaikkein naisten täytyy koettaa miellyttää, mutta nämä kaikki koettivat nähtävästi Klorinda neitiä miellyttää eikä hän heitä.

Ja Anne tuijotti heihin ihailevalla kunnioituksella odottaen sopivaa tilaisuutta jollakin tavalla huomauttaakseen sisarta läsnäolostaan. Mutta ennenkuin hän ehti päästä selville miten parhaiten voisi ilmoittautua, kuuli hän äkkiä takanaan hopean heleän äänen.

— Ainoastaan jumalattaret levittävät ympärilleen Arabian ruusutarhan lemua, sanoi ääni. Kun tulette pääkaupunkiin meitä hallitsemaan, armollinen neiti, on ruusulehtien lemu tuleva muodikkaaksi ja se on täyttävä ilman kaikissa salongeissa.

Ja Annen rinnalle ilmestyi kumartaen, kultaan ja purpuraan puettuna ja hohtokivinapit samettinutussa, sama nuori, kaunis aatelismies, jonka vaaleilla kutrilla aurinko kimalteli sinä aamuna, kun hän näki hänen tiehensä ratsastavan — hän, jota mielivaltainen kaunotar ei ottanut vastaan, ja jota hän houkkioksi nimitti.

Klorinda vilkasi häneen kääntymättä katseen silmäripsiänsä alta ja huomasi silloin tuolinsa takana odottavan Annen.

— Koreat sananne eivät nyt paikalleen sattuneet, herra Oxon, sanoi hän, — vaikka ne näin maalaisoloissa kyllä kauniilta kuuluvat. Minä näet en ruusunlehtien lemua käytä, vain Anne sisko tässä, jota ette saa karsain silmin katsella. Tule tänne sisko, eläkä piiloudu kuin pelkäisit näyttäytyä.

Hän veti sisaren esille, ja siinä seisoivat nyt Anne ja kaikki tuijottivat hänen rumiin, punastuviin kasvoihinsa ja kultaan ja purpuraan puettu aatelismies kumarsi syvään kuin olisi edessään ollut herttuatar, sillä hän kohteli samalla tavalla kaikkia naisia, ylhäisiä ja alhaisia, kauniita ja rumia, tyttöjä, vaimoja ja leskiä.

Hän ei koskaan voinut olla vetämättä puoleensa naisen sydäntä, josko hän siitä sitten välitti tahi ei, ja hänellä oli erinomainen lumousvoima. Anne vapisi niitessaan ja ihmetteli oliko taivaan alla ennen nähty niin kaunista ja komeaa aatelismiestä.

Harvoin Anne tähän huoneeseen tuli, ja silloin hän aina seisattui takapuolelle, hän kun enemmän pelkäsi että häntä puhuteltaisiin kuin että hän jäisi huomaamatta. Hän oli tottunut elämään huomaamattomana ja häntä oli aina pidetty vähäpätöisenä, toisenlainen kohtelu saattoi hänet hämille. Häntä huvitti kuunnella muiden puhetta, vaikkeivät sukkeluudet aina hienoimpia olleet ja nähdä Klorindan kuningattarena vallitsevan ihailijainsa ja orjainsa keskuudessa. John Oxon herrasta hän ei usein uskaltanut puhua — ani harvoin hän hänen nimeäänkään mainitsi — mutta ihmeteltävällä taitavuudella hän osasi hankkia tietoja hänestä. Vieksaasti viekkotteli hän Margery neidin puhumaan hänestä ja kertomaan pitkiä juttuja valloituksistaan ja miellyttävästä käytöksestään. Neiti Wimpole tiesi paljon senlaisia, häntä kun vanhuudestaan huolimatta tämän aatelismiehen tavat hyvin huvittivat. Tuntui melkein siltä — jos hänen pitkäveteisiin kertomuksiinsa oli uskomista — että kaikki seitsemääkymmentä vuotta nuoremmat herttuattaret olivat hänen tähtensä kyöneleitä vuodattaneet ja rauhansa menettäneet ja että hän oli saattanut kaikkensaätyisiä naisia tuhmuuksia tekemään.

Kun Anne sai hänet kertomaan, istui hän kuunnellen ompelukehyksen yli kumartuneena ja kummallinen mielenliikutus oli hänen neitsyeellisen rintansa melkein pakahduttaa. Öisin valvoi hän sykkivin sydämin ja mietti pimeässä. Varmaan ei maailmassa löytynyt toista miestä, joka olisi niin hyvin Klorindalle sopinut kuin hän, ja joka niin hyvin kuin hän ansaitsi voittoa tämän ylpeän kaunottaren käden. Ei yksikään nainen, vaikka olisi kuinka kaunis ja ylpeä tahansa, voine hänelle rukkasia antaa. Sitte Anne parka mielessään kuvaili heidän rakkautensa onnea, vaikka hän senlaisesta rakkaudesta niin vähän tiesi. Mutta täytyihän senlaisen onnen olla täydellistä, ja kenties — ajatteli hän nöyrästi — saisi hänkin etäältä sitä nähdä ja siitä kuulla. Ja kun Klorindalla sitten pääkaupungissa olisi iso talo ja paljon palvelijoita, joille valppaan emännän silmä oli tarpeen, niin kenties voisi tapahtua, jos hän nyt hyvin osaisi häntä palvella ja silloin uskaltaisi pyytää, että hän pääsisi hänen talouttaan hoitamaan ja saisi siellä jossakin sopessa itsekseen eellä. Ja sitten rohkeat ajatukset kuvailivat — hän oikein punastui pelottomuuttaan — lasta, joka syntyisi heille, kaunista poikaa ja perillistä, jonka tukka kiharoina valuisi hartioille, jota hän saisi hoitaa ja jonka orjana hän olisi — ja jota hän rakastaisi — rakastaisi, rakastaisi, ja joka kenties sitte joskus huomaisi miten hellä hoitaja hän oli ja että häneen aina voi luottaa, ja joka isänsä hymyilevillä, mairittelevilla silmillä katselisi häntä ja kenties häntä hiukan rakastaisikkin.

Samana iltana kun Klorinda neiti herra John Oxonin suhteen antoi käskyjä neiti Wimpolelle, kiiruhti tämä iäkäs neitonen molempain oppilaittensa luo kielevästi kertomaan kummastustaan ja ihailuaan.

— Hän on erinomainen nainen, sanoi hän, — erinomainen hän on, toden totta! Ei vain kauneutensa mutta myös rohkeutensa ja älykkäisyytensä takia. Ajatelkaas vain kuinka hän huomaa kaikki pienimmätkin asiat ja miten viisaasti hän osaa menetellä, aivan kuin olisi hän jo kokenut vanha nainen. Hän tuntee maailman menon ja tahtoo estää juoruja syntymästä tavalla semmoisella, ettei kukaan voi hänen suurta siveyttään epäillä. Hän on niin ylpeä, ettei hän edes tahdo näyttää olevansa pääkaupungin naisten kaltainen. Senlaisesta hän ei tahdo tietääkään! John Oxon herralle ei ole helppo häntä suositella. Hän ei tahdo, että tämä herra voisi kellekkään kerskata olleensa edes silmänräpäyksen ajan hänen kanssaan kahden kesken. Jos kaikki naiset olisivat yhtä viisaita, niin vähemmän häpeäjuttuja kuuluisi.

Tähän tapaan hän jutteli kotvan aikaa ja kertoi heille, että Klorinda suurilla, mustilla silmillään oli katsonut häntä suoraan silmiin senlaisella tavalla että häntä melkein vapisutti ja kuinka hän oli istunut, sankka tukka levällään tuolin selustumella ja kuinka ensin näytti siltä, että poskensa punottivat vihasta, mutta että hän sitten näyttikin hymyilevän.

— Väliin, sanoi neiti Wimpole, — oikein pelästyn, kun hän hymyilee, mutta tänä iltana hän kai ajatteli jotakin hauskaa. Luulen, että häntä huvitti ajatella, miten hän, joka on niin monta naissydäntä vallannut, nyt saisi kokea miltä tuntuu tulla kavaluudessa voitetuksi ja narrina pidetyksi. Ne, jotka hänestä ovat hävyttömiä, näkee hän mielellään voitettuina. Hänestä oli hauskaa jo lapsena ollessaan, sutkia tallirenkejä ruoskalla selkään kunnes ne lankesivat polvilleen pyytämään anteeksi.

Sinä iltana kun Anne meni makuuhuoneesensa mylläköivät hänen sielussaan harhailevat ajatukset, joita hän ei voinut hillitä eikä karkoittaa, — eikä hän sitä juuri halunnutkaan. Hän ajatteli Klorindaa ja mietti surullisena, kuinka hän voi olla niin uhkamielinen ja ylpeä ja käyttäytyä kuin ei hänen rinnassaan olisi ainoatakaan inhimillistä heikkoutta, ei edes naisellista sydäntä. Kuinka hän voikkaan ylenkatseella kohdella tuota jaloa kavaljeeria, jos tämä rakasti häntä, jota ei voinut epäilläkään. Olihan hän itse nähnyt lämpimän hehkun hänen sinisilmissään jo tuona ensimmäisenä iltana, kun hän niin sulavasti kumarsi hänelle ja puhui ruusunlehtien lemusta, jonka hän luuli Klorindan puvusta leviävän. Kuinka nainen, jota hän rakasti, voi häntä vastustaa. Kuinka hän voi kiusata häntä, pitämällä häntä etäällä itsestään, kun hän hartaasti halusi hänen jalkainsa juuressa kuiskailla rakkaudesta?

Riisuutuessaan hiljaisessa kammarissaan huokasi Anne syvään, mutta ei itsekään tiennyt, että sen vaikutti suru siitä, että rakkautta, — jota toisille oli niin niukasti suotu — voitiin halveksia ja hylkiä. Maata pantuaan hän ei voinut nukkua, vaan viskautui sinne tänne vuoteellaan sydän raskaana huolista.

— Hän on niin nuori ja kaunis ja ylpeä, ajatteli hän. — Minä oivallan kaiken tämän kun olen niin paljoa vanhempi — oivallan että hän on ainoa, jonka kanssa hänen tulisi mennä naimisiin. Onhan niitä paljon muitakin, vaan niistä ei yksikään ole hänen vertaisensa, niitä hän vain ylenkatsoisi ja vihaisi, kerran heidän omakseen jouduttaen. Mutta tämä on lahjakas ja sukkela ja urhoollinen. Häntä olisi mahdoton ylenkatsoa, jos hän väliin kuinka suuttuisikkin. Voi, ei hänen pitäisi häntä luotaan torjua, sitä hänen tosiaan ei pitäisi tehdä.

Hän oli niin levoton ja mielensä niin haikea, ettei hän voinut maata vuoteellaan vaan nousi ylös, niinkuin ainakin, milloin ei unta saanut. Hän meni ikkunan luo, avasi sen ja koetti rauhoittua katselemalla tähtiä, joiden hän lapsuudesta asti oli luuloitellut ystävällisesti häntä katselevan ikäänkuin tahtoisivat ne häntä lohduttaa.

Mutta tänä yönä ei tähtiä näkynytkään. Olisi ollut kuutamoo, mutta iltamassa oli taivaalle kokoutunut synkkiä pilviä, jotka peittivät kuun näkymästä, paitsi kun tuulen puuska sattui repäisemään halkeaman mustaan huntuun.

Hän laskeutui polvilleen yöpuvussaan. Yöllinen hiljaisuus vallitsi kaikkialla. Koko talonväki olivat aikoja sitten menneet levolle, niin että kaikki nyt jo nukkuivat. Hän vaan yksin valvoi, ja kun hänellä oli lapsellisen yksinkertainen mieli, jonka aina täytyy uskoa huolensa Korkeimmalle, niin hän nytkin katseli synkkää, pilvistä taivasta ja rukoili menestystä sille miehelle, joka ei ajatustakaan hänelle uhrannut sen perästä, kun hän tuona iltana kumarsi hänelle. Hän oli liian ruma ja liian ikävystyttävä tullakseen muistetuksi.

— Kenties, mutisi Anne, — hänkin juuri tällä hetkellä ikkunastaan katselee pilviä, kun ei voi nukkua ajattellessa, että hän parin päivän päästä on täällä ja saa nähdä ihanan Klorindan, ja ehkä hän miettii mielessään miten sanansa asettaisi, jos Klorinda näyttää suosiolliselta, jota Jumalalta rukoilen.

Polulta ikkunan alla kuului samassa kuin keveää liikettä, mutta se oli niin keveää, että hän luuli erehtyneensä. Tuokion aikaa vallitsi taas äänettömyys, ja ellei sen enempää olisi kuulunut, olisi hän unhoittanut koko asian tahi luullut sitä mielikuvituksensa luomaksi. Mutta sitten taas kuului samanlaista ääntä, ja nyt oli hän erottavinaan, että se oli kuin hiekan narskamista jalan alla. Askeleet tuntuivat niin varovaisilta, kuin kulkisi kävelijä hiipimällä eteenpäin ja tuskin uskaltaisi liikahtakaan. Sitten taas kaikki hiljeni. Pelko valloitti hänet hetkeksi, sillä hän ei ollut rohkea ja oli nykyään kuullut kerrottavan eräästä uskaliaasta, kuleksivasta mustalaisesta, joka muutaman toverin seuraamana murtautui erään naapuritalon alakertaan. Talon isäntä keksi hänet, mutta vasta kovan vastarinnan perästä saatiin hänet vangituksi, pyssyjäkin oli kahakassa käytetty ja muuan palvelija siinä saanut surmansa. Hän kumartui sentähden eteenpäin kuuntelemaan, miettien miten parhaiten saisi talonväen herätetyksi. Silloin kuului taas samanlaista liikettä ja tukehdutettu kirous. Hän ponnisti nähdäkseen ja erottikin mustan olennon seisomassa polulla. Varovasti kohosi hän seisalleen ja nojasi hetkisen vavisten ikkunapieleen, ajatellen kenen hän palvelijoista ensiksi herättäisi ja miten hän parhaiten pääsisi isänsä huoneeseen. Sydän tykytti ja hengitys oli raskasta. Silloin äkillinen vihuri häiritsi yön hiljaisuutta, se taivutti puiden latvat ja repi pilvet kaistaleiksi. Askeleet kuuluivat taas, ne tuntuivat vähemmän

pelkäävän omaa ääntään tuulen pauhinassa. Haalea valo näkyi kahden mustan pilven välistä; se kirkastui, siekaleinen halkeama suureni ja laski kuun hetkeksi häikäisevän kirkkaasti loistamaan, sitten taas pilvet syöksyivät sen yli ja peittivät sen näkymästä.

Juuri silloin Anne uudelleen kuuli askeleet ja näki selvästi mustaan kauhtanaan ja lakkiin puetun olennon livahtavan ison puun varjoon. Mutta hän näki vieläkin enemmän — ja puristi käsillä suutaan ettei päässyt parahtamaan. Sillä vaikka lakki peitti vaaleat kiharat ja hän näytti kummalliselta ja melkein rumalta, niin olivat ne kumminkin John Oxon herran kasvot, joita kuu siekaleisten pilvien lomasta valaisi.

KAHDEKSAS LUKU.

Eräs kohtaaus ruusutarhassa ja eräs kihlaus.

Kului kolme päivää kahden sijasta, ennenkuin herra Oxon palvelijansa seuraamana ratsasti linnan pihaan. Häntä oli viivytetty matkalla, mutta se ei näyttänyt tehneen häntä kärsimättömäksi, sillä hän oli kauniimpi ja hilpeämpi kuin milloinkaan. Jäätyään kahden kesken Geoffrey herran kanssa, kyseli hän herttaisimmalla tavallaan naisia ja tiedusteli heidän terveyttään.

Klorinda ilmestyi vasta päivällisille, jolloin hän kuningattaren tavoin Anne sisarensa ja neiti Wimpolen seuraamana astui huoneeseen. Anne sai nyt ensi kerran kaikessa komeudessa syödä päivällistä perheensä kanssa.

Tästä kunniaista oli hän niin säikähtynyt, että kasvonsa olivat aivan kalpeat ja hän näytti niin rumalta, jotta Geoffrey herra hänet nähdessään rypisti otsaansa ja matalalla äänellä torui Klorindaa, joka oli antanut hänen tulla sinne.

— Luvallanne, armollinen herra, minä tiedän itse parhaiten, miten minun tulee menetellä, vastasi Klorinda yhtä hiljaa, mutta katse liekehti. — Häntä on tarkoin opetettu.

Ja niin häntä olikin ja neiti Wimpolea myös ja kaiken aikaa kun John Oxon herra oli vieraillemassa, täytyi heidän tarkoin muistaa hyvin osaansa näytellä. Kaksi viikkoa viipyi hän ja ratsasti sitten hilpeään takaisin pääkaupunkiin. Kun Klorinda neiti kukkaissalongin kynnyksellä syvään niiasi hänelle jäähyväisiksi, niiasivat sekä Anne että neiti Wimpole askeleen päässä hänen takanaan.

— Nyt kun hän on mennyt matkaansa, ja te olette osottaneet voivanne mieleisesti palvella minua, sanoi hän kääntyen heihin kun hevosten kavioiden kalke herkesi kuulumasta, — niin minua ei huoleta jos hänelle jonakuna päivänä pistää päähän tulla takaisin. Hän ei saanut mukaansa paljoa, josta kerskailisi.

Maaailma luulikin todella, että Klorinda oli pitänyt häntä lujissa ohjaksissa. Jos hän oli tullut sinne huokailevana rakastajana, niin jokainen kreivikunnassa tiesi, että häntä oli hyvin vähän suosittu. Klorinda oli monasti kutsunut vieraita taloon ja jokainen tiesi miten hän häntä kohteli. Hän osotti hänelle ylpeää kohteliaisuutta niinkuin isännän tyttären sopikin, mutta terävä kielsensä ei säästänyt häntä, ja kun ivansa joskus oli purevampaa kuin tavallisesti, huomattiin herra Oxonin vavahtavan, vaikka hän silloinkin aina osotti ritarillista kohteliaisuutta. Muutamat olivat olleet huomaavinaan hänen silmissään rakkauden hehkua, katseensa kiintyessä Klorinaan milloin ei luullut kenenkään häntä huomaavan, mutta sitä kesti vain silmänräpäyksen ajan, sitten hän taas äkkiä tointui ja kääntyi pois.

Parin kuukauden ajalla oli Klorinda koettanut kiivasta luontoaan hillitä, kun hän huomasi etunsa hienona naisena vaativan sitä. Hänen kammarineitsyensä Rebecka hengitti keveämmin häntä pukiessaan ja kertoi muillekin palvelijoille nykyisestä paremmasta olostaan.

Mutta kahden päivän kuluttua vieraan lähdöstä joutui hän senlaiseen vihan vimmaan, jommoista tuskin Rebeckakaan lienee kokenut, ja syynä siihen oli aivan vähäpätöinen asia, mutta kenties se toisaalta oli arvokaskin, se kun näet koski hänen kauneuttaan.

Hän istui toalettipöytänsä ääressä ja kammarineitsy harjasi juuri hänen pitkää tukkaansa yöksi. Neiti Wimpole oli tullut huoneeseen jotakin käskyä täyttämään ja odottaessaan katseli hän lattialle valuvaa mustain kiharain paljoutta ja huomasi silloin jotakin, joka sai hänet vavahtamaan ja typeryydessään huudahtamaan:

— Armollinen neiti! Armollinen neiti!

— Mitä nyt? kysyi Klorinda suuttuneena. — Te säikäytätte minua!

— Tukkanne! Kaunis tukkanne! Siitä on poissa pitkä kihara, armollinen neiti! änkytti neiti Wimpole aivan typerryksissä.

Klorinda ponnahti seisalleen ja käänsi mustat kiharansa valkoisen olkansa yli nähdäkseen niitä peilissä.

— Poissako? huusi hän. — Mistä? Kuinka? Mitä tarkoittatte? No voi!

Viimeiset sanat hän melkein kiljasi kun näki tuhopaikan, josta noin viiden jalan pituinen kihara oli leikattu.

Hän kääntyi ja karkasi kammarineitsyen kimppuun, kauniit kasvot kiukun vääristäminä ja silmät tulta säihkyen. Hän tarttui häntä olkapäihin ja löi korville kunnes tyttö parkaa pyörrytti.

— Sinä sen teit! kiljui hän. Sinä, sinä — sen kirottu, katala luuska! Sinä teit sen saksia pidellessäsi kun koetit sitä uutta päähinettä, jonka ompelit minulle. Sinä laittelit siihen nauharuusua ja satuit silloin tuon kiharan leikkaamaan etkä tohtinut siitä minulle virkkaa.

Musta tukkansa liehui ympärillään kuin raivottaren harja, ja kun kätensä väsyivät, sieppasi hän harjan pöydältä ja muokkasi sillä tytön täyteläisiä olkapäitä jotta seinät kaikuivat.

— Neiti, neiti, en minä sitä tehnyt, en minä sitä tehnyt, armollinen neiti! huusi tyttö nyhkyttäen ja puolustellen.

— Te lyötte hänet vaivaiseksi, armollinen neiti, itki neiti Wimpole.

— Minä rukoilen teitä! Elkkää lyökö, elkkää — se ei ole soveliasta.

Klorinda työnsi kammarineitsyen luotaan ja heitti harjan neiti Wimpolelle päähän, kiljuen hurjassa raivossaan.

— Kirottu soveliaisuutesi — ja kirottu saat itsekin olla! Mene tiehesi — menkää molemmat — pian pois silmistäni!

Molemmat naiset pakenivat nyhkyttäen ovesta ulos.

Monta päivää sen perästä hän murjotti suuttuneena ja tyttö parka teki parastaan peittääkseen tuhopaikkaa kammattessaan. Kyökissä vannoi hän olevansa viaton, vaikka hän kyllä oli saksilla leikannut poikki muutaman nauhan päähineestä, mutta ei hän ollut hiuskarvaakaan katkaissut.

— Jos hän olisi toisenlainen, niin vannoisinpa jonkun kavaljeerin sen häneltä varastaneen, arveli tyttö, — mutta eihän ne pääse häntä niin lähelle. Eikä viiden jalan pituisista hiuksista, kun ne ovat päällelle ruunuksi muovailtu, niinkään helposti kiharaa leikata vaikka aivan vieressäkin seisoi.

Kului kaksi vuotta. Kaunis Klorinda neiti yhä vaan teki valloituksia maalla, kun Jeffrey herralla ei ollut varoja viedä häntä pääkaupunkiin. Raha-asiansa sekaantuivat yhä enemmän, ja hän oli siihen määrään velkaantunut, että hänen väliin oli vaikea hankkia talouteen tarvittavat vähät rahat.

Yhä enenevällä uteliaisuudella ja kiihkolla seudun aateli keskusteli Klorinda neidin tulevaisuudesta. Mitenkään sitten kävisi, ellei hän pääsisi suureen maailmaan loistamaan kauneudellaan ja älykkäisyydellään eikä saisi panna näytteille harvinaista sulouttaan siellä, jossa olisi rikkaita ja ylhäisiä sulhasia. Tähän asti ei hän ollut suvainnut suostua tarjouksiin ja luultiin hänen syystä tahi toisesta estäneen Dunstanwolden lordinkin kosintaa. Oli kumminkin aivan huomattavaa että lordi oli häneen hyvin ihastunut ja arvoituksena oli miksi hän ei jo ollut Klorindaa kreivittärekseen tehnyt. Siitäkös juttua riitti. Eräät väittivät että lordi Klorindan kauneudesta ja mielistymisestäään huolimatta oli varovainen ja odotti, toiset taas että Klorinda itse oli asian niin järjestänyt siitä syystä, että hän ensin tahtoi julkisesti maailmalle näyttää täydellisesti valloittaneensa John Oxon herran, ennenkuin hän päätti suostua ylhäisemmän sulhasen kosintaan. Muutamat luulivat että Klorinda, ylpeydestään ja kunnianhimostaan huolimatta kyllä menisi naimisiin Oxon herran kanssa, jos tämä häntä kosisi, mutta Oxon oli muka niin kiintynyt huvitukseen ja iloiseen pääkaupungin elämään, ettei hän niistä halunnut luopua voittaakseen kaunotarta, jolla ei ollut perintöä tiedossa. Hänellä itsellään ei ollut minkäänlaista varallisuutta, ja senkin vähän mitä hänellä oli tuhlassi hän ruhtinaallisesti. Sillä hän oli maineensa perustanut ja tullut kuuluisaksi ylhäisten piireissä.

Usein hän kumminkin vieraili sukulaisensa Eldershaven luona, ja Jeffrey herra oli aina hyvällä tuulella milloin sai hänet toverikseen viekotelluksi. Silloin neiti Wimpole ja Anne aina olivat vahdissa.

Klorinda ei suvainnut heidän tätä velvollisuuttaan laiminlyövän ja vihdoin neiti Wimpole niin tottui tähän valppauteen ettei enää yhtään arkaillut, mutta Anne ei vaan siihen perehtynyt. Hän oli aina niin kalpea ja ruma kun Oxon herra oli talossa ja katseli hänestä Klorindaan surullisella ihmettelyllä ja kainolla ihailulla. Joskus sattui kun katseensa kiintyi John Oxon herraan, että kasvonsa sävähtivät tulipunaisiksi, pari kertaa vieras sen huomasi ja hymyili kun Anne ujostellen loi silmänsä maahan, hän kun piti tätä valloitustaan arvottomana.

Eräänä päivänä metsästävässä ollessa kulki miesmieheltä huhu, jota Geoffrey herra heti sen kuultuaan riemastuneena nelisti tyttärelleen ilmoittamaan.

— John Oxon on viekas veitikka, virkahti hän ilonen hymy punakoilla kasvoillaan. — Hän kävi meillä tällä viikolla, me olemme hyvät ystävät ja toverukset eikä hän ole sanaakaan hiiskunut siitä, josta koko maailma nyt lörröttelee.

— Hän on oppinut suutaan hallitsemaan, sanoi Klorinda sen enempää kyselemättä.

— Helkkarissa! Naimistaanhan hän on niin salannut, huudahti Geoffrey herra. — Eikä sitä asiaa voi kauan omana tietonaan pitää. Sanotaan hänen kohtakin naimisiin menevän. Armollinen äiti rouva on hänelle keksinyt vasta kaupunkiin tulleen, rikkaan kaunottaren. Hän kuuluu paitsi rikkauksiaan Englannissa Länsi-Intiassakin omistavan suuret tilukset. Koko maailma piirittää häntä, mutta kun Jack poika pääsi häntä huokailen kumartelemaan ja hänelle runoja kirjoittelemaan, niin sieppasi hän hänet heti toisilta.

— Alkaa jo olla aika, että hän nai jonkun, joka voi hänen velkansa maksaa ja velkavankilasta pelastaa, johon hän taitaa olla joutumaisillaan, virkahti Klorinda. Geoffrey herra vilkasi katsoa häneen hieroen punaista leukaansa.

— Minusta olisi ollut mieluista, että sinä Klo, olisit taipunut häneen, sanoi hän; — ja että varallisuussuhteennekin olisivat paremmin käyneet yhteen. Poika miellyttää minua, ja teistä olisi tullut komea pariskunta.

Klorinda neiti nauroi, istui suorana satulassa eikä silmääkään räpäyttänyt vaikka päivä paistoi hänelle suoraan silmiin.

— Varallisuussuhteemme sopivat mainiosti, sanoi hän, — minä kun olen kerjäläinen ja hän tuhlari. Kas tuossa tulee lordi Dunstanwolde.

Lordin ihastuneista silmistä näytti aurinko sentähden niin säteilevän kirkkaasti Klorindaan paistavan, että hän oli taivaasta tullut jumalatar, jonka käskystä sitä tulvaili alas.

Neiti Wimpole oppilaineen keskustelivat myöskin tuosta John Oxon herran naimisjutusta.

— Minä en voi sitä huhua uskoa, selitti neiti Wimpole, — sillä jos mies milloinkaan on ollut rakastunut, niin oli hän Klorinda neitiin, vaikka hän pyrki sitä salaamaan.

— Mutta Klorinda, änkytti Anne kalpeana ja liikuttuna, — Klorinda kohteli häntä aina ylenkatseella eikä suvainnut häntä lähelleen. Minä — minä olisin toivonut hänelle ystävällisempää kohtelua.

— Ei hän koskaan miehiä ystävällisesti kohtelee, sanoi neiti Wimpole.

Lieneekö puheessa ollut perää tahi ei — olihan niitäkin, jotka sitä vain juorupuheena pitivät, semmoista kun oli ennenkin huhuttu, — mutta herra Oxon ei moneen kuukauteen käynyt sukulaisensa eikä Geoffrey herrankaan luona. Kerran jo puhuttiin hänen matkustaneen Ranskaan, ja että hän hovissa siellä esiintyi yhtä loistavasti kuin Englannissakin, mutta siitä seikasta ei sukulaisensa Eldershavekaan sen varmempaa tiennyt.

Jos Dunstanwolden lordilla oli kosminen mielessä, niin näyttivät hänen tuumansa näinä päivinä menestyvän. Asiasta oli kaikenlaisia arveluita. Muutamat luulivat Klorinda neidin ja Oxon herran keskenään riitaantuneen, toiset taas sanoivat, että herra Oxon muka olisi kyllästynyt rakastelemiseen, niin kuin monasti ennenkin ja kun hän oli tuhlanut varansa ja oli vaikeassa rahapulassa, niin hänen täytyi pikaisesti kohentaa asioitaan naimalla ensimmäisen rikkaan perintöläisen, mikä eteen sattui ja muutoin sopi hänelle. Nämä olivat vain naisten tuumia. Miehet taas vanhoivat ettei kukaan senlaiseen naiseen kyllästyisi eikä vapaaehtoisesti hänestä luopuisi, Oxon herra kai vaan käskyä totteli, Klorindalla kun muka vaan oli ollut mielessä jonkun aikaa pitää häntä leikkikalunaan. Olihan hän aina suutaan valjastanut hänen suhteensa ja nimittänyt häntä milloin miksikin, eikä hän suinkaan huolisi muista kuin rikkaista ja ylhäisistä kosijoista.

— Kyllä me hänet tunnemme, sanoivat Klorindan lapsuuden toverit puhellessaan hänestä maljojensa ääressä. — Kahdeksan vuotiaana tiesi hän jo arvonsa ja osasi sillä kauppaa hieroa, häntä näet ei saatu

suutelemaan ja laulamaan, ellei niitä leluilla ja makeisilla maksettu. Kreivi hänelle pitää olla, ja kreivinkin hän ottaa vain sentähden ettei herttuaa satu saapusalle. Kyllä me hänen tunnemme ja tiedämme miten hemmoiteltu hän on. Mutta he eivät häntä tunteneet; ei kukaan häntä tuntenut paitsi hän itse.

Vasemmassa kylkirakennuksessa, jossa kaikki yhä enemmän kului ja rapistui, kalpeni ja laihtui Anne. Lempeät silmänsä näyttivät kahta suuremmilta ja niiden katse oli käynyt tuijottavaksi ja surulliseksi. Eräänä päivänä kun hän työskenteli Klorindan huoneessa ja Klorindakin istui siellä, sattui tämä vilkaisemaan Annen kasvoihin ja huudahti kummastuneena.

— Miksi noin minuun katsot? sanoi hän. — Silmäsi ovat kuin vasta kuorestaan päässeellä höyhenettömällä kananpojalla. Niiden kummallinen, kysyvä katse kiusoittaa minua. Miksi minuun tuijotat?

— En tiedä, änkytti Anne. En voi sitä sinulle sanoa, sisko. Silmäni tuijottavat kun olen niin laihtunut. Peilissäni olen niitä tarkastanut.

— Miksi sinä sitten laihtut? kysäsi Klorinda tuimasti. — Ethän sinä ole sairas.

— En — en tiedä. Eihän minua mikään vaivaa. En tiedä. Anna — anna anteeksi!

Klorinda naurahti.

— Hupakko rukka, sanoi hän, mitäpä anteeksi antamista siinä on? Voisinhan yhtähyvin pyytää *sinulta* anteeksi, että olen yhtä täyteläinen kuin ennenkin ja ettei minua mikään kuihduta.

Anne nousi tuoliltaan, riensi sisaren luo, polvistui hänen viereensä ja suuteli hänen kättään.

— Sisko, sanoi hän, — kukapa sitä uneksikkaan, että sinä anteeksi antamusta tarvitseisit. Minä rakastan sinua niin, että kaikki mitä sinä teet tuntuu minusta oikealta — kaikki, mitä ikään tehnetkin.

Klorinda laski ylpeän näköisenä valkoiset kätensä ristiin päälaelle ja katsoi sisareen kauniilla silmillään.

— Kaikki mitä minä teen, sanoi hän hitaasti kopealla itseluottamuksella, — kaikki mitä minä teen, *on* oikein — itseni suhteen. Luuletko niiden lakien minuakin vallitsevan, joita muut naiset orjailevat ja joista he valittavat, kun heillä ei ole rohkeutta niitä rikkoa vaikka kuinka mielensä tekisi. *Minä* olen itselleni laki — ja joillekuille muille myöskin.

Oli kesän ensi kuukausi ja samana iltana oli taas syntymäpäivätanssiaiset, joissa nuori kaunotar kaikki silmät lumoisi. Ja hän, jonka kunniaksi niitä nyt pidettiin ja joka nyt tuli täysi-ikäiseksi, peri vanhan nimen ja tilan ja oli aikaisiin jäänyt orvoksi. Sitä paitsi hänellä oli ylhäisiä sukulaisia. Hänen perheensä oli näet heimoa Osmonden herttualle, joka oli Englannin rikkaimpia ja mahtavimpia ylimyksiä, hänen hallussaan oli yksi maan vanhimpia herttuakuntia ja sitä paitsi komeita hoveja ja esi-isänsä olivat olleet mainehikkaita. Herttua oli myöskin Dunstanwolden lordin etäinen heimolainen. Näihin tanssiaisiin ilmestyi John Oxon herrakin taas monesta ajasta.

Hän saapui iloiseen seuraan vasta jotenkin myöhällä. Mutta sitä ennen oli eräs henkilö tavannut hänet, vaikkei kukaan kuolevainen siitä tiennyt.

Wildairs Hallen rappeutuneilla tiluksilla oli muuan ruusutarha, joka ennen oli ollut talon naisten ylpeytenä ja ilona. Mutta siitä oli kulunut pitkä aika; nyt se oli yksinäisenä erämaana, jossa ruusuja kasvoi vain siitä syystä, että Geoffrey herran puoliso vainaja oli niitä rakastanut ja Anne ja Barbara omin käsin niitä hoidelleet lapsuutensa ja ensimmäisen nuoruutensa aikoina. Mutta viime vuosina hekin olivat sen unhoittaneet tahi olivat kenties väsyneet sitä hoitamaan kun heillä ei ollut puutarharenkejä karkeampaa työtä siellä toimittamaan. Siellä oli korkeita häkkejä ja kiemurtelevia, ruohottuneita polkuja. Voimakkaammat pensaat kasvoivat sotkuisina ryhminä ja kukkivat rikkaruohon seassa, aremmat lajit heikkonivat vuosi vuodelta ja heittivät kukkimisen. Pitkät oksat kasvoivat maata pitkin, varomattomain jalkain poljettavina, mutta moneen kuukauteen ei kukaan ollut jalkaa sinne astunut, se sai olla ihanana erämaana.

Ruusutarhan keskellä seisoj vanha rikkonainen päiväkello, jota upea punakukkainen ruusukiehkura rohkeana kierteli. Unhoituksesta ja huonosta hoidosta huolimatta loistivat punarususut päiväpaisteessa.

Ja vaikkei täällä kukaan koskaan käynyt, näytti nurmi vanhan, ruusuilla koristetun päiväkellon ympärillä tallatulta ja tuon nuoren perintöläisen syntymäpäiväaamuna seisoj siellä joku kirkkaassa päiväpaisteessa ikäänkuin odottaen.

Odottaja oli itse Klorinda neiti. Hänellä oli yllään valkoinen aamupuku. Hän oli majesteetillisemmän

näköinen kuin koskaan ja muistutti enemmän jumalataria kuin kuolevaista naista. Päiväkellon päälle on hän kerännyt suuren joukon purpuraruusuja, joista seppelettä satoi. Hän kantoi päätään pystymässä kuin tavallisesti, mutta silmissä, joita hän piti ruusuihin luotuna, vilkkui kummallinen hymy, se väikkyi täyteläisillä huulillakin, jotka olivat ruusuja punaisemmat. Kenties neiti Wimpole juuri tuota hymyä vapisi, sillä siinä ei ollut ystävällisyyden eikä hellyyden vivahdustakaan.

Jos hän täällä ketään vartoi, niin hänen ei tarvinnut kauan odottaa, eikä se olisi hänelle mieleen ollutkaan.

Mutta hänen kärsivällisyyttään ei pitkään koeteltu. Ratsupukuun puettu mies lähestyi kiirein, kepein askelin ruohokentän poikki, ikäänkuin peläten askeleensa kuuluvan hiekkakäytävällä. Tulija oli John Oxon herra.

Hän pysähtyi päiväkellon toiselle puolen vastapäätä Klorindaa ja kumarsi niin syvään, että tarkka silmä siinä melkein ivaa huomasi. Hatun höyhentöyhtö veti maata, josta pudonnut ruusu puuttui siihen. Ja kun hän taas oikasihe, oli kauneutensa ihanaa kuin aamun heräjävä luonto ympärillään. Klorinda vaan ei katsettaan kohottanut, katselihan vain ruusujaan ja satoi seppelettään.

— Miksi tänne tulitte? kysyi hän.

— Miksi te tulitte yhtymäpaikalle viestiäni totellen? kysyi Oxon vastaukseksi.

Nyt katsoi Klorinda suurilla säteilevillä silmillään häntä suoraan silmiin.

— Halusin kuulla mitä sanottavaa teillä olisi, sanoi hän, — ja vielä enemmän halusin teitä *nähdäkseni*.

— Ja minä, alkoi Oxon, — minä tulin — — —

Klorinda kohotti valkoista kättään, joka piteli pitkävartista ruusua — aivan kuin kuningatar kohottaa valtikkaansa.

— Te tulitte, katkaisi hän hänen puheensa, — enemmän näkemään kuin kuulemaan *minua*. Te erehdyitte.

— Te suvaitsette esiintyä jumalattarena ja ylenkatsotte minua taivaallisesta korkeudestanne, sanoi Oxon. — Minä olin kylliksi älykäs sen jo ennakolta arvaamaan.

Klorinda pudisti kummallisesti hymyillen päätään.

— Se ei ole totta, sanoi hän varmuudella. — Vasta minut nähtyänne, ajattelitte niin. Olihan se sukkela ajatus — teiltä — mutta ei kumminkaan kyllin sukkela. Ja katseen hymyilevä iva olisi voinut saattaa miehen mielettömäksi. — Te tulitte näkemään itkevää, sortunutta naista, joka hapsit hajallaan ja kyynelvirtain vuotaessa kohottaisi katseensa taivaaseen — ja teihin — rukoillen ja vannoen ettei taivaskaan kykenisi häntä niin auttamaan kuin teidän jalomielisyytenne. Te olette ennenkin nähneet naisten niin tekevän ja tahdoitte *minunkin* senlaisena nähdä — jalkainne juuressa huutamassa, että olisin hukassa — ijäksi hukassa. *Sitä* te odotitte! Mutta te erehdyitte.

Vaikka tuo nuori ylimys olikinirstainen ja vaikka häneltä puuttui sydäntä ja omaatuntoa — hän kun lapsuudestaan oli kasvanut juopottelijain ja ylhäisten roistoin parissa — ja kuinka perinpohjin hän luuloittelikin tuntevansa naiset ja naisten tavat, kun ne pettävät tahi petetään, niin tämä nainen kumminkin nyt herätti hänessä eloon aivan uuden tunteen ja voiman, ja se iski häneen salaman tavalla.

— Saakelia! huudahti hän peräytyen. — Tehän ette olekkaan nainen!

Klorinda nauroi taas, ja satoi seppelettään, mutta katse oli yhä Oxoniin kiintynyt.

— Vastahan te sanoitte minua jumalattareksi ja puhuitte taivaallisista korkeuksista, sanoi hän. — Mutta minä olenkin nainen — nainen, joka tahtoisi osottaa muille naisille, miten heidän tänlaisina hetkinä tulee käyttäytyä. Miksi minä polvistuisin sentähden, että olen nainen, ja itkisin ja valittaisin? Mitäpä minä kadotin, teidät kadottaissani? Samanhan olisin vaimonannekin kadottanut. Miksi naiset itkevät ja surevat — — sentähden että he miestä rakastavat — — sentähden kun he hänen rakkautensa kadottavat! Mutta eiväthän he sitä milloinkaan omistakkaan.

Seppeleensä oli nyt valmis ja hän kohotti sitä tarkastaen. Hän oli ihmeen ihana seisoessaan siinä raskas, uhkea seppele valkoisissa käsissä ja pää taaksepäin heitetynä.

— Tehän menette kohta naimisiin? kysyi Klorinda — jos puheessa on perää?

— Menen, vastasi Oxon katsoen häneen ja vasten tahtoaan alkoi taaskin katse ja sydän hehkua.

— Se ei voi liian pian tapahtua, sanoi Klorinda kääntyen häneen ja molemmin käsin pidellen seppelettä kuin kruunua korkealla päänsä päällä. Ympärillä kimalteli päiväpaiste — koko hänen olentonsa näytti liekehtivän riemullisessa sädeloistossa, joka Oxonin silmiä häikäsi. Tuokion perästä laski hän seppeleen päähänsä, jota se ympäröi kuin kuningattaren diadeemi.

— Te tulitte minua näkemään, sanoi hän leimuavin silmin; — minä käsken teitä nyt katsomaan minua — katsokaa nyt miten suru on kasvojani kalventanut näinä viimeisinä kuukausina, ja miten murhe minua painaa. Katsokaa minua tarkoin, jotta muistaisitte!

— Minä näen, vastasi Oxon melkein vaikeroiden.

— Hyvä, sanoi Klorinda, ylpeästi osottaen edessään kiemurtelevaa polkua — menkää siis — menkää takaisin jalopeuran luolaanne!

* * * * *

Tanssiaisissa iltamilla kantoi Klorinda päässään ruususeppelettä. Itse hän oli tuon hiuskoristeen keksinyt eikä muilla naisilla senveroista ollut. Se kaunisti häntä ja teki hänet majesteetillisen näköiseksi, aivan niinkuin silloinkin kun hän sen ensi kerran päähänsä asetti. Kun hän astui sisään, kääntyivät kaikki silmät häneen, ja kun hän isänsä rinnalla nousi leveitä tammiportaita, jotka olivat maan kuulut leveydestään ja uhkeudestaan, kuului vierasjoukosta ihmettelevää sorinaa. Vieraat tunkeilivat alhaalla etehisessä, ja kaikkein silmät seurasivat Klorindaa. Ylhäällä olevassa etehisessä asteli myöskin vieraita, ne puhelivat keskenään ja katselivat portaisissa tulijoita.

— Neiti Wildairs, mutisivat he Klorindan nähdessään. — Klorinda, jumalain nimessä! huudahti eräs vanhanpuoleinen herrasmies toverilleen. — Ja vieläpä ruusuilla kruunattuna! Tuon kauniin äkäpussin päässä ne näyttävät säteileviltä jalokiviltä.

Portaiden yläpäässä seisojaksi muuan herra, jonka Klorindan ensi näkeminen siihen paikkaansa lumosi. Hän oli kasvultaan pitkä, ryhtinsä oli majesteetillinen ja hänellä oli päässä vaaleakutrinen valetukka. Pitsinsä ja koruompeluksensa olivat kalliita taideteoksia ja rinta välkkyi ritarimerkkejä. Klorinda ei häntä huomannut, mutta kun hän ehti portaiden yläpäähän ja käänsi kasvonsa niin, että vieras herra ne näki kaikessa ihanuudessaan, väistyi hän takaperin. Samassa Klorindan sepeleestä irtautui ruusu, se putosi vieraan jalkain juureen. Veret vaihtelivat hänen kasvoissaan, kun hän kumartui kukkaa ottamaan. Mutta Klorinda neiti näki vain Dustanwolden lordin, joka vierasjoukon läpi tunkeutui häntä tervehtimään. Klorinda tervehti häntä säteilevällä hymyllä ja katseensa pani lordin silmät loistamaan.

Kun Klorinda oli tervehtinyt isäntäväkeä ja onnitellut nuorta perillistä, tuli lordi hänen luokseen ja kuiskasi hänelle hiljaa ja lämpimästi:

— Tänä iltana, armollinen neiti, kai suvaitsette lupanne mukaan vastata minulle?

— Viekää minut johonkin, jossa parin silmänräpäyksen ajan saamme olla kahden, kuiskasi Klorinda.

Lordi vei hänet muutamaankin tyhjiin sivuhuoneeseen, siellä polvistui hän ja suuteli hänen valkoista kättään hellästi ja tulisesti kuin nuorukainen.

— Elkkää antako minun kauan odottaa! Olkaa armollinen! Liiaksi monta kuukautta on jo hukattu.

— Teidän ei tarvitse ainoatakaan tuntia odottaa — ei ainoatakaan, vastasi Klorinda. Ja kun lordi siinä polvistuneena suuteli hänen kättään äänettömällä ihailulla, katseli hän säteilevillä silmillään ruusudiadeeminsa alta lordin harmenevaa päätä, ja katse oli niin kummallisen surullinen.

Tunnin kuluessa tiesi koko seura jo tapauksesta. Nuoremmat miehet katselivat lordiin murhaavasti, ja vanhemmat näyttivät kateellisilta ja juroilta. Naiset kuiskailivat, että he kyllä aikoja ennen olivat asian arvanneet ja ihmettelivät että se nyt vihdoinkin tapahtui. Kun kuninkaallinen morsian astuskeli Klorinda tulevan puolisonsa taluttamana huoneesta huoneeseen.

Kun hän kaikkein katseiden seuraamana ja kukoistuksensa loistossa kierteli tanssisalia, astui John Oxon herra sisään ja pysähtyi oven suuhun. Hän oli hymyilevän ja simasukaisen näköinen kuin tavallisestikin, ja kun Klorinda tuli hänen läheisyyteensä, kumarsi hän syvään ja Klorinda niiasi vieläkin syvempään.

Seuraavassa huoneessa vei sulhonsa hänet erään herran luo, jonka ympärille kokonainen seura oli kokoutunut. Se oli tuo pitkä muukalainen, vaaleine kikaratukkineen ja kiiltävine ritarimerkkineen — hän joka peräytyi nähdessään Klorindan portaisissa. Punaruusu oli vielä hänen kädessään, ja kun katseensa sattui sepeleeseen, punastui hän.

— Kunnioitettu sukulaiseni, Osmonden herttua, esitti lordi. —

Teidän korkeutenne — tässä on tuleva puolisoni.

Ja kun muukalaisen tummat, säkenöivät silmät kumartaessaan kohtasivat Klorindan katseen, täytyi tämän ensi kerran elämässään luoda katseensa maahan, ja sydämensä sykki rajusti kunnioittavasti tervehtiessään.

YHDEKSÄS LUKU.

Rehellinen kauppa.

Kuukauden kuluessa oli Klorinda jo Dunstanwolden kreivittärenä, hän hallitsi puolisonsa komeaa taloa kaupungissa, hänellä oli iso palvelijajoukko, puuteroituja, komeita lakeijoja, uhkeita ajoneuvoja ja nämä olivat komeimpia mitä hienossa maailmassa koskaan oli nähty. Hänet esitettiin hovissa, kaunistettuna Dunstanwolden perheen loistavilla jalokivillä, joita sulhasensakin vielä oli lisännyt uusia ostamalla, hänellä kun oli kiihkeä halu koristaa häntä kaikella, mikä loistavaa kauneuttaan enensi. Siitä hetkestä saakka kun hän polvistu majesteetin kättä suutelemaan, oli koko pääkaupunki häneen ihastunut. Kohtalo näkyi määränneen hänen elämänsä valloittajan voittoretkeksi. Lapsena hän hallitsi renkituvassa, koiratarhassa ja tallissa, myöhemmin isäänsä ja tämän meluavia juomatovereita, viidestätoista ikävuodestaan koko kreivikuntaa, jossa hän asui, ja nyt pääkaupungin hienoa maailmaa. Ja hän vallitsi niin kuin ei kukaan vertaisensa tahi häntä arvokkaampi aatelisnainen. Yhtaikaisensa naiset olivat hänen rinnallaan kuin pieniä tyttösiä, joko he sitten olivat naimisissa tahi naimattomia ja seurustelutapoihin kuinkakin perehtyneitä. Naimisiin mennessään oli hän kahdeksantoista vanha, mutta verevyydestään ja kukoistuksestaan huolimatta ei hän näyttänyt nuorelta tytöltä. Hän oli pitempi kuin naiset tavallisesti, mutta hän oli niin kauniskasvuinen ja ryhtinsä niin kuninkaallinen, että vaikka hän oli pitempi kuin monet miehet, niin hänen pituutensa vain sulostutti häntä, ja teki kaikki muut naiset hänen rinnallaan mitättömiksi. Kuinka kaunis tuo jalokivien koristama kaula, kuinka kauniit nuo olkapäät ja tuo povi, jota kalliit pitsit reunustivat, kuinka kaunis kreivikruunun koristama otsansa! Puolionsa jumaloi häntä. Ensimmäisen vaimonsa kuoltua oli hän melkein yksinomaan elellyt sukukartanossaan maalla, joka oli kaunis ja komea, mutta jossa vuosikymmenen kuluessa oli vallinnut synkkä yksinäisyys. Vaimonsa kuoltua oli talonsa kaupungissa suljettu ja nyt palasi hän vanhoillaan takaisin siihen iloiseen maailmaan, jonka hän melkein oli ehtinyt unhottaa, nuoren ja kauniin morsiamen seuraamana. Eipä siis kummaakaan, että tämä ihana, myöhäinen onnensa ja uusi loistava elämä joskus melkein pyörrytti häntä.

Kun hän ennen maalla asuessaan kuuli puhuttavan herra Jeffrey Wildairsin tyttären vallattomista elämäntavoista, hänen rohkeudestaan, vihaisuudestaan ja intohimoisuudesta, kauhistui hän ajatellessaan minkälaisen vaimon hiljaiseen elämään tottunut mies hänestä saisi, ja hän taisteli kovasti sitä mieltymystä vastaan, jonka Klorinda jo ensimmäisissä tanssiaisissaan hänessä herätti.

Mutta taistelunsa oli turha ja hän sai sen takia valvoa monta unetonta yötä. Kun hän ajan pitkään yhä useammin tapasi Klorindan ja sekä omin silmin näki että muiltakin kuuli Klorindan tapojen ja luonteen muuttumisesta, kiitti hän hartaasti taivasta siitä, aivan kuin olisi se ollut hänelle suotu erityinen armonosotus. Hän oli kyllin viisas älyämään ettei häntäkään lujaluontoisempi mies voisi Klorindaa vallita eikä masentaa, mutta kun hän alkoi hillitä itseään ja käyttäytyi säädyllään ja kauneudelleen arvokkaalla tavalla, uskalsi lordi ruveta haaveilemaan mitä mahdollisesti voisi tapahtua onnen myötäisenä ollessa.

Ensi aikoina häittänsä jälkeen hän melkein nöyrästi ihmetteli vaimonsa hänelle joka hetki osottamaa suloista ystävällisyyttä. Hän tiesi että monet nuoremmat ja kauniimmat miehet, joiden vaimot olivat kaunottaria, saivat väistyä heidän ihailijainsa edestä. Mutta vaikka Klorindaa enemmän ihailtiin kuin kaikkia muita, niin hän aina kohteli miestänsä hänen arvonsa ja persoonallisten ansioittensa mukaisella kunnioituksella. Hän seisoi puolionsa rinnalla eikä hänen edessään, ja jakeli hänelle niin hyvin kuin muillekin hymyjä ja sukkeluuksia. Äkäpussista ei näkynyt minkäänlaisia jälkiä, hänen suustaan ei kuulunut ainoatakaan kovaa eikä tuimaa sanaa vaikka käytöksensä oli ylpeää ja arvokasta ja palvelijansa osottivat hänelle pelon sekaista kunnioitusta. Hänen olennossaan ja katseessaan oli jotakin, jota heikommat ja jokapäiväisemmät luonteet vapisivat. Kaikki ne ylhäiset herrat, jotka häntä suosittelivat, tunsivat katseen ja äänen soinnun, joka veitsen tavalla viilsi, milloin hän niin tahtoi. Mutta lordille oli hän jumaloittu puoliso.

— Te olette tehnyt minut onnellisemmaksi kuin miksi kolmikymmenvuotiaanakaan uskalsin toivoa

tulevani, oli lordilla tapana kunnioittavan hellästi sanoa. — En tiedä millä tänlaisen onnen olen ansainnut.

— Kun suostuin vaimoksenne rupeamaan, vastasi Klorinda kerran, päätin itsekseni ollakkin senlaisena, hän meni puolisonsa luo — Klorinda oli juuri pukeutunut hovitanssiaisia varten — ja kumartui suutelemaan hänen harmenevaa tukkaansa.

Illalla ennen häitä oli Anne myöhällä hiipinyt sisarensa huoneen oven taakse. Kun nakutukseensa vastattiin, että hän saisi tulla sisään, meni hän sinne, sulki oven jälkeensä ja nojautui siihen, tuijottaen eteensä silmät selällään ja kasvot kalpeina mielenliikutuksesta.

Huone loisti vahakynttilöiden valossa ja Klorinda seisoi keskellä lattiaa peilinsä ääressä yllään valkoisesta silkistä ja kalliista pitseistä tehty morsiuspuku, päässä timanteista tehty puolikuu, puvun poimeista loisti jalokiviä. Peilissä huomattuaan Annen, kääntyi hän ja tuijotti häneen hämmästyneenä.

— Mitä nyt, mitä tämä on? huudahti hän. — Mitä asiaa sinulla on? Kunniani kautta — sinulla lienee jotakin erinomaista sanottavaa — vai oletko tullut hulluksi?

Anne riensi hänen eteensä vapisevana, kädet ristissä rinnoilla ja viskautui nyyhkyttäen hänen jalkainsa juureen.

— Minä tulin — minä tulin — rukoilemaan sinua! — Siskoni — Klorinda, ole kärsivällinen kanssani — kunnes rohkeuteni palajaa! vaikeroi Anne puuttuen hänen hameesensa.

Klorinda tunsu jotakin vavahduksen tapaista ruumiissaan, vaan se lakkasi heti, ja hän liikutti sattumalta Annea jalallaan vetäistessään pois hameensa.

— Elä tahraa pukuani kyyneleilläsi, sanoi hän, — se olisi paha enne.

Anne peitti kasvonsa käsillä ja jäi polvistuneeseen asemaansa.

— Ei ole vielä myöhäistä! sanoi hän, — ei ole vielä myöhäistä.

— Mikä ei ole myöhäistä? kysyi Klorinda. — Mikä — ole hyvä ja selitä, jos sinulla on senkään verran järkeä jäljellä. Sinä koettelet liiaksi kärsivällisyyttäni tuhmuuksillasi.

— Ei ole liian myöhäistä — katua ja kääntyä, virkkoi Anne.

— Mitä — mitä minä sitten katuisin? kysyi Klorinda käskevästä.

— Naimistasi, mutisi Anne vavisten ja käsiään väännellen. — Sen ei pitäisi tapahtua.

— Hupakko! huudahti Klorinda. — Nouse ylös. Sitäkö tulit tänne sanomaan, ettei ole myöhäistä kieltäytyä rupeamasta Dunstanwolden kreivittäreksi? — hän naurahti katkerasti.

— Mutta se ei saa tapahtua — se ei saa? vaikeroi Anne. — Minä — tiedän — minä tiedän sisko — —

Klorinda kumartui hitaasti ja puuttui hohtokivillä koristetulla, voimakkaalla kädellään sisaren olkapäähän ja piteli sitä kuin pihdissä. Hänen käytöksessään ei ollut rahtustakaan kiivautta, mutta ainoastaan sormiensa voimalla pakotti hän Annen taivuttamaan päänsä taaksepäin, että voi häntä kasvoihin katsoa.

— Katso minuun, sanoi hän. — Minä tahdon että vakavasti katsot minuun, jotta silmäni estävät sinua järkeäsi kadottamasta. Sinä olet miettinyt naimistani kunnes pääsi on mennyt sekaisin. Itsekseen elävät naiset tulevat senlaisiksi, ja aivosi ovat aina olleet heikot. Mitä sinä tiedät? Katso minua silmiin ja sano.

Silmäänsä katse tuntui tunkevan Annen aivojen syvimpään soppeen saakka. Hän koetti kestää sitä, mutta voimansa raukesi ja hän olisi hervotonna vaipunut sisaren jalkain juureen ellei hänen luja valkoinen kätensä olisi häntä pidellyt.

— Rohkaise nyt itsesi ja puhu selvästi, käski Klorinda. Anne ponnisti turhaan päästäkseen irti ja puhkesi hillittömään itkuun.

— Minä en voi — minä en uskalla! nyyhki hän.

— Minä pelkään. Sinä olet oikeassa; aivoni ovat heikot ja minä — — mutta se — se nuori aatelismies — joka sinua niin suuresti rakasti — —

— Mikä? kysyi Klorinda ylenkatseellisesti naurahtaen.

— Hän, joka oli niin kaunis — — vaaleine kiharoineen ja komeine ryhtineen — — —

— Hänkö, jota ikkunasta tähystelit ja johon rakastuit, sanoi Klorinda taas naurahtaen. — John Oxon! Hän olisi voinut sinun laistasi säästää, onhan hänellä muutoinkin jo kylliksi uhreja.

— Mutta hän rakasti sinua! huusi Anne valittaen, — ja sinäkin — sinäkin, sisko — muutoin — muutoin — — nyhkytykset tukahduttivat äänen, Klorinda laski hänet irti ja oikasihe suoraksi.

— Hän ei minusta mitään tahdo — — enkä minäkään hänestä, sanoi hän kummallisen ankarasti. — Meillä ei enää ole toistemme kanssa mitään tekemistä. Nouse ylös ellet tahdo tulla heitetyksi käytävään.

Klorinda kääntyi taas peilin eteen kiinnittämään päähänsä diadeemia, joka oli irtaantunut Annen koettaessa riuhtaista irti. Anne puoleksi istui, puoleksi polvistui lattialla ja tuijotti Klorindaan epätoivoisilla, kyyneleisillä silmillä.

— Elä nyt enää ole siellä polvillasi, sanoi sisarensa kärkevästi, — tule tänne.

Anne totteli käskyä ja hoippuroi ylös. Hän näki peilissä loistavan kuvan, mutta Klorinda ei suvainnut häneen kääntyä puhuessaan, laittelihan vain hohtokivikoristetta tukassaan.

— Kuuleppas, Anne sisko, sanoi hän. — Minä ymmärrän sinua paremmin kuin luuletkaan. Typerä hupakko sinä olet, mutta sinä rakastat minua ja minäkin pidän sinusta hiukan — omalla tavallani. Sinun mielestäsi minun ei pitäisi mennä naimisiin miehen kanssa, jota et luule minun voivan rakastaa siinä määrässä kuin nuorempaa ja kauniimpaa miestä. Tyttömäiset rakkauden unelmasi panevat pääsi sekaisin. Minä rakastan lordi Dunstanwoldea yhtä paljon kuin ketä toista hyvänsä ja enemmän kuin useampia muita — sillä minä en häntä vihaa. Hän omistaa kauniin tilan ja on ylimys — ja jumaloitsee minua. Annettuani lupaukseni hänelle myönnän silmänräpäyksen ajan nähneeni toisen miehen, joka *kenties* — — mutta se oli vain aivan hetkellistä ja on nyt jo ohitse. Silloin oli jo myöhäistä. Jos kahta vuotta ennemmin olisi tavattu, niin ei olisi käynyt näin. Lordi antaa minulle rikkautta, arvoa ja loistavan elämän hovissa. Minä annan hänelle, mitä hän kaikesta sielustaan himoitsee — oman itseni. Se on rehellinen kauppa ja minä aion puolestani rehellisesti sopimuksen täyttää. Minulla ei ole minkäänlaisia hyveitä — mistäpä minä ne olisin saanut. Tarkoitin, ettei minulla ole naisellisia hyveitä, mutta minulla on muuan hyve, joka usein — vaikka ei kumminkaan aina — kunnostaa miehet. Minä näet en ole kurja petturi, minä pidän sanani, kun kerran olen sen antanut. Sinä pelkäätkin minun katkeroitettavan vanhan lordin elämän. Ole huolettu sen suhteen. Hän saa elää rauhassa, minä en aio hänelle minkäänlaisia kärsimyksiä saattaa. Hän saa rehellisesti sen, mistä hän maksun suorittaa. Minä en aio häntä pettää, niinkuin heikommat naiset miehiään pettävät; sillä hän maksaa — — ukko parka — hän maksaa.

Ja katse yhä peiliin kiintyneenä osotti hän sormellaan ovea, josta sisarensa oli tullut, ja kärkevää liikettä totellen hiipi Anne hiljaa tiehensä.

KYMMENES LUKU.

Hänen ylhäisyytensä Osmonden herttua.

Naimisensa ensi vuosi oli Dunstanwolden lordista kuin autuaallista unta.

— Minusta tuntuu, sanoi hän vaimolleen, — että onneni on liian suuri kauan kestääkseen. Mutta mikäpä sen voisi lopettaa, ellet sinä vain minulta ystävytyttäsi ota pois. Ja minä tiedän sinun olevan kaikkia muita naisia korkeammalla, tiedän ettet koskaan voi muuttua, ellen minä olisi kelvottomampi kuin miksi koskaan sinut saatuani voisin tulla.

Sekä pääkaupungissa että maallakin, johon oli kulkenut kaikenlaisia huhuja hänen elantotavastaan ja asemastaan, herätti lordi aikanaan ensin kateutta ja ihmettelyä — kateutta, kun hän oli voittanut niin harvinaisen onnen, ja ihmettelyä kun ylpeä kaunotar, jonka hän vanhoillaan oli vallannut niin monelta kilpailijalta, ei koskaan kohdellut häntä röyhkeästi, vaan aina käyttäytyi nuhteettomasti, ikäänkuin ei hän olisi ollutkaan kaunis ja lahjakas vaan olisi lordilta saanut arvon ja rikkauden. Hän näytti kunnioittavan sekä puolisonsa että omaa asemaansa. Taloaankin hän hallitsi tavalla, joka kreiviä suuresti ilahdutti. Talo oli vanha, sen oli rakennuttanut muuan Dunstanwolde, joka oli kuulu ylellisistä juhlistaan ja meluavista juomingeistaan. Se oli erinomaisen säännöttömästi rakennettu. Juhlahuoneet olivat isoja ja loistavia, etehiset ja portaat komeita; pohjakerrokseen olisi sopinut joukottain palvelijoita, ja siinä oli niin mahdottoman paljon ruoka- ja viinikellareita, että monta pitkää kivikäytävää suljettiin

tarpeettomina, niistä kun vain uhkuili kylmää, kosteaa ilmaa niihin käytäviin, joiden varsilla palvelijain huoneet olivat. Dunstanwolden kreivitär antoi itse käskyn noiden käytävien sulkemisesta, kun hän taloudenhoitajattaren kera katseli valtakuntaansa, joka suuresti vaikutti palvelijoihin, se kun antoi aavistaa, että hän korkeasta asemastaan huolimatta oli yhtä käytännöllinen kuin kauniskin ja aikoi pitää silmänsä auki varastamiseen nähden.

— Ravinnostanne ja huoneistanne pidetään hyvää huolta, ja palkkanne saatte pennilleen, sanoi hän palvelijoille, — mutta ensimmäinen, joka on huolimaton ja epärehellinen, erotetaan. Minä harjoitan oikeutta — enkä laupeutta.

— Senlaista emäntää heillä ei koskaan ole ollut, sanoi kreivi kun puolisonsa kertoi sen hänelle. — He eivät koskaan ole uneksineetkaan senlaisesta hallitsijattaresta — joka samalla osaa olla niin ankara ja ystävällinen. Mutta eihän toista sinun laistasi, rakkaani, ole olemassakaan. Palvelijat tulevat sekä pelkäämään että jumaloitsemaan sinua.

Vaimonsa hymyili herttaisesti. Säteilevän hymynsä teki hän joskus niin lumoavan suloiseksi.

— Minä en tahdo olla niin ylhäinen, etten samalla voi olla hyvä emäntä, sanoi hän. — Ruokaanne, rakas kreivini, minä kenties en osaa laittaa, enkä huoneitanne lakasta, mutta palvelijain tulee tietää, että minä osaan taloani hallita ja minä aion sitä hallita hyvin.

— Te olette jumalatar! huudahti lordi hänen eteensä polvistuen. — Ja olette itsenne lahjoittanut kuolevaiselle miehelle, joka teitä jumaloitsee.

— Te olette lahjoittanut minulle kaikki mitä minä omistan, vastasi puolisonsa, — te rakastatte minua jalosti ja lämpimästi ja minä olen kiitollinen.

Hänen vastaanottonsa olivat loistavimmat ja suosituimmat pääkaupungissa. Nerot ja kaunottaret vehkeilivät tullakseen kutsutuiksi niihin; ylhäiset naiset ja muotileijonat pyrkivät hänen suosioonsa. Miehensä sukulainen, Osmonden herttua, oli läsnä kun häntä majesteetille esitettiin, ja melkein koko ajan katseensa viipyi hänessä. Sitten meni hän arvokkaan kohteliaasti Dunstanwoldea onnittelemaan ja kehui innokkaasti hänen puolisonsa kauneutta ja ylpeätä ryhtiä ja kiitti sukulaistaan, että hän perheeseen oli yhdistänyt senlaiset täydelliset sulot. Siitä hetkestä lähtien saapui hän aina kaikkiin suurempiin vastaanottoihin sukulaisensa talossa, ja oli vieraista enin huomattu. Häntä pidettiin lahjakkaisuuteensa nähden etevimpänä ylmyksenä Euroopassa. Kasvonsa olivat kauniit, ryhtinsä ylpeä ja sivistyksessä oli hän ajastaan paljon edellä.

Siihen aikaan ei ollut tapana, että hänen säätyisensä miehet lahjojaan kehittivät, he kuluttivat vain ikäänsä huvituksissa, mutta hän oli aikaisemmasta nuoruudestaan kehittänyt niitä ja nyt ei hänellä miehuusiällään ollut vertaistaan sivistyksessä ja hienossa käytöstavassa. Hän suosi kirjallisuutta ja taidetta; neroja hän kohteli kunnioituksella ja erityisellä kohteliaisuudella, eikä niiden koskaan tarvinnut hänen vierailuhuoneessaan odottaa. Hovissa tiedettiin hänen olevan kuningattaren suosituimpia, kuningatar sekä rakasti että kunnioitti häntä ja myönsikin sen armollisella suorudella ja sanoi, ettei kukaan niin hyvin ansainnut sitä kuin hän ja ettei hän vielä ollut nainut siitä syystä, kun ei ollut vertaistaan naista löytänyt. Hänestä ei koskaan liikkunut minkäänlaisia häväistysjuttuja, mutta se ei johtunut siitä, että hän olisi ollut kylmäluontoinen. Ei kukaan mies tahi nainen voinut hänen syvällisiin silmiinsä katsoa, vakaantumatta siitä, että kun rakkaus kerran hänessä heräisi, niin se olisi voimakas ja intohimoinen tahi onnettomuus, jos olosuhteet olivat sille epäsuotuisat.

— Kun hän nyt on päässyt miehuusikänsä niin hänen olisi aika hankkia itselleen herttuatar, sanoi Dunstanwolden lordi kerran mieltävästi vaimolleen. — Se olisi soveliainta ja hän on aina ollut tarkka perheensä arvosta, eikä koskaan jätä tekemättä mitään, mitä hänen velvollisuuteensa perheen päämiehenä kuuluu. Minua kummastuttaa ettei hän mihinkään toimenpiteisiin ryhdy.

— Ei se ole ensinkään outoa, vastasi puolisonsa mustien silmäripsiensä alta katsellen hehkuvia hiiliä liedellä, ikäänkuin ajatuksiin vaipuneena. — Ei siinä mitään outoa ole.

— Miksi ei? kysyi miehensä.

— Hänen vertaistaan kun ei löydy, vastasi hän hitaasti. — Senlaisella miehellä täytyy olla vertaisensa vaimo, muutoin äänetön tuska sydämensä pakahduttaisi, tuska sen olennon heikkoudesta, johon hän olisi yhdistynyt. Tavalliselle naiselle hän on liian voimakas ja jalo. Jos hän senlaisen nainisi, niin se olisi samaa kuin leijonan yhdistyminen sakaaliin tai lampaasen. Oi, hän tulisi mielipuoleksi — — mielipuoleksi surusta, ja helmassa lepäävät kädet puristuivat lujasti yhteen, vaikkei sitä kukaan nähnyt.

— Hänellä pitäisi olla jumalatar, elleivät ne olisi niin harvinaisia, sanoi Dunstanwolde hiljaa hymyillen. — Hän saisi minua katkerasti vihata, kun minä, hänen kelvoton sukulaisensa, olen ottanut ainoan.

— Niin, jumalatar pitäisi hänellä olla, sanoi kreivitär taas hitaasti, — eikä ole olemassa muuta kuin naisia — naisia vain.

— Tarkoinhan sinä oletkin häntä huomannut, sanoi miehensä, ihmetellen hänen älykkäisyyttään. — Minusta tuntuu että sinä — vaikka niin vähän olette puhelleet ja niin nykyisin olette joutuneet sukulaisiksi — kumminkin olet paremmin tarkannut ja ymmärtänyt häntä kuin me muut.

— Niin, minä olen häntä tarkannut. Hän on senlainen mies, jota täytyy huomata ja minulla on tarkka silmä. Sen sanottuaan nousi Klorinda kuin voimakkaan tunteen pakottamana seisalleen ja seisoi suorana ja upeana tulen edessä hämärässä — tämä puhelu kun tapahtui illan suussa. — Hän on *mies*, sanoi hän, — hän on mies! Hän on senlainen kuin Jumala tarkoitti miehen olemaan. Ja jos miehet yleensä olisivat senlaisia, niin löytyisi heille puolisoiksi vertaisiaan jaloluontoisia naisiakin, jotka maailmalle lahjoittaisivat heidän kaltaisiaan miehiä. Ja ellei hämärä olisi häntä ympäröinyt, niin olisi miehensä nähnyt miten veri syöksyi hänen kasvoihinsa, joista purpurahohde levisi valkoiselle kaulalle asti.

Elleivät muut sitä tienneetkään, niin herttua itse kumminkin tiesi Klorindan häntä tarkanneen, vaikka hän aina herttuaa kohteli arvokkaimmalla suloudellaan. Siitä hetkestä asti, kun hän lumottuna näki Klorindan leveissä tammipiortaisissa ja kumartui ottamaan hänen seppeleestään jalkainsa juureen pudonnutta ruusua, oli hän katsellut häntä toisella tavalla kuin muut miehet ja tiennyt, että jos hän olisi tullut hetkeäkään aikaisemmin, niin olisi Klorinda ollut hänen. Ja joka kerran hänet kohdatessaan syöpyi tuo ajatus yhä syvemmälle sieluunsa. Hän oli liian jaloluontoinen ja hienotunteinen tekemään itselleen selkoa siitä, että hän Klorindassa ensi kerran oli tavannut vertaisensa naisen; mutta asian laita oli kumminkin niin — tahi olisi voinut olla niin, jos kohtalo olisi muualle asettanut hänen nuoruutensa ja jos jalo äiti olisi ollut häntä kasvattamassa ja valvomassa. Kun hän näki hänet hovissa, ihailijain ympäröimänä, kun hän näki hänet hallitsijattarena ja emäntänä puolisonsa kodissa miellyttävällä tavallaan heidän yhteisiä vieraitaan kohtelevan, kun hän kaikkein katseiden seuraamana ajoi hänen ohitsensa vaunuissaan, niin hänen sydäntään viilsi ja se tuntui sitä tuskallisemmalta kun kunniantuntonsa vaati häntä tunnettaan tukahduttamaan. Hänellä ei ollut minkäänlaisia alhaisia ajatuksia Klorindasta, hän ylenkatsoi saastuttaa sieluaan kevytmielisellä intohimolla. Hän oli hänelle vain se nainen, joka olisi voinut olla hänen rakastettu puolisonsa ja herttuattarensa, joka olisi voinut auttaa häntä sukunsa kunniaa ja traditsioneja ylläpitämään, ja jonka ihanuus, voima ja lahjakkaisuus olisivat menneet perinnöksi hänen lapsilleen, jotka siten syntymästään asti olisivat olleet taivaan suoman korkean säätynsä vertaisilla ominaisuuksilla varustetut. Näitä hän ajatteli hänet nähdessään eikä mitään muuta, josta olisi ollut Klorindalle vähemmän kunniaa. Ja Klorindan silmistä näki hän hänenkin tarkanneen häntä. Kun he toisiaan tervehtivät näki hän Klorindan suurista, kauniista silmistä, että hän, jos kohtalo olisi sen niin asettanut, olisi ymmärtänyt kaikki hänen ajatuksensa ja kunnianhimoiset tuumansa ja auttanut häntä korkeita päämaalejaan saavuttamaan. Hän tiesi hänen nyt jo ymmärtävän häntä, vaikka he niin harvoin tapasivat, ja silloinkin aina puhelivat vain sukulaisten tavalla, joiden toisilleen tulee osottaa kaikkea mahdollista kunnioitusta. Hän vieraili harvoin Dunstanwolden lordin talossa, ainoastaan milloin poissaolonsa olisi kummastusta herättänyt tuli hän sinne. Sukulaisensa piti hänestä ja osotti hänelle erityistä kohteliaisuutta, vaikka hän oli häntä paljon vanhempi. Toisinaan koetti hän viekotella herttuaa tuttavallisempaan seurusteluun, mutta vaikei tämä koskaan osottanut kylmyyttä tahi vastahakoisuutta osasi hän kumminkin kohteliaalla tavalla kiertää läheistä seurustelua.

— Kreivittäreni täytyy viekotella teitä useammin meillä käymään, sanoi Dunstanwolde. Jonkun ajan perästä puhuikin kreivitär herttualle, niinkuin miehensä salaa oli häntä pyytänyt. — Puolisoni olisi onnellinen jos teidän ylhäisyytenne useammin kunnioittaisi taloamme käynnillään, sanoi hän eräänä iltana muutamissa suurissa tanssiaisissa herttuan heittäessä jäähyväisiä hänelle.

Lempeinä kohtasivat Osmonden silmät hänen katsettaan.

— Lordi on aina sukulaiselleen ystävällinen ja lämminsydäminen, vastasi hän. — Elkää antako hänen luulla minua kiittämättömäksi tahi epäkohteliaaksi, sillä minä en todellakaan ole kumpaakaan, rouva kreivitär.

Vakavasti he katsoivat toisiaan silmiin. Herttuan täytyi mielessään ihailia Klorindan sametinkaltaisia, syviä silmiä.

— Teidän ylhäisyytenne ei ole niin vapaa kuin alhaisempisäätyiset miehet, sanoi Klorinda. — Te ette voi tulla ja mennä, niinkuin itse tahdotte.

— En voi, vastasi herttua vakavasti, — en voi niinkuin tahtoisin.

Siinä kaikki.

Kun koko maailma tiesi, ettei neiti Klorinda Wildairs kauneudestaan ja voitoistaan huolimatta herra John Oxonille kotonaan maallakaan erittäin armollisesti hymyillyt, niin se ei herättänyt huomiota eikä antanut syytä juoruihin, että kreivitär Dunstanwolde aivan vähän seurusteli hänen kanssaan ja ani harvoin kutsui häntä kotiinsa kaupunkiin.

Kerran, kaksi ilmestyi hän tosin lordin kutsumana sinne, mutta hänen armonsä näytti häntä tuskin huomaavankaan, ensimmäiset emännän kohteliaisuusvelvollisuudet hänelle osotettuaan.

— Sinä, kultaseni, et koskaan ole hänelle hymyillyt, sanoi Dunstanwolde vaimolleen. — Sinä kohtelet häntä aina ylpeästi, niin kuin armonne tapa oli kohdella kaikkia muita — paitsi palvelijaanne, jatkoi lordi hellästi; — mutta hän kuului kumminkin seurueeseesi, ja jos nuo iloiset nuoret herrat pysyttelevät poissa, niin maailma kohta panee sen minun syykseni, kun muka pelkään heidän nuoruuttaan ja ritarillista käytöstään. Minä en tahdo, että luultaisiin minun hyvyttäsi väärinkäyttävän, niin etten sinulle vapauttasi soisi.

— En minäkään sitä tahtoisi, vastasi Klorinda. — Mutta minä en pidä hänestä, enkä toivo hänen usein käyvän.

Oxonin naiminen Länsi-Indiassa rikkauksia omistavan perintöläisen kanssa oli mennyt myttyyn. Koko kaupunki tiesi sen, sitä ihmeteltiin ja siitä juoruttiin, kun ensimmältä oli luultu neidin olleen häneen hyvin ihastuneen ja puhuttu että he kohtakin häitään viettäisivät, josta Oxonin velkojat olivat kovasti ihastuneet, toivoen hänen vaimonsa rikkauksilla maksavan heidän saataviaan, joista eivät olleet toivoneet penniäkään enää näkevänsä. Mutta sitten huhuttiin, ettei perintöläinen olisi ollutkaan niin rakastunut kuin ensin luultiin, vaan että hän oikeastaan olikin toiseen rakastunut ja oli sitä paitsi kuullut John herrasta senlaisia juttuja, joista voi päätellä, ettei se nainen, joka hänet miehekseen sai, tulisi onnelliseksi.

Kun Dunstanwolden lordi vei morsiamensa pääkaupunkiin, jossa yhä uusia voittoja heti tuli hänen osakseen, kun hän sytytti kaikki sydämet ja kaikki yhdestä suusta häntä kiittivät, katseli Oxon herra häntä etäältä niissä loistavissa seuroissa, joissa hän kuningattarena hallitsi. Klorinda aina käyttäytyi kuin hän ei olisi häntä nähnyt, tahi niinkuin häntä ei olisi ollut olemassakaan. Hän suvaitsi ensi kerran puhutella häntä eräissä kutsuissa, jossa hän ahdingon takia joutui häntä niin lähelle, että pukunsa hiipasi häntä. Oxonin palava katse oli häneen kiintynyt, ja hänen siitä ohitse astuessa henkäsi hän niin syvään, että Klorinda kuuli sen, hän kääntyi hitaasti ja katsoi Oxonia kasvoihin. — Te ette mennytkään naimisiin, sanoi hän.

— En, Teidän armonnehan sen tekikin, vastasi Oxon matalalla, katkeralla äänellä.

Klorinda hymähti.

— Minä olisin sen kaikessa tapauksessa ennemmin tahi myöhemmin tehnyt, vastasi hän; — aviosääty ansaitsee kunnioitusta. Minä neuvoisin teitäkin siihen rupeamaan.

YHDESTOISTA LUKU.

Jalon elämän loppu.

Kun kreivi kreivittärensä kanssa palasi takaisin kotiinsa maalle, tuli Annen osaksi suuri ja odottamaton onni. Hän ei koskaan ollut unissaankaan toivonut mitään senlaista tapahtuvaksi.

Kun kreivitär ensi kerran kävi vanhassa kodissaan, otti hän Annen mukaansa pitääkseen hänet luonaan herraskartanossaan. Hän sai omituisen, pienen huoneuston, oman kamarineitsyen ja Klorinda valitsi hänelle tarkalla älyllä ja hienolla maulla sopivat vaatteukset.

— Pienet ja rauhalliset huoneet sinä saat, Anne, ne sinä voit omalla tavallasi tehdä kodikkaiksi. Puolisoni, joka tuntee kirjoja paremmin kuin minä, on auttanut minua valitsemaan kirjoja kirjastoosi. Enkä minä riikinkukon tavoin aio sinua koristella räikeillä väreillä ja pönkkähameilla, nehän vain sinua raukkaa pelottaisivat ja vaivaisivat sinua painollaan. Olen valinnut sinulle senlaisia pukuja, jotka soveltuvat kalpeille kasvoillesi ja surullisille silmillesi, hän sanoi.

Anne seisoi keskellä lattiaa huoneessa ihmetellen tuijottaen sen mukavuuksiin.

— Sisko, hän virkahti, — miksi olet niin hyvä minulle? Millä minä olen sinua palvellut? Miksi sinä juuri minulle osotat tänlaista suosiota etkä Barbaralle?

— Kenties sentähden, että minä olen turhamielinen nainen, jolle senlainen jumaloiminen kuin sinä minulle osotat, on mieluista.

— Mutta sinuahan aina jumaloidaan, änkytti Anne.

— Niin, miehethän ne minua jumaloivat, sanoi Klorinda ivallisesti, — mutta naiset eivät sitä tee. Ja kenties turhamielisyyteni on niin suuri, että minun täytyy tietää yhden naisenkin itseäni jumaloivan. Sinä, Anne, rakastaisit minua aina. Jos näkisit minun lakiakin rikkovan — vaikkapa tikarinkin pistäisin vihaamani miehen sydämeen, niin se mielestäsi olisi anteeksi annettavaa.

Hän nauroi, mutta äänessä oli jotakin, joka pani Annen syvään huokaisemaan.

— Niin, minä rakastaisin sinua sittenkin, sisko! huudahti hän. — Minä kun tietäisin, ettet viatonta niin kohtelisi, tietäisin että senlaisen vihan täytyisi olla ansaittua. Sinä, Klorinda sisko, et ole muiden naisten kaltainen, mutta kehnosti sinä et koskaan voisi käyttäytyä — sinulla kun on suuri sydän.

Klorinda laski käden sydämelleen ja nauroi, mutta äänessä ei enää ollut ivaa.

— Mitäpä sinä, Anne, sydämestäni tiedät? hän sanoi. — Kului aikaa ennenkuin itsekkään tiesin sen sykkivän. Puolisoni kyllä sanoo sitä suureksi ja jaloksi, mutta hänen omansahan se on suuri ja jalo. Olenko käyttäytynyt rehellisesti häntä kohtaan, niinkuin sinulle sanoin, Anne? Olenko rehellisesti velvollisuuteni täyttänyt — rehellisen miehen tavalla enkä nurisevan, petollisen naisen?

— Sinä olet käyttäytynyt ylhäisen naisen tavalla, vastasi Anne katsoen sisareen ja suuret, lempeät silmänsä herahtivat kyöneleitä täyteen. — Puolisosi sanoo, että olet tehnyt hänen elämänsä taivaallisen autuaaksi, ja että sinä olet hänestä kuin ylienkeli — sillä alemmat enkelit eivät ole kyllin jaloja sinun rinnallesi asetettaviksi.

— Se tulee siitä, että hänellä itsellään on jalo sydän, sanoi Klorinda. — Mutta lupasinhan minä, että se niin kävisi. Hän maksoi — — hän maksoi!

Kreivikunnassa niinkuin pääkaupungissakin kummeksittiin kreivin onnellisuutta. Suuren herraskartanon ovet avattiin seposelälleen, kaupungista kävi siellä vieraita, pidettiin isoja päivällisiä ja tanssiaisia, joissa koko seutu sai emännän suloutta ihailla. Kun Jeffrey herra tuli näihin juhliin, unhoitti hän juoda itsensä humalaan katsellessaan tytärtään ja tämän liikkeitä.

— Katsokaas vaan häntä! sanoi hän entisille juomatovereilleen, jotka olivat yhtä ällistyneet kuin hänkin.

— Saakelia! Kukapa luulisi häntä samaksi kauniiksi äkäpussiksi, joka kiroili, lauloi tallilauluja ja metsästi miehen vaatteissa?

Häntä oikein hävetti isällisellä tavalla vierailta tyttärensä talossa, eikä hän olisi sinne tullutkaan, ellei Klorinda olisi osottanut hänelle senlaista ystävällisyyttä, jota hän parhaiten ymmärsi.

— Minä olen maalla kasvanut, enkä voi pääkaupungin keikarien tavalla kummitella, sanoi hän Klorindalle eräänä aamuna, kun he olivat kahden kreivittären yksityisissä huoneissa. — Minä olen tottunut mieleni mukaan kiroilemaan ja rumia sanoja suustani mättämään. Dunstanwolde on vieroittanut sinut senlaista kuulemasta — ja minä olen liian vanha tapojani muuttamaan.

— Taisit luulla minuakin liian vanhaksi muuttamaan, sanoi Klorinda, — mutta minä en kumminkaan ollut. Sanoinhan sinulle, että minusta tulisi ylhäinen nainen. Ei ole olemassa mitään, jota ei älykkäisyydellä voisi oppia.

— Ja älykäs sinä, Klo, totta tosiaan olet, sanoi Jeffrey herra tuijottaen häneen tylsällä kummastuksella.

— Ellet sitä olisi ollut! — — Hän meni äänettömäksi, punalti päätään ja karkeissa kasvoissaan kuvastui jonkunlaista tuimaa mielenliikutusta. — Minä en voinut opettaa sinulle muuta kuin huonoja tapoja, Klo. Minkään säädylisyyden opettajaa ei minussa ollut, sinä et nähnyt etkä kuullut mitään opettavaa. Piru vieköön! ja silmännurkka kimalteli kosteana, — jos minä tiedän mikä sinut ennen viittätoista vuottasi esti turmeltumasta.

Klorinda katsoi häneen vakavasti.

— En minäkään sitä tiedä, vastasi hän. — En minäkään — mutta kaikessa tapauksessa minä nyt istun tässä edessäsi isä, — kreivittärenä.

— Sen teki älykkäisyytesi, sanoi Geoffrey herra liikuttuna, — älykkäisyytesi ja kirottu luja tahtosi.

— Niin, virkahti Klorinda, — niin se oli — älykkäisyyteni ja kirottu luja tahtoni.

Hän ratsasti isänsä kera metsästävässä kuin ennenkin, mutta nyt oli hän puettu viimeisen muodin mukaiseen vaateasuun. Ja vaikka hän oli yhtä rohkea ja taitava ratsastaja kuin ennenkin, niin jokainen seurueesta kumminkin hämärästi tunsu, että ylhäinen nainen johti metsästystä. Ratsastamansa hevonen oli rajua ja vihainen, jommoisen selässä tuskin Geoffrey herrakaan nuorena ollessaan olisi uskaltanut ratsastaa; mutta Klorindalla oli lyijynuppinen piiskansa, hän piteli ohjaksia rautaisella kädellä ja istui hevosen selässä niin rauhallisena kuin olisi se ollut sävyisin eläin maailmassa.

Tänä syksynä lordi ei metsästellyt. Hän kun ei tätä urheilua juuri rakastanut eikä tähän aikaan ollut aivan tervekkään, mutta hän ei sallinut vaimonsa tästä huvista kieltäytyvän sentähden, ettei hän voinut siihen osaa ottaa.

— Metsästyksen kuningatar ei saa jäädä kotiin vanhaa, raihnaista miestä hoitelemaan, sanoi hän. — Sitä ylpeyteni ei koskaan sallisi. Isänne seuraa teitä. Menkää vain, rakkaani, heitä johtamaan.

John Oxon herra, joka nykyään vieraili Eldershavessa, yhtyi metsästyseuraan. Hän ratsasti kreivittären rinnalla vaikei tämä tervehdittyään häntä sen enempää puhutellut. Hän ei enää ollut niin terveen ja verevän näköinen kuin vuosi sitten. Hillitön, irstas elämänsä kai alkoi nuoruutensa voimia hervaista. Kun metsästysinto ei kasvoja elvyttänyt, näytti hän oikein riutuneeltakin. Huhuttiin hänen niin velkaantuneen, että hän vaivoin toimeenkaan tuli ja että velkojansa armahtamatta hätyyttelivät häntä naimisensa myttyyn mentyä. Se ja paljon muutakin oli kreivittären tiedossa; mutta hän lienee hyvin vähän säälinyt Oxonin vaikeaa tilaa, päättäen kasvojensa ilmeestä, kun Oxon heidän metsästäessään kannustaen hevostaan ehätti hänen rinnalleen ratsastamaan.

— Klorinda, mutisi hän hengästyneenä hampaittensa välistä.

Kreivitär olisi voinut ratsastaa tiehensä vastaamatta, mutta hän hillitsi tulista ratsuaan silmänräpäykseksi ja katsoi Oxoniin.

— Rouva kreivitär! oikaisi hän häntä.

— Oli aika jolloin — — alkoi Oxon.

— Aamulla, sanoi Klorinda, — löysin kirjeen pienestä arkkusesta toalettipöydältäni. Minä en tunne sitä mieletöntä konnaa, joka sen on kirjoittanut. En ole koskaan häntä tuntenutkaan.

— Te ette ole häntä tuntenutkaan, huudahti Oxon kiroten ja katkerasti naurahtaen.

— Kirje on tuhkana liedellä sanoi hän taas. — Se poltettiin avaamatta. Elkkää ratsastako niin lähelle, elkkää mielettömän konnan tavalla kohdelko lordi Dunstanwolden vaimoa.

— Vaimoa! matki Oxon. — Ja lordi Dunstanwolde! Se on aivan uusi peli ja kunniani kautta, oikein hyvin pelattu!

Klorindan katse oli yhtä vakava kuin ennenkin.

— Aivan uusi, hymähti hän, — aivan uusi. Ja ellen olisi sitä voinut hyvin ja rehellisesti pelata, en olisi kortteja käteenikään ottanut. Ajakaa syrjään herra Oxon. Hevoseni on vikuri, se ei kärsi toista rinnallaan. Kreivitär kosketti hevostaan ratsuruoskalla, se lähti salaman nopeudella kiidättämään.

Seuraavana päivänä näki Anne Klorindan luona ollessaan hänen tulevan toalettipöytänsä äärestä kädessä sinetillä suljettu kirje. Hän meni kellonvetimelle ja soitti.

— Anne, sanoi hän, — minä aion torua kammarineitsyttäni ja erottaa hänet palveluksestani. En minä aio häntä lyödä enkä haukkua niinkuin ennen aikaan tein. Kenties sinä peljästyit, vaan sinun täytyy jäädä tänne luokseni.

Hän seisoit tulen ääressä pitäen kirjettä käsivarren pituuden päässä hyppysissään kun kammarineitsy astui huoneeseen; nähdessään kreivittären kasvojen ilmeen kalpeni hän, mutta alkoi vavistakkin kirjeen huomattuaan.

— Te olette ennen palvelleet toisenlaisia emäntiä, sanoi kreivitär hitaasti heleällä äänellään, joka veitsen tavalla viilsi. — Joku mieletön houkkio on lahjonut teidät palvelukseensa. Te ette voi minua palvella yhtä aikaa. Tulkaa tänne panemaan tämä tuleen. Jos sen näkisin tarpeelliseksi voisoin teitä pakottaa kädellänne pitämään tätä tulisten hielten seassa.

Kammarineitsy lähestyi vavisten, otti kirjeen ja polvistui sitä polttamaan. Sen tehtyä osotti kreivitär ovea. — Menkää tavaroitanne kokoomaan, teidän täytyy tunnissa joutua pois tästä talosta, sanoi hän. — Minä olen itse kammarineitsyeni kunnes löydän rehellisen.

Tytön mentyä istui Anne tuijottaen tuhkaan. Hänkin oli kalpea.

— Sisko, sanoi hän, luuletko että — — —

— Luulen, sanoi kreivitär. — Mies, joka ennen minua rakasti, oli sen kirjoittanut; kurja konna. Hetken aikaa hän luuli olevansa intohimostaan parantunut, mutta minä olisin voinut sanoa hänelle, että se uudelleen heräisi ja raivoisi rajumpana kuin koskaan ennen, kun hän näkisi minut toisen omana. Kurjain konnain tapa on senlainen. Hän on tullut mielettömäksi uudelleen.

— Niin, mielettömäksi! huudahti Anne — mielettömäksi ja kehnoksi ja katalaksi.

Klorinda katsoi tuhkaan ja huulensa vääntyivät ylenkatseellisesti. — Kehno hän aina on ollut alusta alkaen ja niin hän nytkin on, sanoi hän. — Se on sinun lemmikkisi, Anne, lisäsi hän leikillisesti ja potkasi jalallaan muuatta hiiltynyttä puuta, — lemmikkisi, John Oxon.

Anne kyyristyi tuolissaan ja peitti kasvot laihoilla käsillään.

— Oi, kreivitär! huudahti hän, tuntien ettei hän nyt voinut häntä sisareksi nimittää, — jos hän on keho ja katala ja on senlainen aina ollut niin säälikää häntä! Kehnoja tulee sääliä enemmän kuin ketään muita.

Sillä hän oli rakastanut häntä mielettömästi olematta itse siitä tietoinen ja uskaltamatta katsella hänen kauniita kasvojaankaan, ajatellen häntä vain sisarensa orjana ja sydämensä pohjassa säilyttäen ihmeellisiä salaisuuksia! Nähdessään kirjeen oli hän tuntenut käsialan ja sydämensä alkoi sykkiä pakahtuakseen — sillä hän oli ennenkin nähnyt hänen kirjoittamiensa sanoja.

* * * * *

Kun Dunstanwolde kreivittärensä kanssa palasi takaisin pääkaupunkiin, seurasi Anne mukana. Klorinda tahtoi sen niin. Siellä niinkuin Dunstanwoldellakin valmisti hän hänelle pienen, rauhallisen asunnon. Onnellinen sattuma saattoi Barbaran naimisiin muutaman maalaisherran kanssa, joka oli jäänyt leskeksi monen lapsen kanssa, ja tarvitsi hoitajaa yksinkertaiselle taloudelleen. Hän oli neiti Wimpolen kaukainen sukulainen ja oli hänen kauttaan tutustunut entiseen oppilaasensa, jonka hiljainen, sävyisä luonne näytti tekevän hänet soveliaaksi vaimoksi hänelle. Kaunotar ja ylhäinen nainen ei olisi hänelle soveltunut; hän kun tarvitsi taloudenhoitajaa ja äitiä lapsilleen, ja senlaista toivoi hän tästä nuoresta naisesta, joka oli ahtaissa oloissa kasvanut ja ollut pakotettu kaikenlaisilla tempuilla hankkimaan yksinkertaisimmat vaatteensa ja mukavuutensa.

Anne voi siis lähteä Lontoosen tuntematta omantunnon vaivoja siitä, että sisarensa jäisi yksin maalle. Komea kaupunkitalo, kreivittären palvelijajoukko, pieni musta palvelijapoikansa, joka palveli häntä ja kävelytti hänen sylikoiriaan, pukunsa, jalokivensä ja ajoneuvonsa tuntuivat hänestä niin ihmeellisiltä, mutta sisarelle ne tuntuivat olevan niin sopivia, että hän kummeksien muisteli niitä päiviä, jolloin hän korjaili hänen sänkynsä uutimia ja muutti hänen pukujensa kuosia. Kun hän nyt oli säätynsä mukaisesti, vaikka yksinkertaisesti puettu, niin ei hän enää ainakaan ulkonaisesti kömpelösti eronnut ympäristöstään, milloin hän näyttäytyi sisarensa vieraiden joukossa. Mutta luonteeltaan oli hän yhtä kaino ja arka kuin ennenkin ja vältti mielellään vieraita ihmisiä. Pari kertaa oli hän Klorindan kanssa ajelemassa tämän kuusvaljakkoisissa vaunuissa pääkaupungin loistavaa elämää katselemassa, mutta hän piiloutui vaunujen nurkkaan ujosti ihmetellen kuin maalaistyttö.

— Oikein se oli suuremmoista, sanoi hän ensimmäisen matkansa perästä. — Mutta elä usein ota minua mukaasi, sisko, minä kun olen liian kaino ja halpa ja tunnen, ettei minulla siellä ole mitään tekemistä.

Mutta vaikka hän niin paljon kuin mahdollista pysytteli poissa suuresta maailmasta, niin sai hän kumminkin tietää kaikki sisaren voitot; hän asetti niin, että aina sai nähdä milloin hän lähti kaupungille ajelemaan ja oli aina hänen pukuhuoneessaan, kun kammarineitsyet hänen lähtiessä vastaanottoihin tahi tanssiaisiin hovissa pukivat häntä silkkiin ja koristelivat jalokivillä. Ja näissä tilaisuuksissa niinkuin muulloinkin tiesi hän samanlaisen sokean rakkauden ja ihailun lordiakin elähdyttävän. Lordin hellyys vaimoonsa kasvoi päivä päivältä, puolisonsa ystävällisyyden ja herttaisuuden elvyttämänä.

Eräänä iltana panivat he toimeen loistavan juhlan, jossa muuan kuninkaallisen huoneen jäsenkin oli läsnä. Sinä iltana pyysi Klorinda sisartaankin juhlaan.

— Joskus — aina minä en sitä vaadi — mutta joskus täytyy sinun vieraillemme näyttäytyä. Puolisoni ei

ole muutoin tyytyväinen. Hän sanoo, ettei se ole soveliasta, että hänen vaimonsa sisar aina on poissa, vieraat kun voivat luulla että sinua ynseydestä pidätettäisi syrjässä. Kammarineitsyesi saa valmistaa kaikki mitä tarvitset, minä pidän huolta, että pukusi vaatettaa sinua. Minä olen sen jo tilannut ja valinnut värin ja kuosin. Minä tahdon sinut oikein sieväksi Anne. Ja hän suuteli sisartaan keveästi poskelle — melkein yhtä lempeästi kuin hän joskus suuteli miehensä harmaata tukkaa. Vaikka Klorindan käytös olikin yhtä ylpeää ja arvokasta kuin ennenkin, niin oli hänessä kumminkin tapahtunut jonkunlainen kummallinen, Annelle käsittämätön muutos.

Juhlapäivänä toi Anne neidin kammarineitsy hänelle kauniin puvun. Se oli tehty kuvikkaasta silkistä, kangas oli pehmosta ja kiiltävää kuin kyyhkysen rinta, ja pitsit, jotka sitä koristivat, olivat hienoja kuin hämähäkin verkko. Puvun kuosi kävi erinomaisesti hänen vartalolleen, ja kun hän illalla puki sen päälleen, kohosi poskille vieno puna — puku somisti häntä enemmän kun hän koskaan oli rohjennut toivoakkaan. Kun hän tuli komeisiin juhlahuoneisiin oli hän hyvillään kun huomaamatta voi sukeltaa vierasjoukkoon. Senlaisissa tilaisuuksissa oli hänen ainoa huvituksensa asettua johonkukun huomaamattomaan nurkkaan katselemaan vilkasta juhlaseuraa. Tänäkin iltana asettui hän erään varjostimen varjoon katselemaan miten kreivi ja kreivitär ottivat vieraitaan vastaan. Jonkun aikaa oli jumaloimansa tähden loistoa himmentänyt musta varjo, jonka painosta hän huumautuneena ja herponeena itki ja vapisi. Mutta pilven hälvettyä loisti tähti korkeudestaan kirkkaammin kuin ennen, ja hän jumaloi sitä yhä innokkaammin. Ja hän oli täydellisesti onnellinen syrjästä katsellessaan miten epäjumalansa loisti ja vallitsi ja kuinka kaikkien silmät ihailien seurasivat häntä.

— Tänäkin iltana hän on yhtä ihana kuin tavallisesti, mutisi hän, — mutta lordi ei ole itsensä kaltainen. Hän näyttää vanhentuneelta ja kalpealta ja silmäin alla on tummat juovat. Hän on niin onnellinen ja hyväntahtoinen, että olisi kovin ikävää jos ruumiin voimat nyt jo alkaisivat riutua. Hän on ollut kalpea jo monet ajat ja Klorinda kysyi kuinka hän voi, mutta hän vastasi ystävällisesti, ettei häntä mikään vaivaa.

Hetken päästä huomasi hän erään herran pysähtyvän läheisyyteensä häntä huomaamatta. Hänelle tuli mieleen että herrakin tuli siihen saadakseen olla huomaamatta syrjässä ahdingosta.

Ja kun hän katsoi vieraasen näki hän, että se oli jaloin ja komein mies kuin hän koskaan oli nähnyt.

Hän ei milloinkaan ennen ollut häntä nähnyt, hänen täytyi siis olla joku muukalainen tai harvinainen vieras. Niinkuin Klorinda oli pitempi kuin naiset tavallisesti, niin tämäkin vieras näytti olevan pitempi kuin useimmat miehet. Hänen käytöksensä oli yhtä majesteetillista kuin Klorindan, kasvonsa olivat jalot ja kauniit ja silmät tummanruskeat, tuuheain ripsien peittämät ja tuliset. Rinnalla loisti ritarimerkkejä ja päässä oli vaalea, kiharainen tekotukka, joka hyvin vaatetti häntä, sen vaaleus teki hänen silmänsä tummemmiksi ja tulisemmiksi.

Hänen voimakkuutensa ja majesteettisen ryhtinsä rinnalla olisi herra John Oxonin kauneus tuntunut äitelältä ja surkealta ja omiansa irstasten naisten leikkikaluksi.

Kunnioituksen sekaisella ihailulla katseli Anne häneen, samassa äkillinen ajatus pälkähti hänen päähänsä, kun hän sattui huomaamaan missä vieraan katse viipyi ja hän tiesi nyt, että vieraskin oli vetäytynyt syrjään saadakseen kuin hänkin Klorindaa rauhassa katsella. Hänestä tuntui kuin olisi äkkiä kummallinen salaisuus hänelle ilmaistu. Vieraan kasvot ilmaisivat sen, kun hän luuli olevansa huomaamatta ja sentähden hetkeksi heitti naamarinsa. Hän seiso siinä katsellen, ikäänkuin hänen nälkäinen sielunsa silmäin kautta etsisi ravintoa, kun hän ei voinut sen parempaa ravintoa toivoa, tai niinkuin hän raskaan taakan rasittamana hetkeksi olisi sen heittänyt levätäkseen ja saadakseen voimia jatkamaan. Anne kuuli hänen raskaasti huokaavan, vaikka se melkein noustessaan tukahdutettiin, ja hänen kasvoissaan oli ilme, jota hän tunsu, ett'ei hänen vieraana tulisi nähdä, hän kun oli tietämätön hänen läsnäolostaan.

Anne nousi hiljaa seisalleen arvelen hänen huomaamattaan hiipiä pois; mutta samassa vetäytyi vieraskin paremmin varjoon ja huomasi silloin Annen. Kasvoinsa ilme muuttui heti jalon rauhalliseksi ennenkin ja hän kumarsi ylimyksen kohteliaalla tavalla häiriytymättä hänen odottamattomasta ilmestymisestään.

— Armollinen neiti, virkkoi hän, — suokaa anteeksi tietämättömyyteni teidän läheisyydestänne. Te; tahdoitte päästä ohitseni? Ja hän väistyi syrjään.

Anne niiasi ja hänen lempeät, raukeat silmänsä katsoivat rukoilevasti vieraasen.

— Herrani, sanoi hän, — minä vain hetkeksi vetäydyin tänne syrjään tungoksesta lepäämään, kun olen siihen tottumaton. Mutta etupäässä tulin tähän — sisartani katsellakseni.

— Sisartanneko, armollinen neiti? kysyi vieras, melkein kuin tahtomattaan uudistaen hänen sanansa ja kumarsi uudelleen kuin puolustellen.

— Niin, kreivitär Dunstanwoldea, vastasi Anne, — hänen kauneutensa katseleminen tuottaa minulle iloa ja nautintoa ja minä otan sydämestäni osaa kaikkeen mikä häneen koskee.

Hänen hellä ihailunsa pani samanlaiset tunteet vieraan povessa väräjämään, ja kun hän taas puhutteli Annea, niin se oli tuttavallisempaa kuin ennen, ja hän maisteli kuulleensa hänen nimensä ja sukulaisuuteensa. — Te olette siis neiti Anne Wildairs, sanoi hän. — Kreivitär on puhunut teistä läsnäollessani. Minä olen lordin sukulainen, Osmonden herttua, ja hän kumarsi uudelleen ja Anne niiasi.

Hänen korkeasta arvostaan huolimatta tunsikin Anne, että hän oli suopea ja hyväntahtoinen, eikä hänen käytöksensä ollut ensinkään alentuvaista. Hänen seurassaan haihtui osaksi hänen luonteelleen omituinen kainous, joka varsinkin vieraita puhuteltaessa valtasi hänet. John Oxonin vaaleat kiharat ja ivallinen hymy olivat aina saattaneet hänet hämilleen; mutta tämä mies, jonka suhteen Oxon oli melkein kuin viehättävä, maalattu nukke, hän kun persoonallisuutensa ja arvonsa ja luonteensa puolesta oli häntä niin paljon etevämpi, tuntui kuin väkevyydellään hänen heikkouttaan tukevan. Hän kohteli häntä senlaisella ystävällisellä kohteliaisuudella, jommoista ei kukaan ennen ollut hänelle osottanut. Hän pyysi häntä uudelleen istuutumaan ja seisoikin itse hänen edessään puhellen hienotuntoisella myötätuntoisuudella, niin että Anne mielessään ikäänkuin kohoutui entisestä nöyrästä asemastaan. Hän tunsikin kaikki ohitsekulkijat ja kertoi heistä milloin niitäkin, hän kun tiesi mitä mikin valtiomies ja sotilas oli toimittanut; kaunottarista ja aatelisnaisista sanoi hän aina jonkun kohteliaan sanan.

Ja Anne tunsikin hänen täydelleen käsittävän, että hän sisartaan jumaloi, vaikkei hän paljon hänestä puhunutkaan.

Vihdoin tarjosi hän Annelle käsivartensa, ja rohkeudella, joka häntä itseään kummastutti, antoi hän taluttaa itseään huoneiden läpi ja houkutella itseään virvoituksia nauttimaan. Kaikki katsoivat häntä uteliaalla ihmettelyllä, kun hän niin ylhäisen seuralaisen kanssa asteli huoneesta toiseen, ja heille osotettu kunnioitus melkein valtasi Annen.

Kun he saapuivat takaisin salonkiin, jossa isäntä ja emäntä ottivat vastaan vieraitaan, pysähtyi herttua, ja kun Anne katsahti ylös nähdäkseen miksi hän viivytteli, huomasi hän hänen tarkasti lordia katselevan.

— Armollinen neiti, virkahti hän, — suokaa anteeksi että viivytän teitä, mutta — — minä katson sukulaistani. Hän lienee varmaan sairas, lisäsi hän huolestuneella äänellä, — hän näyttää horjuvan. Mennään hänen luokseen. Pian! Hän kaatuu!

Samassa huudahtivat vieraat heidän ympärillään peljästyneinä ja alkoivat tunkeilla lordin ympärille. Kun Anne seuralaisineen tunkeutui taajain ryhmäin läpi, niin kreivi Dunstanwolden päät ei enää näkynyt toisten ylitse, — hän oli kaatunut ja makasi kankeana lattialla.

Silmänräpäyksen kuluttua olivat Anne ja herttua jo niin lähellä, että näkivät lordin kalmankalpeat kasvot ja otsalta valuvan kylmän hien.

Kreivitär polvistui jo miehensä vieressä ja viittasi vieraita poistumaan.

— Pois! pois! huusi hän. — Ilmaa, ilmaa! Ja vettä! Puolisoni! Rakas puolisoni!

Mutta kreivi ei vastannut eikä liikahtanutkaan, vaikka hän kumartui aivan lähelle ja koetteli kädellä sydämen tykytystä. Silloin peljästyneet vieraat liikutettuina näkivät miten kreivin kaunis, jumaloittu puoliso voimakkailla, valkoisilla käsivarsillaan nosti liikkumattoman ruumiin läheiselle sohvalle, jonka ääreen hän itse polvistui.

Anne ja Osmonden herttua seisoivat hänen rinnallaan, — herttua oli kalpea vain rauhallinen. Hän oli lähettänyt hakemaan lääkäriä heti kun näki lordin kaatuvan.

— Teidän armonne, sanoi hän kumartuen Klorindan yli, — suokaa minun tulla lähemmä, minulla on hiukan kokemusta tällaisissa tapauksissa. Suokaa anteeksi.

Hän polvistui ja puuttui lordin elottomaan käteen koetellaksen suonen tykytystä. Sitten laski hän kätensä sairaan sydämelle ja katseli sisäänpainuneita kasvoja.

— Kallis puolisoni, kuiskasi taas kreivitär, tietäen, että hänen äänensä jos mikään tunkisi kuolevan korviin. — Edvard, rakas — rakas puolisoni!

Herttua piti yhä kättään kreivin sydämellä ja vieraat peräytyivät kauhun valtaamina. Tuo näky tässä komeassa huoneessa sai heidät kalpenemaan.

Silloin herttua hitaasti veti kätensä pois sairaan sydämeltä ja kääntyi rinnallaan polvistuvan naisen

puoleen — kalmankalpeana mutta silmissä hellää osanottoa.

— Rouva kreivitär, virkahti hän — te olette rohkea nainen. Sielunne tarmon täytyy auttaa teitä tätä raskasta surua kantamaan. Sydän ei enää syki. Jalo elämä on loppunut.

Vieraatkin kuulivat sen ja vetäytyivät yhä etemmä, muutamat naiset nyyhkyttivät hiljaa. Eräs lakeija raivasi tietä lääkärille, joka kiirein askelin lähestyi.

Anne piilotti kasvonsa vapiseviin käsiinsä. Herttua seiso silmät maahan luotuina. Kreivitär makasi polvillaan sohvan ääressä ja piilotti kauniit kasvonsa kuolleen miehensä rinnoille.

KAHDESTOISTA LUKU.

Dunstanwolden lordin hautajaiset ja mitä niiden perästä tapahtui.

Dunstanwolden maalliset jäännökset vietiin hänen perintötilalleen maalle ja laskettiin lepoon vanhaan perintöhautaan, jossa esi-isänsäkin makasivat. Kaupungista tuli paljon ihmisiä osottamaan hänelle viimeistä kunniapalvelusta, niiden joukossa oli luonnollisesti Osmonden herttuakin. Kreivitär oleili omissa huoneissaan, eikä näyttäytynyt kellekkään muille paitsi Annelle.

Viimeisten juhlallisten menojen edellisen yön vietti hän lordin arkun ääressä, ja hänen mielentilansa tuntui Annesta varsin oudolta ja kummalliselta. Hän ei itkenyt eikä valittanut ja polvistui vain yhden ainoan kerran. Mustassa surupuvussaan oli hän majesteettillisemmän näköinen kuin koskaan ennen, hänen kauneutensa oli kuin marmorisen kuvapatsaan. Hän lähetti pois toiset vahtinaiset ja pidätti vain Annen luokseen, ja Anne huomasi hänessä kummallista suojelevaa hellyyttä vainajasta puhuessaan.

— Minä en tiedä voivatko kuolleet tuntea ja kuulla, sanoi hän. — Joskus olen ajatellut — ja minua on värisyttänyt — että vaikka he niin liikkumattomina makaavat, niin ne kenties tietävät mitä me teemme — ja kuinka heistä puhellaan kuin arvottomista kappaleista, ja että jälkeen elävät vain odottavat sopivaa hetkeä, viskatakseen heidät luotaan, jotta voisivat entistä elämäänsä jatkaa tahi kenties hauskeimpaakin. Jos puolisolllani on tietoisuutta mistään, niin hän on oleva kiitollinen siitä, että minä valvon hänen luonaan tämän viimeisen yön tässä juhlallisessa huoneessa. Jokainen hellyyteni osotus liikutti häntä eläessään ja hän oli siitä kiitollinen.

Huone oli todellakin juhlallinen, melkeinpä kammottavan juhlallinen. Se oli iso, kylmä, mustalla vaatteella verhottu sali ja vainajan vaakunakilvellä koristeltu, siinä vallitsi synkkä, haudankaltainen hämärä. Siellä kyllä paloi korkeita vahakyntteliä, mutta niiden himmeä valo teki varjot kahta synkemmiksi. Kallisarvoisessa arkussa makasi vainaja käärinliinoissaan, kellastuneen norsunluun kaltaiset kädet rinnalle ristittyinä.

Anne ei olisi yksin tohtinut astua tähän huoneeseen ja ruumiin muuttunut muoto vaikutti häneen niin valtavasti, että hän oikein tunsu ruumistaan karsivan. Mutta Klorinda ei näyttänyt pelkäävän eikä kauhistuvan. Hän asettui seisomaan mustan poimeisen vaateen ympäröimän jalustan luo, jolle arkku oli asetettu, kasvoissa vakava, suojelevan sääliväisyyden ilme. Hän kumartui suutelemaan kuolleen otsaa.

— Tahdon tämän yön luonasi istua, sanoi hän. — Huomenna jo lepääät yksinäisyydessä. Tämä viimeisenä yönä minä en sinua jätä. Jos minä olisin sijassasi ollut, olisit sinäkin sen tehnyt.

Hän istuutui arkun ääreen ja laski voimakkaan, lämpösen kätensä vainajan kylmään, vahankaltaisten sormien päälle, ikäänkuin niitä lämmittääkseen. Anne polvistui rukoilemaan — hän rukoili anteeksiantamusta, syntein pois pyyhkimistä, hän rukoili että vainajan jalo, hyvä henki taivaassa löytäisi rakkautta ja rauhaa, ettei se siellä saisi mitään senlaista tietää, joka viimeisten onnellisten vuosien muistoa voisi katkeroitaa. Hän oli niin lapsellisen yksinkertainen, että unohti, jottei entisyyden muistot voi katkeroitaa paradiisissa olevan sielun onnea.

Klorinda istui koko yön kuolleen kättä pidellen. Anne näki hänen usein kädellään sivelevän vainajan harmaata tukkaa, melkein niinkuin äiti sairasta, nukkuvaa lastaan ja kumartuvan hänen otsaansa suutelemaan, kuiskailen hänelle lempeitä sanoja, ikäänkuin häntä rohkaistakseen. Yhden ainoan kerran vaan hän polvistui, ja Anne ihmetteli rukoiliko hän ja miten hän rukoili, hänellä kun ei ollut tapana rukoilla.

Hän polvistui juuri päivän koittaessa, ja kohottuaan jälleen seisalleen otti hän pukunsa poimeista esille pienen kääreen.

— Anne, virkahti hän aukaisten kääreen nauhat — kohta häittemme jälkeen tapasin kerran puolisoni kirjoituspöytänsä ääressä katselemassa näitä esineitä, joita hän piteli kädessään. Hän luuli ensin sen mieltäni pahoittavan, mutta minä vakuutin hänelle olevani lempeämpi luontoinen kuin hän luulikaan — vaikken kumminkaan niin lempeän kuin viaton tyttö raukka, joka kuoli hänen lastaan synnyttäessään. Hänen kuvaansa hän siinä katseli ja pientä sormusta ja kahta kiharaa — ruskea oli äidin päästä ja toinen — pieni, ohut untuva — lapselta. Pyysin häntä aina niitä tallettamaan ja usein niitä katselemaan ja muistamaan miten viaton hän oli ollut, ja että hän kuoli hänen tähtensä. Tunsin kyyneleitä kädelläni kun hän kiittäen suuteli sitä. Hän talletti pientä käärettä kirjoituspöydässään ja minä toin sen tänne hänelle.

Pienoismuotokuvassa oli nuoren tytön viehättävät kasvot, silmät olivat isot, lempeät ja lapselliset ja poskien puna oli kuin aamun koi. Melkein hellästi Klorinda kuvaa katseli.

— Sanotaan ettei ylösnousemisessa naida, sanoi hän, — mutta jos kumminkin niin olisi, olet sinä hänen vaimonsa enkä minä. Minä olin hänestä jotakin alempi arvoista, vaikka kannoin hänen nimeään, ja vaikka hän minua kunnioitti. Kun sinä lapsesi kanssa kohtaat häntä, unhottaa hän minut — ja kaikki on hyvin. Silmänräpäyksen ajan painoi hän kuvaa ja kiharoita vainajan huulia vasten, ja Anne huomasi ihmetellen huultensa väräjävän. Sitten pani hän sormuksen vainajan pikkusormeen ja piilotti kuvan ja kiharat hänen ristissä oleviin käsiinsä.

— Hän oli hyvä mies, virkahti hän, — hän oli ensimmäinen hyvä mies, jonka koskaan olen tuntenut. Ja hän ojensi kätensä Annalle ja veti hänet huoneesta ulos; silmistä valahti mustalle puvulle kaksi kirkasta kynneltä, jotka jalokivien tavalla kimelsivät.

Hautajaisten jälkeen tuli lähin sukulainen ottamaan maatilan perintönään huostaansa ja leski muutti isänsä luo entiseen kotiinsa, elääkseen siellä erotettuna maailmasta. Puolisovainajansa oli testamentilla määrännyt kaupunkitalonsa leskelleen, mutta hän ei halunnut palata sinne ennen suruajan loputtua, kun hän herkesi surupukua kantamasta. Kreiviltä perimänsä varakkaisuus teki hänet rikkaaksi naiseksi, ja kun hän taas halusi näyttäytyä maailmalle, olisi hänellä varaisuutta esiintyä arvonsa mukaisesti.

Lapsuutensa kodissa ollessaan teki hän paljon saattaaksen sitä itselleen sopivammaksi asunnoksi. Hän tilasi Lontoosta huonekaluja ja työmiehiä, jotka panivat kuntoon hänen ja Annen huoneet. Mutta hän ei tahtonut niitä huoneita, joissa ennen oli asunut. Jostakin syystä oli hän saanut päähänsä, että hän niitä inhosi. Kun hän ensi päivänä meni sinne Annen kera, seisattui hän kynnykselle.

— Täällä minä en tahdo asua, sanoi hän. — Näistä huoneista en ole koskaan pitänyt ja nyt minä niitä vihaan. Minusta tuntuu kuin olisi toinen nainen asunut niissä toisessa maailmassa. Ja siitä on niin pitkä aika kulunut, että oikein kammottaa. Järjestä minulle vanhat punaiset huoneet, sanoi hän kääntyen kammarineitsyeensä, — niissä minä tahdon asua. Kauan ne tosin ovat olleet suljettuina ja kenties ne ovat rapistuneet ja koinsyömät, mutta kun niitä hyvästi lämmittää, niin ehkä niissä voi asua. Minä hankin Lontoosta huonekalut niihin.

Seuraavana päivänä näytti kumminkin hetkellisesti siltä, kuin hän ei tulisi punaisissakaan huoneissa viihtymään.

— Minä en tiennyt, sanoi hän äkkiä, kääntyen pois eräästä syrjäikkunasta, — että vanha ruusutarha tänne näkyisi. En olisi näihin huoneisiin ruvennut, jos olisin sen tiennyt. Se on niin autio erämaa ruusuhäkkineen ja rikkonaisine päiväkelloineen.

— Eihän päiväkello tänne näy, sanoi Anne rientäen sisaren luo, kasvot kummallisen kalpeina. — Ei yhdestäkään ikkunasta näe puutarhan sisään.

— Ei kyllä, sanoi Klorinda, — se on siksi kaukana ja häkit ovat korkeat; mutta tuntuu ikävältä, kun tietääkin sen siellä olevan.

— Vedetään uutimet ikkunain eteen, ei huolita ensinkään katsella ulos ja unhotetaan koko ruusutarha, sanoi Anne, vapisevin käsin vetäen uutimet ikkunoiden eteen, ja aina heidän huoneessa ollessaan saivat ikkunat olla peitossa.

Toista vuotta kantoi kreivitär surupukua. Hän asui isänsä luona eikä seurustellut kenenkään kanssa, sisarensa kanssa hän vain käveli ja ajeli ja kävi köyhien luona. Hänen ankaran arvokas käytöksensä antoi enemmän aihetta juoruihin kuin kevytmielisyys olisi tehnyt, sillä panettelijat olivat odottaneet, että Klorinda tultuaan ylhäisiin naimisiin ja päästyään vapaaksi vanhasta miehestään, alkaisi taas elellä entistä rajua elämäänsä. Oli aivan odottamatonta, että hän arvokkaasti kantaisi surupukuaan ja eroaisi niin täydellisesti maailmasta, kuin olisi hän puolisoansa sureva kuninkaallinen prinsessa, ja siitä

puhuttiin kaikkialla.

Kahdeksantoista kuukauden kuluttua lähetti hän hakemaan Annea luokseen. Annen tullessa seisoi Klorinda huoneessaan mustien pukujen ja harsojen ympäröimänä, niitä oli joukottain sängyllä, tuoleilla ja lattialla ja niiden synkkä väri pimensi koko huoneen. Mutta itse seisoi hän niiden keskellä yllään pitkä, lumivalkoinen puku ja povella purpuraruusu, joka oli paikoilleen kiinnitetty punaisella nauharuusuilla, josta pitkät nauhat riippuivat. Kammarineitsyensä oli polvillaan arkun ääressä, siihen laskemassa ja asettelemassa surupukuja.

Anne seisattui ovelle. Tuo kaunis, säteilevä olento punaruusuinen häikäsi hänen silmiään kuin auringon loiste. Samassa hän tiesi, että kaikki nyt oli muuttunut, ja että se pimeyden maailma, jossa he viime aikoina olivat elelleet, nyt oli hävinnyt. Klorinda oli surupukua kantaessaan näyttänyt kalpealta, mutta nyt seisoi hän päiväpaisteessa entinen purpurapuna poskilla ja huulilla ja suurissa silmissä kirkas kiilto.

— Tule sisään, sisko, sanoi hän. — Minä olen heittänyt yltäni surupuvun ja kammarineitsyeni laskee tässä kokoon mustia pukujani ja huntujani. Tiedätkö ketään köyhää leskivaimoa, joka suruvaatteita tarvitseisi. On vahinko että näin paljon suruvaatteita makaa arkuissa, kun ehkä löytyy köyhiä, jotka pitäisivät sitä taivaan lahjana, jos niistä osankaan saisivat.

Ennen iltaa oli jokainen musta tilkku korjattu pois. Mitä ei köyhille annettu, oli pantu arkkuihin ja viety vinnikammareihin.

— Sinä, sisko, et koskaan enää niihin pukeutune? kysyi Anne. — Sinä aiot kantaa iloisia värejä — ikäänkuin näitä vuosia ei olisi ollutkaan?

— Niinkuin niitä ei olisi ollutkaan, vastasi Klorinda. — Hän on aikoja sitten onnellinen vaimonsa kanssa — niin onnellinen, ettei hän minua muistakaan. Minä luulottelin — ehkä alussa — että — jos hän olisi katsellut alas maan päälle ja — muistanut — olisi hän nähnyt, että minä uskollisesti hänen muistoaan kunnioitin. Mutta nyt olen varma että — hän keskeytyi naurahtaen. — Se oli vain luulotusta; sanoi hän taas, — kenties hän ei ole nähnyt eikä kuullut mitään sitten kuin kaatui jalkain juureen — ja siinäkin tapauksessa hän on onnellinen, ukko parka. Niin, minä tahdon kantaa iloisia värejä, ja hän oikasi kauniit käsivartensa kuin pudistaen kahleita niistä — iloisia värejä — ja ruusuja ja jalokiviä — ja kaikkia — *kaikkia* mikä minua kaunistaa!

Seuraavana päivänä tuli Lontoosta kalliilla puvuilla täytetty arkku. Kun hän sitten ensi kerran lähti vaunuissaan ajelemaan, ei palvelijallakaan enää ollut surulivreeaa, ja kreivitär oli rikasväriseissä puvussa kuin vasta auennut kukka.

Hänen talonsa kaupungissa avattiin taas ja järjestettiin hänen tulolleen. Hän palasi kaupunkiin suurella komeudella Anne sisarensa seuraamana. Kun matkavaununsa vierivät maantiellä, suuren palvelijajoukon seuraamana tahi yöksi poikkesivat kaupunkien ja kylien parhaisiin ravintoloihin, näyttivät kaikki tuntevan hänen nimensä ja säätynsä.

— Se on kreivi Dunstanwolden nuori leski, sanoivat ihmiset, — se kuuluisa kaunotar, joka on kaikkia muita nuoria naisia älykkäämpi ja lahjakkaampi. Naimisensa aikana sanottiin hänen ottavan kreivin vain nimensä ja arvonsa takia, mutta sitten tuli tietyksi, että hän teki kreivin hyvin onnelliseksi, vaikkei hän hänelle perillistä lahjoittanut. Tavallista pitempään kantoi hän surupukuakin puolisonsa kuoleman jälkeen ja näyttäytyy nyt vasta taas maailmalle.

Annesta tuntui kuin seuraisi hän kuninkaallista prinsessaa, ihmiset kun niin heitä töllöttivät ja ihmettelivät.

— Sinä et siitä välitä, että kaikkien silmät sinuun katsovat, sanoi hän sisarelleen; — sinä olet siihen tottunut.

— Minua on kaiken ikäni katseltu ja ihmetelty, vastasi kreivitär, — niin että sitä tuskin huomaakaan.

Kun he perille pääsivät, tervehdittiin heitä kunnioittavasti tervetulleiksi. Portit avattiin selki selälleen, etehisessä seisovat kaikki palvelijat, taloudenhoitajatar etunenässä ja pieni neekeripoika, jonka silmät loistivat ilosta, kun hän taas sai emäntänsä nähdä, jota hän heimonsa tavalla jumaloitsi. Hänen toimenaan oli sylikoirain hoito ja hän seisoi kahta pientä koiraa hopeavitjoista pidellen. Kreivitär seisattui koiria hyväilemään ja kiittämään poikaa niiden hyvästä hoidosta. Osotettu suosio sai pojankin puhumaan, ja silmänsä loistivat ilosta kun hänellä muka oli jotakin kerrottavaa.

— Kun minä eilen kävelin koirain kanssa, teidän armonne, sanoi hän, — sattui muuan herra, joka tietää kenen ne ovat, näkemään ne. Hän kysyi milloin rouva kreivitär palaisi takaisin, ja minä vastasin että tänä päivänä. Se oli se vaaleakutrinen herra, jolla ei ole valetukkaa.

— Se oli herra John Oxon, teidän armonne, sanoi lähin lakeija.

Kreivitär herkesi koiria hyväilemästä ja ojensihe äkkiä suoraksi. Pikku Nero säpsähti luullen kreivittären vihastuneen, — kun hän seiso i siinä niin suorana ja uljaana. Mutta kreivitär astui äänetönnä eteenpäin.

Ylimmällä portaalla kääntyi hän naurahtaen Anneen.

— Lemmikkisi, Anne, siis taas, sanoi hän. — Nyt kun olemme yksin, aikoo hän rangaista minua. Sinun perässäsi hän juoksee.

KOLMASTOISTA LUKU.

Taistelu elämästä ja kuolemasta.

Pääkaupunki ja hieno maailma ottivat kreivittären avosylin vastaan. Ne, jotka olivat läsnä kun hän nyt toisen kerran polvistui kuningattaren kättä suutelemaan, kuiskailivat keskenään, ettei suru ollut hänen kauneuttaan himmentänyt, vaan että se nyt oli melkein loistavampaa kuin silloin kun hänet ensi kerran hoviin tuotiin, ja ettei kukaan hänet nähdessään voinut ajatella mitään niin surullista kuin lesken surua. Nyt hänelle alkoi melkein kuin uusi elämä. Rikkaana, korkeasukuisena ja naineena vaimona oli hänen asemansa samalla niin kunnioitettu ja vapaa, että kuka hyvänsä olisi voinut sitä kadehtia. Dunstanwolden vaimona oli hän ollut muotinäytelmä ja kaikkien niiden jumaloima, jotka uskalsivat häntä jumaloida, mutta kreivin leskenä häntä piirrettiin ja saarrettiin. Rikkaana, kunnioitettuna, älykkäänä ja kauniina omisti hän kaiken sen, mikä sekä miehiä että naisia houkutteli hänen seurueesensa yhtymään. Ja jos hänen käytöksensä olisi ollut vähemmän majesteettillistä, hänen sukkeluutensa vähemmän purevaa, niin olisivat liehittelijät katkerointaneet hänen elämänsä. Mutta senlaisesta hän ei tahtonut mitään tietää ja älykkäisyytensä huomasi pian jokaisen miehen, jota velkansa yllyttivät etsimään pelastusta hänen rikkaudestaan, ja jokaisen naisen, joka pyrki hänen asemansa ja valtansa nojalla kuuluisaksi.

— Petolintujen tavalla ne minua piirittäisivät, jos olisin kyllin heikko ja typerä sitä suvaitsemaan, sanoi kreivitär Annelle. — Ne luikertelevat kuin koirat ja liehrittelevät, niin että siitä voi tulla pahoinvoivaksi. Imartelijat ovat aina senlaisia; ne eivät ole kyllin älykkäitä huomaamaan, että heidän koru- ja puheensa ovat hävyttömiä, se kun edellyttää että mairittelemisen muka olisi niin harvinaista, että siihen ansaan puuttuisi. Herrat, joilla on tyhjät kukkarot, tahtovat tietysti mennä kanssani naimisiin, ja naiset pyrkivät hienoon seuraan hameissani riippumalla. Mutta kyllä minä heidät opetan! En minä heitä arkaile.

Uhkauksensa hän sääliittä täyttikin ja vapautti itsensä vähitellen kärkkyilijöistä, niin että toimeenpanemansa juhlat ja tanssijaiset olivat aikoinaan mainioimmat ja ne miehet, jotka häntä suosittelivat, olivat niin ylhäisiä ja rikkaita, ettei heillä voinut minkäänlaisia syrjäajatuksia olla.

Hänen ylhäisyytensä Osmonden herttua oli ensimmäisiä vieraita. Eräänä päivänä tapasi hän heidät kahden Annen kanssa. Kun lakeija ilmoitti vieraan, tuns i Anne, joka istui sisaren kanssa samassa sohvassa, että hän vavahti ja huomasi hänen kasvoissaan ilmeen, jota ei koskaan ennen ollut niissä nähnyt eikä milloinkaan toivonutkaan näkevänsä. Kasvoille levisi näet outo, pehmeä puna, joka teki katseenkin ihmeellisen syvälliseksi. Hän nousi vierastaan vastaanottamaan niinkuin kuningatar menee kuningasta vastaan, mutta katse oli niin väräjävän lempeä. Silmäin ilme oli niin kummallisen tyttömäinen. Nuori tyttö hän ikäänsä nähden olikin, vaikka hän oli ikäisistään niin erilainen ja oli elänyt niin kummallista elämää, että häntä aina ajateltiin vain kypsyttyneenä naisena eikä luultu hänen omaavan tyttöjen kanoja mielenliikutuksia ja helliä tunteita.

Hänen ylhäisyytensä oli yhtä kohtelias ja ystävällinen kuin ainakin. Hän viipyi vain hetken aikaa ja puheli ainoastaan senlaisista asioista, joihin sukulainen ujostelematta voi kajota. Mutta hänkin oli Annesta erilainen kuin ennen, vaikka hänen olisi ollut vaikea sanoa missä se erilaisuus oikeastaan ilmeni. Annesta hän näytti iloisemmalta, ikäänkuin olisi hän raskaasta taakasta vapautunut.

Jäähyväisiä jättäessään kumartui hän syvään ja kauan Klorindan käden yli, jota hän hellästi suuteli. Eikä kreivitär vetänyt kättään pois, vaan antoi punastuen ja lempeällä suvaitsevaisuudella herttuan pidellä sitä. Anne vapisi melkein lumottuna tuijottaessaan sisareen, jonka ihanuus nyt oli niin viehättävän suloista — hän näytti kuin äkkiä uudesta syntyneeltä.

— Teidän ylhäisyytenne täytyy pian tulla takaisin, sanoi hän hiljaa viehättävällä hymyllä. — Me olemme kaksi yksinäistä naista, jotka tarvitsemme teidän ystävällistä suojelustanne.

Katse syventyi katseeseen ja herttuan kasvot punastuivat, huolimatta siitä, että hän oli mies ja sotilas.

— Jos tulisin niin usein kuin haluan, niin kenties tulisin mielestänne liian usein, virkkoi hän.

— Ei suinkaan, teidän korkeutenne, vastasi Klorinda. — Tulkaa niin usein kuin me haluamme, niin saadaan nähdä kuka ensimmäiseksi väsy. Emme me ainakaan.

Intohimoisen lämpimästi suuteli herttua uudelleen kreivittären kättä, ja erosi hänestä säteilevin kasvoin ja vasta kruunatun kuninkaan ryhdillä.

Hetken aikaa seiso i Klorinda liikkumattomana siinä kohti, johon herttua hänet jätti, ikäänkuin hänen askeleitaan kuulostellen. Sitten meni hän ikkunan luo ja seiso siinä kukkain keskessä, katsellen alas kadulle, ja Anne näki että katseensa seurasi herttuan vaunuja.

Nyt oli kevätkesän aika ja päiväpaiste tulvaili hänen ympärillään. Ikkuna ja balkonki olivat kukkia täynnä, — siinä oli keltaisia pääsiäisliljoja, valkoisia narsissoja ja kaikenlaisia kevään esikoisia. Niiden lemu aaltoili hänen ympärillään pyhän savun tavalla, ja tuulen viima leimautti sitä tuon tuostaankin toiseen huoneeseen. Kaiken tämän näki ja tunsi Anne, eikä voinut sitä koskaan unhottaa.

Klorindan povesta kohosi ihastunut, riemuisa huokaus.

— Kevät tulee, läähätti hän. — Se ei koskaan ennen ole luokseni tullut.

Samassa kun hän lausui nuo sanat, saattoi kohtalo — kummallinen kohtalo — hänelle toisen vieraan. Ovet lensivät selälleen ja lakeija ilmoitti äänekkäästi vieraan nimen. Se oli John Oxon herra.

* * * * *

Lordi Dunstanwolden nuoren lesken teepöydän ympärillä juoruttiin paljon hänen vastaisesta kohtalostaan. Kun kaikki miehet olivat häneen rakastuneet, niin hän otaksuttavasti kohta menisi uusiin naimisiin, ja ne jotka hänen asioistaan huolehtivat — ja niitä oli paljon — antoivat hänelle joka päivä uuden miehen. Kerran sanottiin hänen muutamalle suurelle kenraalille hymyilevän, toisen kerran taas eräälle suosituille kavaljeerille ja naistenlumoojalle, sillä kun hän ensi kerran oli mennyt naimisiin arvon ja rikkauden takia, niin kai hän muka toisen kerran, kun oli luonteeltaan intohimoinen ja haaveellinen, menisi naimisiin rakkaudesta. Sitten huhuttiin muutamasta markiisista ja hänen perästään eräästä nuoresta, kauniista ja rikkaasta kreivistä. Mutta vaikka varmaan tiedettiin kaikkien näiden laskeneen itsensä ja rikkautensa kreivittären jalkain juureen, niin niistä ei kukaan näyttänyt saavuttaneen pyytämänsä suosiota.

Kahdesta miehestä puhuttiin kumminkin enemmän kuin noista toisista, ja heidän kosintansa herätti suurinta huomiota, — oikeinpa toisinaan riideltiinkin kun ei toinen eikä toinen puolue tahtonut kuulla puhuttavankaan vastakkaisen ehdokkaan voitosta. Nämä kaksi miestä olivat Osmonden herttua ja John Oxon herra. Vakavammat ja selväjärkisemmät väittivät, että hänen ylhäisyytensä kosinta kyllä onnistuisi, ja ihmettelivät vain hänen viivyttelmistään.

— Mutta kun hän on niin jaloluontoinen ja hienotuntoinen, niin hän kai sallii hänelle vapautensa vielä muutamiksi kuukausiksi, kun hän majesteettillisestä ulkomuodostaan huolimatta vielä on niin nuori. Hän tahtoo kenties, että hän vapaata valintaansa varten tulisi useampia miehiä tuntemaan, hän kun ei nyt enää ole köyhä kaunotar, niinkuin Dunstanwolden lordin ottaessaan.

Haaveilevat vanhat neidit ja nuoret naiset ja rouvat, joilla oli vähemmän maailmanviisautta, ja jotka ihastuksella olivat kuulleet kerrottavan neiti Klorinda Wildairsin kummallisesta tyttöajasta, pitivät erään jutun siltä ajalta suuriarvoisena.

— John Oxon herra oli hänen ensimmäinen rakkautensa, sanovat nämä. — Hän tuli Klorindan isän taloon nuorena kukoistavana miehenä, jommoista hän ei ennen ollut nähnyt, hän kun vain oli seurustellut moukkain ja isänsä toverien kanssa. Sanottiin heidän toisiaan rakastaneen, mutta ylpeä ja kiivas luontonsa oli saattanut heidät katkeraan epäsopuun. John herra matkusti Ranskaan unhottaakseen hänet iloisen elämän huvituksissa, ja äitiään totellakseen suositteli hän toista naista, ja ylpeä Klorinda neiti kosti hänelle menemällä naimisiin lordi Dunstanwolden kanssa.

— Hän ei koskaan ole John Oxon herralle anteeksi antanut, sanoivat ihmiset. — Hän on liian ylpeä ja vallanhimoinen, antaakseen miehelle anteeksi, että hän on toista naista suosittelut ja hänet hylännyt. Hänen suosiossakin ollessaan kohteli hän häntä ivalla ja ylenkatseella, niinkuin kaikkia muitakin miehiä. Hänen käytöksensä ei ole koskaan ollut lempeää, hän oli aina niin purevan sukkela. Kreivitär tulee kohtelemaan häntä pahoin ennenkuin leppy, mutta jos hän vain kärsivällisesti pyrkii hänen

suosionsa niin liehittävän suloisesti kuin hän muitakin naisia kohtaan käyttäytyy, niin kyllä hän hänet vihdoin voittaa, sillä hän oli hänen ensimmäinen rakkautensa.

Totta olikin ettei kreivitär hänelle suurta suosiota osottanut, mutta näytti kumminkin sallivan hänelle suurempia etuja kuin miehensä eläissä, sillä hän oli aina hänen seurassaan ja vieraili usein hänen luonaan, joko se sitten tapahtui vastoin tahi myöten hänen tahtoaan. Usein sattui hän tulemaan silloin kuin Osmonden herttuakin oli siellä. Kreivittären kasvot, jotka herttuan läsnäollessa loistivat lämmintä ihanuutta, muuttuivat silloin aina äkkiä. Ne kalpenivat, niihin tuli kankean kylmä ilme, ja silmissä paloi outo tuli, jonka toinen näistä miehistä tiesi olevan samaa laatua kuin tulen vangitun naarastiikerin silmissä, kun se kyyristyy hyökkäämään. Mutta herttua ei sitä tiennyt, hän näki vain kreivittären kalpenevan, ja kun hänkin oli kuullut kerrottavan hänen entisistä elämäntavoistaan, alkoi jäätävä epäily hänen sieluunsa hiipiä. Ei hän kreivitärtä epäillyt, vaan itseään, hän pelkäsi näet intohimoisen rakkautensa tehneen hänen sokeaksi. Sillä hän oli ainoa mies, joka muisti miten nuori kreivitär oli ja surkutteli, että kova kohtalo oli pannut hänen äidittömän lapsuutensa raa'an,irstaisen juopottelijan käsiin, jonka leikkikaluna hän oli ollut. Ja jos hän silloin, ensimmäisen kukoistuksensa aikana oli yhtynyt nuoreen kauniiseen mieheen, niin olihan se luonnollista, että hän oli oppinut häntä rakastamaan. Ja kun molemminpuolinen ylpeys ja kiivasluontoisuus erotti heidät, niin olihan sekin aivan luonnollista, että hänen sydämensä nyt palajaisi nuoruutensa rakastetun luo, joskin kovan taistelun perästä ylpeytensä kanssa, nyt kun hän taas oli vapaa ja Oxon kaikesta sielustaan häntä himoitsi. Miehensä elossa ollessa hän tosin ei ollut nähnyt Oxonia hänen läheisyydessään, mutta siihen aikaan oli hän itsekkin niin ankarasti taistellut rakkauttaan vastaan, että pysytteli poissa hänen läheisyydestään, peläten ettei voisi tunnettaan hillitä ja vavisten ajatellessaan, että hän kreivittärenkin silmistä oli lukenut, että vapaana ollen hänenkin sydämessään olisi elpynyt samanlaisia tunteita. Mutta kun hän nyt, huolimatta kreivittären kylmästä kohtelusta kumminkin aina näki hänen kalpenevan ja käytöksensä muuttuvan Oxonin tullen, niin hänen, joka omiin eteviin ominaisuuksiinsa nähden oli niin vaatimaton, täytyi ajatella siihen löytyvän vakavan syyn.

Vaikkei hän siis tahtonut kosinnastaan luopua, ennenkuin varmaan tiesi sen turhaksi, niin hän ei asian ratkaisuaakaan kiirehtinyt, niinkuin muutoin olisi tehnyt. Hän asetti vaan niin, että usein sai tavata lempensä esineen ja intohimoisen hellästi katsella hänen kauniita kasvojaan. Lyhyt pääkaupungin huvikausi vain kului, ennenkuin hän morsiamensa voitti; mutta Anne raukasta se tuntui pitkältä kuin vuosi.

Hän laihtui ja silmät vajosivat kuoppiinsa, niinkuin kerran ennenkin. Ajan kuluessa oli hän tullut tietämään paljon senlaista, jota muut eivät aavistaneetkaan. Sisartaan palvellessa näki hän asioita, joista ei uskaltanut sanaakaan hiiskua eikä vihjauksellakaan ilmaista, että hänellä oli niistä tietämystä.

Sinä päivänä kun kreivitär kääntyi ikkunasta, jossa hän seiso i kukkiensa keskessä, katsomaan avoimeen salongin oveen, josta Oxon herra tuli sisään, oli Anne heidän kumpaisenkin silmissä nähnyt jotakin pelottavaa. John Oxonin sinisilmissä oli raju, jäykkä katse, ja Klorindan silmissä liekehtivä salama, joka tuntui sodanjulistukselta. Ja sen näki hän sitten melkein joka päivä uudistuvan. Klorindalla oli nyt leskenä ollessaan tapana ottaa sisarensa mukaan seuraelämään, ja Anne tiesi syyn siihen. Hän voi näet sisarensa avulla karttaa niitä, joita hän ei tahtonut puhutella, ja ahdistetulla mielellä huomasi Anne, että hän enin kaikista vältti juuri John Oxon herraa, mutta se ei ollut helppoa. Nuoren miehen iloinen, keveä käytös oli muuttunut. Ne muutamat vuodet, jotka olivat kuluneet siitä kun hän tuli tervehtimään nuorta, pojanpukuun puettua kaunotarta, olivat saattaneet hänelle katkeria kokemuksia. Omaisuutensa oli hän tuhlannut, eikä ollut onnistunut naimisella asioitaan kohentamaan. Irstainen elämänsä oli häntä veltostuttanut, iloinen ja sävyisiä luontonsa oli muuttunut; ivallinen sukkeluutensa oli käynyt katkeraksi, eikä hänen rakastelemisensä enää ollut nuorekkaan raitista. Ja se nainen, jota hän hetken aikaa oli rakastanut nuoruuden intohimolla ja sitten poikamaisen julkeasti uneksint hylkäävänsä, oli kohonnut kuin muinaistarun Fenix lintu, se liiteli voiton riemuisena aurinkoon asti. — Hän on aina ollut keho, oli Klorinda sanonut. — Senlainen hän oli alusta alkaen ja niin hän nytkin on, ja siinä puheessa oli perää. Jos Klorinda olisi ollut avuton ja epätoivossa ja riutunut rakkaudesta häneen, niin hän olisi kohdellut häntä kuten toisiakin uhrejaan, hän olisi hänen suruaan ja nöyryytystään ylenkatsonut; mutta voimakkaana, rikkaana, täydessä kukoistuksessaan ja halveksien häntä herätti hän hänessä vihaa ja julmuuden sekaista rajua intohimoa. Häntä kiusoitti nähdä häntä ihailijainsa ympäröimänä, jopa hovinkin suosimana, ja kaikkien katseiden seuraamana. Tänlaisessa välissä olisi naisen hänen mielestään tullut koettaa uudelleen rakkautta elvyttää, katseillaan seurata poiskääntyneitä kasvoja ja toivoa sitä hetkeä, jolloin ne katsoisivat hyväksi jälleen häneen kääntyä, että hän voisi kylmää katsetta rukoilevilla katseillaan hellytellä. Tänlaista oli hän kokenut. Sitä olivat laisensa vanhemmat miehet opettaneet hänen viekkailta tempuilla saavuttamaan. Mutta tämä nainen oli vain uhitellut häntä sillä hetkellä, jolloin hän luuli voivansa valtaansa osottaa, hän oli nauranut ja pilkannut häntä vasten silmiä, senlaisella ylpeällä ivalla, jota ainoastaan lain ulkopuolella oleva olento voi osottaa, eikä hän ollut hetkeksikään taivuttanut niskaansa sen ikeen alle, jota naisten täytyy kantaa. Hän oli sitä halveksien nauranut — ja häntä — ja kaikkea muitakin — ja astunut tietänsä punaruusuilla

kruunattuna rikkauteen ja arvoon ja valtaan ja kunniaan, sillä välin kun häntä — miestä, jolla oli oikeus siveyslakia rikkaa — oli kohdannut onnettomuus ja vastoinkäyminen, hän oli vähitellen kadottanut kaikki mitä toinen voitti. Tavallaan hän rakasti häntä mielettömästi — niinkuin hän ennenkin oli häntä rakastanut, ja niinkuin hän olisi rakastanut jokaista kaunista ja voitoistaan ylpeää naista. Ja himonsa vimmassa ja mustasukkaisessa raivossaan vannoi hän, ettei antaisi itseään voittaa, halveksia eikä torjua.

Kun kreivitär katseli loosistaan teatterissa, näki hän Oxonin seisovan pylvääsen nojautuneena tahi jossakin toisessa huomattavassa paikassa, rohkeat sinisilmänsä liekehtien luotuina häneen. Hienoissa iltaseuroissa tunkeutui hän hänen rinnalleen ja seiso i häntä niin lähellä kuin mahdollista, kuiskaillen hänen korvaansa. Kirkossa istuutui hän johonkin läheiseen penkkiin, niin että kreivitär ja koko maailma näki hänet. Kun kreivitär astui alas vaunuistaan astellakseen puistossa, astui hän esiin ja käveli joko hänen rinnallaan tahi takanaan. Silloin kreivittären tummissa silmissä leimusi outo tuli, mutta kun ne yhtä kaikki säteilivät ja kun ei kukaan ollut oppinut häntä oikein tuntemaan, niin ei kukaan tuota katsettakaan ymmärtänyt. Mutta Anne älysi paremmin kuin muut kukaan ja häntä salaisesti suretti ja kauhistutti. Maailma sanoi, että Oxon oli mielettömänä rakkaudesta, ja ettei hän mustasukkaisuuden kiusoittamana voinut elää kreivitärtä näkemättä.

He eivät kuulleet vaihtamiansa sanoja, kun Oxon seiso i hänen lähellänsä tungoksessa, ja hänen luultiin vain kuiskailevan kreivittärelle palavan rakkauden sanoja. Sanottiin, että hänen kaltaistaan oli kuunnella niitä kasvojen sävyn muuttumatta, ja kun hän näki hyväksi vastata, tehdä se kääntymättä. Mutta Anne oli onnettomuudeksi usein ollut kyllin lähellä kuullakseen ja nuo keskustelut saivat hänen kauhistuneena värisemään.

Eräänä iltana muutamassa suuressa juhlassa, kun Osmonden herttua juuri oli lähtenyt hallitsevan kaunottaren luota, kuuli tämä Oxonin vihatun äänen taas läheisyydessään.

— Te luulette voivanne halveksia minua viimeiseen saakka, sanoi se.
— Onko armonne *varma* siitä?

Kreivitär ei vastannut eikä kääntynyt. Oxon naurahti.

— Te luulette, että mies tahtoo maata jaloissanne ja antaa tallata itseään mitään virkkamatta! Olette liian ylpeä.

Kreivitär viuhtoi maalatulla viuhkallaan ja katseli vakaasti edessään lainehtivaa ihmisjoukkoa, silloin tällöin hymyillen taivuttaen päätään tervehdykseksi jollekulle ohitsekuljijalle.

— Jos voisin kertoa ruusutarhasta ja siitä mitä päiväkello näki ja mitä kuutamossa tapahtui — — — sanoi ääni.

Hän kuuli miten kreivitär sähisten henkäsi, hän näki hänen valkoisen povensa rajusti kohoilevan ja hän naurahti taas.

— Hänen ylhäisyytensä Osmonden herttua tulee takaisin, sanoi hän, ja kun hän nähdessään herttuan ei malttanut olla huomaamatta kilpailijansa miellyttävää ja majesteetillista ryhtiä ja tiesi kreivittärenkin sitä huomaavan, sai hurjuus hänet valtoihinsa.

— Toisinaan, sanoi hän, — ajattelen *surmata* teidät!

— Voittaisitteko sillä tarkoituksenne? kysyi kreivitär yhtä matalalla ja vihaisella äänellä.

— Minä estäisin hänen — ja teidän tuumanne toteutumasta.

— Tehkää se sitten, sähisi kreivitär, — jonakuna päivänä, kun luulette minun teitä pelkäävän.

— Se olisi liian helppoa, vastasi Oxon. — Te pelkäätte liian vähän.
Löytyy pahempaa.

Kreivitär nousi ja meni herttuaa vastaan, joka lähestyi häntä. Klorinda tuns i aina herttuan läheisyydessä jonkunlaista riippuvaisuuden tunnetta, jommoista hän ei koskaan ennen elämässään ollut tuntenut. Herttuan syvällisissä silmissä, jotka hellänä kohtasivat hänen katsettaan seisalleen noustessaan oli suojelevaa sääliä. Tahtomattaan kiiruhti hän hänen luokseen.

— Tahtoisikko teidän ylhäisyytenne saattaa minut vaunuilleni? kysyi hän. — Minä en voi hyvin. Voinko minä mennä? lisäsi hän hellästi rukoillen kuin viaton tyttönen.

Enemmän liikutettuna kuin sanoilla voi ilmaista, tarjosi herttua hänelle käsivartensa ja vei hänet pois. Sinä yönä ei Anne nukkunut hyvin. Hänellä oli nyt, niinkuin ainakin tähän aikaan niin paljon

ajattelemista, ettei hän voinut nukkua. Kun hän vihdoinkin nukkui, oli unensa levotonta ja kaikenlaiset unet häiritsivät sitä. Sydänyön aikana heräsi hän äkkiä kuin jostakin kolinasta. Kun hän avasi silmänsä, oli kaikki hiljaista, mutta tuolilla hänen sänkynsä ääressä istui Klorinda yöpuvussaan, kädet lujasti ristittyinä polven ympärillä ja mustat silmät tuijottaen suoraan eteenpäin rypistyneen otsan alta.

— Sisko! huusi Anne kohoutuen istuilleen vuoteellaan. — Sisko!

Klorinda käänsi hitaasti päänsä sisareen päin ja Anne näki silloin, että kasvoissaan oli kauhun ja surun ilme ja niin ääretöntä tuskaa, että sitä oli mahdoton kantaa.

— Rupea maata, Anne, sanoi hän. — Elä pelkää, — minun vain — minun vain — katkerasti — tarvitse pelätä!

Anne kyyristyi tyynyjen sekaan vuoteessa ja nosti laihat kädet kasvoilleen. Hän tiesi nuo sanat todeksi.

— En koskaan luullut sen ajan tulevan, sanoi Klorinda, — että luonasi turvaa etsisin. Minua kohtasi kova isku — — kenties tulisin hulluksi — — tänä yönä yksin huoneessani. Tarvitsin luokseni toista naista — — sehän ei ollut minun kaltaistani, vai kuinka?

Anne ryömi vuoteen laidalle ja ojensi kätensä tarttuakseen sisaren käteen, joka oli kylmä kuin marmorikivi.

— Jää luokseni, sisko, pyysi hän. — Sisko elä mene! Mitä — — mitä minä sanoisin?

— Ei mitään, kuului luja vastaus. — Ei ole mitään sanottavaa. Sinä olet aina ollut nainen — minä en koskaan — ennen kuin nyt.

Hän nousi seisalleen ja alkoi astua edestakaisin kiivaasti käsiään kohottaen.

— Olen epäilyksissä, mielettömänä, huusi hän. — Miksi synnyin maailmaan?

Hän asteli ympäri huonetta kuin häkkiin suljettu mieletön ihminen.

— Miksi minut heitettiin maailmalle? ja hän repi rintaansa. — Miksi minut tämmöiseksi luotiin — — eikä ollut ketään, joka noina rajuina vuosina olisi minusta välittänyt tahi minua hoitanut. Saada tänlainen ruumis ja tulla heitetyksi susien eteen!

Hän kääntyi ojennetuin käsin Anneen ja seisoi siinä valkoisena, kummallisena ja kauniina kuin patsas, kyynelten isoina helminä vuotaissa pitkin kasvoja. Hän nyyhkytti kuin lapsi.

— Minut heitettiin niiden eteen, vaikeroi hän, — ja ne vainosivat minua — terävät hampaansa jättivät jälkiä minuun — — eivätkä arvet koskaan — koskaan minusta katoa — — ja kun se kerran oli kohtaloni — — ensi hetkestäni jo määrätty — — niin miksi ei tämä, hän painoi rintaansa, — saanut jäädä niin kovaksi kuin se alkujaan oli. Se ei ollut naisen, se oli pedon sydän. Oi! ei ollut oikein — ei ollut oikein että näin kävisi!

Anne hiipi sängystään ja riensi sisaren luo, jonka eteen hän polvistui ja painautui itkien häntä vasten.

— Rakas, armas sisko parka! huudahti hän. — Rakas, armas sisko parka!

Hänen sanansa ja kosketuksensa saattoi Klorindan järkkeensä. Hän vavahti kuin unesta ja oikasihe suoraksi.

— Mieletönhän minä olen, sanoi hän. — Mitä minä teenkään? Hän pyyhkäsi kädellä otsaansa ja naurahti rajusti. — Niin, sanoi hän, — tämmöistä nyt on olla nainen — — sitä on heikko ja arka ja juoksee toisten naisten luo — itkemään ja lörpöttelemään. Niin, nämä merkit juuri osottavat, että minä nyt olen nainen! Hän painoi nyrkkejään rintaansa vasten. — Rehellisessä taistelussa olisin iskun iskusta antanut — ja iskuni olisivat olleet kovimmat; mutta naiseksi muututtuani, on aseet otettu minulta pois. Hän, joka lyö, tähtää paljastettua rintaani — ja sen hän tietää ja riemuitsee.

Hän puri hammasta ja silmissään liekehti tuo härsytettyä, kahlehdittua tiikeriä muistuttava katse.

— Mutta ei kukaan saa minua voittaa, sanoi hän hampaittensa välistä, — *Ei kukaan!* Nouse ylös Anne, ja hän kumartui sisarta nostamaan. — Nouse ylös, muutoin minäkin kohta polvistun — ja minun täytyy jaloillani seistä.

Näytti siltä, kuin aikosi hän enemmittä selvityksittä lähteä huoneesta, mutta Anne riippui yhä kiinni hänessä. Hän pelkäsi häntä taas, mutta säälivä rakkautensa oli kumminkin pelkoa voimakkaampi.

— Anna minun tulla mukaasi, huusi hän. — Anna minun vaan tulla mukaasi, minä voin maata pukuhuoneessasi, että olen lähellä jos huutaisit.

Klorinda laski kätensä sisaren olalle ja kumartui suutelemaan häntä, jota hän vain kerran, kaksi ennen oli tehnyt.

— Jumala siunatkoon sinua, Anne raukkani, sanoi hän. — Luulenpa että, jos tarvitseisin niin makaisit kynnykselläni ja valvoisit koko yön. Mutta minä olen jo liiaksi taipunut typeriin naisten houreisiin — minun täytyy nyt mennä yksinäisyyteen. Ajatukseni ajoivat minun tänne lempeitä kasvojasi katselemaan, — minä en tarkottanut herättää sinua. Mene nyt uudelleen maata.

Hän vaati kuuliaisuutta ja talutti itse Annen vuoteen luo, johon hän pakotti hänet makaamaan ja levitti peitteenkin hänen ylleen. Sitten oikaisi he hän kummallisesti hymyillen ja laski kädet valkoiselle kaulalleen.

— Kun olin pieni, vastasyntynyt raukka, puhkesi hän sanomaan, — olisi minut pian voinut lopettaa, kaulani kun oli ohut ja hengitys heikko. Minulle on kerrottu, että makasin äitini alla, kun hänet kuolleena löydettiin. Jos hän silloin, kun tunsu loppunsa lähestyvän, olisi pannut kätensä suulleni ja kuristanut minut, niin en tänä yönä — sanoi hän taas naurahtaen — olisi tarvinnut valvoa.

Sitten meni hän tiehensä.

NELJÄSTOISTA LUKU.

Kreivitär Dunstanwolde kesyttää hevosen.

Tässä kummallisessa luonteessa oli niin pohjattomia syvyyksiä, ettei niitä voinut tutkia eikä muiden mukaan arvostella. Hänen lannistumatonta henkeään olisi ainoastaan rakkauden voima voinut taivuttaa, — ei rauhallinen ja hellä tunne, vaan suuri, valtava intohimo, jota ainoastaan vertaisensa luja ja syvä luonne voi herättää.

— Olen ollut yksin — yksin kaiken ikäni, oli kreivitär kerran sanonut sisarelleen, ja se oli totta.

Hän oli jo lapsuudessaan tuntenut kummallisella tavalla seisovansa syrjässä ympäröivästä maailmasta. Ennenkuin hän oli kyllin vanha johtopäätöksiä tekemään, oli hän jo ollut tietoinen siitä, että hän oli väkevämpi, lahjakkaampi ja kestäväisempi kuin kukaan hänen läheisyydessään. Niinä aikoina oli hän tuhlannut voimaansa yksipäiseen omavaltaisuuteen, olipa hän sitä monasti vielä vanhempanakin tehnyt. Hän ei ollut koskaan kokenut, että yksikään silmä häntä välinpitämättömänä katseli tahi ettei hän mieltään myöten voisi vallita ja rangaista. Lapsena oli hän lyönyt palvelijoita ja tallirenkejä; mutta kun hän oli niin suulas ja älykäs ja kun eivät mitkään kiukun purkaukset hänen kauneuttaan rumentaneet, niin he sävyisästi mukautuivat hänen mielivaltaiseen menettelyynsä ja pitivätkin hänestä raa'alla tavallaan. Isäänsä ja tämän tovereita oli hän vallinnut, ja he olivat häntä jumaloineet ja kehuneet; mutta heissä ei ollut ainoatakaan, jonka puoleen hän olisi voinut kääntyä hellempään mielialan vallitessa tahi ystävää kaivatessaan, eikä ainoatakaan, jota hän ei salaisesti olisi ylenkatsonut.

Jumala tahi jumalatar, joka olisi pakotettu asumaan maan päällä inhimillisten olentojen keskuudessa, tuntisi kai sellaista yksinäisyyttä, jota ei tavallisilla sanoilla voisi kuvailla. Samanlaista yksinäisyyttä tuntee inhimillinen olentokin, jonka luonto ruumiin ja sielun puolesta on niin harvinaisen rikkaasti varustanut, että se on paljon etevämpi kuin ympäristönsä.

Hänellä ei ollut ystävää, sentähden ettei hän ollut vertaistaan löytänyt. Annea hän oli säälinyt, kun tunsu epäoikeutetun eroituksen heidän asemassaan. John Oxon oli tulisen nuoruutensa kukoistavalla voimalla ja kauneudella vaikuttanut hänen sydämeensä; Dunstanwoldea kohtaan oli hän tuntenut kiitollisuutta ja mielihartautta; mutta paitse näitä kolmea ei ollut kukaan hänessä hellempiä tunteita herättänyt.

Samana iltana, kun hän Dunstanwoldelle lupauksensa antoi ja hän kreivin sukulaiselle esitettäissä kohtasi tämän syvällisen katseen, tiesi hän ne ainoiksi miehen silmiksi, jotka pakottaisivat hänen katseensa maahan luomaan ja joilla oli voimaa hänen sieluaan hallita.

Romantillisen tytön tavalla hän ei tätä asiaa ajatellut; se selkeni hänelle sydämensä äkillisen

vavahduksen kautta ja hän tunsikin kuin kauhistusta. Tämä mies oli hänen kaltaisensa, hänen sielunsa ja ruumiinsa voimat olivat yhtä suuret kuin hänen omiansakin, — tässä oli se mies, joka, jos hän vuottakaan ennemmin olisi hänet tavannut, olisi kääntänyt koko hänen maailmansa nurin.

Naimisensa aikana, ja kun hän herttuan jaloissa kasvoissa luki sitä tunnetta, jota hän pyrki salaamaan, ja jota ei kukaan muu huomannut, oli hänen arvokas itsensä hillitseminen kiihottanut hänen intohimoista ja kiitollista hellyyttään.

— Jos hän olisi ollut katala roisto, ajatteli hän, — niin hän olisi tehnyt elämäni katkeraksi taisteluksi; mutta hän rakastaa minua eikä vain itseään, ja hän kunnioittaa minua, niinkuin minäkin häntä.

Nyt näki hän herttuan silmissä samaa tulta, mutta sitä ei enää pidätetty eikä masennettu, — herttuan katse kohtasi hänen katsettaan salaamatta sitä tulta, joka hänen sielussaan paloi ja hän oli vapaa, — vapaa vastaamaan, kun hän puhuisi. Hän tunsikin katkeruutta sydämessään — jospa hän olisi tullut aikanaan — — — oi Jumala, miksei hän ollut tullut aikanaan?

Mutta hän oli kumminkin tullut, joskin myöhään, ja mitä heillä oli toisilleen antaa, sitä ei hukattaisi eikä kadotettaisi. Sinä yönä, kun hän meni Annen luo, oli hän astellut edes takaisin huoneessaan kertoen tätä itsekseen ja koko hänen voimakas luonteensa nousi kapinoitsemaan kohtaloa vastaan. Hän oli silloin todellakin kuin tiikeri häkissään. Hän väanteli käsiään, hän painoi ne kovasti ankarasti sykkivää sydäntään vasten; hän juoksi rajusti edes takaisin ja polvistui vihdoinkin katkeria, kuumia kyyneliä vuodattaen.

— Hän on niin jalo, oli hän huutanut, — hän on niin jalo — ja minä jumaloin häntä — ja minä olen ollut niin keho!

Hän kärsi niin että ruumiillinen voimansa hetkeksi herpoi ja hän riensi Annen luo melkein tietämättään mitä teki. Näihin asti eivät sukupuolensa heikkoudet olleet häntä vaivanneet, mutta kun nainen hänessä nyt oli hereille ravistettu, oli hän hetkeksi voitettu ja masennettu. Kun Anne itkien vaipui hänen jalkoihinsa, huomasi hän täydellisesti miten naisellisesti hän oli käyttäytynyt. Naiset, jotka yösydännä yhdessä itkivät ja lörpöttelivät, uskoivat aina lopuksi salaisuutensa toisilleen. Siitä syystä ei Anne enää nähnyt epäilystä ilmaisevia kasvoja, jotka herätessään vuoteensa ääressä oli nähnyt. Tuntui kuin ajattelisi kreivitär siitä hetkestä pitäen ainoastaan huvituksiaan, joilta ei liikeneisi hänelle yhtään yksinäistä hetkeä. Seuraavana päivänä puuhaili hän loistavia tanssiaisia, toisena suurina päivällisiä, ja kolmantena hienoja iltakekkereitä. Hän ajeli komeimmissa ajoneuvoissaan, kävi kävelemässä ihailijainsa ympäröimänä, hymyili niille ja jutteli veitikkamaisella sukkeluudella heidän kanssaan. Hän oli iloisempi ja viehättävämpi kuin koskaan sitä ennen. Kun hovi oleili Hamptonissa, ja kreivitär kutsuttiin sinne, elähdytti hänen loistava kauneutensa ja iloisuutensa majesteettiakin siihen määrään, jotta sanottiin kuningattaren tuskin tahtoneen hänestä luopuakkaan, ja että hoviherrat ja naiset kovasti ikävystyivät hänen lähdeytään. Tähän aikaan osti hän kauniin kesyttömän hevosen. Se oli jalo eläin, mutta niin vihainen ja itsepintainen, että kreivittären ratsupalvelijat pelkäsivät sitä lähestyä eikä sille saatu satulaa ja suitsia, ellei kreivitär itse vieressä seisonut. Hevoskauppiaskin, joka kumminkin oli paatunut veijari, näytti tuntevan kuin omantunnonvaivoja myödessään hevosen kreivittärelle, sillä hän myönsi sen tappaneen kaksi ratsupalvelijaa ja sanoi sen entisen omistajan tuominneen sen tapettavaksi, ja että se erinomaisen kauneutensa takia vain oli saanut armoa pariaksi päiväksi. Niinä päivinä oli kreivitär sattumalta kuullut puhuttavan siitä, hän meni sitä katsomaan ja osti sen heti.

— Juuri senlaisen hevosen minä tahdonkin, sanoi hän ja katseensa välähti. — Minua huvittaa opettaa sitä tuntemaan, että on olemassa yksi, joka on sitä väkevämpi.

Hän sai ahkerasti käyttää lyijynuppista ratsupiiskaansa, täytyipä hänen tilata toinen raskaampikin, kun hevonen ei entistä tahtonut totella. Hänen ensimmäiset ratsastusmatkansa uudella hevosellaan Hyde Parkissa olivat yleisenä puheaineena kaupungissa, löytyipä henkilöitä, jotka lahjoivat hänen lakeijansa, jotta he edeltäpäin ilmoittaisivat milloin kreivitär lähtisi Pirulla ratsastamaan, että aikanaan ehtisivät puistoon häntä näkemään. Keikarit ja hevosmiehet panivat vedon kreivitärkö vai hevonen olisi toisensa surma ja seurasivat rajulla kiihkolla ja ihastuksella hevosen opettamista.

— Piru sen oikea nimi onkin, sanoivat katsojat, — sillä enemmänhän se on pahan hengen kuin hevosen kaltainen. Kun se karkaa pystyyn ja hirtahtaa ja näyttää hampaitaan, niin sen silmissä leimuaa samanlainen katse kuin kreivittären omiansakin, ja tuntuu aivan kuin nais- ja miesdaimoni painisi, sillä senlaista naistahan ei koskaan ole ollut olemassa. Kyllä hän ei anna hevosen itseään voittaa, ja tuntuu melkein kuin sekin hevostavallaan kiroilisi ja sadattelisi ettei sekään anna itseään masentaa.

Kun hevonen ostettiin ja tuotiin kotiin, kalpeni Anne sen nähdessään ja mielensä kävi surulliseksi, kun Osmonden herttua juuri silloin oli poissa tärkeissä lähettilästoimissa. Sillä Anne tiesi varsin hyvin, että hän saapusalla ollen olisi sanonut kreivittärelle helliä, hienotuntoisesti varoittavia sanoja, joita hän olisi kuunnellut, vaikka hän kaikkien muiden neuvoja ylenkatsoi. Kun Anne itse uskalsi ottaa asian puheeksi,

niin Klorinda ei tahtonut kuulla koko asiasta.

— Kaiken ikäni olen ratsastanut huimilla hevosilla, minua huvittaa hillitä niitä, sanoi hän. — Minä en kärsi hevosia, jotka ovat kesyjä kuin tallipässit. Ja jos surmani tältä saisin, niin minun ei sitten enää tarvitse otella ihmisten eikä hevosten kanssa, kun saan kuolla elämäni ja voimani kukoistuksessa, ja ne, jotka minua jälestäpäin ajattelevat, muistavat vain rakastaneensa minua — rakastaneensa minua.

Mutta ei kumpainenkaan ollut toisensa surma. Kreivitär seisoj joka päivä hevosen vieressä, kun sitä satuloittiin ja auttoi monta kertaa kun ratsupalvelija pelkäsi mennä sitä lähelle. Sitten ratsasti hän sillä Hyde Parkiin ja pakotti sen tahtonsa voimalla, rautaisella kädellään ja kovilla armottomilla ruoskan letkauksilla tottelemaan ja masenti sen vihaisen luonnon. Kun hän ratsasti puiston läpi, seisoj molemmin puolin tietä kaksinkertainen katsojarivi, jotka melkein vapisevalla kunnioituksella tuijottivat kreivittäreen, kun hän suorana ja upeana istui vapisevan hevosen selässä, sen kiiltävät kupeet vaahtosivat, suussa oli verensekaista vaahtoa, ja sen isot silmät olivat ihmeellisesti samankaltaiset kuin Klorindankin, vaikka hänen hehkui voitonriemua, mutta hevosen silmissä kiilsi voitetun uhkamielistä epätoivoa. Näissä tilaisuuksissa oli katsojain lumotuissa katseissa melkein pelkoa, — kreivittäreen posket kun olivat niin hohtavan punaiset, hänen purppurahuulensa kaareilivat niin käskevästi ja hän kantoi ylpeää päätään irtautuvine silkinpehmoisine kiharoineen niin pystyssä.

— Tuon hevosen kesyttäminen on hyödyksi minulle, sanoi hän naurahtaen Annelle. — Olin muuttumaisillani liian herkkätuntoiseksi — ja nyt juuri minä kaiken voimani tarvitsen. Taistelu tuossa eläimessä asuvaa pahaa henkeä vastaan on minussa eloon herättänyt kaiken sen, jota naimisiin tultuani olen hillinnyt. Hevosen äkäinen ja itsepintainen luonto ja sen voima elvyttää minussa entisaikain rajun tulisuuden, kun kiroilin ja riehuin ja löin niitä, jotka minua ärsyttivät. Minä joudun täydelliseen raivoon ja minä sadattelin ja kiljuisin sille, ellei se olisi sopimatonta. Minun täytyy purra hammasta ja niiden takana kiroilla ja kiljua, sitä kun ei kukaan voi kuulla.

Niiden joukossa, jotka joka päivä saapuivat katsomaan, kun kreivitär ratsasti Pirulla, oli John Oxon herrakin. Hän seisoj niin lähellä kun vaan voi ja seurasi taistelua hehkuvien silmin ja katse näytti kuin olisi taistelun päättyminen ollut hirvittävästä merkityksestä hänelle itselleen. Hän puri huultaan, jotta veri sihui siitä ja kasvonsa olivat vuoroin tulipunaiset ja kalmankalpeat; hän liikkui äkkiä edes takaisin ja kiroili matalalla äänellä. Eräänä päivänä näki muuan henkilö, joka seisoj hänen rinnallaan, miten hän kiivaasti laski kätensä miekkansa kahvalle, eikä ottanut sitä pois, vaikka hän nähtävästi heti huomasi missä oli.

Näissä tilaisuuksissa ei kreivitär mitenkään koettanut välttää Oxonia ja hänen katseitaan, vaikka hän muulloin jos joillakin tempuilla koetti päästä hänestä. Muilla ei ollut siitä aavistustakaan, mutta Oxon tiesi, että kun kreivitär paini hevosen kanssa, tunsu hän rajua iloa siitä, että hän oli häntä näkemässä. Oli kuin olisi tuo taistelu ollut näiden kahden välillä; ja kun Oxon vallan hyvin tiesi tämän, niin hän joinakuina hetkinä riemulla olisi nähnyt hevosen nousevan takajaloilleen ja kaatuvan hänen päälleen, musertaen hänet painollaan, tahi heittävän hänet maahan ja panevan kavionsa hänen kauniille, ylöspäin kääntyneille kasvoilleen. Kreivittäreen uhka ja ylenkatse, hänen lumoava kauneutensa, joka hetki hetkeltä näytti enenevän — kaikki kiihotti hänen rakkauttaan hurjuuteen saakka. Hän oli nuoruudestaan huolimatta täydellinen roisto. Jo poikana ollessaan oli hänen armoton itsekkäisyytensä ja sydämättömyytensä vanhemmissa ja paatuneissakin miehissä herättänyt hämmästyttä. He sanoivat keskenään, etteivät koskaan olleet tunteneet hänen ikäistään nuorukaista, joka senlaisella iloisuudella teki yhden konnahtyön toisensa perästä, joka niin huolettomasti keksi tunnottomimpia tuumia, ja joka otti niin paljon ja antoi niin vähän, käyttäen kaikki luonnon antamat runsaat lahjansa vain omiin itsekkäisiin tarkoituksiinsa. Vähitellen olivatkin monet hänen seuratovereistaan, jotka kumminkaan eivät voineet kerskata puhtaasta omastatunnosta, vetäytyneet pois hänen seurastaan. Itse hän luuli sen siitä johtuvan että varansa olivat loppuneet ja ettei hän enää ollut niin iloinen seuratoveri, kun velkojansa ahdistelivat häntä ja kun hän oli niin velkaantunut. Tässä oli kyllä vähän perää, mutta se ei ollut totuus kokonaisuudessaan.

— Saakelia! sanoi muuan hänen entisistä juomatovereistaan, — löytyy senlaista, jota ei minunkaan kaltaiseni irstas veitikka tekisi, mutta hän tekee sen, eikä näytä edes tietävän sitä häpeälliseksi.

Oli ollut aika, jolloin hän voi elää ilman tätä naista, — omasta vapaasta, irstaisesta tahdostaanhan hän oli hänet jättänyt. Mutta nyt kun onni oli vaihdellut ja Klorindassa ruumiillistuneena löytyi kaikki se, jota hän epätoivon vimmassa hartaimmin halusi, niin hänen kauneutensa teki hänet mielettömäksi. Vainotessaan häntä paikasta toiseen kasvoi hänen intohimonsa päivä päivältään ja viha teki sen väkevämmäksi ja rajummaksi. Öisin hän valvoi ja käänteli vuoteellaan ja kirosi häntä; hän muisteli entisyyttä, ja sen muisto sai hänet kuumeen tapaiseen houreeseen. Hän tiesi miten lujaluontoinen hän oli, ja että hän, vaikka hänen rakkautensa olisikin kuollut ja hän olisi oppinut häntä inhomaan, kumminkin olisi sanansa pitänyt kuin kuolema saaliinsa. Ja kaiken tämän hän oli hylännyt mielettömän poikamaisessa itaruudessaan ja järjettömyydessään; ja nyt kun hän oli lumoava, loistava olento, ja kun

hänellä oli rikkautta ja valtaa ja voimaa ja arvoa, nyt hän kiinnitti suuret, kauniit silmänsä häneen, ja niiden mustassa syvyydessä oli senlaista ylenkatsetta, joka poltti kuin helvetin tuli.

Raju hevonen, joka hirnui, potki takajaloillaan ja kavahteli pystyyn, näytti vannoneen voittavansa hänet, niinkuin Oxonkin. Mutta miten se potkikin ja temmelti, niin hänen katseessaan ei näkynyt pelkoa, hän istui sen selässä aivan rauhallisena kuin ylimaailmallinen olento. Hän pidätti sitä niin lujasti, ettei se voinut pahintaan tehdä tuntematta itse kovaa kipua, ja ruoski sitä armottomasti. Kerran heidän näin otellessa tuli Piru aivan Oxonin lähelle, kreivitär katsahti häntä silmiin, ja hän kirosi ääneen, kun niin selvästi kreivittären silmissä luki heidän kumpaisenkin historian. Näinä päivinä heidän sielunsa ottelivat kaksintaistelussa, jonka ainoastaan kuolema näytti voivan ratkaista.

— Te ette voi tuota hevosta masentaa, sanoi Oxon eräänä päivänä, tungettuaan niin lähelle, että voi kreivitärtä puhutella.

— Kyllä minä sen masennan ellei se minua surmaa, vastasi kreivitär, — enkä minä luule sen voivan sitä tehdä.

— Se surmaa teidät, sanoi Oxon. — Sen ainakin minä sen sijassa tekisin.

— Sen kyllä tekisitte jos voisitte, vastasi hän, — mutta se olisi mahdotonta näillä suitsilla ja minun käteni ollessa sen kuonohihnalla. Ja jos se minut tappaisikkin, olisi se voitettu enkä minä, koska se vain voi surmata, jota jokainen roisto voi veitsellä tehdä. Se on järjetön luontokappale, ja minut on pantu senlaisia vallitsemaan. Odottakaa kunnes sen saan taivutetuksi.

Ja hän odotti kuin toisetkin katsojat, vaikka toisenlaisella mielellä, kunnes epäilevinkin eräänä päivänä näki hevosen tulevan taistelutantereelle vähemmän rohkeana kuin tavallisesti, ikäänkuin olisi se vihdoin oppinut ratsastajaansa pelkäämään, jota se ei millään tempuilla ollut voinut selästään karkoittaa.

— Hitto! huusivat katsojat sen nähdessään, — hevonen taipuu! Se taipuu! Hän on voittanut sen! Ja John Oxon herra puri hammasta, ja meni kalman kalpeaksi.

Siitä hetkestä saakka oli hänen voittonsa varma. Ottelu ratsastajan ja hevosen välillä ei enää ollut niin rajua, ja kun hevonen kerran alkoi oppia, niin se pakotettiin oppimaan hyvin. Sillä oli mainio ryhti, ja kun se vain kerran oppi tottelemaan, niin sen vertaista tuskin koko Englannissa löytyisi. Päivä päivältä se yhä paremmin oppi kreivittären kättä tottelemaan, kunnes se juoksi, nelisti ja hyppäsi kuin lentävä lintu. Niinkuin koko kaupunki oli kokoontunut näkemään hevosen vapaudestaan taistelevan, niin se nyt kokoontui katsomaan kuinka se masentajansa voittoa kaunistaisi. Hienot herrasmiehet ja naiset juttelivat teepöytiensä ääressä tästä huvittavasta tapahtumasta. Tunteelliset kaunottaret väittivät, etteivät he koskaan olisi voineet sillä tavalla hevosta kurittaa, ja että kreivittären kasvot sitä tehdessä varmaan olivat ruman tulipunaiset ja että hän kai oli näyttänyt oikein miesmäiseltä, mutta herrat vannoiivat, ettei kreivitär koskaan ollut niin loistavan kaunis ja lumoava kuin juuri silloin.

Kreivittären ja hevosen viimeisen ottelun jälkeisenä päivänä, sen päivän, joka loppui niin voitollisesti että hän ratsasti sillä kotiaan kaupungin läpi, ettei se kertaakaan vimmapäisyyttään osottanut, se oli valkoisena vaahdosta ja siinä näkyi ruoskan naarmuja, mutta sen suurissa silmissä oli melkein inhimillistä ajatusta muistuttava katse — sen jälkeisenä päivänä tapahtui jotakin, josta pääkaupunki sai uutta puheenainetta.

Osmonden herttua oli ollut Ranskassa valtioasioissa, ja hänen poissa ollessaan oli kreivittären uusi hevonen saattanut unhotuksiin sen, mitä herttuasta ennen oli puhuttu. Huhu ei tiennyt hänen vielä Englantiin palaavan, ja henkilöt, joiden luultiin tarkoin tietävän asiat, sanoivat, että hänen lähettilästointaan vielä kestäisi vähintään neljätoista päivää. Mutta tänä aamuna, kun kreivitär ratsasti puiden alitse, pitäen Pirun ohjaksia lujalla ja tarkoin pitäen sitä silmällä, ja kun monet odottivat, että se taas rajuluontoisuuttaan osottaisi, näkyi eräs ratsastaja nopeasti lähestyvän. Ensimmäinen, joka hänen näki, nosti kummastuneena lakkiaan, toinen kuiskasi sanasen toverilleen, jolloin molemmat kumarsivat, ja pitkin joutilaitten katsojain riviä paljastuivat päät, kaikki näyttivät odottamattaan keksineen jonkun ja John Oxon herra, jonka korvaan eräs nimi oli tunkenut, kääntyi ja näki Osmonden herttuan ratsastavan ohi. Päivä paistoi lämpimästi ja puisto kimalteli valoa ja vihannuutta. Klorinda tunsu kesäaamun hehkun koko olentonsa täyttävän. Hän tarkkasi hevosta, mutta se käyttäytyi hyvin ja hän tiesi että se nyt oli voitettu, ja että juuri se mies oli nähnyt hänen voittonsa, joka tiesi sen merkityksen heille molemmille. Tämän ajatuksen ja sen vaikuttaman ilon valtaamana ratsasti hän lehtokujasta parhaimmalla tuulella, kun hän takanaan kuuli hevosen kavioiden kopsetta ja katsahti ylös sen lähetessä. Lämmin puna nousi hänen kasvoihinsa, se levisi kaulalle ja hartioille ja tuntui polttelevan vaatteiden alla, sillä Osmonden herttua oli hänet saavuttanut ja ratsasti nyt paljastetuin päin hänen rinnallaan.

Mikä ilme hänen kasvoissaan, ja miten silmänsä paloivat kun niiden katse kääntyi häneen! Tuota

katsetta kohdatessaan hän ei ensi hetkellä löytänyt sanoja ja herttua puhui syvän mielenliikutuksen valtaamana.

— Kreivitär Dunstanwolde, alkoi hän, mutta puhkesi sitten äkillisen intohimon valtaamana sanomaan:
— Klorinda, rakastettuni! Tällä hetkellä hän ei enää voinut vaieta, ja sykkivällä sydämellä tajusi sen kreivitärkin, mutta hän ei saanut sanaa suustaan. Kasvonsa, jotka herttuan katse pani hehkumaan ja väräjämään, puhuivat ymmärrettävää kieltä.

— Ellen pelkäisi hevostanne ärsyttää, sanoi herttua, — puuttuisin ohjaksiin, jotta voisin kättänne puristaa. Sananlennättäjän nopeudella olen Ranskasta tänne kiidättänyt, kun sain kuulla, että te joka päivä panette vaaralle alttiiksi sen elämän, jota niin korkeasti rakastan. Jumalani! Rakas, julma nainen — ettekö tiedä — — —

Hän antautui heti armoille.

— Kyllä — kyllä minä tiedän! läähätti hän.

— Ja kumminkin antauduitte tähän vaaraan, vaikka tiesitte, että minä sen kautta kaikeksi ijäkseni voisin leskeksi joutua?

— Mutta, virkahti kreivitär niin suloisen viehättävästi, että siinä tuntui melkein kuin kyyneleitä, — mutta katsokaa miten olen sen voittanut — kaikkihan nyt on ohi.

— Niin, niin, samalla tavalla kuin olette kaikki muutkin voittanut — kuin olette minut voittanut — jo ensi hetkestä. Mutta Jumala varjelkoon minua toistamiseen niin paljon kärsimästä.

— Teidän korkeutenne, sammalsi kreivitär, — tätä — tätä minä en toistamiseen tee!

— Suokaa rajuuteni anteeksi, sanoi herttua. — En aikunut tällä tavalla kosia. On tuskin soveliastakaan että se nyt näin kävi; mutta minä jouduin aivan haltioihini kuullessani huhun, kun tiesin ettei velvollisuuteni laskenut minua heti luoksenne — ja minä tunnen teidät niin hyvin, jotta tiedän, että jos kerran sydämenne oli pyytäjää kohtaan hellä, niin te ette hänen pyyntöään kieltäisi.

— Minä myönnyn — minä myönnyn.

— Minä jumaloin teitä. Ja heidän katseensa yhtyivät.

He ratsastivat vierekkäin ja katsojat kuiskailivat keskenään, sillä kreivittären hehkuvat ja herttuan onnesta loistavat kasvot ilmaisivat heille, että se kysymys nyt oli ratkaistu, jota heidän keskuudessaan niin usein oli pohdittu. He olivat liian korkealla tavallisista ihmisistä tunteakseen, että heidän teeskennellyllä välinpitämättömyydellä pitäisi koettaa tunteitaan salata. Kirkkaan päiväpaisteen tavoin, joka pilvienkin läpi tunkee ja on niitä voimakkaampi, niin heidänkin rakkautensa mursi turhanpäiväisten tapojen kahleet. He eivät tienneet, että ihmiset tuijottivat heihin ja kuiskailivat, ja jos olisivat sen tienneetkin, niin he eivät olisi siitä välittäneet.

— Katsokaa! sanoi kreivitär hevosensa kaulaa silitellen, — katsokaa, se tietää teidän tulleen eikä enää ole hillitön.

He ratsastivat yhdessä kotia, ja ratsastettuaan John Oxonin ohi viskautui tämä hevosensa selkään ja ratsasti tiehensä, huulet valkoisina vihasta ja silmissä raja katse.

— Anna minun saattaa sinua kotia, oli herttua sanonut, — että siellä saan eteesi polvistua ja sydäntäni purkaa, niinkuin unelmoissani haaveilin. Huomenna täytyy minun palata Ranskaan takaisin, kun toimeni siellä vielä on kesken. Riensin varkain luoksesi, ja minun täytyy palata niin kiireesti kuin tulinkin. Hän siis seurasi häntä kotia, ja kun he yhdessä astuivat isoon etehiseen, kumarsivat lakeijat kunnioittavasti lattiaan saakka, sillä he tiesivät vastaanottavansa tulevan herransa ja isäntänsä.

He menivät yhdessä hänen isoon, kauniiseen arkihuoneeseen, jota sanottiin paneilialongiksi, sen seinillä riippui harvinaisia kuvatauluja, ikkunoista tulvaili lämmin, kesäinen päiväpaiste ja isoissa maljoissa lemusi kesän kukkasia. Ja kun palvelija kumartaen vetäytyi takaisin ja sulki oven heidän jälkeensä, kääntyivät he ja heittäytyivät toistensa syliin, ja heidän sydämensä sykki senlaisesta ilosta, jota eivät luulleet kenenkään kuolevaisen ennen tunteneen.

— Rakastettuni, armas, kallis rakastettuni! puhkesi herttua sanomaan. — On viipynyt niin kauan — — olen elellyt kahleissa ja vankeudessa — — — on viipynyt niin kauan!

Niinkuin lordi Dunstanwoldekin oli hänen lempeyttään ihmetelty, niin hänen suloinen herttaisuutensa herttuaakin hämmästytti, kun hän nyt oli saanut astua hänen sydämensä kynnyksen yli. Hän lahjoitti hellyyttään kuin keisarinna keisarillisia jalokiviä, tietäen varastonsa loppumattomaksi.

Herttuasta oli kuin unelmaa, että hän koko rikkaassa kukoistuksessaan seiso siinä hänen edessään, hänen rintaansa nojautuen, syleillen häntä ja pää taaksepäin heitettyinä, jotta voivat toisiaan silmiin katsoa.

— Ensi hetkestä kun sinut näin, sanoi kreivitär, — tiesin minä, että sinä olit herrani — herrani! Ja sydäntäni vihloi ajatellessa, että tulit liian myöhään; sillä ellei sitä olisi tapahtunut että Dunstanwolde vei minut luoksesi, niin tiesin — vallan varmaan tiesin — — että sydämemme olisivat sykkineet toisiaan vasten ei niinkuin kaksi vaan niinkuin yksi sydän.

— Niinkuin ne nyt tekevät? kuiskasi hän.

— Niinkuin nyt — niinkuin nyt!

— Ja siitä hetkestä pitäen kun ruususi putosi jalkaini eteen ja minä otin sen käteeni, tiesin minä sen onneani kuvaavan, ja kun Dunstanwolden rinnalla edessäni seisoit ja katseemme yhtyivät, en voinut tajuta — en voinut uskoa, että olin sen kadottanut.

Ja hänen sylissänsä, siinä kukkain keskellä ja lämpösessä päiväpaisteessa muisteli hän entisiä aikoja, kun hän, vaarastaan tietoisena, pysyi loitolla eikä uskaltanut sukulaisen tuttavuudella hänen miehensä kodissa seurustella, kun oli liian tuskallista häntä usein nähdä. Hän kertoi niistäkin hetkistä, jolloin hän näki hänet, mutta hän ei tiennyt hänen läheisyydestään eikä aavistanut hänen karsimistaan, vaan ajoi hänen ohitseensa vaunuissaan häntä näkemättä, tahi vain ystävällisesti hymyillen hänelle. Hän oli joskus yösydännäkin astellut hänen ikkunainsa alla, kun ei epätoivossaan voinut nukkua, ja palasi kotia rauhaa löytämättä. — Väliin, sanoi hän, — en uskaltanut katsettasiakaan kohdata, peläten että silmäni salaisuuteni ilmoittaisivat; mutta nyt voin katsella sielusi syvyyteen saakka, sillä yö on kulunut — ja aamulla on ilo.

Puhuessaan oli hän kädellään hellästi ja hiljaa hyväillyt hänen kasvojaan ja tukkaansa, ikäänkuin olisi hän ollut lapsi, sillä hänen kasvoihinsa oli tullut se ilme, joka jokaisen todellisen naisen kasvoihin tulee sen miehen sylissä, jota hän rakastaa — ja se on samanlaisen luottavaisuuden, suloisen alttiiksiantavaisuuden ja nöyryyden ilme kuin lapsenkin kasvoissa, miten majesteettillinen ja upea hänen kauneutensa muutoin lieneekin.

Mutta kesken hyväilyjä vaipui hänen päänsä raskaasti herttuan rinnoille, johon hän kasvonsa kätki, mutta käsivarret pysyivät yhä hänen kaulassaan.

— Oi noita entisiä, onnettomia aikoja! huudahti hän — — noita entisiä onnettomia aikoja!

— Niistähän, rakkaani, on kulunut pitkä aika, sanoi herttua syvällä äänellään, luullen hänen puhuvan rajusta nuoruutensa ajasta, — ja onnemme aika koittaa nyt.

— Niin, niin, huudahti hän painautuen lähemmä häntä, vaan kumminkin vavahtaen, — ne ovat kuluneita aikoja, — ja onnen — onnen ajat koittavat nyt!

VIIDESTOISTA LUKU.

John Oxon herra löytää kadonneen voitonmerkin.

Osmonden herttua palasi Ranskaan takaisin ja koko maailma tiesi, että kun hän sieltä palaisi, alkaisivat hänen ja kreivittären häiden valmistukset. Tiedettiin kreivittären jo neuvottelevan pitsitehtailijain, pellavakankaiden kauppiain ja kultaseppien kanssa. Silkkitarvaiden kauppiat kävivät hänen kotonaan puotilaisiensa seuraamina, jotka kantoivat sinne silkki-brokaadi ja muita kalliita kangaspakkoja. Hänen vaununsa odottivat heidän puotiensa edustalla. Oltiin niin huvitetut tietämään mitä hän osti, että ylhäiset naiset tunkeutuivat yhtäaikaan hänen kanssaan tiskin eteen nähdäkseen mitä hän valitsi. Hänen omassa suuressa talossaan vallitsi iloista, hillittyä kiirettä. Kammarineitsyensä järjestelivät ihastuneina hänen komeita pukujaan; lakeijat oikaisivat itseään arvokkaan näköisinä, tietäen kohta joutuvansa herttuan palvelukseen, ja pieni, musta Nero tepasteli ylpeän näköisenä, turbanissaan komea sulka, eikä välittänyt tapella paassien kanssa, joilla oli hopeiset kaularenkaat, kun tiesi että omansa piakkoin olisi kullasta.

Hieno maailma sanoi kreivittären ohi ajaessa, että hänen kauneutensa oli kuin loistavan aamuauringon, ja ettei kukaan ollut häntä niin ihastuttavana nähnyt kuin hänen ylhäisyytensä

Osmonden herttua.

— Vihdoinkin hän rakastaa, sanoi muuankin viisastelija. — Tuonlainen nainen on kuin pilventakainen aurinko, kunnes hän oppii rakastamaan.

— Ja nyt on aurinko päässyt pilvistä paistamaan, niin että se meitä sivumennessäänkin lämmittää, sanoi toinen. — Senlaiset silmät ja senlainen suu ja tuo hymy niissä! Onko kukaan senkaltaista ennen nähnyt? Ja kukapa olisi uskonut, kun hän tuli kaupunkiin lordi Dunstanwolden kanssa, että hänen kasvoissaan koskaan olisi senlaista ilmettä?

Puhuessaa olikin todella hänen kasvoissaan ja äänessään jotakin, mikä suloudellaan saattoi Annen melkein itkemään. Tuntui kuin olisi ilon aalto hänestä pyyhkäissyt pois kaiken kovuuden ja ylpeyden. Silmäin katse, joka ennen näytti kaikkea ilkkuvan, ei enää ollut ivallinen, vaan näytti hymyilevän jotakin salaista, iloista ajatusta.

Eräänä iltana, kun hän oli lähtemässä hovitanssiin ja oli puettuna valkoiseen silkkiin ja koristettu Dunstanwolden jalokivillä, joiden loisteen hänen silmänsä ja hymynsä voitti, oli hän niin loistava näky, että Anne, joka katseli kuin häntä puettiin, polvistui melkein jumaloiden hänen kättään suutelemaan.

— Oi, sisko, sanoi hän, — sinä olet kuin henki toisesta maailmasta. Tuntuu kuin sinulla ei olisi mitään yhteyttä tämän maailman kanssa — ja niinkuin silmäsi katsoisivat taivasta ja Häntä, joka siellä hallitsee.

Klorindan silmät loistivat yhä kirkkaammin.

— Anne sisko, sanoi hän, — joskus itsekkin melkein luulen olevani henki, minä kun tunnen niin autuaallista onnea. Tuntuu kuin olisi Hän, johon sinä uskot, ja joka voi syntejä anteeksi antaa ja poispyyhkiä, antanut minulle anteeksi ja suonut minulle armon alkaa uutta elämää. Oi, minä tahdon elää paremmin. Tahdon koettaa elää niin enkelin tavalla kuin nainen vaan voi. En tahdo tehdä mitään pahaa, ainoastaan hyvää. Tahdon uskoa ja joka päivä polvillani rukoilla — — tahdon rukoilla, että voisin niin elää, jotta kallis puolisoni — Geraldini — voi minulle entisyyteni anteeksi antaa ja näkee minun ansaitsevan häntä. Me ihmiset olemme kummallisia olentoja, Anne, jatkoi hän väräjäväällä hymyllä, — me uskomme sitten vasta, kun jotakin oikein hartaasti haluamme ja tunnemme, että meidän täytyy kuolla ellei sitä meille anneta. Silloin me polvistumme ja uskomme, sentähden että meillä *täytyy* olla joku, jolta apua kerjäämme.

— Mutta apua on sinulle annettu, sanoi Anne hellästi ja suuteli taas sisaren kättä, — ja minä rukoilen — minä rukoilen — — —

— Niin rukoile, Anne, rukoile sielusi syvyydestä, vastasi Klorinda, — minä tarvitsen rukouksiasi — ja sinä olet aina uskonut, ja niin harvoin pyytänyt mitä olet saanut.

— Sinut on annettu minulle, sanoi Anne. — Sinä olet antanut minulle kodin ja ystävällisyyttä, jommoista en koskaan ole rohjennut toivoakkaan. Minulle olet ollut kuin loistava tähti — minulla ei ole muuta ollutkaan, ja joka ilta minä polvillani kiitän taivasta siitä kirkkaudesta, jota tähteni on ylitseni luonut.

— Anne raukka! sanoi Klorinda sulkien hänet syliinsä ja suudellen häntä. — Rukoile tähtesi puolesta, sinä hyvä, hellä sisko, ettei sen valo sammuisi. Sitten painoi hän äkkiä käden sydämelleen. — Oi Anne, puhkesi hän sanomaan, ja äänessä oli tuskaa, — Anne, maan päällä omistan vain yhden ainoan — Gerald Mertounin, minä *omistan* hänet — hän on minun, eikä häntä minulta oteta, sillä hän on osa minusta ja minä olen osa hänestä!

— Ei häntä sinulta oteta — ei häntä sinulta oteta, virkkoi Anne.

— Häntä ei saa ottaa, se olisi julmaa.

Hän huokasi syvään ja näytti taas rauhalliselta.

— Oletko kuullut, kysyi hän kiinnittäen kalvoseensa jalokivistä rannerengasta, — että John Oxonille olisi tarjottu paikka jossakin vieraassa hovissa ja että hän kohta lähtisi Englannista.

— Olen kuullut siitä puhuttavan, sanoi Anne, ja mielenliikutus sai hänet unohtamaan tavallisen arkuutensa tämän asian suhteen. — Suokoon Jumala, että se toteutuisi!

— Niin, sanoi Klorinda — suokoon Jumala, että hän olisi poissa!

Mutta hän ei ollut poissa, sillä kun Klorinda tänä iltana astui tanssialiin, seisoi hän oven pielessä ikäänkuin odottaen häntä, ja hänen silmänsä kohtasivat Klorindan katseen niin voitonriemuisina, että hän tunsu kuin terävän veitsen sydäntään vihlaisevan, sillä hän tiesi tuon voitonriemun johtuvan siitä,

että hän nyt oli löytänyt aseensa häntä vastaan.

Aina kun heidän katseensa yhtyivät, oli hänen silmissään samaa voitonriemua, eikä hän näyttänyt voivan mihinkään katsoa, kohtaamatta niitä. Hän seurasi häntä huoneesta huoneeseen ja asettui aina niin, että Klorinda katsettaan kohottaessa näki hänet. Ja kun Klorinda tanssi menuetin muutaman kuninkaallisen herttuan kanssa, seisoi hän häntä katsellen kasvoissa senlainen ilme, joka kaikkein silmät häneen kiinnitti.

— Näyttää kuin vihaisi hän häntä, sanoi muuan. — Hän on tullut mielettömäksi onnettomasta rakkaudesta.

Mutta hänen katseessaan ei ollut rakkautta, vaan halveksitun intohimon raivoa ja vihaa ja ivaa. Klorinda näki sen ja vyötti itsensä kaikilla sielunsa voimilla, sillä hän tiesi hänet vaarallisemmaksi ja rajummaksi kuin hevosenensa Pirun. Siitä, että hän alussa vain etäältä katseli häntä kauniissa, ilkeissä silmissään salaista, voitonriemuista hehkua, arvasi hän hänen vihdoinkin löytäneen aseensa, jota vastaan kaikki hänen uhkansa ei mitään auttaisi. Vaikka hän yksinäisyydessään oli kärsinyt ja väännellyt tuskissaan ja katkerassa häpeässä, niin hän ei tähän hetkeen saakka koskaan ollut osottanut pelkoa hänen läsnäollessaan. Hän tiesi voimansa suuremmaksi, mutta Oxonilla oli tunnettomuudessaan parhain ase, ja sen syvyyksiä ei Klorinda ollut koskaan mitannut.

Puolenyön aikana, kun hän juuri oli niannut majesteetille, joka vetäytyi pois, tunsu hän Oxonin vihdoin lähestyvän ja seisovan hänen rinnallaan.

— Tänä iltana, sanoi hän matalalla äänellä, jonka tiesi niin hyvin Klorindan korvaan osuvan, — tänä iltanahan olette itse Juno jumalatar — todellinen taivaan kuningatar!

Hän ei saanut vastausta.

— Ja minä olen seisonut ja katsellut miten te olette liidellyt näiden pienempien jumalattarien joukossa kuin kuu tähtien seassa, ja olen hymyillyt ajatellessani mitä nämä vähemmät jumalattaret sanoisivat, jos tietäisivät mitä minä tänä iltana povellani kannan.

Hän ei liikahtanutkaan, — — hän tunsu kuin muuttuisi hän seuraavat sanat kuullessaan kiveksi.

— Minä olen löytänyt sen, sanoi hän taas, — minulla on se täällä — se hävinnyt aarre — — se kuuden jalan pituinen, sysimusta hiuskihara. Löytyneekö koko Englannissa toista naista, joka voi rakastajalleen senlaista muistoa antaa?

Silloin hän tunsu kiveksi muuttuvansa. Sydän herkesi sykkimästä, ja silmät tuntuivat suurilta ja ontoilta ja tuijottavilta, kun hän ne käänsi Oxoniin.

— Minä en tiennyt, sanoi hän hitaasti ja läähättäen, sillä äkillinen mielenliikutus vaikutti hänessä ennen tuntematonta ruumiillista heikkoutta, — minä en tiennyt helvetin kaltaistanne olentoa synnyttävän.

Oxon liikahti äkkiä eteenpäin, ja seura heidän ympärillään aaltoili lähemmä ja hämmästyshuutoja kuului, sillä tuo outo heikkous sai hänet aivan valtoihinsa, ja kivettynyt ruumis oli liian raskas voimattomille jäsenille. Katsojat näkivät kummallisen näyn, — kreivitär Dunstanwolden huojuvan ja kaatuvan maahan kuin kuollut, hopeabrokadiin puettuna ja kimmeltävillä jalokivillä koristettuna makasi hän kankeana pelästyneiden katsojain jalkain juuressa.

* * * * *

Kun kreivitär tänä yönä ajoi kotiaan, niin hän ei enää näyttänyt loistavalta. Hän tahtoi ajaa kotiaan yksin ainoastaan lakeijainsa seuraamana, mutta joukko kavaljeereja saattoi häntä kumminkin vaunuille. John Oxon oli niiden joukossa ja hän tunkeutui viime hetkessä ulkonaisella kohteliaisuudella kuiskaamaan kreivittärelle jäähyväissan.

— Ei se auta, rouva kreivitär, mutisi hän, kohteliaasti kumartaen, ja vaikka hän lausui sanat matatalla ja lempeällä äänellä, sattuivat ne kumminkin hänen korvaansa tarkoittamallaan tavalla. — Huomenna aamupäivällä saan kunnian käydä luonanne.

Anne valvoi sisartaan odottaen, toivoen vielä ennen nukkumistaan saavansa hänen kasvojaan nähdä; sillä tämä hellä olento, jolta kohtalo oli kieltänyt kaikki naisen ilot, otti niin osaa sisarensa voittoihin, että hän ikäänkuin etäältä oli niissä osallinen ja itse niiden kautta nautti iloa olla yliluonnollisesti kaunis ja yliluonnollisesti rakastettu nainen. Tänä iltana oli hän odottaessaan polvistunut nöyrällä hartaudella rukoilemaan. Joka päivä hän rukoili kauan ja hartaasti, hän kiitti taivasta vähimmästänkin jokapäiväisestä asiasta ja pyysi, että armollinen Jumala yhä eteenkin päin osottaisi hänelle, kelvottomalle, samaa laupeutta. Aamuin illoin jopa keskipäivälläkin rukoili hän sisarensa puolesta, ja

tänä iltana oli hän itsensä unhottanut ja rukoillut vain Klorindan ja Osmonden herttuan puolesta, että heidän rakkautensa tulisi onnelliseksi, ettei mikään pilvi himmentäisi sitä eikä hellää ihastusta sisaren silmissä, joka tuntui hänestä niin ihmeelliseltä, että hän ajatteli sitä pyhällä kunnioituksella.

Lopetettuaan rukouksensa nousi hän ylös polvistuneesta asemastaan ja istuutui muuatta hengellistä kirjaa lukemaan, josta hänen nöyrä, lapsellinen uskonsa aina etsi virkistystä. Äkkiä kuuli hän vaununrattaiden ratinaa ja nousi hämmästyneenä seisalleen, hän kun ei vielä odottanut Klorindaa kotia tulevaksi.

— Se on sisareni, sanoi hän tunteellisella hymyllä. — Kun Osmonde ei ole vierasten joukossa, niin häntä ei huvita olla siellä.

Hän meni alas siihen huoneeseen, johon kreivitär tavallisesti meni juhlista tultuaan, sieltä hän löysikin hänet hervotonna sohvan nurkassa istumassa, kädet lepäsivät ristissä sylissään, pää riippui rinnoilla ja suuret silmät tuijottivat ilmaa.

— Klorinda! Klorinda! huusi Anne rientäen hänen luokseen ja polvistuen hänen eteensä. — Klorinda! Jumala armahtakoon! Mitä tämä on?

Klorindan kasvoissa ei ollut koskaan senlaista ilmettä ollut, — ne olivat värittömät, sisäänpainuneet ja riutuneet, näytti melkeen kuin olisi erinomainen kauneutensa kadonnut. Mutta Annea se enin pelästytti, että lempeys hänen kasvoistaan oli kokonaan kadonnut ja entinen julma kovuus rajattoman epäilyksen kanssa oli sen sijaan tullut.

— Taannoin pyörriin, sanoi hän, — pyörriin. Sentähden olen tämän näköinen. Sekin vielä on sen merkinä, että olen nainen — — nainen!

— Oletko sairas — — pyörriitkö? huudahti Anne. — Minä laitan lääkäriä hakemaan. Etkö itse ole jo käskenyt mennä häntä noutamaan? Miten levoton Osmonde olisikkaan, jos hän olisi täällä!

— Osmonde! sanoi kreivitär. — Gerald! Onko Geraldia olemassa, Anne?

— Sisko! huusi Anne säikähtyneenä sisaren oudosta katseesta, — — oi, sisko!

— Olen nähnyt taivaan, sanoi Klorinda, — olen seissyt sen kynnyksellä ja katsellut sisään puoliavoimesta ovesta — — ja sitten on minut raastettu takaisin helvettiin.

Anne painautui häneen ja katseli häntä epäilyksen valtaamana.

— Mutta minä en tahdo helvettiin takaisin, jatkoi hän. — Ellen olisi taivasta nähnyt, niin kenties olisivat voineet minut sinne raastaa; mutta nyt minä en tahdo — minä en tahdo, sen minä vannon. Löytyy asioita, joita ei voi sietää. Ei yksikään nainen alistuisi siihen. Minäkään, joka en naiseksi syntynyt vaan pedoksi, minäkään en sitä voi. Se ei ollut minä, se oli kohtalo — — se iso ratas, johon olemme sidotut, ja joka pyörii ja pyörii musertaakseen meidät. Minä en itseäni siihen sitonut enkä minä tahdo sen alle musertua.

Tämän hän lausui rajulla tulisuudella hampaittensa välistä ja kun hän katsoi Anneen, tuntui siinä katseessa tuota entistä ylpeyttä, ikäänkuin halveksisi hän kaikkia itseään heikompia eikä jaksaisi kärsiä niitä.

— Joku keino täytyy löytyä, sanoi hän — joku keino täytyy löytyä. Minä en vasta mene tainnoksiin. Hän nousi seisalleen, ja seisoi siinä Annen edessä suorana ja ylpeänä ja entinen väri poskillaan. Mutta se katse, jota Anne ihaili, ei tullut takaisin, vaikka tuntui siltä kuin olisi neiti Klorinda Wildairs uudesta syntynyt.

— Aamulla varhain menen ratsastamaan Pirulla, sanoi hän, — niin etten ole kotona, jos joku vieras sattuisi käymään.

Ei kukaan inhimillinen olento tiennyt mitä hänen huoneessaan sinä yönä tapahtui. Anne, joka hiipi makuuhuoneestaan sisaren makuuhuoneen viereiseen kammariin valvomaan, kuuli hänen astuvan edes takaisin mutta ei kuullut muuta ääntä eikä uskaltanut mennä häntä häiritsemään.

Kun hän aamulla tuli huoneestaan ulos, oli hänen kasvoissaan sama ylpeä ilme kuin muinaisina aikoina kun hän vallitsi isänsä talossa ja ratsasti metsästäämään isänsä iloisten juomatoverien kanssa. Silmänsä loistivat ja poskensa punottivat. Pää oli ylpeästi taaksepäin heitettyä ja hänen äänessään oli väre, joka sai kammarineitsyet vapisemaan ja palvelijat kiireesti hänen käskyjään toimittamaan.

Pirukin tunsu sen siitä tavasta, jolla hän ohjaksiin puuttui ja näytti kysyvästi vilkuilevan häneen.

Hän ei ottanut lakeijaakaan mukaansa vaan ratsasti yksin kaupungin ulkopuolelle. Tultuaan

maantielle antoi hän hevosen nelistää ilman mitään päämäärää. Hän ei tiennyt mihin ratsastaisi, mutta syyn miksi hän ratsasti tiesi hän vallan hyvin — kun rajua, ankara liike oli sopusoinnussa hänen sielussaan vallitsevan myrskyn kanssa. Toinen toistaan katkerampana ja kiusallisempana kiitivät ajatukset hänen aivoissaan samoin kuin hän hevossensa selässä kiiti eteenpäin.

— Mitä minä teen? sanoi hän itsekseen. — Mitäpä voinen tehdä? Minut on hätyytetty ansaan kuin metsän otus, enkä tiedä keinoa miten siitä pääsisin.

Veri virtaili hänen suonissaan, hän oli kuulevinaan miten se hänen korvissaan kohisi, ja sydän koputteli kylkiluita vasten kun hän ajatteli entisyyttä ja nykyisyyttä.

— Mitäpä muuta olisi voinut tapahtuakaan? vaikeroi hän. — Ei mitään muuta — ei mitään muuta. Se oli vain kohtalon kepponen, jotta se sitten sitä kovemmin voisi minua rangaista.

Ratsastamaan lähtiessään ei hänellä ollut vähintäkään toivoa, että hänen älykkäisyytensä keksisi mitään pelastuksen keinoa vainoojasta, sillä hän ei luulotellutkaan Oxonin sielussa löytyvän hitustakaan kunniantuntoa, joka pakottaisi häntä myönnytyksiin. Kun hän yöllä istui pimeään huoneensa lattialla kyyristyneenä väännellen käsiään ja rajujen ajatusten mylläköidessä oli hän tuijottanut kohtaloaan suoraan silmiin ja nähnyt miten kauhistava se oli. Hänen edessään oli jalon, suuren rakkauden onni, ja niin jalo ja onnellinen elämä, joka harvoin naisen osaksi tulee — tälle ainoalle miehelle tiesi hän voivansa lahjoittaa luontonsa kaikki runsaat aarteet, tiesi voivansa tehdä hänen elämänsä autuaallisen onnelliseksi, niinkuin hän itsekkin olisi oleva. Hänen takanaan olivat nuo rajut, vallattomat vuodet ja eräs synkkä muisto, joka tulevaisuuden turmeli. Se olisi pysynyt synkkänä muistona vain, sillä ei olisi ollut turmelevaa voimaa, ellei rakkauden taivas olisi hänelle avautunut ja ellei sen valo olisi saattanut kaiken muun varjoon.

— Ellei se olisi rakkautta, huudahti hän, — jos se vaan olisi kunnianhimoa, niin voisin viimeiseen asti pelkäämättä häntä uhitella. Mutta se on rakkautta — rakkautta, ja jos minun täytyy siitä luopua, niin se on kuolemani.

Samassa silmänräpäyksessä kuuli hän lähellään kavioiden kopinaa ja eräs ratsastaja kiidätti hänen luokseen. Hän puri hammasta, kääntyi ja katseensa kohtasivat John Oxon herran kasvoja.

— Luulitteko etten teitä seuraisi? kysyi hän.

— En.

— Olen näihin saakka etäältä seurannut teitä, mutta nyt aion rinnallanne ratsastaa.

Kreivitär ei vastannut, nelisti vain eteenpäin.

— Luuletteko voivanne minua jättää? kysyi Oxon tuikeasti hevostaan kiirehtien. — Minä seuraan teidän armoanne kotiin asuntoon. Häväistyksen pelosta ette tähän saakka ole minua julkisesti luotanne sysinyt; samasta syystä te kai ette nytkään käske palvelijoitanne sulkemaan ovia kun seurassanne astun niistä sisään.

Kreivitär kääntyi taas katsomaan häntä. Päiväpaiste kimmelsi vaaleilla kiharoilla ja sinisilmissä, niinkuin hän oli nähnyt sen tekevän ennen aikaan, ja siitä kaikesta tuntui olevan niin kauan, vaikkei siitä ollut viittäkään vuotta kulunut.

— On kummallista, sanoi hän jonkinlaisella ihmettelyllä, — että voi elää ja olla senlainen roisto.

— Tyhjää puhetta vain, rouva kreivitär — eikä tyhjät puheet meidän välillämme mitään merkitse. Jättäkäämme ne. Minä tahdon seurata teitä kotia ja puhua kanssanne kahdenkesken.

Ivallinen äänensä raivostutti kreivitärtä ja pani veren tulikuumana hänen päähänsä kohoamaan. Rajaton vimma, joka lapsena ollessaan pelästytti kaikkia hänen ympärillään, elpyi hänessä taas, vaikka hän luuli sen ijäksi sammuneen. Hän tunsu sydämensä kolkuttavan, kuuman veren syöksyvän kasvoihinsa ja silmäinsä polttelevan. Jos Oxon olisi ollut toisenlainen kuin oli, olisivat hänen kasvonsa häntä varoittaneet. Mutta hän ei valtaansa hellittänyt. Niinkuin hän pieksetyn koiran tavalla olisi hiipinyt tiehensä, kreivittären voitolla ollessa, niin hän nyt tuntiessaan valtansa riemuitsi epätoivon raivosta hänen silmissään.

— Minä vain suoritan vanhaa laskua, sanoi hän. — Siitä on paljon maksamatta. Kun kruunasitte itseänne ruusuilla ja laskitte jalkanne kasvoilleni, niin te ette tätä ajatellut. Kun annoitte itsenne Dunstanwoldelle ja syljitte minua, ette uneksintu että voi tulla aika, jolloin minä kohtelisin teitä, niinkuin te minua.

Hän letkautti Pirua ruoskansa siimalla ja se lähti täyttä karkua kiidättämään; mutta John herra

seurasi häntä kintereillä. Hänelläkin oli nopea hevonen, ja hän ajoi sitä vimmatusti, jotta näytti kuin olisivat nämä kaksi ratsastaneet kilpaa elämästä ja kuolemasta. Hevoset kiitivät eteenpäin ja kaviot repivät multaa ilmaan. Kreivittären kasvot olivat kuin kivettyneet, silmät säkenöivät ja hän hengitti lyhyeen ja läähättäen hampaittensa välistä. Oxonin vaaleaveriset kasvot olivat valkeina vihasta. Hänkin läähätti mutta ponnisti kaikki voimansa pysyäkseen kreivittären rinnalla.

— Jätä minut, — minä neuvon sinulle sen! huusi hän melkein vaikeroiden.

— Sinutko jättäisin! toisti Oxon vihan vimmassa. — Minä seuraan sinua helvettiin saakka!

Näin he nelistivät valkoista tietä pitkin, kunnes pensasaidat loppuivat ja he taas joutuivat kaduille ja ihmiset kääntyivät heitä tuijottamaan. Silloin kreivitär pidatti hevostaan ja vavahtaen tuskasta hän tunsi ansaa ympärillään tiukoitettavan.

— Mitä haluatte sanoa minulle? kysyi hän hengästyneenä.

— Jotakin, jota sanotaan vain neljän seinän sisässä, jotta voisitte sen tarkoin kuulla, vastasi Oxon. — Tällä kertaa ne eivät ole tyhjiä uhkauksia. Minulla on jotakin näytettävää teille.

He ratsastivat pitkin katuja, ja hevosten kavioiden kalkattaessa kivitystä vasten, ohikulkijain uteliaasti tuijottaessa kauniisen ratsastajaan ja komeaan juoksijaan, antoi hän katseensa harhailta talojen, puotien ja ihmisten yli taivaalle. Hänestä tuntui, kuin olisi hän kuolemaan tuomittu ja vietäisiin mestauspaikalle. Sillä kuolemaanhan hän meni, — hän ei voinut sitä muuhun verrata — ja hän oli niin nuori ja voimakas, niin elonhaluinen ja sydämensä oli rakkautta täynnä, ja häntä olisi onni ja rauha odottanut, ellei olisi ollut tuota onnetonta erhetystä ensimmäiseltä tietämättömältä nuoruutensa ajalta. Ja mies tuossa hänen vieressään — tuo vaaleakutrinen, ivallisine, kauniine silmineen, hän oli hänen teloittajansa, hän kantoi köyttä, joka hänen kaulaansa kohta kiinnitettäisiin.

Kun he ratsastivat sen kaupunginosan läpi, jossa ylhäinen maailma asui, tunsivat ohikulkijat heidät ja ihmettelivät että he molemmat olivat yhdessä.

— Mutta kenties hän, rakastunut kun on, on rukoillut anteeksi sopimattoman käytöksensä, sanoivat muutamat, — ja kreivitär on ehkä osottanut laupeutta hänelle, hän kun näihin aikoin on kaikille laupias.

Päästyään kreivittären asunnolle, laskeutui Oxon alas hevosen selästä yhtä aikaa kreivittären kanssa, osottaen ulkonaista kohteliaisuutta, mutta hän tiesi silmäinsä ilkkuvan häntä. Oxonin hevonen oli vaahdessa ja hän kääntyi muutamalle palvelijalle sanomaan:

— Vie kotiin hevonen. Se on liian hikinen paikoillaan seisomaan, enkä minä aivan pian täältä suoriudu lähtemään.

KUDESTOISTA LUKU.

Mitä paneilialongissa tapahtui.

Oxon seurasi kreivitärtä paneilialonkiin, samaan huoneeseen, johon hän oli Osmonden vienyt heidän onnensa päivänä, ja jossa hän iltapäivillä tapasi vieraitaan vastaanottaa. Aamupäivillä siellä ei käynyt kukaan muu paitsi hän itse ja joku vasituinen kutsuvieras. Hän ei olisi sitä huonetta valinnut tätä keskustelua varten, mutta kun Oxon sanoi: — On parasta, että rouva kreivitär vie minut johonkin, jossa meitä ei kukaan kuule, niin hän tiesi heidän siellä olevan parhaiten turvassa.

Kun ovi heidän jälkeensä suljettiin oli heitä kumma katsella — kreivittären kasvoissa taisteli rajua uhkamielisyyttä epätoivon kanssa, ja Oxon hymyili ivallisesti. Tuon saman hymyn oli jokainen niistä naisista, jotka olivat häntä rakastaneet ja häneen uskoneet, nähnyt kun kaikki oli lopussa. Löytyi harvoja hänen vertaisiaan roistoja, sillä hänen roistomaisuutensa voima oli juuri siinä, ettei hän käsittänyt inhimillisen häpeän eikä kunnian merkitystä.

— Sanokaa minulle nyt heti pahin sanottavanne, sanoi kreivitär.

— Siinä ei ole mitään pahaa, vastasi Oxon, — että vaatii omaisuuttaan takaisin ja vannoo ettei sitä kellekkään luovuta. Minä olen sen vannonut, ja minä aion valani pitää.

— Omaisuuttanne! Te uskallatte sitä omaisuudeksenne sanoa, roisto!

— Minun omaisuuteni siitä lähtien kun voin sen omakseni todistaa. Ennenkuin olitte lordi Dunstanwolden, olitte minun — omasta vapaasta tahdostanne.

— Ei, ei! huudahti kreivitär. — Oi Jumalani! Ainoastaan mielettömästä ylimielisyydestä, jonka kauhistavaa merkitystä minä en käsittänyt — — sillä minä olin niin nuori, enkä ollut koskaan nähnyt muuta kuin paha — — ja te olitte niin huono ja niin viekas.

— Oliko teidän armonne niin viaton? kysyi hän ivallisesti. —
Minusta se ei kumminkaan siltä näyttänyt.

— Tietämätön minä olin, tietämätön kaikesta hyvästä maan päällä — — kaikesta siitä, jota nyt tunnen, nähtyäni miehuullisuuden ja kunnian ruumiillistuneena.

— Hänen ylhäisyytensä Osmonden herttua ei tiedä mitään tästä asiasta, sanoi Oxon, — minun tulee selittää se hänelle.

— Mitä tahdotte, perkele? ohki hän. — Mitä tahdotte?

— Ettei teistä tule Osmonden herttuatarta, vastasi Oxon siirtyen lähemmä, — vaan herra John Oxonin vaimo, joksi kerran lyhyen ajan itseänne nimititte, vaikkei mikään pappi ollut rukouksiaan meille lörpötellyt — —

— Kuka meidät erotti? Minähän pidin lupaukseni, vaikkei minulla muita avuja ollutkaan. Kuka meidät erotti?

— Minä myönnän, sanoi Oxon kumartaen, — että se olin minä — — sillä kertaa. Minä olin nuori ja kenties huikentelevainenkin — —

— Ja te hylkäsitte minut, huusi kreivitär, — ja minä sain tietää, että te olitte tulleet ainoastaan vedon takia — — ja kun käyttäydyin niin, että te ette voinut voitostanne kerskata, ja kun en ollut rikas nainen, jonka omaisuudesta olisitte hyötynyt, niin seurasitte toista ja hylkäsitte minut — minut!

— Aivan niinkuin hänen ylhäisyytensä Osmonden herttuakin tekee, kerrottuaani hänelle tuon jutun. Ei hän kärsi, että hänen lastensa äidistä senlaista sanotaan.

Huuto oli päästä hänen huuliltaan, mutta hän puristi aikanaan kurkkua käsillään.

— Kertokaa se hänelle, kertokaa se hänelle, niin saatte nähdä jos hän teitä kuuntelee. Saadaanpa nähdä!

— Ettekö usko, että minä sen varsin hyvin tiedän, vastasi Oxon, ottaen esille pienen, silkkiin käärityn kääreen. — Minkätähden minä tähän asti olen vain uhannut? Jos menisin hänen luokseen ilman todistuksia, iskisi hän miekkansa minuun kuin hulluun koiraan. Mutta löytyneekö koko Englannissa toista naista, jonka päästä rakastajansa voisi näin pitkää, mustaa kiharaa varastaa?

Hän avasi kääreen ja laski irralleen sysimustan, silkkipehmosen hiuskiharan — se ulottui maahan asti vaikka hän piteli sitä korkealla ilmassa.

— Laupias Jumala! vaikeroi kreivitär ja peitti vavisten kasvonsa.

— Minä myönnän, että tein sen vedon takia, sanoi Oxon; — kuulin niin paljon puhuttavan rajusta kaunottaresta ja miten hän miehiä ylenkatsoi, että minussa syttyi halu osottaa sekä hänelle itselleen että muille, jotta hän kumminkin oli vain nainen, ja että häntä siis oli mahdollinen voittaa. Minä vannoin yhtenä päivänä palaavani tuoden mukanani voitonmerkin — ja minä leikkasin tämän tietämättänne.

Kreivitär tarttui taas kurkkuunsa, estääkseen voimattoman kauhistuksensa huutoon puhkeamasta.

— Mokoma inhottava konna — — eikä hän tiedä sitä olevansa! sai hän sanotuksi. — Mioletön, hurja ihminen, joka ei tiedä, että kaikki hänen ajatuksensa ovat helvetistä kotoisin.

Oli todella kummallista katsella häntä, kun hän seiso siinä niin rohkeana ja häpeämättömänä, häikäilemättä kertoen senlaista, josta muut miehet olisivat raivostuneet, jos heitä senlaisesta olisi syytettykään.

— Kun sitten lähdin tieheni sen kanssa, jatkoi hän, — elelin hurjasti jonkun aikaa ja piilotin sen varmaan paikkaan. Kun taas toinnuin olin unohtanut piilopaikan. Eilen löysin sen sattumalta. Arveletteko, että niitä voisi jonkun toisen naisen hiuksiksi luulla?

Kreivitär kohotti torjuen kättään.

— Odottakaa, sanoi hän. — Te aiotte mennä Osmonden luo, aiotte kertoa hänelle tuon, aiotte — —

— Aion kertoa hänelle koko jutun ruusutarhasta, päiväkellosta ja nuoresta kaunottaresta, joka oli kyllin viisas muiden läsnäollessa ivaamaan erästä miestä, voidakseen salassa pitää lemmen kohtauksia hänen kanssaan. Hän oli viisas ja älykäs ollakseen vain kuudentoista vanha. Mieheensä pitäköön silmänsä auki kun hän on kahdenkymmenen.

Oxonin olisi pitänyt nähdä varoittava salama kreivittären silmissä, sillä niiden liekehtivässä syvyydessä oli kyllin varoitusta.

— Tiedän mitä kaikkea voitte sanoa, sanoi hän — mitä kaikkea voitte sanoa! Ja minä rakastan häntä. Maailmassa ei ole toista miestä. Vaikka hän olisi kerjäläinen, niin kuljeksisin hänen kanssaan pitkin maanteitä ja näkisin nälkää hänen kanssaan. Hän on herrani ja minä olen hänen puolisonsa — hänen puolisonsa.

— Hänen puolisonsa te ette koskaan tule olemaan, vastasi Oxon vihastuneena hänen sanoistaan. — Hän on jalosukuinen ylimys, ei hän ota vaimokseen toisen miehen hylkäämää leikkikalua.

Kreivittären rintaa kohotti raskas, sähisevä henkäys.

— Ja kerran, läähätti hän, kerran — — *rakastin* sinua — — katala koira!

Voitonriemuinen vihansa ja intohimonsa teki hänet hurjaksi ja hän puhkesi nauruun.

— Rakastit minua! Sinä! Niinkuin rakastit minua — — ja niinkuin rakastat häntä — — niin rakastaa katulutkakkin ensimmäistä parempaa miestä — — muutamista hopearahoista.

Kreivittären ratsuruoska oli pöydällä, hän tarttui siihen ja letkautti sitä ilmassa. Kiehuva verensä sokaisi häntä, hän ei nähnyt miten hän ruoskaa piteli, eikä tiennyt mitä teki — — hän vain löi!

Ja lyijynuppuinen ruoskan siima sattui toisen otsakulmaan, sitä letkautti rautainen käsi ja kun siima suhahti voihkasi hän, nosti ylös kätensä ja kaatui pitkälleen kreivittären jalkoihin.

Mutta hän oli sielussaan raivoavan myrskyn vallassa kuin vihurin vietävä taittunut oksa. Hän tuskin huomasi Oxonin kaatuvan tahi jos huomasi, niin hän ei siitä sen enempää välittänyt, vain juoksi kuin mieletön edes takaisin huoneessa.

— Kurja roisto! huusi hän, — ja sinun tähtesi olen koko tulevaisuuteni turmellut! Niin katalalle eläimelle lahjoitin kaikki mitä keisarinna voi antaa — koko elämäni — koko rakkauteni — ijäksi. Ja hän tulee takaisin — tuo hävytön — hieromaan kauppaakin kuin viekas kauppias, sentähden että raha-asiansa ovat rappiolla ja minä — *minä* voisin ne jälleen kohentaa. Hän meni raivostuneena Oxonin luo. — Etkö sinä roisto luule minun tietävän, että olet niin valmis itseäsi myömään, sentähden ettei yksikään nainen enää huoli moisesta hyllystä, paitse se, jota uhkauksilla voit pakottaa. Nouse ylös, konna — nouse ylös — muutoin minä surmaan sinut!

Sokeassa raivossaan löi hän häntä vielä kasvoihin. Hän ei liikahtanut — tuo liikkumattomuus ja täydellinen antautumisensa sai hänet viimein malttamaan itsensä ja läähättäen tuijottamaan edessään makaavaan ruumiiseen. Se oli eloton, ja hänen siinä läähättäen tuijottaessaan huomasi hän sen elottomaksi. Eloton olento, joka makasi siinä hervotonna, vaaleat kiharat kiemurtelivat lattialla, ja silmät nurin kääntyneinä, niin ettei teriäkään paljon näkynyt ja oikeassa kulmassa punainen uurre, josta veri tiukkui.

* * * * *

— Joku keino täytyy löytyä, oli hän sanonut, eikä hän kumminkaan suurimmassa epätoivossaan ollut tätä keinoa ajatellut. Mutta mielettömän raivon hetkellä, mielenkuohunsa sokaisemana oli lyijynuppuinen ratsuruoskanssa keksinyt hänelle tämän keinon, joka pelasti hänet.

Mutta vaikka niinkin oli, ja hänen siinä seisoessaan tekoaan tuijottamassa — tuntui kuin olisi isku sattunut hänen omaan sydämeensä — kova, musertava isku, ja hän oli siitä tukehtumaisillaan.

— Mitä tämä on! vaikeroi hän. — Ei, ei, ei! ja silmänsä suurenivat kauhusta.

Hän vaipui polvilleen ja vapisi niin, että hampaat kalisivat. Hän ravisti häntä olkapäästä:

— Nouse ylös! Liiku, miksi makaat siinä niin rauhassa! Nouse ylös!

— Mutta hän ei liikkunut, makasi vain hervotonna ja elotonna. Suu oli kuin hymyssä, niin että valkoiset hampaat hiukan näkyivät — kuin olisi hän nauranut toisen kauheaa tuskaa. Väristen tuli hän lähemmä, silmissään kamalampi katse kuin kuolleella. Sormensa hiipivät vavisten hänen kalvoseensa ja

puristivat sitä. Siellä ei liikkunut mitään — ei mitään. Hän paljasti rinnan ja painoi kättään lujasti siihen. Sydän oli yhtä liikkumaton kuin valtasuonikin, sillä henki oli poissa, eikä sata mädännystä tuottavaa vuottakaan voisi tehdä häntä enemmän kuolleeksi kuin hän nyt oli.

— Minä olen *surmannut* sinut, kuiskasi hän. — Minä olen *surmannut* sinut — vaikken sitä tarkoittanut — sen helvettikin tietää. Sinä olet kuollut mies — ja se on kaikista pahinta!

Kuolleen käsi putosi raskaasti hänen kädestään, mutta hän vain yhä makasi polvillaan tuijottaen häneen saniaisella katseella, jota ei ennen ollut hänen silmissään näkynyt — se oli kärsimisen äärimäiselle rajalle joutuneen olennon katse, kun se alkaa kohtaloa nauraa. — Minä olen hänet tappanut! sanoi hän matalalla, kammottavalla äänellä; — ja hän makaa täällä — — ja ihmiset astuvat tästä ohitse eivätkä mitään tiedä. Mutta *hän* tietää sen — — ja minä — — ja minusta hän näyttää tuossa maatessaan hymyilevän — — ajatellessaan mitä on tehnyt!

Hän kuuristui vielä lähemmä häntä paremmin nähdäkseen; liikkumattomissa kasvoissa näkyi todellakin ivan hymy, ikäänkuin uhitellen häntä, että koettaa nyt hänestä päästä. Näytti kuin makaisi hän siinä niin ivallisen tyytyväisenä ja sanoisi: — Nyt kun tässä makaan, niin sinä — — *sinä* saat pitää huolta muuttamisestani.

— Jos nyt taipuisin, puhkesi hän sanomaan, — ja tulisin mielettömäksi, niinkuin helposti voisin, sillä eihän muutoin voi käydäkään — — niin tämä, joka on minä — — ja joka on elänyt vain pari köyhää vuosikymmentä — — ijäksi tyhjäksi raukeaksi. Minua pyörryttää. Minähän löin häntä — ja minä olen nainen — ja minä voisin kuumeen huumeessa ruveta puhumaan — — ja huutamaan niitä sisään ja osottaa häntä ja kertoa niille miten tämä kaikki tapahtui — kaikki — kaikki!

Hän oli tukehtumaisillaan ja painoi niin kovasti käsiä rintaansa vasten lieventääkseen ankaraa hengitystä, että kynnet haavoittivat sitä puvun läpi. Hän näet jo tunsi houreessa puhuvansa, ja että hänen sielussaan raivosi myrsky, jonka aallot ijäksi päiviksi nielisivät hänen, ellei hän aikanaan voisi niitä asettaa.

— Ei, läähätti hän, — sitä minä en tee, sen vannon! On aina ollut olemassa Yksi, joka on vihannut minua — — ja kironnut ja vainonnut siitä hetkestä asti, jolloin vastasyntyneenä pienenä raukkana makasin äitini ruumiin alla. En tiedä kuka se on — — tahi miksi — — tahi miten — — mutta niin se vain on! Minut luotiin pahanilkiseksi ja heitettiin avutonna pahan kohtalon saaliiksi. Ja tehtyäni kaiken sen, joka jo ennen oli määrätty ja jota ei voinut kiertää, näytettiin minulle jaloa miehuullisuutta ja kunniaa ja minut opetettiin sitä jumaloimaan, niinkuin sitä nyt jumaloin. Enkeli voisi niin rakastaa ja sen voimasta parantua. Ja taivaan portilla irvistelelee minulle perkele ja raastaa minut takaisin ja kiusaa ja herjaa minua, ja minä lankean — *tähän!*

Hän oikasi kätensä kuin uhitellen maata ja taivasta.

— Ei toivon kipinää — ei laupeutta — ei muuta kuin helvettiä ja kadotusta, huusi hän, — ellei se, jota kiusataan ja vainotaan ole väkevämpi — ja ellei kohtalo voimallaan minua säpäleiksi muserra, niin minä olen oleva sitä väkevämpi!

Hän katseli elotonta ruumista edessään. Miten ivalliset ja ylenkatseelliset sen kivettyneet kasvot olivat! Hän vaipui taas polvilleen sen ääreen, mutta veri virtasi nyt hänen näihin asti jääkylmissä jäsenissään. Hän puhui kuin tahtoisi hän väkisin tunkea sanat sen kaikille äänille suljettuihin korviin.

— Niin, ilku sinä vain! sanoi hän hammasta purren, — ja luule minut voittaneesi — mutta minä en ole voitettu! Se oli rehellinen isku, rajattomasti vainotun olennon kädestä! Niin, ilku — ja kumminkin, ellei *yhtä* miestä olisi, niin huutaisin kaikki tuolta kadulta tänne sisään ja sanoisin niille: Tuossa makaa roisto, jota hetkellisessä mielettömyydessäni löin — ja hän makaa kuolleena! En pyydä armoa vaan ainoastaan oikeutta!

Yhä lähemmä häntä hän ryömi, raskaasti hengittäen ja puhuen katkonaisesti. Tuntui kuin olisi hän puhunut elävälle olennolle, joka voi kuulla mitä hän sanoi — kuin vastaisi hän hänen kysymyksiinsä.

— Englannissa on miehiä, jotka antaisivat minulle oikeutta, kuiskasi hän kuin houreissa. — Vannon senlaisia löytyvän. Mutta löytyy myös pelkureita ja hölmöjä, jotka eivät antaisi. Hän — hän antaisi sitä minulle! Ilku vain miten paljon tahansa. Mutta hänen jalon rakkautensa ja minun välille ei kuollut ruumiisi saa tulla!

Kuollut oli kaatunut hänen ison leposohvansa viereen ja niin lähelle sitä, että sen riippuvat poimeet peittivät hänen toisen kätensä. Sen hän nyt huomasi, vaikkei hän tähän asti ollut nähnyt muuta kuin kuoleman hänen kasvoissaan. Päähänsä pisti ajatus, se leimahti sinne kuin tuli, ja samassa kun se syttyi, hulmusi se jo korkealle. Se oli niin outo ja uskalias ajatus, että se häntäkin pelotti ja hänestä tuntui kuin nousisivat hiuksensa pystyyn kauhistuksesta.

— Onko senlainen uskaltaisuus järjettömyyttä? mutisi hän käheästi ja peitti hetkeksi väristen silmänsä, mutta hän otti kätensä jälleen pois. — Ei, sillä tavalla kuin minä tahdon sen uskaltaa, sanoi hän, — sillä se on tekevä minut lujaksi kuin teräs. Kaaduit hyvin, sanoi hän elottomalle ruumiille. — Tuntuu kuin neuvoisi asemasi minulle vasten tahtoasi, mitä minun tulee tehdä. Jos olisit ollut tietoinen siitä, niin et olisi auttanut minua. Nyt saan taistella kohtaloa vastaan, vainottu vaimoraukka.

Voimakkaalla kädellään tarttui hän häntä olkapäähän ja työnsi hänet taaksepäin — hän oli jo kangistunut — tuntematta pelkoa tahi vastenmielisyyttä kun tunsu jänteiden herponeina väistävän hänen kättään, sillä hän oli mennyt sen rajan poikki, joka erottaa elämän julmasta helvetistä, eikä hänellä enää ollut inhimillisiä tunteitakaan. Hän oli kuin vainottu petoeläin, jota koirat, metsästäjät, säälimättömät aseet, jopa armahtamaton luontokin joka puolelta ahdistelee — läähättäen se verestäviä silmiään mulkoilee ja sen kynnet ovat julmasta kuolemantuskasta harallaan. Se on ainoastaan vainottu eläin, mutta se on yksin ja uhittelee siten kuoleman kauhua ja tuskaa.

Kun kankea ruumis vain hitaasti liikkui, pani hän toisenkin kätensä sen kylkeen ja työnsi sitä taaksepäin, kunnes se makasi leveään sohvan alla ja sen avoimet lasinkaltaiset silmät näyttivät tuijottavan tuon kummallisen vankilan matalaan kattoon. Yhä etemmä hän sitä työnsi ja järjesti sitten huolellisesti sohva-vaatteen poimeet, ettei niiden alta mitään näkynyt.

— Yöhön saakka, sanoi hän, — makaat hyvin siellä. Ja sitten — — sitten — —

Hän otti hiuskiharan, joka käärmeen tavalla makasi hänen jaloissaan, heitti sen tuleen ja katseli miten se sähisten paloi.

Sitten seisoivat hän painaen käsiään päätänsä ja silmiään vasten, ja ajatukset kiitivät hänen sielussaan. Vaikka häntä pyörrytti, niin aivot kumminkin työskentelivät selvästi ja nopeasti kuin ainakin, ne osottivat hänelle tärkeimmät tehtävät, näyttivät hänelle selvästi asemansa, huomauttivat häntä uhkaavista vaaroista ja miten hän niitä torjuisi. Se synnynnäinen tahdonvoima, jota ahkeralla harjoituksella oli kehitetty, oli kuin mahdottoman iso jättiläiskone, jonka vivun asettaminen inhimillisiin käsiin on luonnolle vastaista; mutta hänen kätensä oli nyt vivulla ja hän lupasi itselleen että hän hallitsisi sitä, koska hän ainoastaan sillä tavalla voi pelastua. Kuukausia kärsimänsä kidutus, taistelu pahan menneisyyden ja hyvän nykyisyyden välillä, hellän ja intohimoisesti rakastavan naisen ja pahan hengen välillä, oli hänen hermonsa jännittänyt siihen määrään, että kun tämä odottamaton, luonnoton isku häntä kohtasi, niin hän tuskin enää oli inhimillinen olento. Entisyyttänsä katsellessa näki hän itsensä syntymisestä saakka kirotuksi, ja sen tähden nousi hän hillittömään taisteluun kohtaloa vastaan, joka hänet oli perikatoon määrännyt.

— Oli jo edeltäpäin määrätty, että isku sattuisi näin, sanoi hän, — ja ne, jotka sen tekivät, nauravat — — nauravat minua.

Hetkessä muuttui hengityksensä tasaiseksi ja rauhalliseksi, kasvoin tuli niiden entinen ilme ja hän soitti käskevän kiireesti.

Kun lakeija astui sisään, seisoivat hän pitäen eräitä papereita kädessään, ikäänkuin olisi hän juuri etsinyt neuvoa niistä.

— Juokse herra John Oxonin jälkeen, käski hän.

— Sano hänelle, että unhotin tärkeän asian, ja pyydä häntä heti tulemaan takaisin. Tulee joutua. Hän meni juuri täältä, ja lienee tuskin vielä näkyvistäkään kadonnut.

Lakeija näki, että asialla oli kiire. Kaikki palvelijansa pelkäsivät tuota käskevää katsetta ja lensivät sitä tottelemaan. Kumartaen kääntyi hän lähtemään ja kiirehti käskyä täyttämään, peläten tunnustaa, ettei hän ollut nähnyt vieraan lähtevän, hänen kun samalla olisi pitänyt tunnustaa olleensa huoleton toimessaan, niinkuin asianlaita oli.

Kreivitär tiesi lakeijan kohta palaavan. Hetken päästä hän tulikin hengästyneenä takaisin.

— Teidän armonne, sanoi hän, — juoksin kadun risteykseen saakka, mutta herra Oxonia ei näkynyt.

— Hölmö, sinä kai et kylliksi kiiruhtanut, sanoi hän vihaisesti. — Odota, saat mennä viemään hänelle kirjettä. Asia on tähellinen.

Hän meni erään pöydän ääreen — se oli niin lähellä sohva, että jos hän olisi jalkaansa oikaissut, olisi se sattunut sohvan alla olevaan ruumiiseen — ja kirjoitti pikaisesti muutamia sanoja. Ne sisälsivät pyynnön sille, joka jäykkänä makasi siinä hänen lähellään, että hän tulisi takaisin niin pian kuin suinkin, koska hän oli unohtanut eräitä tärkeitä kysymyksiä.

— Vie tämä herra Oxonin asunnolle, sanoi hän. — Mutta varo viivyttelämästä. Anna se hänelle

itselleen ja tuo heti hänen vastauksensa minulle.

Jäätyään yksin, alkoi hän astella edes takaisin, katse lattiaan luotuna.

— Se oli hyvin tehty, sanoi hän. — Kun hän palaa häntä tapaamatta, olen suuttuvini ja lähetän hänet takaisin odottamaan.

Hän pysähtyi ja pyyhkäsi kädellä kasvojaan.

— Se on kuin painajainen, sanoi hän, — kuin unennäköä, kun on tukehtumaisillaan ja tahtois huutaa, vaan ei voi. Minä en voi! Minä en saa! Oi, jos vois huutaa ja heittäytyä lattialle ja pieksää siihen päätäni, kunnes makaisin siinä — — kuin *hän*.

Hetken aikaa seiso hän raskaasti hengittäen ja silmät selällään ammottaen, heikko naisellisuus pyrki häntä valtaamaan, mutta huomattuaan sen painoi hän kovasti rintaa käsillään.

— Odota! Odota! sanoi hän itselleen. — Tämä on hulluksi tulemista. Tämä on sen valtaan antautumista, joka vihaa minua ja nauraa tuskaani.

Hänen luonnoton tahdonvoimansa ainoastaan voi häntä hillitä ja voittaa naisellisen heikkouden, joka pyrki häntä voittamaan. Sen voima oli kaikkea muuta väkevämpi ja se voitti hänen naisellisen tuskansa ja pelkonsakkin.

— Minun täytyy elää tämä ainoa päivä, sanoi hän — ja ajatella kaikkea ja joka silmänräpäys olla varuillani. Kasvoni ja ääneni ei saa mitään ilmaista. Hän tuolla kyllä makaa rauhassa. Jumala nähköön miten rauhassa hän makaakin.

Sohvalla makasi pieni, hemmoteltu sylikoira, joka usein seurasi kreivitärtä, eikä hevillä antanut itseään pelottaa. Kreivittären ja Oxonin kiivas keskustelu oli sitä häirinnyt, niin että se harmistuneena alkoi haukkua, mutta kun se rakasti mukavuutta, niin se paneutui uudelleen maata tyynyilleen ja nukkui. Mutta kreivittären astellessa ja puhellessa heräsi se taas. Kenties joku kummallinen vaistokin, josta ihmiset eivät mitään tiedä, ilmoitti sille oudon esineen läheisyyttä. Ensin se uneliaasti nosti päätään ja päristeli. Sitten oikoi se sääriään, nousi ylös ja asettui levottomasti emäntäänsä tähystelemään. Kreivitär huomasi sen ja pysähtyi sen eteen. Hänen silmissään oli kummallinen säikähtynyt ja hämmästynyt katse; muuan ajatus ajoi veren hänen kasvoihinsa, mutta ne kalpenivat taas, kun pieni koira kohotti päätään ja surkeasti ulvahti. Sitten se hyppäsi alas ja alkoi nuuhkia sohvaa alle.

Oli aivan selvää, että joku tajuamaton vaisto ajoi sitä, ja ettei se antaisi houkutella itseään siitä pois. Kaikissa eläimissä on huomattu sama kummallinen ilmiö, — että niillä on vaistomainen tunne siitä, joka heidät kaikki lopettaa, ja että niillä on niin suuri vastenmielisyys siihen, etteivät voi olla rauhassa niinkauvan kun se on heidän läheisyydessään, vaan heidän täytyy kiljua, hirtua tahi ulvoa, kunnes ne eivät enää sen hajua tunne. Tuo pieni koirakin näytti sen tietävän ja se teki sen araksi ja levottomaksi. Nuuhkien ja vinkuen käveli se ympäri huonetta, se ei uskaltanut pistää päätään sohvaa alle, vaan se kiihottui ja aristui yhä enemmän. Vihdoin se pysähtyi, kohotti päätään ja ulvahti surkeammin ja kovemmin kuin ennen. Tuo kuului niin oudolta, että kreivitär vavahti ja kuuristui väristen ottamaan koira syliinsä. Hän painoi sitä lujasti itseään vasten ja pani kätensä sen kuonolle. Mutta se ei tahtonut vaieta ja ponnisteli rajusti alaspäästäkseen.

— Jos minä ajan sinut huoneesta, niin sinä tulet takaisin, Frisk parka, sanoi hän. — Sinua on mahdoton pitää täältä poissa, enkä ole koskaan ennen käsenyt viedä sinua ulos. Miksi et ollut rauhassa? Se ei tietysti ollut koiraluonteesi mukaista.

Koira vain riehui päästäkseen irti, eikä hän voinut kädellään estää sen ulvontaa kuulumasta. Silloin hän sormillaan puristi sen kurkkua ja kalpeni.

— Sinäkin, pikku raukka, sanoi hän. — Sinäkin, joka olet niin pieni, etkä koskaan ole minulle mitään pahaa tehnyt.

* * * * *

Lakeija palasi asialtaan hätäisemmän näköisenä kuin ennen.

— Teidän armonne, änkytti hän, — herra Oxon ei ole vielä tullut kotia. Hänen palvelijansa ei tiennyt milloin hän tulisikkaan.

— Mene tunnin kuluttua takaisin ja odota siellä, käski kreivitär. — Hänen täytyy kohta palata ellei hän ole lähtenyt kaupungista.

Sen sanottuaan osotti hän lattialla makaavaa pientä kääryä. — Se on Frisk parka, joka sai kummallisen vetotaudin kohtauksen, se putosi alas sohvalta ja löi päänsä lattiaan. Se on monet ajat ollut sairaana ja ulvoi äsken. Vie koira raukka pois.

SEITSEMÄSTOISTA LUKU.

Eräs vastaanotto ja eräs kirje.

Se seikka, että palvelijansa pelkäsivät häntä ja olivat oppineet pitämään tätä huonetta, joka oli talon komeimpia ja kauniimpia vaikka ei suurimpia, jonkinlaisena pyhyytinä, teki että ei kukaan käskemättä tohtinut astua sinne. Siellä kreivitär aamupäivillä luki ja kirjoitti. Iltapäivillä avattiin ovet, ja hän vastaanotti siellä jokapäiväisemmät vieraansa. Kun hän tänä päivänä lähti sieltä mennäkseen pukuhuoneensa, katseli hän päättävästi ympärilleen.

— Täällä on hiljaista kuin haudassa, kunnes kaikki lörpöttäjät saapuvat muoteista ja teaattereista jaarittelemaan. Mutta silloin täytyy minun seisoa vieressä ja hyvin osaani näytellä, olla viehättävä ja iloinen, etteivät he jouda katsomaan muuta kuin minua.

Ne, joilla oli vain ajan kuluttaminen työnä, vierailivat iltapäivillä toistensa luona, joivat teetä, juttelivat lähimmäisensä heikkouksista, tuumailivat uusista näytelmistä ja viimeisistä muoteista ja arvostelivat joko huvikseen tahi vakavissa aikeissa. Kreivitär Dunstanwolde oli näihin aikoihin vielä enemmän saarrettu ja suosittu kuin ennen. Ylhäiseksi herttuattareksi tulemaisillaan olevaa suosittua kaunotarta eivät tuttavansa juuri laiminlyö, ja niin kreivitär voi pitää komeita, iloisia vastaanottoja, joita ylhäiset tyhjäntoimittajat ihailivat.

Nyt niitä kokoontui tavallista enemmän. Pirun kesyttäminen, Osmonden herttuan odottamaton palaaminen ja häiden valmistukset kiinnittivät huomiota kreivittäreen vielä tavallista enemmän. Yllykkeenä olivat vielä nuo huhut John Oxon herran silmiin pistävästä käytöksestä ja kreivittären selvästi osottama paheksuminen, kun hän uskalsi näyttää vihastuneensa asiasta, johon hänen sotaonnen voittamana ritariillisesti olisi pitänyt taipua. Ne, jotka aamulla olivat nähneet näiden kahden ratsastavan yhdessä kotiin, olivat kovin uteliaita, vaihtoivat silmäyksiä, joista selvästi huomasi kuinka halukkaita he olivat saada tietää enemmän ja että he toivoivat sattuman saattavan nämä kaksi yhdessä julkisemmalle paikalle, että uusia, huvittavia erityiskohtia voitaisiin huomata. Tuntui otaksuttavalta, että herra Oxon ilmestyisi tähän iltaseuraan, ja kreivittären huone oli kenties juuri siitä syystä tänä iltapäivänä tavallista täydempänä iloisia ja juorunhaluisia vieraita.

Mutta he löysivät siellä ainoastaan kreivittären ja Anne neidin, joka harvoin tuli tänlaisiin iltaseuroihin, hän kun ei halunnut ottaa osaa juoruihin ja pintapuolisiin sukkeluuksiin. Anne neiti oli maailman silmissä vain ikävä, ruma olento, jolle parempiosainen sisarensa armollisesti antoi suojelustaan, ei kukaan kaivannut häntä milloin häntä ei näkynyt, eikä hänen läsnäolostaankaan paljon välitetty. Tänä päivänä häntä kenties kumminkin tavallista enemmän huomattiin, sen tähden että hänen kalpeutensa oli niin räikeässä ristiriidassa kreivittären loistavaan väriin ja kukoistukseen. Ristiriitaisuus heidän välillään oli ainakin suuri, mutta nyt olivat Annen kalpeat kasvot valkoiset kuin aaveen, silmäin alla oli mustat juovat ja muutoinkin hän näytti riutuneelta. Kreivitär oli puettu karmosiinipunaisesta, kukkaisesta silkkikankaasta tehtyyn pukuun, kaulaa ja käsivarsia ympäröi kalliit, keltaiset pitsit, ja sankka tukka oli korkealle muovailtu, niin että hän oli tavallistaankin komeampi ja kauniimpi, ainakin vieraat niin päättelivät ja sanoivat sen kreivittärellekin. Mutta eihän se ollut mitään outoa, kreivitär kun oli niitä naisia, joilla on se ihmeellinen ominaisuus, että he aina kun heitä näkee, näyttävät entistään kauniimmalta ja suloisemmalta.

Tullessaan portaita alas pukuhuoneestaan, vavahti portaiden juurella seisova Anne, nähdessään hänen kauniin pukunsa ja verevät kasvonsa.

— Miksi sinä vavahdat, Anne, aivan kuin olisin aave? kysyi hän. — Näytänkö minä aaveelta? Ei peilini ainakaan sitä sanonut.

— Et, virkahti Anne, — mutta sinä olet — niin — korea ja punakka — ja minä — —

Kreivitär riensi portaita alas Annen luo.

— Sinä et ole korea etkä punakka, sanoi hän.

— Sinähän se oletkin aave. Mitä tämä on?

Hetkisen viipyi Annen lempeä, raukea katse avutonna ssaressa, sitten sanoi hän heikolla äänellä:

— Luulen, sisko, olevani sairas. Minua värisyttää ja pyörryttää.

— Rupea sitten vuoteesen ja haeta lääkäri. Sinun täytyy pitää huolta terveydestäsi, sanoi kreivitär. — Sinä näytät todella sairaalta.

— Ei, vastasi Anne, — minä pyydän sinua, sisko, anna minun jäädä luoksesi tänne täksi iltaa; se virkistää minua. Sinä olet niin voimakas — anna minun —

Hän tapaili kädellään sisarta, mutta käsi vaipui hervotonna alas.

— Mutta tänne tulee niin paljon lörpötteleviä ihmisiä, sanoi kreivitär kummallinen katse silmissään. — Sinähän et pidä seuraelämästä ja tänlaisina päivinä ovat huoneeni täynnä. Se vain väsyttää ja kiusaa sinua.

— Minä en välitä ihmisistä — — minä tahdon olla luonasi, sanoi Anne kummallisella itsepitaisuudella. — Minua vaivaa outo luuloitus, minä pelkään istua yksin huoneessani. Se on vain heikkoutta. Anna minun jäädä tänne luoksesi.

— Mene sitten pukua vaihtamaan, sanoi Klorinda, — ja pane hiukan punaa poskille. Tule kun tahdot. Sinä olet kummallinen olento, Anne.

Sen sanottuaan meni hän huoneisinsa. Niinkuin iskut ja kivut voivat vaikuttaa tunnottomuutta ja kuumeen houereita, niin löytyy onnettomuuksia ja kauhujakin, jotka voivat samaa vaikuttaa. Kun hän seiso i pukuhuoneessaan peilin edessä, kammarineitsyen pukiessa häntä kirjajaan silkkipukuun ja laitella hänen tukkaansa, tuns i hän sen hetken kuluneeksi, jolloin hän olisi voinut huutaa ja ilmoittaa itsensä, se oli häneen jättänyt kuoleman kaltaisen hiljaisuuden, ikäänkuin olisi vaara kuolettanut kivun ja kumminkin jättänyt sielunkyvyyt selviksi. Hän ei unohtanut sitä, joka makasi piilotettuna sohvalla ja tuijotti lasinkaltaisilla silmillä, — hän näki jäykkäin silmäin katseen, kiemuroivat kiharat ja veriuurteen oikeassa otsankulmassa yhtä selvästi kuin ensimmäisellä kauhunhetkelläkin, jolloin hän tuijotti elottomaan ruumiiseen. Mutta verensä virtasi nyt rauhallisemmin, valtasuonen raju tykytys oli tauonnut ja kova sydämentykytys, joka uhkasi tukehduuttaa häntä ja pakotti häntä lähättämään ja vaikeroimaan. Rakkauden voiman voittamana oli naisellinen heikkous ensi kerran elämässään yllättänyt hänen, muutoin ei mikään maailmassa olisi voinut häntä senlaiseen ahdistukseen ja tuskaan saattaa. Ennen hän oli senlaista nimittänyt naisten hassutuksiksi, vaan nyt oli toisin — lyhyen ajan oli hän ollut nainen — nainen, joka oli levännyt sielunsa rakastetun rinnoilla, jossa entinen masentumatton voimansa herpoi.

Mutta se ei ollut tämä lempeä ja rakastava nainen, joka nyt meni huoneesensa vieraitaan odottamaan, tietoisena sen toverin läheisyydestä, joka siellä häntä odotti, — sillä toverinaan hän häntä ajatteli nyt niinkuin ennenkin, kun hän seurasi häntä milloin teatterissa, milloin ratsastusretkillä ja kun hän seiso i hänen rinnallaan tanssiaisissa. Nytkin hän oli hänen läheisyyteensä asettunut, ja hän pysyisi siinä, kunnes hän voisi hänestä vapautua.

— Huomenna hän jo on poissa, jos voin hyvin näytellä, sanoi hän, — ja sitten voin elää vapaana naisena.

Sohvassa istuen otti hän aina vieraitaan vastaan. Kun hän tänä päivänä tuli huoneeseen, seisattui hän hetkeksi sohvalla ääreen. Hän tuns i kalpenevansa ja puri kovasti alahuultaan.

— Tämä on hautausmaa, sanoi hän. — Olen istunut hautakivellä ja sen alla oli — jotakin pahempaa kuin tässä, jos vain olisin voinut sen nähdä. Tässähän ei sen enempää ole.

Kun vieraat ilmoitettiin ja ne nauraen ja jutellen parveilivat sisään, kohosi hän tavalliselta paikaltaan niitä vastaanottamaan ja käytöksensä oli miellyttävän suloista. Hän kuunteli heidän juorujaan, ja vaikkei hänellä ollut tapana niihin ottaa osaa, niin hän tänään oli niin sukkelakielinen, etteivät jutut päässeet ikävyyttämään. Hänen ympärilleen kokoontui kirjava seurue, mutta hän puhutteli jokaista, ja sanoi sanoja, joita he jälestäpäin muisteleivat. Hovin henkilöiden kanssa jutteli hän kuningattaren oikuista ja Marlboroughin herttuattaren kovakouraisesta hallituksesta; valtiomiesten kanssa puheli hän niin taitavasti ja älykkäästi, että ne erosivat hänestä kadehtien Osmonden herttuaa, jonka onni olisi riittänyt tusinamäärälle miehiä, sillä heistä oli epäoikeutettua, että hän, jolla jo ennestään oli arvoa, rikkautta ja mainetta, sen lisäksi vielä saisi senlaisen morsiamen. Keikareiden ja viisastelijain kanssa laski hän vilkasta leikkipuhetta, ja nuoria kaunottaria imarteli hän niin taitavasti, että heidän itserakkautensa kasvoi ja he unhottivat pelkonsa, että kreivitär heidän kauneuttaan himmentäisi.

Eikä hän kumminkaan nauraessaan ja puhellessaan herennyt ajattelemasta sitä, joka — niinkuin hänen ahdistetussa sielussaan tuntui — makasi siinä lähellä kuunnellen tuijottavilla, ilkkuvilla silmillä. Hän ei päässyt siitä ajatuksesta vapaaksi, — että se kuuli, että se näki lasinkaltaisilla sinisillä silmillään, ja että se, tietäen olevansa kahlehduittu kuoleman ja hiljaisuuden liikkumattomilla kahleilla, voimattomana raivosi ja kiroili, kun se ei voinut niistä vapautua ja huutaa kostoaan kuuluville ja vierii heidän keskeensä hänen ja ihailijainsa jalkain juureen.

Mutta sitä hän ei *voi*, sanoi hän yhä uudelleen hampaittensa takana, — sitä hän ei voi.

Muutamakseen huomasi hän Annen katseen, joka avuton riippui hänessä. Näytti todellakin kun pyrki hänen heikkoutensa sisaren läheisyyteen, hänen voimakkuudestaan tukea saamaan, sillä hän oli pysytellyt sisaren läheisyydessä ja näytti nyt rukoilevan jonkinlaista suojelusta, jota hän oli liian kaino ääneensä pyytämään.

— Sinä olet liian heikko olemaan täällä Anne, sanoi kreivitär. —
Olisi parempi, että menisit huoneesesi.

— Minä olen kyllä heikko ja huono, virkahti Anne matalalla äänellä, — mutta en liian heikko täällä olemaan. Minä olen aina huonovoimainen. Toivoisin itselleni sinun voimaasi ja rohkeuttasi. Sisko anna minun istua — tähän. Hän laski vapisevan kätensä sohvan tyynyille, — kenties hän ajatteli, että tämä paikka oli kuin valtaistuun, johon ei muut kuin kuningataremäntä uskaltanut istuutua.

— Sinä olet liian nöyrä, sisko raukka, sanoi Klorinda. — Eihän tämä ole mikään kruunausistuun tahi tuomarin tuoli. Istu, istu vain! — ja minä käsken tuomaan viiniä sinulle.

Hän kutsui sisään lakeijan ja käski hänen heti mennä viiniä hakemaan, sillä kun Anne vaipui sohvalle, kalpenivat hänen kasvosensa yhä enemmän.

Kun lakeija toi viiniä, kaasi kreivitär sitä lasiin ja pakotti häntä juomaan niin paljon, että kalpeus hänen kasvoistaan hävisi. Sitten kääntyi hän lakeijalta kysymään raikkaalla, sointuvalla äänellään:

— Joko Jenfry tuli takaisin herra John Oxonin luota? ja uteliaat vieraat höröstelivät tarkkaan kuullakseen mitä hän sanoi.

— Ei hän ole tullut, teidän armonne. Hän sanoi saaneensa käskyn odottaa.

— Mutta ei koko päivää, sanoi hän laskien Annen tyhjentämän lasin tarjottimelle. — Luuliko hän minun käskeneen hänen yönkin siellä olla. Tuo viestinsä minulle, niin pian kuin hän tulee.

— Palvelijat ovat aina senlaisia, sanoi hän lähinnä seisoville. — Sukkeluutta ei livreealla ja palkalla osteta. Ne tottelevat vain sanallisesti. Herra Oxon lähti niin pian täältä aamusella, että unhotin kysyä häneltä erästä tärkeää asiaa, sentähden lähetin lakeijan kutsumaan häntä takaisin.

Anne nousi seisalleen.

— Sisko — minä pyydän — anna minulle vielä lasillinen viiniä.

Kreivitär ojensi hänelle sen heti ja hän tyhjensi sen ahnaasti.

— Saavuttiko hän hänet? kysyi eräs utelias rouva, joka tahtoi puhetta jatkaa.

— Ei, sanoi kreivitär naurahtaen, — mutta hänellä lienee ollut hyvin kiire, sillä palvelija lähetettiin heti hänen lähdettyään. Minä käskin hänen silloin myöhemmällä mennä herra Oxonin asunnolle ja jättää sanani hänen omiin käsiinsä, ja siellä hän nyt luulee olevansa pakotettu hänen tuloaan odottamaan.

Muutamalla pöydällä oli hänen lyijynuppuinen ratsuruoskansa; hän oli näet nähnyt parhaaksi antaa sen olla siinä ikäänkuin olisi se siihen unohtunut, hän oli alas tultuaan nähdessään sen ruvennut vapisemaan ja tuntenut vastustamatonta halua piilottaa sitä. — Ja mitä minä vapisen, sanoi hän, sitä täytyy minun uskaltaa uhitella — muutoin olen hukassa. Sentähden antoi hän ruoskan jäädä paikoilleen.

Muuan hento, sinisilmäinen kaunotar, joka aina ihailijainsa nähtäväksi koetti saattaa vahankaltaista hentouttaan, nosti ruoskaa pienellä, valkoisella kädellään.

— Kuinka teidän armonne voi tällä letkauttaa? kysyi hän. — Se on naiselle liian raskas — mutta teidän armonne ei ole — ei ole —

— Ei ole oikein nainen, sanoi Klorinda seisoen suorana ja upeana ja hymyillen katsellen hentoon kaunottareen säihkyvillä silmillään.

— Ei nainen, virkahti kaksi viisastelijaa yhtä aikaa, — vaan jumalatar — olympialainen jumalatar.

Hento kaunotar ei voinut kärsiä vertauksia, jotka näyttivät vähentävän hänen ylimaailmallista sulouttaan. Vaivaloisesti nosti hän ratsuruoskaa, niin että valkoisen kalvosen kauneus, kauniine sinisine suonineen tuli näkyviin.

— Ei, soperteli hän, — sitä nostamaan vaaditaan vankan miehen kättä. Minä en voi sitä pitää, vielä vähemmin hevosta sillä letkauttaa. Ja osottaakseen, että siihen tarvittiin raakaa voimaa, jota hänen naisellisuudeltaan täydellisesti puuttui, pudotti hän sen lattialle — ja se vierähti sohvan laidan alle.

— Nyt, ajatus leimahti hänen aivoihinsa kuin salama, — nyt hän nauraa!

Hän ei ennättänyt liikahtakaan ennenkuin jo pari kolme hienoa herrasmiestä oli polvillaan ja jokainen heistä olisi varmaan pistänyt kätensä sohvan alle etsiäkseen sitä, ellei Jumala olisi häntä pelastanut! Ja Jumalaa hän ajatteli tällä vaaran hetkellä — — Jumala! — Ja ainoastaan se, joka on ihmistä ylempänä, olisi voinut sanoa miksi.

Sillä Anne — kalmankalpea ja vapiseva Anne parka — ehätti ihmeteltävällä notkeudella pistämään kätensä sohvan alle ottamaan ruoskaa, jonka nosti ylös toisten nähtäväksi.

— Tässä se on, sanoi hän, — enkä minä, sisko, ensinkään ihmettele että se putosi — se kun on niin raskas.

Klorinda otti sen häneltä.

— Minä en vasta kesytä Pirun kaltaisia hevosia, sanoi hän, — ja siivommille eläimille se on liian raskas; minä panen sen pois.

Hän astui huoneen poikki ja asetti sen muutamalle hyllylle.

— Se oli aina liian raskas — muille paitsi Pirulle. Se on osansa näytellyt, sanoi hän ja kasvoihin, — jotka silmänräpäyksen ajan olivat olleet värittömät — nousi purppurahohde ja hän hymyili niin kummallisesti, että katsojat itsekseen arvelivat, että hän Osmondea ajatellessaan niin punastui. Mutta muutamien minuuttien kuluttua näkivät he niissä taas samanlaisen hohteen. Eräs lakeija astui sisään, tarjottimella kantaen kahta kirjettä. Toinen niistä oli herttuallisella kruunulla suljettu iso kirje, sen näki hän ensin ja otti sen käteensä ennenkuin palvelija ehti mitään virkkaa.

— Hänen ylhäisyytensä sananlennättäjä on saapunut Ranskasta, sanoi hän, — käskyllä että kirje heti annettaisiin teidän armollenne.

— Hänen ylhäisyytensä tulee kai ennemmin kotiin kuin on voitu toivoakkaan, sanoi hän katsahtaen toista kirjettä.

— Se on teidän armonne oma kirje, selitti palvelija hiukan pelokkaasti. — Jenfry toi sen tullessaan takaisin odotettuaan siellä kolme tuntia eikä herra Oxon vieläkään ollut tullut kotiin.

— Hyvä. Asia saa jäädä huomiseen, sanoi kreivitär.

Hän piteli herttuan kirjettä kädessään ja kun vieraat huomasivat hänen odottavan heidän lähtöään lukeakseen sitä, alkoivat he hyvästellä. Yksitellen tahi pari kolme ryhmässään lähtivät vieraat. Herrat kumarsivat syvään ja veivät mukanaan kiihottavan muiston hänestä, kun hän karmosiinipunaisessa puvussa, kauniina ja upeana seiso i heidän edessään, mutta kuninkaallista ryhtiä ikäänkuin pehmitti ja lämmitti kädessään oleva kirje. Naiset kadehtivat häntä, kun hänen eteensä, niin kauas kuin ihmissilmä voi nähdä, levisi niin täydellisen rakkauden onnellinen tulevaisuus, sillä aikaisimmasta nuoruudestaan saakka oli Gerald Mertoun itseensä kiinnittänyt naisten silmät. Ja hänessä näytti ruumiillistuneen kaikki mitä nainen koskaan oli voinut unelmoida tahi mitä naisen kunnianhimo ja rakkaus koskaan voisi tavoitella.

Viimeisen vieraan mentyä kääntyi Klorinda, kiskasi auki kirjeen ja painoi sitä lujasti huuliaan vasten. Ennenkuin hän luki yhdenkään sanan suuteli hän monet kerrat intohimoisesti kirjettä, huolimatta Annen läsnäolosta. Ja suudeltuaan alkoi hän lukea hehkuvin poskin ja sykkivin sydämin, ja silmänsä ahmivat seuraavia sanoja:

"Jos tämän kirjeeni alkaisin näillä sanoilla: 'Jumalatar ja kuningatar ja sieluni hallitsijatar', niin mitäpä se muuta olisi kuin 'Rakastettuni' ja 'oma Klorindani', sittenkuin näihin sanoihin sisältyy kaikki mitä miehen sielu halajaa ja hänen ruumiinsa himoitsee? Ruumiini ja sieluni ikävöivät sinua, rakkaani, suloisin, kauniin nainen, minkä luonnon käsi koskaan on muodostanut kuolevaisten onneksi, niin että on ollut tarpeellista anoa taivaan apua voidakseni kärsiä nämä päivät loppuun, jotka vielä erottavat minut siitä hetkestä, joka tekee minut onnellisimmaksi mieheksi ei ainoastaan Englannissa, eikä maan päällä,

vaan koko Jumalan avarassa maailmassa. Minun täytyy uudestaan rukoilla taivasta, ja todella minä rukoilenkin sitä antamaan minulle nöyryyttä, jotta muistaisin etten ole Jumala, vaan ainoastaan ihminen — ainoastaan ihminen — — vaikka saan jumalattaren painaa rintaani vasten ja katseeni saa vaipua silmiisi, jotka ovat syvät kuin paratiisin kaivot ja kumminkin katseilleni ilmaisevat niin ihmeellistä rakkautta, kuin senlainen sielu ainoastaan voi naisessa elvyttää ja sen kautta tehdä hänet miehen vertaiseksi. Niinä raskaina päivinä kuin etäältä katselin sinua palavalla sydämellä, tuskastutti minua, etteivät kunnian pyhät säännötkään voineet karkoittaa ja kuolettaa niitä ajatuksia, jotka valtasuonen tykytyksen kanssa kilpaa sielussani kohisivat, yhtä vähän kuin valtasuonen tykytystäkään muu kuin kuolema voi ehkäistä. Ajatukseni alinomaan kuvitteli sinua, se kiusoitti ja haavoitti minua — miten kaunis, notkea vartalosi antautuisi voimakkaan miehen käsivarrelle ja miten kaunis pääsi raskaine tukkakruunuineen lepäisi hänen olkaansa vasten, — ja miten hänen sydänjuurensa vavahtelisi katsellessaan sinua silmiin ja punaisia, täyteläisiä huuliasi suudellessaan. Tätä mieleni kuvaili yöllä ja päivällä ja se kiusoitti minua niin, että väliin pelkäsin järkeni sekaantuvan ja tulevani mielettömäksi. Ja nyt — nyt on minulla lupa sitä ajatella — valvon öisin, ajatuksissani nauttien tuosta haavekuvasta, ja joskus nousen vuoteeltani polvistuen kiittämään Jumalaa siitä, että hän vihdoin on antanut minulle sen mikä toden totta on omani! — Sillä, rakkaani, minusta tuntuu siltä, että kumpainenkin meistä on osa toisestaan, ja että meissä senlaiset luonnonvoimat rientävät toisiaan vastaan, että luonto itsekin puhkeaisi valittamaan, jos meidät erotettaisiin. Jos väliimme nousisi joku aave, jos löytyisi jotakin, joka voisi meidät erottaa — vannokaamme, että se vain lujemmin meidät yhdistäisi, ja että toistemme syliin suljettuina ei mikään voi yhdistyneitä voimiamme lannistaa. Suloinen lemmittyäni, kauniit huulesi kenties hymyilevät ja sinä sanot: 'Hän, — oma Geraldini, on mieletönnä ilosta', (sillä kunnes sydämeni sykähtää viimeisen kerran, kunnes makaan kylmänä ja kankeana kuolinvuoteellani, muistan äänesi sulosoinnun kuin sanoit: 'oma Geraldini! oma Geraldini!'). Minä pyydän sinua todella puolustamaan minua, sillä niin ilosta hurmaantunut ihminen kuin minä, ei voi olla täydellä järjellään ja joskus tuntuu kuin hoipertelisin linnan puutarhassa kävellessäni, kun onneni minua pyörryttää. Mutta kohta, kohta jalo, ihana armaani, on maanpakolaisuuteni loppunut, ja kirjeeni asiana onkin oikeastaan ilmoittaa sinulle, että neljän päivän kuluttua saavat lakeijasi avata ovesi minulle, ja minä astun sisään jalkaisi juureen polvistumaan ja sitten minä nousen ja suljen sykkivää sydäntäni vasten hänet, joka kohta on oleva oma, rakas vaimoni."

Hänen kasvonsa muuttuivat jälleen lempeiksi, kovat piirteet olivat siitä täydellisesti kadonneet ja silmäripset kiilsivät kosteina. Anne istui levottomasti katsellen häntä, hän pelkäsi puhua, sillä hän tiesi ettei hän sillä hetkellä ollut maan päällä, vaan että vähin äänikin toisi hänet sinne takaisin, ja että olisi hyvä, että hän niin pitkään kuin mahdollista olisi sieltä poissa.

Hän luki kirjeen kolmeen kertaan, viipyen joka sanalla, ja päästyään viimeiseen käänsi hän kirjeen ja alkoi taas uudestaan. Kun hän vihdoin katsahti ylös oli huulilla hajamielinen hymy, sillä hän oli todellakin hetkeksi unohtanut.

— Toistensa syliin suljettuina, toistensa syliin suljettuina. Oma Geraldini! Oma Geraldini! Mikä toden totta on omani — on omani!

Anne nousi ylös, meni hänen luokseen ja laski kätensä hänen käsivarrelleen. Hän puhui matalalla, sorretulla ja pakotetulla äänellä:

— Tule pois täältä, sisko, hetkeksi vain — tule pois täältä.

KAHDEKSASTOISTA LUKU.

Kreivitär istuu kirjoittamassa.

Kreivitär tiesi vallan hyvin, että hänen tavallisella ajalla täytyi lähteä paneelitalongista, ellei hän tahtonut huomiota herättää, sillä hän oli elämänsä järjestänyt täsmällisen säännöllisesti. Milloin hän söi päivällistä kotona, ruokailivat Anne ja hän yhdessä isossa ruokailuhuoneessa kimmeltävien hopea- ja lasiastiatin alla notkuvan pöydän ääressä, ja puuteroidut, kultasilaiset lakeijat palvelivat heitä, kuin olisi huone ollut vieraita täynnä. Lordin kuoltua istui kreivitär usein myöhään yöhön kirjoitellen kirjeitä ja lukien tilojaan koskevia asiakirjoja, joiden hoitoa hän ei muitten ylhäisten naisten tavalla huolettomasti uskonut isännöitsijäin ja lakimiesten käsiin. Hän tarkasti itse kaikki paperit ja luki tarkoin arentikontrahdit ja kauppa-asiakirjat, ennenkuin hän kirjoitti nimensä niiden alle, ja kun hän huomasi niissä jotakin, mikä häntä ei tyydyttänyt, kutsutti hän sekä isännöitsijät että lakimiehet luokseen asiaa

selvittämään.

— En minä — eikä kukaan toinenkaan — koskaan ole nähnyt senlaista päätä naisen hartioilla, sanoi hänen asianajajansa. Ja Dunstanwolden ja Helverslyn ylin isännöitsijä vapisi nähdessään kreivittären reippaan käsialan kirjeen päällä.

— Senlainen nainen! sanoi hän. — Senlainen nainen! Koeta valhetella hänelle, jos voit; koeta vehkeillä pakoon, jos se onnistuu; koeta pienimmälläkin rehellisellä kepposella häntä pettää, niin saat nähdä mitä siitä seuraa. Hän on niin saakelin tarkkanäköinen, että ellei hän olisi yhtä anteliaskin, niin ei kukaan voisi häntä palvella ja rehellisyydellä päästä eteenpäin. Hän meni pukuhuoneensa ja puetti itsensä yhtä komeasti päivälliseksikin. Ennenkuin hän lähti alas, lähetti hän kammarineitsyensä jollekin asialle, ja jäätyään yksin meni hän peilin ääreen ja katseli tarkkaavasti kasvojaan. Osmonden kirjettä lukiessaan olivat hänen kasvonsa hehkuneet; mutta tultuaan takaisin maan päälle ja sillä aikaa kun kammarineitsy puki häntä, oli hehku vähitellen sammunut ajatellessa mitä takanaan ja edessään oli. Tuo eloton ruumis olisi nyt niin hirvittävän kankea ja jäykkä ja sen silmät tuijottaisivat. Hänen ei koskaan ennen ollut tarvinnut käyttää ihomaalia kasvoihinsa, niillä kun luonnostaan oli niin heleä väri; mutta niinkuin jokaisella ylhäisellä naisella siihen aikaan oli punaista ihomaalia varalla, niin hänenkin toalettikoristeittensa joukossa oli pieni rasia, joka sisälsi kaikkia sitä, mitä hän tänlaisessa tapauksessa voi tarvita. Hän avasi sen ja otti siitä ihomaalia, jota hän nyt ensi kerran tarvitsi.

— Minä en Jumalan tähden saa näyttää kalpealta, sanoi hän, rohkeasti maalailien punaruusuja poskilleen. Hän näyttikin tavallistaan kukoistavammalta kun hän komeassa puvussa astui ulos huoneestaan. Pikku Nero virnisteli ihastuksesta hänet nähdessään ja lakeijat kuiskailivat keskenään, että hänen ylhäisyytensä sananlennättäjä kai oli tuonut hyviä uutisia, ja että herransa kai kohta oli odotettavissa. Anne istui kalpeana ja syömätönä päivällispöydässä, sillä hän ei ollut kasvojaan maalannut, eikä hänellä ollut ruokahalua. Hän näytti kuin jollakin ihmeellisellä tavalla kutistuneen ja kasvot näyttivät kurtteisilta ja rypistyneiltä. Ei kreivittärelläkään ollut ruokahalua, mutta hän maistoi joka ruokalajia, jota heille tarjottiin, hän pakotti itseään syömään eikä antanut keskustelun katketa — vaikka hän sai puhua melkein itsekseen, Anne kun ei paljon mitään virkkanut. Mutta se ei huomiota herättänyt, sillä hän oli tavallisesti aina harvapuheinen.

Lumoovalla sulolla ja sukkeluudella kreivitär jutteli vieraistaan. Hän kertoi kuulemiansa sanasutkauksia ja somia juttuja eräistä hienoista muotinaisista ja herrasmiehistä; valtiomiehistä ja valtiollisista henkilöistä tiesi hän huvittavia kaskuja ja lasketteli sukkeluuksia hennosta kaunottaresta, jonka hieno kalvonen oli liian hento raskasta ruoskaa nostamaan. Puhuessaan oli Annen lempeä katse häneen kiintynyt ihmetyksen sekaisella hämmästyksellä, mutta kun toinen näistä sisarista aina toista ihmetteli, niin sekään ei ollut mitään outoa.

— Kun sinä olet tuonlainen hiljainen pieni hiiri, sanoi kreivitär hurmaavalla hymyllään, — niin sinä et koskaan näytä olevan tiellä; ja kumminkin minä sinua kaipaisin, ellen tietäisi sinun olevan talossa. Kun herttua vie minut Camylottiin, niin sinun täytyy sinnekin seurata minua. Talo on niin iso, että minä kyllä sielläkin löydän sinulle sopen, jossa voit viihtyä, vaikka et meitäkään usein näkisi. Minulle on kerrottu, että se on ihana paikka ja komea ja kaunis. Puisto ja kukkastarha ovat komeimpia koko Englannissa.

— Sinä tulet hyvin onnelliseksi, sisko, sanoi Anne, — ja niin — niinkuin kuningatar.

— Niin, virkahti Klorinda, — niin, ja hän hengähti syvään.

Päivällisen jälkeen meni hän takaisin paneilisaloonkiin.

— Maata panolle asti voit jäädä luokseni Anne, jos niin tahdot, sanoi hän, — mutta ehkä sinä ikävystyt minun kun täytyy tehdä työtä. Minulla on näet tärkeitä papereita tarkastettavina ja sitä paitsi koko joukko muuta kirjoittamista, niin että minun täytyy valvoa myöhään. Ja hän kääntyi ovea avaavalle lakeijalle sanomaan: — Jos John Oxon herralta tulee mitään viestiä ennen puolta yhtätoista, niin tuo se viivyttelemättä minulle; mutta myöhemmällä en tahdo tulla häirityksi — se saa silloin jäädä huomeneen.

Mutta puhuessaan näki hän selvästi edessään sen, joka makasi odottamassa siinä huoneessa, johon hän meni.

Kello kahteentoista istui hän pöytänsä ääressä, johon asiakirjoja ja papereita oli levitetty. Sohva oli tuskin kolmenkaan jalan päässä hänestä, mutta hän ei siihen katsahtanutkaan, hän vaan kirjoitti ja luki ja vertaili asiakirjoja. Kello kaksitoista nousi hän soittamaan.

— Minun täytyy valvoa pitempään kuin luulinkaan, sanoi hän. — Minä en tarvitse ketään teistä siellä alhaalla. Sanokaa kammarineitsyelleni että hänkin voi siihen asti levätä. Minä soitan kun menen ylös makuuhuoneeseeni ja tarvitsen häntä. Eikö vielä ole tullut mitään sanaa herra Oxonilta?

— Ei ole tullut, rouva kreivitär, vastasi palvelija. Palvelija meni tiehensä tyytyväisen näköisenä kun ei

kreivitär sen enempää virkkanut. Hän tiesi tovereinsakkin olevan mielihyvillään, kun ei heidän palvelustaan enää tarvittu. Ne olivat laiskaa joukkiota, eivätkä mielellään pitkään valvonneet kun ei ollut isoja kemuja, jolloin voivat juomarahoja ansaita.

Anne kyyrötti kalpeana ja riutuneen näköisenä isossa nojatuolissa. Kun hän kuuli ovia suljettavan ja salpoja laskettavan alas yöksi tiesi hän, että hänetkin lähetettäisiin pois. Ovet suljettiin alakerrassa ja kun kaikki oli valmista, vallitsi yön hiljaisuus, niinkuin on tavallista taloissa, joissa työntekijät ovat levolle menneet. Se oli jokapäiväinen asia, mutta kumminkin eräs nainen tänä yönä tunsu hiljaisuuden niin painavaksi, että oma hengityksensäkin oli liian äänekkästä.

— Mene levolle, Anne, sanoi hän. — Olet nyt jo liiaksi valvonut.

Anne nousi tuoliltaan ja lähestyi sisarta.

— Sisko, sanoi hän niinkuin ennenkin, — anna minun jäädä.

Hän oli heikko raukka, ja siltä hän näyttikin kalpeine elottomine kasvoineen, raukeine silmineen ja kostea hiuskihara otsalla. Hän näytti liian heikolta ollakseen silmänräpäyksenkään ajan sen esteenä, jonka tänä yönä täytyi tapahtua, ja hänen estelemisensä tuntui melkein kiusalliselta.

— Ei, sanoi kreivitär, rypistäen kaunista otsaansa häneen katsoessaan. — Mene sinä vain huoneesesi nukkumaan. Minun täytyy tehdä työtä ja tänä yönä lopettaa mitä olen alkanut.

— Mutta — mutta — änkytti Anne, jota sisaren voimakas luonne taas tavallisuuden mukaan peljätti ja masenti, — enkö voisi auttaa — tehdä jotakin — siitä työstä — jota sinun täytyy lopettaa — vaikkapa kuin vähä. Enkö millään — voi sinua auttaa?

— Et millään, vastasi Klorinda, oikaisten täyteen pituuteensa ja katseensa synkistyi. — Mitäpä sinä ymmärtäisit?

— Ehkä jotakin vähän — jotakin aivan vähäistä? kysyi Anne, ja hänen sormensa liikkuvat hermostuneesti, tuo kauheaa pelko kun niin ahdisti häntä, sillä oli todella kauheaa nähdä sisaren otsan synkistyvän. — Sisko, minä olen sinua niin rakastanut — minä olen sinua niin rakastanut, että järkeni joskus ikäänkuin selkenee, ja minä voin käsittää enemmän kuin luulisikkaan — — kun toivon voivani sinua palvella. Kerran sinä sanoit — — kerran sinä sanoit — —

Ei silloin eikä sittemminkään hän voinut selittää miten se tapahtui, että hän äkkiä tunsu itsensä sisaren syliin suljetuksi ja painetuksi vasten hänen rajusti sykkivää sydäntänsä; ja kun hänellä ei ollut taipumusta syvällisiin mietteisiin, niin hän ei myöskään voinut tajuta sitä melkein rajua suuteloä, jonka sisar hänen poskelleen painoi eikä niitä kuumia kyyneleitä, jotka sitä kostuttivat.

— Minä sanoin, että jos näkisit minun vaikka murhaavan, huudahti Klorinda, — niin rakastaisit minua kumminkin ja olisit ystäväni ja lohduttajani.

— Niin olisin, niin olisin! huusi Anne.

— Minä luotan sanaasi, rakas, uskollinen sielu — minä uskon sinua, sanoi kreivitär ja suuteli häntä uudelleen. Mutta seuraavassa tuokiossa hän jo laski hänet irti ja nauroi. — Mutta sinua ei panna koetukselle, sanoi hän, — sillä minä en ole mitään tehnyt. Parin päivän päästä on jo Geraldini täällä, ja minä olen silloin turvassa — turvassa ja onnellinen ainiaksi. No mene nyt! Tahdon työskennellä itsekseni.

Ja hän meni taas pöytänsä ääreen ja istuutui kirjoittamaan, ja Anne tiesi ettei hän enää uskaltaisi mitään virkkaa, vaan lähti hitaasti huoneesta ja ovesta mennessään näki hän viimeiseksi pitkän, komean vartalon työnsä yli kumartuneena ja valo haarakkaista kynttelijaloista kimmelti punaisissa timanteissa, jotka ympäröivät lumivalkoista kaulaa ja purppuraisen nauhan tavoin kiemurtelivat mustassa, korkealle kammatussa tukassa.

YHDEKSÄSTOISTA LUKU.

Kova kohtalo.

Hienon maailman seurapiireissä kadottaa kummallisen helposti ja nopeasti etevän aseman tahi

anastaa sen joku kilpailija niin täydellisesti, että usein se, joka jonkun aikaa on ollut kaikkein katseiden esineenä ja kaikkein puheenaineena, niin täydellisesti unhotetaan kuin ei häntä enää olisi olemassakaan. Ainoastaan muutamia vuosia tätä ennen olisi jokainen hieno juhla ollut epätäydellinen, ellei nuori lumoava kavaljeeri John Oxon olisi sitä läsnäolollaan kunnioittanut. Naiset suosivat häntä ja herrat rupesivat hänen tovereikseen. Lausumiansa sukkeluksia kerrottiin, ja vaatetustapaansa mukailtiin. Alussa hän oli kyllin rikas ja iloinen ollakseen kaikkein suosima; mutta tuhlattuaan omaisuutensa ja kun naimisensa perintöläisenkin kanssa meni myttyyn, niin hänen huonot ja kelvottomat ominaisuutensa paremmin huomattiin. Sitä paitsi esiintyi uusia keikareita, joilla oli suurempi varaisuus ja olivat varovaisempia, ne alkoivat muoteja määrätä, voittaa naisten sydämiä ja tehdä valloituksia, niin että huomio kiintyi heihin, sittenkin Oxon vain oli yksi monesta sen yksinvaltiaan sijasta, joksi kohtalo ensimmältä näytti hänet aikoneen. Hänen kevytmielisestä elämästään kerrottiin todella niin monta juttua, että kun uutuuden viehätys kerran hälveni, niin eräät henkilöt joko aran omantunnon kiihottamina tahi tuuman takeen esiintyivät tapojen tuomareina ja alkoivat puhua hänestä vähemmän suvaitsevasti.

Sanottiin ettei naisen, jolla on naimaikäisiä tyttäriä ja valvontaa kaipaavia nuoria poikia, sovi usein kotiinsa suvaita nuorta aatelismiestä, joka pelissä ja irstaisuudessa on omaisuutensa tuhlanut, ja jonka tiedetään saaneen rukkaset kunnioitetulta, rikkaalta nuorelta naiselta.

Ylhäiset naiset alkoivat karttaa häntä ja henkilöt, joilla oli valtaa hovissa ja seuraelämässä, katselivat häntä yhä karsaammin. Hänen velkansa olivat niin isot ja velkojansa ahdistelivat häntä niin armottomasti, että vaikka hän olisi voinutkin maailman suosiossa pysyttäytyä, niin hänen kuitenkin täytyi muuttaa elämäntapoja. Hänen asuntonsa ei enää ollut loistavimpia pääkaupungin hienoimmassa osassa, käyttämänsä brokaadit ja pitsit eivät enää olleet kalliimpia eikä hänen pukunsa viimeisintä muotia; hänen ajoneuvonsa eivät enää kaikkien katseita kiinnittäneet kun hän kävi ajelemassa, eikä hänellä ollut koreaa palvelijaa, joka kerskailevassa käytöksessä voitti kaikki virkaveljensä. Kohta naimisensa myttyyn mentyä kuoli hänen äitinsä, ja kun hänellä oli vain harvoja sukulaisia, eivätkä nekään näyttäneet tahtovan suosia köyhää tuhlaavaa sukulaistaan, niin hänellä ei ollut juuri minkäänlaisia sukulaisuhteita. Muita suhteita hänellä kyllä oli, mutta ne eivät olleet senlaatuksia, että hän itse tahi sukulaisensa olisivat pitäneet niitä laillisina tahi huomiotakaan ansaitsevina.

Näin ollen, niin hänen poissaolonsa kun kreivittären lakeija ei tavannut häntä kotona ja kun päivät kuluivat etteivät emäntänsä eikä velkojansakkaan nähneet vilahdustakaan hänestä, ei tuntunut selittämättömältä eikä herättänyt niin suurta huomiota kuin se ennen aikaan olisi tehnyt.

— Hän on paennut Englannista, sanoivat harmistuneet räätälit ja rihkamakauppiat, jotka turhaan kuukausimääriä olivat hänen oveaan piirtäneet ja nyt raivostuivat omaa herkkäuskoisuuttaan ja petturin iloista, julkeata käytöstä. — Hän peijasi minulta yli neljä sataa puntaa, sanoi muuan. — Ja minulta kaksi sataa, sanoi toinen. — Ja minulta sitäkin enemmän, kun olen köyhä mies, jolle yksi punta on saman arvoinen kuin kaksikymmentä guineaa! — Hän peijasi meidät kaikki, ja pujotteli joutumasta velkavankeuteen, jonne hän puolta vuotta ennen olisi joutunut ellemmme olisi senlaisia pöllöjä olleet.

— Ettekö, hyvät herrat, luule hänen palaavan? kysyi emäntänsä pelokkaasti. — Jumala ties milloin viimeksi penniäkään hänen rahoistaan näin — mutta hän oli niin kaunis ja hieno nuori aatelismies, hän oli aina niin ystävällinen minulle, köyhälle naisraukalle ja Jennylleni hän aina hymyili ja hyväili häntä.

— Katsokaa hyvin Jenny raukkaa, jos hän hänet jällelleen jättänyt, sanoi räätäli.

Hän ei todella tullutkaan takaisin, ja kun alettiin huhuta, että hän oli karannut velkojainsa kynsistä, niin se uutinen ei sen enempää huomiota herättänyt hienossa maailmassa, jonka huomio nyt oli täydellisesti kiintynyt kreivitär Dunstanwolden ja Osmonden herttuan piakkoin pidettäviin häihin. Ne, jotka olivat kutsutut häihin ja sen yhteydessä pidettäviin juhliin, valmistelivat kalliita ja kauniita pukuja, ja joita ei oltu kutsuttu, harmittelivat katkerasti pettyneitä toiveitaan.

— Herra John Oxon on paennut Englannista päästäkseen näkemästä ja kuulemasta kaikkea tätä, sanoivat ihmiset.

— Hän on paennut päästäkseen jostakin pahemmasta kuin pernataudista, vastasivat toiset. Hän juoksi nuoran päähän, ja kun kreivitär ei tahtonut sitä varaisuudellaan jatkaa, vaan valitsi itselleen paremman miehen ja kun velkojainsa kärsivällisyys loppui, niin hän pötki pakoon.

Ennenkuin kreivitär lähti talostaan käski hän järjestää sen suljettavaksi, kun hän ei luullut aivan kohta tulevansa takaisin. Sen piti kumminkin jäädä senlaiseen kuntoon, että jos hän halusi tulla, niin se parissa päivässä olisi asuttavassa kunnossa. Siitä syystä piti heti hänen lähdettyään panna toimeen eräitä korjauksia ja muutoksia. Muun muassa piti tiilikivimuurilla sulkea käyttämättömiin kellareihin vievä käytävä.

— Siten palvelijain asuma osa talosta tulee terveellisemmäksi ja kuivemmaksi, sanoi hän, — ja siitä on etua koko rakennukselle jos haluaisin myödä sen. Kyllä sen rakennusmestari on ollut älytön kun on teettänyt siihen mokomia pimeitä käytäviä ja komeroita. Vaikka niihin on senlainen joukko kalkkia tuhlatu, niin ne aina ovat olleet ummehtuneet ja pahanhajuiset.

Hän oli käskenyt sen viivyttelämästä tapahtua ja työmiehiä hankittiin savea ja tiilikiviä kantamaan. Silloin tapahtui, että eräs nuori iloinen kantaja, joka juuri oli menossa muutamasta takaportista olkatanko hartioilla, huomasi portin läheisyydessä seisovan kauniin, huolestuneen näköisen tytön, joka uteliaan ja levottoman näköisenä näytti siinä odottelevan. Hän näki hänet siinä aina ohikulkiessaan ja huomasi, että tyttö arveli sanoa jotakin, mutta oli liian kaino; vihdoinkin puhutteli hän häntä:

— Onko sinulla, neito, jotakin asiaa? Kiitollisena tyttö lähestyi, ja hän näki silloin, että silmänsä olivat punaiset kuin itkusta.

— Luuletteko, että hänen armonsa kreivitär suvaitseisi tyttö paran puhua kanssaan muutamia sanoja? sanoi hän. — Luuletteko minun uskaltavan kysyä sitä joltakin palvelijalta? — — tahi kenties ne vihastuvat ja ajavat minut pois. Oletteko nähnyt häntä? Näyttääkö hän kovalta, häijyltä naiselta?

— Ei hän siltä näytä, vaikka kaikki pelkäävät häntä, vastasi mies, hyvillään kun sai niin kaunista tyttöä puhutella. — Näin häntä vain vilahdukselta, kun hän käski sulkea erään kellarikäytävän tuolla alhaalla. Hän on pitkä ja korea ja pulska, mutta hänellä on kaksi niin lempeää silmää, kuin mies, olkoon hän sitten herttua tahi ojanikaivaja, koskaan voi toivoa katseltavakseen.

Kyöneleet alkoivat vierähdellä pitkin tytön kasvoja.

— Niin, sanoi hän; — sanotaan kaikkien miesten rakastavan häntä. Monen tyttö raukan armas on hänen tähtensä tullut uskottomaksi — ja minä luulin häntä julmaksi ja häijyksi. Tunnetteko palvelijoita, jotka palvelevat häntä? Uskaltaisitteko joltakulta kysyä, luulisikko hän kreivittären alentuvan ottamaan vastaan muuatta tyttö raukkaa, joka pyytää suosiota saadakseen puhua hänelle eräästä — eräästä aatelismiehestä, jonka hän tuntee?

— Palvelijat ovat lakeijoja, ja kyllä minä uskallan kysyä niiltä mitä tahansa. Mutta hän pitää kohta häitä ja miten vähän minulla onkin tietoja morsiamista ja sen semmoisesta, niin arvelen, ettei hän mielellään nyt tahdo tulla häirityksi.

— Sitäpä juuri pelkäänkin, sanoi tyttö, — mutta minä pyydän, kysykää kumminkin joltakulta — joka on kiltin näköinen.

Nuori mies vilkasi ympärilleen. — Sepäs hyvästi sattui, sanoi hän. — Tuossa tulee juuri muuan päivää paistattamaan kun hänellä ei ole muutakaan tekemistä. Tässä on nuori tyttö, joka haluaisi kreivitärtä puhutella, sanoi hän pitkälle, puuteroidulle palvelijalle.

— Lienee parasta, että hän menee tiehensä, sanoi tämä tyttöä läheten. — Luuletteko kreivittären joutavan ottaa vastaan kuljeksivia tytön hetaleita.

— Pyytäisin vain tuokion aikaa, sanoi tyttö. Minä tulen — tahtoisin puhua hänelle — John Oxon herrasta — jonka hän tuntee.

Palvelijan kasvojen sävy muuttui. Se oli Jenfry.

— John Oxon herrasta, virkahti hän. — Minä käyn kysymässä. Jos olisitte maininnut jonkun toisen nimen, niin en olisi uskaltanut häntä tänään häiritä.

Kreivitär istui Anne neidin kera uudessa arkihuoneessaan, ja lakeija lähti sinne asiaansa toimittamaan.

— Ulkona on eräs nuori maalaistyttö, rouva kreivitär, sanoi hän, — joka sanoo tulevansa herra John Oxonin luota — —

— Herra John Oxonin luota! huudahti Anne äkkiä vavahtaen.

Kreivitär ei vavahtanut, vaan käänsi rauhalliset kasvonsa palvelijaan, katsoi häntä suoraan silmiin ja sanoi:

— Hän on siis tullut takaisin?

— Tullut takaisin! kertoi Anne.

— Sen aamun perästä, kun hän ratsasti kanssani, sanoi kreivitär, — sanottiin hänen pötkineen tiehensä. Hän jätti asuntonsa mitään sanomatta. Tuntuu siltä kun olisi hän tullut takaisin. Mitä

sanottavaa sillä nuorena naisella on?

— Hän tahtoo rouva kreivitärtä puhutella, vastasi palvelija — herra Oxonista itsestään, sanoo hän.

— Tuo tänne hänet, käski Klorinda.

Tyttö tuli pelokkaana ja vavisten sisään. Se oli nuori maalaistyttö, seitsentoistavuotias, sievä ja verevä, sinisilmäinen ja vaaleakutrinen.

Huoneiden komeus ja tulevan herttuattaren ihanaus pelotti häntä niin, että hän jäi niaailen, vavisten ja kyyneleet silmissä oven pieleen seisomaan.

— Elä pelkää, sanoi kreivitär. — Tule lähemmä, lapsi, ja sanoo asiiasi. Hän ei todellakaan näyttänyt kovalta eikä julmalta, hän puhui niin lempeästi kuin nainen vain voi puhua, ja tämän odottamattoman lempeyden vaikutuksesta pääsivät tytön tunteet valloilleen, hän astui muutamia askeleita eteenpäin ja lankesi nyyhkien ja ojennetuin käsin polvilleen.

— Teidän armonne, sanoi hän, — en tiedä kuinka rohkesin tulla, mutta minä olen vallan epätoivossa — ja teidän armonne on niin onnellinen, jotta arvelin — — arvelin, että kenties säälisitte minua, kun olen niin avuton, enkä ymmärrä mitä tehdä.

Kreivitär kumartui eteenpäin tyttöä katsomaan, hän nojasi kyynäspäätään polveen ja tuki leukaa kädellään.

— Sinä tulet herra John Oxonin luota? sanoi hän. Anne puuttui lujasti tuolinsa kupeisiin kuunnellessaan.

— Ei hänen *luotaan*, rouva kreivitär, — mutta — mutta maalta hänen *luokseen*, päänsä painui rinnalle; ja minä en tiedä missä hän on.

— Sinä tulit hänen *luokseen*, — oletko sinä — — kysyi hän hitaasti ja säälivästi, — oletko sinäkin niitä, joita hän on — turmioon saattanut?

Tyttönen katsoi häneen silmät selällään ammottain.

— Kuinka hän sitä voisi tehdä, hän joka on niin hyvä ja jumalinen herra, änkytti hän.

Silloin Klorinda kohosi seisalleen äkillisen mielenliikutuksen valtaamana.

— Oliko hän niin? kysyi hän.

— Ellei hän olisi ollut senlainen, niin ei äitini olisi uskaltanut luottaa häneen, minä olen vain köyhän maalaislesken tytär, mutta minä olen saanut hyvän, kunniallisen kasvatuksen — ja kun hän tuli kyläämme, pelkäsi äitini kun hän oli aatelismies; mutta nähdessään miten jumalinen hän oli, hän kun usein kävi kirkossa, veisasi virsiä ja rukoili, niin hän antoi minun kuunnella häntä.

— Kävikö hän kirkossa ja veisasi ja rukoili alussa? kysyi kreivitär.

— Kirkossa hän minut sai nähdäkin, teidän armonne, vastasi tyttö. — Hän sanoi aina menevänsä kirkkoon kun tuli johonkin uuteen paikkaan, ja että hän siellä usein näki taivaallisimmat kasvot, sillä hurskaus ja viattomuus tekevät kasvot enkelimäisiksi, ja viattomuus ja hyve herättivät rakkautta hänen sydämessään, eikä ainoastaan kauneus, joka pian katoaa.

— Jatka kertomustasi, viaton tyttö raukka, sanoi kreivitär ja kääntyi Anneen säihkyvin silmin ja puhuen matalalla, kiireellisellä äänellä: — Jumalan huone — Jumalan rukoukset — Jumalan virret — kaikkia käytti hän hellää sydäntä murtaakseen ja saattaakseen viatonta olentoa turmioon — — eikä hän kuolleena maalian kaatunut.

Anne peitti kauhistuneena kasvonsa käsillään.

— Hän oli aatelismies, nyyhkytti tyttö parka, — enkä minä ollut kyllin ylhäinen hänelle, mutta hän rakasti minua. Sanotaanhan rakkauden tekevän kaikki yhdenvertaisiksi, ja hän sanoi minua viattomimmaksi ja herttaisimmaksi olenoksi maan päällä, ja ettei hän voi minutta elää. Hän kertoi äidilleni ettei hän enää ollut rikas eikä ylhäisten suosiossa eikä hänellä ollut ystäviä ja sukulaisia, jotka voisivat köyhälle tytölle olla pahanilkisiä, jos hän ottaisi hänet vaimokseen.

— Ja hän lupasi mennä naimisiin kanssasi? katkaisi kreivitär hänen puheensa. — Sanoiko hän ottavansa sinut vaimokseen?

— Tuhansia kertoja, teidän armonne, ja sen sanoi hän äidillenenikin, mutta hän sanoi myöskin, että minun täytyy tulla kaupunkiin, jotta meidät vihittäisiin hänen luonaan — muutoin avioliitto ei olisi laillinen, kun hän oli pääkaupungista ja minä maalta.

— Ja sinä tulit, sanoi Anne, jonka kalpeita kasvoja pitkin kyyneleet heruivat, — sinä tulit hänen käskystänsä seurataksesi häntä.

— Minä päivänä sinä tulit kaupunkiin? kysyi kreivitär kiihkeästi kumartuen eteenpäin. — Menitkö hänen kotiinsa ja viivytitkö hänen luonaan — tuntikaudenkaan?

Tyttö raukka tuijotti kalveten häneen.

— Hän ei ollut kotona! huudahti hän. — Minä tulin yksin, kun hän sanoi, että kaikki ensin tuli pitää salassa, ja sydämeni sykki niin kovasti ilosta, rouva kreivitär, kun talon emäntä, jossa hän asuu, laski minut sisään. Vaimo oli hyvä ja iloinen ja nauroi ja lohdutteli minua, viedessään minut hänen huoneesensa, jossa vavisten istuin tuolille.

— Mitä hän sinulle sanoi? kysyi kreivitär, ja hänen rintansa kohoili rajusti.

— Ettei hän vielä ollut tullut kotiin, mutta että hän kai pian tulisi minunlaiseni nuoren ja kauniin tyttösen luo, ja että minun piti odottaa häntä, hän kun muka ei koskaan emäntään leppyisi, jos hän laskisi minut menemään. Ja minun siinä odottaessani tuli sinne muuan papinkaulukseen ja kappaan puettu mies, mutta hän ei näyttänyt ensinkään hurskaalta, ja illemmalla kuulin hänen ulkona laskevan leikkiä emännän kanssa, ja molemmat nauroivat niin ilkeästi; että pelästyin ja pidin varani kun he menivät talon toiseen päähän ja hiivin tieheni.

— Mutta hän ei sinä iltana tullut kotiin, Jumalan kiitos, hän ei tullut? sanoi kreivitär.

Tyttö nousi polvistuneesta asemastaan vavisten ja kädet rinnoille ristittyinä.

— Miksi teidän armonne kiittää Jumalaa? sanoi hän, ja kirkkaat kyyneleet valahtivat silmistään. — Minä olen niin köyhä ja alhainen, minulla ei ollut mitään muuta kuin tämä suuri onni ja se otettiin minulta — ja teidän armonne kiittää Jumalaa.

Kreivittärenkin silmistä herui kyyneleitä, hän meni tytön luo ja puristi lujasti ja lämpimästi hänen kättään.

— En minä sentähden Jumalaa kiittänyt, että ilosi otettiin sinulta, sanoi hän. — Minä en ole julma — sen Jumala itse tietää, ja kun hän minua rankaisee, niin ei se ole julmuudesta. En tiennyt mitä sanoin, ja kumminkin — sano minulle mitä sitten teit? Kerro minulle kaikki?

— Menin muutamaan majataloon, saadakseni yösjaa, minulla kun oli vähän hänen antamiansa rahoja, vastasi viaton tyttö parka. — Se oli kunniallinen talo, vaikka siinä oli epämurkavaa ja köyhää. Seuraavana päivänä menin hänen asunnolleen kuulostamaan, mutta hän ei vielääkään ollut tullut kotiin. Enkä minä tahtonut mennä sisään, vaikka emäntä houkutteli minua ja sanoi, että John herra kai kohta tulisi, koska hän edellisenä päivänä oli ollut kreivitär Dunstanwolden kanssa ratsastamassa ja saattanut häntä kotia. Olihan muka selvää, että hänen täytyi tulla, koska kreivitär kolmasti oli lähettänyt lakeijansa tuomaan sanaa hänelle.

Anne peitti kasvot vapisevalla kädellään. Kreivittärenkin käsi olisi vavissut, ellei hän olisi ollut niin lujaluontoinen.

— Hän ei siis vielääkään ole palannut? kysyi kreivitär. — Sinä et ole tavannut häntä?

Tyttö pudisti vaaleakutrasta päätään ja nyyhkytti murheellisesti.

— Ei hän ole tullut, huudahti hän, — enkä tiedä mitä tehdä — ja tämä iso kaupunki näyttää olevan täynnä pahoja miehiä ja häijyjä naisia. En tiedä minne mennä, kun kaikki tahtovat minulle pahaa ja tahtovat minua häpeään saattaa — ja äitini luo takaisin en voi mennä.

— Miksikä ei, lapsi raukka?

— Minusta kun ei ole tehty kunniallista, naitua vaimoa, ei kukaan uskoisi kertomustani ja — ja hän voisi tulla takaisin.

— Ja jos hän tulisi? kysyi kreivitär.

Tyttö liukui taas polvilleen, puuttuen hänen hameesensa ja katsoen häneen surullisilla, rukoilevilla silmillä, joista kyyneleet virtana valuivat.

— Minä rakastan häntä, nyyhkytti hän, — minä rakastan häntä — en voi jättää sitä paikkaa, jossa hän mahdollisesti on. Hän oli niin kaunis ja pulska aatelismies, ja varmaan hän rakasti minua enemmän kuin ketään muita — enkä voi tuota viimeistä iltaa unohtaa, kun hän lujasti painoi minua rintaansa tupamme oven edessä ja satakielen laulu soi ruusupensaissa, ja hän lausui minulle helliä sanoja. Minä valvon itkien yöt — kun ikävöin nähdä hänen kasvojaan ja kuulla hänen ääntään — ja kun kuulin hänen silloin viimeisenä aamuna olleen rouva kreivittären seurassa, niin uskalsin tulla tänne kysymään, olisitteko mahdollisesti kuullut jonkun sanan, josta voisi päätätä missä hän on, sillä minä en voi lähteä täältä ajatellen, että hän voisi tulla takaisin ja ikävöidä minua — — ja että kadottaisin hänet, enkä koskaan enää saisi hänen kasvojaan nähdä. Oi, teidän armonne! tämä kaupunki kun on täpösen täynnä pahoja, häijyjä ihmisiä — ja pimeitä soppia ja pesiä, joissa rikoksia tehdään. Minä olen levoton hänen tähtensä ja pelkään että hänet on murhattu ja piilotettu johonkin, eikä kukaan välitä etsiä häntä, paitsi yksi, joka rakastaa häntä — joka rakastaa häntä. Voisikko olla niin? — voisikko olla niin? Tehän hyvin tunnette tämän kaupungin olot ja elämän. Minä pyydän, sanokaa minulle — sanokaa Jumalan nimessä!

— Laupias Jumala! vaikeroi Anne ja käsien takaa, joita hän piti kasvoillaan, kuului pidätettyjä nyyhkytyksiä. Kreivitär kumartui alas kalpenevin kasvoin.

— Ei, ei, sanoi hän, — murhattu häntä ei ole! Hiljaa, lapsi raukka, hiljaa! Minun täytyy sanoa sinulle jotakin.

Hän koetti nostaa tyttöä ylös, mutta hän ei tahtonut, vaan riippui vavisten hänen hameessaan.

— Se on raskasta ja katkeraa, sanoi kreivitär, ja näytti kuin olisivat hänenkin silmänsä rukoilleet. — Jumala auttakoon sinua sitä kantamaan — Jumala auttakoon meitä kaikkia. Hän ei puhunut minulle mitään matkastaan. En tiennyt hänen mihinkään lähtevän, mutta minne hän lienee mennytkin, niin on parasta että hän on poissa.

— Ei! Ei! huusi tyttö, — ja jättää minut avuttomaksi. Ei! Niin ei voi olla. Hän rakasti minua — hän rakasti minua — niin kuin se ylhäinen herttuakin rakastaa teitä!

— Hän tarkoitti sinulle pahaa, sanoi kreivitär väristen, — ja pahaa hän olisi sinulle tehnyt. Hän oli roisto — — roisto, joka aikoi pettää sinua. Jos Jumala sinä päivänä olisi lyönyt hänet kuoliaaksi, niin tiedän, että se olisi ollut armo sinulle. Minä tunsin hänet hyvin.

Tyttö raukka kiljasi valittaen ja kaatui pyörtyneenä kreivittären jalkoihin. Kreivitär polvistui hänen viereensä, avasi hänen vaatteensa ja hieroi hänen kylmiä käsiään, kuin olisivat he olleet sisaruksia samasta verestä.

— Soita peuransarvisuolaa ja vettä, Anne, sanoi hän. — Hän toipuu kyllä, lapsi raukka, ja jos hän saa ystävällistä hoitoa niin hänen surunsa ajan oloon haihtuu, Jumalan kiitos, ettei hän tunne muuta surua, kuin sitä, joka ajan oloon unhottuu! Minä suojelen häntä — minä suojelen häntä niinkuin kaikkiakin, joille hän on vääryyttä tehnyt ja hylännyt.

* * * * *

Hän kohteli lapsi parkaa niin ystävällisesti pyörtymis- ja itkukohtausten kestäessä, että palvelijatkin, jotka kutsuttiin häntä auttamaan, palasivat ihmetellen niin ylhäisen naisen jaloa ylevämielisyyttä, joka kesken oman onnen alentuu ainaista olentoa lohduttamaan. He näet älykkäästi arvasivat ja häikäilemättä juttelivat tytön olevan herra John Oxonin uhreja ja että hän samalla kun käänsi selkensä velkojilleen käytti tilaisuutta hylätäkseen maalaiskaunottarensa, johon hän alkoi kyllästyä.

Työmiehet, jotka juuri muurasivat kiinni kellarikäytävään vievää aukkoa, olivat kuulleet muutamia sanoja palvelijain puheesta ja puhuivat keskenään siitä työskennellessään.

— Hän on todella ylhäinen nainen, sanoivat he. — Sillä naisten ei ole tapana ystävällisesti kohdella miehen hylkäämää leikkikalua, vaikkeivät hänestä itsestäänkään huolisi. John herrahan oli kauan aikaa hänen oma ihailijansa, ja ennenkuin hän meni vanhan kreivin kanssa naimisiin, luultiin hänen olleen häneen rakastuneen. Hän oli siihen aikaan viisitoista vuotias vain ja ylpeä, vallaton kaunotar, ja Oxonkin oli yhtä kaunis ja hänellä oli semmoiset siniset silmät, joilla kyllä voi naisen sydämen valloittaa. Mutta hän oli jo kuusitoistavuotiaana irstainen veijari, ja tänlaisia juttuja kuin tämäkin, on hänestä kuulunut sitte myöten kun hän oli poikanen vain. Onpa oikein hyvä tyttö parallelle, että kreivitär sai hänet nähdä. Hän on luvannut suojella häntä ja aikoo jo tällä viikolla lähettää hänet Dunstanwoldeen. Jospa kaikki ylhäiset naiset olisivat hänen kaltaisiaan! Oikein sydäntä hellyttää senlainen käytös.

KAHDESKYMMENES LUKU.

Ylhäinen naiminen.

Kun herttua palasi Ranskasta ja ensi kerran kävi ikävöivän morsiamensa luona, veivät lakeijat hänet ei paneilialonkiin vaan toiseen huoneeseen, jossa hän ei koskaan ennen ollut käynyt. Tämän huoneen oli hän antanut uudestaan sisustaa komeaksi kammioksi itselleen, hänen rikkautensa kun teki hänelle mahdolliseksi panna toimeen muutoksia ilman sitä ajanhukkaa, johon vähempivaraisten täytyy taipua tuumiaan toteuttaessa. Tämän huoneen oli hän antanut tehdä niin erilaiseksi paneilialongista, kuin kaksi huonetta suinkin voi olla. Siinä oli valkoinen laudoitus, huonekalut olivat vaaleat ja keveät, uutimet oli tehty kukkaisesta kankaasta, niissä oli kimppuihin sidottuja ruusunnappuja, vaaleanpunaisilla ja sinisillä nauharuusuilla; siinä oli iso, ulkoneva ikkuna, josta päiväpaistetta tulvaili ja kaikkialla oli tuoksuvia kukkia isoissa kukkavaaseissa.

Päiväpaisteisen ikkunan luota, kukkain ja kasvien keskellä olevalta istumelta kohosi seisalleen pitkä, solakka olento lumivalkoisessa puvussa. Se oli kreivitär, joka punottavin poskin ja säteilevin silmin nousi herttuaa vastaanottamaan, joka intohimoisella rakkaudella sulki hänet syliinsä.

— Armaani, armaani! kuiskaili hän. — Elämäni! Elämäni ja sieluni!

— Oma Geraldini! vastasi hän, — oma Geraldini — anna minun rintaasi suljettuna tuhansin kerroin sitä kuiskaila!

— Vaimoni! kohta oma vaimoni ja omani elämän loppuun asti.

— Ei, ei huudahti Klorinda painaen kasvonsa hänen kasvoonsa, — mutta ijankaikkisesti, sillä rakkauden elämällä ei ole loppua.

Niinkuin lordi vainajakin oli ihmeteltyt ja jumaloinut hänen käytöksensä lumoavaa suloutta, niin tämä hänen seuraajansakin. Ja kun herttua oli lahjakkaampi ja hänellä oli suurempi runollinen kuvitusvoima kuin Dunstanwoldella, ja oli hänen rakastamansa, jota ukko raukka ei ollut, niin hänellä oli tuhatkertaista taitoa ja syytä ihailla morsiamensa hellää lempeyttä. Niinkuin hän varreltaan oli muita naisia pitempi, niin hänen rakkautensakin tuntui korkeammalta ja suuremmalta ja niin kuin kauneutensa oli virheetön, niin rakkautensakin tunnerikkauteensa nähden tuntui olevan puutteeton. Siinä ei ollut epäilystä eikä ylpeyttä; mitkään rajat eivät voineet sitä ehkäistä, mikään laki ei hillitä, eikä sen syvyyttä voinut mitata.

Herttuaa liikutti syvästi hänen harras pyrkimisensä saada häntä tuntemaan ja itsekin tuntea, että samassa hetkessä kuin hän hänen omakseen tuli, niin hänen entinen elämänsä oli kuin sitä ei olisi ollutkaan.

— Olen vasta luotu olento, sanoi hän; — ennenkuin sinä kutsuit minua armaaksesi, ei minulla ollut elämää! Sitä ennen oli kaikki pimeyttä! Sinä, oma Geraldini, sanoit: "Tulkoon valkeus, ja valkeus tuli!"

— Hiljaa, hiljaa, armas, varoitteli hän. — Sanasi asettavat minut liian lähelle Jumalaa.

— Eikö rakkaus ole Jumala, huudahti Klorinda kädet hänen olkapäillään ja kasvot häneen kohotettuina. — Mitäs muuta? Rakkauden me tunnemme; rakkautta me jumaloimme ja palvelemme; rakkaus voittaa meidät ja lahjoittaa meille taivaan. En uskonut mihinkään ennenkuin sen tunsin. Nyt polvistun joka ilta ja rukoilen anteeksi antamusta ja kelvolliseksi tulemista.

Totta onkin, ettei hän sitä ennen ollut polvistunut rukoilemaan, mutta siitä ajasta pitäen ei kukaan nunnaluostarissaan voinut useammin ja hartaammin rukoilla, ja hän rukoili aina, että entisyys annettaisiin hänelle anteeksi, että tulevaisuus siunattaisiin ja häntä opetettaisiin elämään niin, ettei pieninkään varjo tulevia vuosia pimittäisi.

— En tiedä mitä yläpuolellani on, sanoi hän, — en voi valhetella ja sanoa että sitä rakastan ja siihen uskon, mutta jos jotakin on olemassa, niin sen täytyy olla suuri valta, muutoin ei maailma olisi luotu niin ihmeelliseksi ja minä ja kaikki, jotka siinä elävät — — ja jos Hän on meidät luonut, niin täytyy hänen tietää itsensä olevan siihen syypään, kun Hän on meidät heikoiksi ja pahoiksi luonut. Ja Hänen täytyy ymmärtää miksi meidät on senlaisiksi luotu, ja kun tomuihin heittäydymme apua ja anteeksi antamusta anomaan — niin Hän varmaan meitä kuulee! Me emme mitään tiedä, me emme ole mitään saaneet oppia; meillä on ainoastaan muuan vanha kirja, joka vieraiden käsien kautta ja vieraista kielistä on meille saatettu ja joka kenties sisältää pelkkiä juttuja. Meillä on niin vähän, ja niin suuret vaarat uhkaavat meitä, mutta rakkauden tähden tahdon rukoilla niitä puutteellisia rukouksia, joita meille on annettu, ja rakkauden tähden ei mikään tomu ole minulle rukoillessani liian alhaista maatakseni.

Oli todella ihmeellistä — vaikei niin vallan ihmeellistäkään, ellei maailma arastelisi senlaisia asioita myöntää — että hän Geraldinsa kautta, joka vain oli jalo ja ylevämielinen mies, johdatettiin Jumalan istuimen eteen polvistumaan, nöyrimmän kristityn tavalla, vaikei hän ollut oppinut uskomaan vaan ainoastaan rakastamaan.

— Mutta elämä on niin lyhyt, sanoi hän Osmondelle. — Se tuntuu lyhyeltä kun se kuuluu senlaisessa onnellisuudessa kuin meidän; ja kun hetki tulee — sillä, oma Geraldini, minä näen sen jo hengessäni — sen hetken, jolloin polvistun kuolinvuoteesi ääressä ja näen silmäsi sulkeutuvan, tahi sinä minun, niin täytyy olla niin, että jäljelle jäävä tietää, ettei eroa kestä ijankaikkisesti.

— Ei sitä voi kestää, armas, onhan rakkaus ijankaikkinen, sanoi Osmonde.

Tänlaisina onnen hetkinä oli hänen käytöksensä hellää ja lempeää kuin lapsen, ja hänen isot, kauniit silmänsä kimaltelivat kuin kyyneleistä. Niin oli nytkin kun hän kohotti ne häneen.

— Tahdon voitavani tehdä, sanoi hän. — Tahdon täyttää kaikki käskyt, tahdon usein rukoilla ja antaa almuja ja täyttää velvollisuuteni ja pyrkiä hyväksi, jottei Hän, kun loppu tulee, erottaisi minua sinusta, vaan antaisi minun jäädä läheisyyteesi — joskin alhaisimmalle paikalle, kaiken alhaisimmalle — että voin kasvosi nähdä, ja tiedän sinun näkevän omani. Me olemme niin täydellisesti Hänen vallassaan, Hän voi kanssamme tehdä tahtonsa mukaan; mutta minä tahdon Häntä totella ja rukoilla niin, että Hän laskee minut sisään.

Kummallisen nöyränä meni hän Annelta tiedustelemaan hänen uskonnollisia velvollisuuksiaan ja uskonkappaleitaan, mitä kirjoja hän luki ja missä jumalanpalveluksissa hän tapasi käydä.

— Sinä olet kaiken ikäsi ollut hurskas nainen, sanoi hän. — Ennen kaikki senlainen tuntui minusta joutavalta, mutta nyt — —

— Mutta nyt — —? sanoi Anne.

— En tiedä mitä uskoisin. Haluaisin oppia.

Mutta kuunnellessaan Annen yksinkertaisia selityksiä ja lukiessaan vaikeasti ymmärrettäviä saarnoja, tuli hän vain levottomaksi ja tyytymättömäksi.

— Ei se ole niin, sanoi hän eräänä päivänä syvällä huokauksella. — Se on jotakin enempää, syvällisempää ja suurempaa, se ei voi saarnoihisi sisältyä. Ne herättävät minussa vain kapinallisia kysymyksiä.

Häät pidettiin kohta, ja moisissa häissä ei ylhäinen maailma ollut moneen vuoteen ollut. Hänen majesteetin kunnioitti niitä läsnäolollaan; maan etevimmät miehet pitivät kunniana olla vieraiden joukossa ja kumpaisenkin ylhäisen perheen palvelijajoukko ja alustalaiset olivat niin lukuisat, että Lontoon läntisen osan kadut saivat juhlallisen leiman siitä ihmisjoukosta, joka siellä riensi edes takaisin valkoiset nauharuusuut käsivarsissa.

Pitkällisten ja väsyttävien häijuhallisuuksien perästä, joita olivat liian ylhäisiä voidakseen lyhentää, niinkuin vähemmän arvokkaat henkilöt olisivat voineet, lähti nuori pariskunta Camylott Toveriin, joka oli sulhasen monista tiloista kaunein ja etäisin. Kun juhlallisuudet loppuivat, suljettiin komeat talot pääkaupungissa ja matkavaunut vierivät ulos maantielle; herttua ja herttuatar istuivat käsi kädessä katseissa lämpönen onnen ilme, kun ne toisensa kohtasivat, ikäänkuin olisivat he olleet käsityöläiskisälli ja maantytty, jotka pakenivat salatakseen maailmalta rakkauttaan.

— Ei ole olemassa toista naista, joka olisi niin kuningattaren kaltainen, sanoi Osmonde hellästi hymyillen. — Ja silmäisi katse on kumminkin näinä päivinä ollut niin nuorekas, melkein kuin lapsen. Kaikessa kauneudessaan en milloinkaan ennen ole niitä senlaisina nähnyt.

— Se on siksi kun olen vasta luotu olento, niin kuin olen sanonut sinulle, rakkaani, vastasi Klorinda nojautuen puolisoonsa. — Etkös tiedä etten koskaan ole ollut lapsi. Vastasyntyneenä tulen luoksesi. Tee minut senlaiseksi kuin naisen tulee olla, ollakseen puolisonsa ja Jumalan rakastama. Opetä minua oma Geraldini. Minä olen lapsesi ja palvelijasi.

Niinkuin ainakin hänen tänlaisia sanoja puhuessaan, kuiskattiin viimeiset sanat puolisonsa rinnoilla, johon tulinen käsivartensa häntä painoi. Hän oli niin ihana ja jumalattaren kaltainen, hänen elämänsä oli kuin lakkaamaton voittoretki ja kumminkin hän antautui hänelle senlaisella alttiilla ja nöyrällä rakkaudella, että hän usein luuli vain uneksivansa.

— Varmaan, sanoi hän, — on tämä liian suuri onni, totta ollakseen.

Illan purppurahohteessa, kun aurinko alkoi mailleen mennä, saapuivat herttua ja herttuatar seurueineen Camylotten linnaan. Vanhassa, harmaassa kellotapulissa soivat kellot, tien vieruksilla seisoivat kylän asukkaat puhtaissa vaatteissa ja punaisissa juhlaakaapuissa, ne niiasivat ja heiluttivat hattujaan kaikuvilla eläköönhuudoilla; pienet, verevät talonpoikaistyttöset heittivät kukkia hevosten jalkoihin ja rohkeimmat vaunujen sisäänkin. Tielle oli lehvistä ja kukista tehty kunniaportteja ja Camylott Toverin katolta liehui lippu viileässä iltatuulessa.

— Jumala siunatkoon teidän korkeuksianne, huusi kansa. — Jumala suokoon teidän korkeuksillenne pitkää elämää ja onnea. Hyvä Jumala, miten kaunis pari he ovat. Ja kuinka lempeästi hänen ylhäisyytensä hymyilee köyhälle raukalle, vaikka häntä sanotaan ylpeäksi, ylhäiseksi naiseksi. Jumala siunatkoon teitä rouva herttuatar!

Herttuatar kumartui eteenpäin vaunuissaan ja hymyili kansalle herttaisesti.

— Minä opetan heidät itseäni rakastamaan, Gerald, sanoi hän. —
Minulla ei ole ollut kyllin rakkautta.

— Onhan koko maailma sinua rakastanut?

— Ei, ainoastaan sinä ja Dunstanwolde ja Anne.

Iltaomyöhillä menivät he linnan ulkopuolella olevalle leveälle terassille. Heidän päänsä päällä oli mustan sinertävä taivas lukemattomine tähtineen; heidän allaan yön hunnun peittämiä lainehtivia tasangoita, pehmeitä mataloita kunnaita, metsiä ja aroja; puistosta ja puutarhoista levisi ruohon ja sanajalkojen vilvakkuus, ruusujen ja tuhansien kukkien lemu, ja tuulen hellä humina tammi- ja koivukujanteista.

Niinkuin rakastavaiset Edenin päivistä saakka ovat kävelleet, niin nämä molemmatkin nyt kävelivät, — he eivät enää olleet herttua ja herttuatar vaan mies ja nainen — niin lähellä paradiisia kuin inhimilliset olennot voivat päästä, kunnes Jumala heidän maalliset kahleensa katkaisee. Tuntuu todella siltä, kuin senlaisia hetkiä annettaisiin meille, jotta tietäisimme jossakin löytyvän täydellistä onnea, koska taivaan portit joskus silmänräpäykseksi avataan, niin että inhimillisiin silmiin vilahtaa sen jalon kirkkauden kimmellys.

Osmonden käsi syleili häntä ja hän nojautui häneen; hitaitten askeleittensa ääni oli sopusuhtainen, ruusupensaissa liverteleviä satakieliä heidän hiljainen kuiskeensa ei pelottanut, — kenties he tänä yönä olivat luontoa niin lähellä, että rajat olivat ylitsekäydyt ja olivat laulajien heimoa.

— Oi, että olla nainen, mutisi Klorinda, — että vihdoinkin olla nainen! Kaikkea muuta olen ollut, minua on kutsuttu Jumalattareksi, 'kaunottareksi', 'kuningattareksi', — mutta ei koskaan 'naiseksi'. Ja elleivät tiemme olisi yhtyneet, niin luulen etten koskaan olisi tiennyt, mitä naisena oleminen on, sillä tietääkseen sitä, täytyy voida puolisoonsa oikein yhdistyä. Se ei kelpaa, että katsoa alas häneen, että ainoastaan sääliä häntä tahi tahtoa häntä suojella ja johtaa; ja ani harvoille suodaan todellinen puoliso. Ja minä — Gerald, kuinka uskallan minä tässä rinnallasi kävellä ja tuntea sydämesi omaani vasten sykkivän ja tietää että rakastat minua, ja minä jumaloin sinua — — jumaloin sinua — —

Hän kääntyi ja heittäytyi hänen rinnoilleen.

— Oi, nainen, nainen! kuiskasi hän, painaen häntä lujasti syliinsä.
— Oi nainen, joka olet minun, vaikka minä ainoastaan olen ihminen.

— Me olemme yksi, sanoi hän; — yksi sydän, yksi sielu ja yksi halu. Ellei niin olisi, niin en olisikkaan nainen ja sinun vaimosi, etkä sinä mieheni ja sieluni rakastaja, niinkuin olet. Ellei niin olisi, niin olisimme aina erotetut, vaikka tuhat kertaakin olisimme naimisissa. Erotettuina olemme kuin kaksi katkaistua jäsentä; yhdistyneinä, olemme — — *tätä*. Hetkeksi he vaikenivat. Terassin rintavarustusta kiertelevistä ruusuista kohotti satakieli pienen päänsä ja lauloi kuin taivaan tuhansille tuikkiville tähdille. He kuuntelivat käsi kädessä. Klorindan povi aaltoili ja kasvonsa olivat kääntyneet taivasta kohti.

— Kaikesta tästä olen minä osa, virkahti hän, — olen minä osa, niin kuin olen sinustakin osa. Niinkuin maan sydän tykyttää, tähdet vavahtelevat ja huokailevat, niin minunkin sydämeni naiseksi tultuani tykyttää, vavahtelee ja huokailee. Maa elää aurinkoa varten, ihmeellisen mysterion kautta se joka vuosi synnyttää kukkia ja hedelmiä; rakkaus on aurinkoni, ja kenties sen pyhä lämpö voi saattaa minutkin kukoistamaan niin kuin maa ja mitä se kantaa.

KAHDESKYMMENESENSIMÄINEN LUKU.

Perillinen synty.

Komeassa tornissa, jonka ikkunoihin näkyi suuria metsiä ja mereen saakka ulottuvia viljavia tasangoita oli Anne neidillä kotinsa, sen oli sisarensa herttuatar hänelle antanut olinpaikaksi. Siellä hän asui ja rukoili ja katseli sitä uutta elämää, joka päivä päivältä kehittyi ja kukoisti niinkuin ison puun lehdet urvuista puhkeavat ja kasvavat upeiksi lehviksi, joihin linnut pesänsä laativat, jotka varjostavat maata ja niitä, jotka niiden alla suojaa etsivät, ja vuosisatojen myrskyjä kestävät.

Tämä vertaus johtui usein hänen mieleensä, sillä hänestä tuntui, ettei korkeassa luonnon yhtäläisyydessä ja Jumalan pyhän tahdon täyttämässä löytynyt mitään näitä kahta elämää jalompaa ja täydellisempää.

— Niinkuin paradiisiin ensimmäiset ihmiset — Adam ja Eva — näyttävät ne minusta, oli hänellä tapana itsekseen sanoa. — Mutta tiedon puusta heitä ei ole kielletty eivätkä he ole siitä mitään pahaa oppineet.

Niinkuin hän ennen salaa katseli sisartaan murattien takaa kammarinsa ikkunasta, niin hän nytkin teki, vaikkei hän nyt pelosta piilottautunut, vaan hellyydestä, se kun tuotti hänelle niin ihmeellistä iloa nähdä tuon kauniin, komean parin vierekkäin kävelevän terassilla, käytävillä kukkaspenkereiden välissä, lehväisten puiden alla ja pehmeillä nurmikoilla, armaasti puhellen.

— On kuin näkisin itse rakkauden ja oleilisin sen läheisyydessä, sanoi hän hiljaa huohtaen.

Sillä jos nämä molemmat jo ennen olivat kauniit ja ihanat niin tuntui ikäänkuin elämää ja rakkautta nyt säteilisi heistä kuin kirkas valo alabasterilampuista. He olivat niin täydellisesti yhdistyneet, ettei yksikään ajatus voinut toisessa syntyä toisen sitä tuntematta.

— Ei kumpikaan meistä uskalla olla alhainen tahi kehno, sanoi Osmonde, — sillä se tekisi toisenkin epäjaloksi, joka ei itsestään sitä olisikkaan.

— Kreivitär Dunstanwolden tapa ei ollut saattaa miestä tuntemaan kuin olisi hän kirkossa, sanoi kerran eräs hovin kevytmielisistä viisastelijoista, — mutta Osmonden herttuattarella on todellakin senlainen katse kauniissa silmissään, joka ei suvaitse häväistysjuttuja ja sopimatonta pilapuhetta.

Ja totta olikin, että kun he palasivat pääkaupunkiin, toivat he sinne mukanaan sydämessään palavan puhtaan liekin säteilevää loistoa ja kantoivat sen tietämättään pienekkääsen, viekkaasen maailmaan, joka ei ymmärtänyt mikä heissä näytti antavan valoa esineille, jotka sitä ennen näyttivät valottomilta ja ilmitoivat pimeyttä, missä muulloin näytti vallitsevan säteilevää valoa. He eivät palanneet lordi Dunstanwolden entiseen taloon vaan muuttivat herttuan omaan palatsiin ja elivät siellä loistossa ja vierasvaraisessa komeudessa. Kuninkaallisen huoneen jäsenet vierailivat heidän luonaan, ja sinne kokoontui neroja, lahjakkaita runoilijoita ja kirjailijoita, nämä herrat kun mielellään seurustelivat jaloin lordien ja ylhäisten naisten kanssa saadakseen heidän lemmenseikkailuistaan ja juonistaan aihetta kirjailemiseen. Komeisin huoneisin eivät ainoastaan senlaiset miehet kuin Addison ja Steele, Swift ja Pope olleet tervetulleita, vaan myöskin vähemmän kuuluisat henkilöt, joilla ei vielä ollut mainetta. Nämä jumaloivat herttuatarta hänen vieraanvaraisesta ystävällisyydestään, joka ei ylhäisille naisille ollut tavallista, ennenkuin hän antoi esimerkin.

— Ne ovat niin köyhiä, sanoi hän miehelleen, — ne ovat niin köyhiä, ja heidän nälkäisissä sieluissaan on kumminkin jotakin, joka vaikeammin kuin toisten velto tyytyväisyys kärsii ivaa ja ylenkatsetta. En tiedä onko senlaiseksi syntyminen onni vaiko kirous. Lienee katkeraa kun rapistelevalla linnulla on liian heikot siivet. Sitä enemmän tulee väkevempien suojella ja lohduttaa heitä.

Monelle toi hän lohdutusta. Kummallisissa kaupunginosissa, joihin ei kukaan toinen ylhäinen nainen olisi uskaltanut mennä almuja jakamaan, sanottiin hänen retkeilevän ja salaa tekevän hyviä töitä. Pimeisiin pesiin, joihin rosvoja piiloutui ja jossa joutolaiset etsivät suojaa ilmestyi hän ja hänen kauneutensa loisti noiden onnettomien olentojen yli kuin lämpimän auringon kultaiset säteet.

Vanhassa huonerähjässä muutaman pimeän solan varrella löysi hän kerran erään tyttö raukan makaavan kuolemaisillaan inhottavassa taudissa, ja seisossaan hänen riepuvuoteensa ääressä kuuli hän hänen yhä uudelleen kertovan muuatta miehen nimeä, ja kun hän kysyi ympärillä seisovilta sai hän tietää sairaan olleen nuoren maalaistytön, jonka tuo mies oli viekotellut kaupunkiin ja sitten muutamien viikkojen perästä hylännyt. Tyttö synnytti köyhäintalossa lapsen ja vajosi sitten paheisiin ja kurjuuteen.

— Mitä nimeä hän mainitsee? kysyi herttuatar muutamalta vanhalta akalta, joka seisoi häntä lähinnä ja oli vähemmän humalassa kuin muut huoneessa olijat. — Tahtoisin tietää kuulinko oikein.

— Se on muutaman hienon herran nimi, siitä saa teidän armonne olla varma, vastasi akka, hienot herrat ovat senlaisia. Ja sen herran nimen tunnen minä varsin hyvin, minä kun olen kuullut monen tyttö raukan siitä viimeisellä hetkellään hourailevan. Tunsin muutamankin kauniin punaposkisen maalaistytön, hän ei vielä ollut kuudenkaantoista vanha ja oli hulluna rakkaudesta häneen. Tyttö makasi kadulla hänen ovensa edessä ja rukoili, että hän ottaisi hänet takaisin luokseen, kunnes vahti ajoi hänet pois. Hän oli niin mieletön rakkaudesta ja surusta, että tappoi pienen tyttänsä, jonka hän katuojassa synnytti, ja nyyhkytti ja sanoi, että pienokainen saa elää tullakseen hänen kaltaisekseen, toisia senlaisia maailmaan synnyttääkseen. Hänet tuomittiin kuolemaan ja hänet piti Tyburnin hirttopuussa hirtettämän. Hyvä Jumala, kuinka hän huusi hänen nimeään, kun häntä kärryissä viedä rämisytettiin mestauspaikalle, ja kun pyöveli pani nuoran hänen hienon vapisevan kaulansa ympäri. 'Oi John', huusi hän, 'John Oxon, Jumala antakoon anteeksi sinulle! Ei, Jumalanhan pitäisi pyytää anteeksi, että hän antaa sinun elää ja minun kuolla tällä tavalla!' Hän oli niin pieni ja nuori ja peloissaan. Pyöveli tuskin voi häntä pidellä. Minä seisoin katsojain joukossa, ja huusin hänelle, että koettaisi pysyä rauhassa, niin kaikki pikemmin loppuisi. Mutta hän ei voinut. 'Oi John', huusi hän, 'John Oxon, Jumala antakoon anteeksi sinulle! Ei, Jumalanhan pitäisi pyytää anteeksi, että antaa sinun elää ja minun kuolla tällä tavalla!'

Onnettomalla olennolla, joka herttuattaren edessä makasi hänen tuota surullista juttua kuunnellessa, ei ollut monta elämänpäivää jäljellä. Mutta hänen ylhäisyytensä piti viimeiseen hetkeen saakka huolta hänestä, muutti hänet likaisesta sopesta kunnialliseen taloon ja kävi joka päivä hänen luonaan viimeiseen hengenvetoonsa asti, jolloin hän piteli häntä kädestä; kuoleva makasi tuijottaen hänen kauniisiin kasvoihinsa ja syvällisiin, säteileviin silmiinsä, joiden kiilto oli niin voimistavaa ja lohduttavaa.

— Elä pelkää sielu parka, sanoi hän, — elä pelkää. Minä olen luonasi. Kohta nukut kaikesta, ja jos heräät, niin Kristus, joka edestäsi kuoli, varmaan on kaikki kyyneleesi pyyhkivä. Anna minun rukouksena kuiskata sitä korvaasi, ja hän kumartui alas ja kuiskasi hiljaa vain selvästi kuolevan korvaan: — Hän pyyhkii kaikki kyyneleet. — Hän pyyhkii kaikki kyyneleet.

Suurta mielenlujuuttaan, jota hän ennen käytti valloittaakseen, masentaakseen, saattaakseen tahtoaan täytäntöön ja raivatakseen itselleen tietä, näytti nyt olevan olemassa ainoastaan kärsivien suojaksi ja heikkojen tueksi ei ainoastaan pimeissä pesissä vaan loistavissa ylhäisissä salongeissakin, jossa hän myös löysi kärsimystä ja heikkoutta, joka oli sen katkerampaa kun sitä ei uskaltanut julkilausua. Uhkea kauneutensa, korkea arvonsa ja suuri rikkautensa olisivat jo tehneet hänet voimakkaaksi suojelijaksi, mutta kaikkia, jotka häneen kääntyivät, ylläpiti hänen jalo rohkeutensa ja rakkautensa kaikkeen inhimilliseen, joka kuin voimakkailla kotkansivillä kantoi kaikki surut ja tuskat, jotka musersivat ja kompastellen ryömivät maata pitkin. Katuojassa makaava nälkäinen kerjäläinen tunsi sen ja hengitti helpommin itsekkään tietämättä syytä siihen, ikäänkuin olisi hän päässyt puhtaampaan ja parempaan ilmaan. Ullakkokammiossaan asuva köyhä runoniekka sai siitä lohdutusta ja voimaa ja palasi sinne häntä puhuteltuaan, iloisemmalla katseella ja sydän lämpimänä ajatellessaan että maailma pysähtyisi hänen runottarensa lausumia sanoja kuuntelemaan.

Siitä hetkestä pitäen, kun hän antoi hoivaa John Oxonin uhriraukan viimeisille hetkille, asetti hän itselleen tehtävän. Siitä eivät tienneet muut kuin hän itse ja sittemmin Anne, sillä se tehtiin salassa. Akalta, joka kertoi hänelle hirtetystä tyttö parasta, sai hän utelemalla tietää monta asiaa, ja toisilta, jotka kunnioittivat häntä korkeampana olentona, sai hän tärkeitä ilmoituksia, joiden avulla hänelle onnistui päästä irstaisen ja sydämettömän elämän seurauksien perille. Missä ikään hän kuuli puhuttavan jostakin miehestä, naisesta tahi lapsesta, joka kärsi John Oxonin syntein tähden, sinne hän kiiruhti auttamaan, rohkaisemaan, valoa ja lohdutusta antamaan. Selittämättömällä tavalla, aivan kuin korkeamman voiman avulla saivat köyhät kauppiaat, jotka hän oli pettänyt, saamisensa maksetuksi; nuorukaiset, jotka hän oli vietellyt pahoille teille, hillittiin ja johdettiin paremmille; naiset, jotka hän oli turmioon saattanut, autettiin rauhaa ja onnea saavuttamaan; lapset, jotka hän isättöminä oli maailmalle heittänyt, ilman muita toiveita kuin kasvaa katuojissa ja elää rikoksissa vaali voimakas, näkymätön käsi. Kaunis maalaistytö, jonka hänen kuolemansa pelasti ja joka herttuattaren suojelemana nyt eleli viattomassa rauhassa Dunstanwoldella, unhotti hänet kohta nuoruuden tavallisella huikentelevaisuudella, ruusut palasivat hänen kasvoilleen ja hän oppi toivomaan ja hymyilemään, aivan kuin John Oxon olisi ollut nimi vain.

— Koska minä hänet surmasin, sanoi kreivitär sydämessään, — niin minun täytyy elää sitä elämää jonka häneltä otin, ja jos teen sen paremmin, voin kenties saada anteeksiantamusta, — jos on olemassa yksi, joka luomalleen olennolle voi sanoa: 'En tahdo anteeksi antaa'.

Todenperäisesti sanottiin, ettei koskaan oltu niin kaunista ja jaloa elämää nähty kuin Osmondien herttuan ja herttuattaren. Camylott Towerissa, jossa he avioliittonsa ensi kuukaudet viettivät, viihtyivät he parhaiten ja asuivat siellä milloin hovi ja valtiovelvollisuudet sen sallivat. Se olikin komea herraskartano. Upea linna sijaitsi ylännteellä, jonka alla levisi Englannin kauniimpia maisemia, aroja ja kunnaita, tiheitä metsiä, laajoja niittyjä ja etäimpänä meren hopeanhoitava juova.

Täällä Klorinda vallitsi linnanrouvana ja kuningattarena ja eli miehensä vaimona niinkuin ei kukaan nainen häntä ennen, herttuan arvelun mukaan. Suuren kauneutensa, älykkäisyytensä, lahjakkaisuutensa ja lumousvoimansa arvotti hän sen mukaan kuin niistä oli iloa puolisolleen. Hänen komeassa talossaan pääkaupungissa ja maalla vallitsi hän miellyttävänä kuningattarena, jota jokainen puolisonsa palveluksessa oleva mies ja nainen jumaloitsi ja kunnioittavasti totteli. Monien tiluksiansa alustalaisten keskuudessa käyskenteli hän kuin avulias jumalatar. Ensimmältä kun hän vastanaineena meni heidän luokseen, niin he pelkäsivät häntä, he kun olivat kuulleet kaikenlaisia juttuja hänen entisestä elämästään isänsä luona, hänen ylpeydestään ja purevasta sukkeluudestaan kreivittärenä ollessaan; mutta hänen miellyttävä jalo ystävällisyytensä haihdutti sen pian.

— Nähdä hänen tulevan köyhän raukan tupaan niin pitkänä ja komeana ja semmoisella ryhdillä, sanoivat he, — aivan kuin kantaisi hän kultakruunua mustilla hiuksillaan ja kuulla hänen lempeitä sanojaan ja nähdä hänen silmissään katseen kuin olisi hän yksinkertainen vastanaitu tyttönen, iloisena ja ihastuneena harrastaen että kaikki naiset olisivat yhtä armolliset kuin hän itsekin, se on todella kaunis näky.

— Eikä mikään maja ole hänelle liian matala, eikä kukaan mies tahi nainen liian syntinen, sanottiin.

— Oletteko kuulleet, että hän tapasi Haylitin tyttö raukan itkemässä sanajalkain seassa linnan puutarhassa, ja että hän seisattui ja polvistui hänen viereensä kuullakseen mikä tyttöä vaivasi? Lapsi raukalle oli sattunut onnettomuus, vaikka hän oli ainoastaan neljäntoista vanha, ja kun isänsä sai sen tietää löi hän häntä ja ajoi hänet pois ja silloin sattui hänen ylhäisyytensä kävelemään metsän läpi auringon laskiessa — hän kun huvikseen astelee jalan ikäänkuin hänellä ei olisi vaunuja, millä ajella — tyttö sanoi hänen tulleen illan kultaisessa hohteessa, kuin olisi hän ollut Jumalan enkeli — ja hän polvistui ja otti tyttö raukan syliinsä — hän oli voimakas kuin mies, sanoi Betty, mutta samalla lempeä kuin nuori äiti — ja puheli hänelle niin kuin ei kukaan ylhäinen nainen ennen häntä varmaankaan ole puhunut; — ettei hän ensinkään tiennyt mikä Jumalan oikea tahto olisi, tahi olivatko hänen lakinsa samat kuin ihmisten laatimat avioliiton suhteen pappien kautta, jotka mutisevat jokapäiväisiä sanoja, mutta että hän varmaan tiesi, että oli ollut olemassa yksi mies, Kristus, joka on saarnannut rakkautta ja auttavaisuutta ja sääliväisyyttä, ja hänen tähtensä, joka kauhealla ristinkuolemallaan oli luottamuksemme ansainnut, joko hän sitten oli Jumala eli ihminen, — hänen tähtensä tulee meidän kaikkia rakastaa ja auttaa ja surkutella toisiamme — 'minun sinua Betty parka' näin sanoi hän itse, 'ja sinun minua'. Ja sitten meni hän tytön vanhempia puhuttelemaan ja sai ne itkemään ja sitten pyysivät he Bettyä tulemaan takaisin. Hänen rakastajansa, Tom Beckin luo hän myöskin meni, ja puhui hänelle niin kauniisti kauniista tyttöraukasta, joka rakkaudesta häneen oli niin pahoille päiville joutunut, niin että hän uudestaan elvytti rakkauden hänessä, joka senlaisessa suhteessa ei tavallisesti miehissä tapahdu, ja viikon kuluessa meni hän Betyn kanssa yhdessä kirkkoon, ja hänen ylhäisyytensä on antanut heille mökin tilalle.

— Käytin kaiken älykkäisyyteni ja kauniimmat sanani häntä liikuttaakseni, sanoi herttuatar istuessaan miehensä rinnalla eräässä isossa ikkunassa, josta he usein yhdessä katselivat auringon laskua alla olevassa laaksossa. — Ja tuota voimaani, jonka tiedän ihmisiä taivuttavan — en tiedä miksi sitä nimittäisin — käytin herättääkseni hänen tylsistynyttä sieluaan ja mieltään. Kenen syy se on, että he ovat tylsiä? Moukka raukka, hän on syntynyt senlaiseksi niinkuin minä olen voimakkaaksi ja kiivasluontoiseksi syntynyt ja sinä jaloksi ja puhtaaksi ja yleväksi. Muistutin hänelle entisaikoja, kun Betyn hymy ja punastuvat kasvot teki hänet onnelliseksi, kun hän suuteli häntä ja tapasi häntä viljavainioilla. Ja sitten sanoin — vaikken ole sitä papeilta oppinut — että kun sanottiin, että hän tekisi hänet kunnialliseksi naiseksi, niin *minä* ajattelin hänen alun pitäen olleen kunniallisen, liiaksi kunniallisen tietääkseen, ettei maailma ole sitä, ja että mieskin, jota nainen kaikesta sielustaan rakastaa, voi olla petturi ja hylky. Ja vihdoin — kun minä koko sieluni hartaudella puhuin hänelle lapsesta — puhkesi hän itkemään kun koulupoika ja sanoi heidän todella toisiaan rakastaneen ja että hän oli häpeällisesti käyttäytynyt, mutta tyttö oli muka niin typerä ja hän itse oli ollut katala raukka, mutta jos hän nyt naisi hänet, haukuttaisiin häntä pässinpääksi ja naurettaisiin hänelle. Silloin minä suutuin, Gerald, oikaisin suoraksi ja sanoin tuikeasti: 'Koettakootan vain, uskaltakootpa vain nauraa, niin saavat nähdä mitä hänen ylhäisyytensä herttua sanoo'.

Osmonde syleili häntä ja katsoi häntä nauraen silmiin.

— On aivan tarpeetonta hänen ylhäisyyttään mainita, sanoi hän; — hänen ylhäisyyttään herttuatartahan he rakastavat ja pelkäävät ja tottelevat. Mutta se on ihastuttavaa ja naisellista, että sinä minuun vetoat, vaikka itselläsi on senlainen valta ja voit hallita kaikkia, jotka läheisyyteesi tulevat.

— Ei, sanoi hän hellästi rukoilevalla katseella, — elä anna minun vallita. Hallitse sinä tahi auta minua ainakin; tahdon niin mielelläni nimeäsi mainita, jotta he tietäisivät minun vain sinun vaimonasi puhuvan.

— Joka on minä, vastasi hän, — oma minuuteni.

— Niin, senhän minä tiedän, että minä olen sinä; ja sentähden ei kumpikaan meistä voi toistaan vastaan ylpeillä, kun on olemassa ainoastaan yksi. Enkä minä saa sanoa: 'Elä anna minun hallita', sillä se olisi samaa kun sanoisin: 'Sinä et saa hallita'. Minä kai tarkoitin Jumala antakoon minulle voimaa niin jalosti hallita kuin rakkautemme vaatii minulta'. Mutta niinkuin koivu on koivu ja tammi on tammi, niinkuin kesäinen tuulen henki panee ruohon liepehtimään, niin nainenkin on nainen ja hänen luontonsa omaista on iloita sanoessaan senlaisia sanoja miehelle, joka häntä rakastaa, kun hän minun tavallani rakastaa. Sydämensä kyllyydestä lausuu hän iloiten miehensä nimen, jota paitse hänellä ei ole ajatustakaan, ja joka on hänen elämänsä niin hyvin kuin veri ja suonten tykytys. Ilolla minä nimeäsi mainitsen, Gerald, niinkuin ilolla olen mainitseva — hän katseli kummallisella, suloisella hymyllä auringon kultaamia tasankoja — niinkuin olen mainitseva lapsemme nimeä — ja paneva pienen suunsa rintaani.

— Suloisin ystäväni! huudahti Osmonde vetäen hänet luokseen katsellakseen hänen säteileviin silmiinsä, — sydämeni rakastettu!

Hän käänsi katseensa auringon laskun kultapilvistä, joka siinä näkyi heijastuvan. Hän itse ja katseensakkin näytti tällä hetkellä ylimaailmalliselta. — Puolisonsa riensi hänen avattuun syliinsä, ja niin he seisoivat sydän sydäntä vasten.

— Niin rakkaani, sanoi hän, — niin rakkaani — oma Geraldini, ja minä olen rukoillut, että saisin lahjoittaa sinulle poikia, joista kasvaa kaltaisiasi miehiä. Mutta kun tyttäriä sinulle lahjoitan, niin rukoilen kaikesta sydämestäni että heistä tulisi oikeudentuntoisia ja voimakkaita ja jaloja ja että heidän elämänsä alkaisi toisin kuin minun.

* * * * *

Eräänä kevätaamuna kun käki kukkui metsässä ja kevät kaikkialle levitti kukoistustaan, soivat Camylotten linnan vanhan harmaan kellotapulien kellot iloisesti ja kovasti, ilmoittaen koko kylälle perillisen syntymistä linnassa. Lapset herkesivät leikkimästä ja miehet työstään vainioilla kuunnellakseen; kunnan juoruämmät jättivät pesusoikkonsa, pyyhkäsivät käsivartensa ja punaisia täyteläisiä kasvojaan kirkasti äidillinen hymy.

— No nyt se on onnellisesti ohi, sanoivat he toisilleen, — ja ilopäivä on koittanut herttuatar raukalle — vaikka Jumala tietää, että hän viimeiseen asti käyttäytyi kuin kuningatar, ikäänkuin olisi hän vielä vuosikauden voinut taakkaansa kantaa, eikä hän yhtään kalvennutkaan, niinkuin muut naiset. Jumala siunatkoon sekä äitiä että lasta.

— Ja se kuuluu olevan poika, sanoi muuan. — Hän lupasi meille, että saisimme tietää sen melkein yhtä pian kuin hän itsekin, ja käski vanhan Rowen ensin soittaa kaikkia kelloja ja kerran läpätä välillä jos se oli poika, vain kahdesti jos se oli tyttö. Kuulitko, että se oli poika, ja hänen kaltaistaan oli keksiä senlainen tapa ilmoittaa meille asiasta.

Neljässä muussa kylässä soivat myöskin kellot yhtä iloisesti ja äänekkäästi ja naiset juttelivat ja siunasivat herttuatarta ja lasta, ja oluttynnyreitä avattiin ja härkiä paistettiin ja työ pysähtyi ja tanssi sujui rattoisasti nurmilla.

— Varmaan se lapsi on onnenlapsi, sanottiin kaikkialla, — sillä ei koskaan ole ketään naista niin rakastettu kuin hänen äitiään.

Komealla vuoteellaan makasi hänen ylhäisyytensä herttuatar, pieni poikansa rinnallaan ja kasvot kuin neitsy Marialla. Herttua asteli hiljaa edestakaisin, hän oli niin iloinen ettei voinut yhdessä kohden istua. Kun hän ensi kerran kävi sisällä, kohoutui vaimonsa istuilleen vuoteessa ja pani itse lapsen hänen syliinsä.

— Minä tahdon itse sen syliisi laskea, sanoi hän, — minähän olen sen sinulle lahjoittanut. Hän on iso ja vankka lapsi, mutta hän ei ole minulta voimia riistänyt.

Lapsi olikin jo ensi hetkestään iso ja vankka ja kaunis, niin että hoitajat ja lääkärit ihmetellen katselivat häntä. Hän oli suuren rakkauden hedelmä, kauniitten ruumiiden ja jalojen sielujen hedelmä.

Heikonnetussa, keväisessä päiväpaisteessa, kukkaintuoksun täyttämässä hiljaisuudessa uinaili herttuatar, käsivarrella pieni poikasensa, kun Anne hiipi sisään heitä katsomaan. Kaiken yötä oli hän maannut polvillaan rukouksissa, ja nyt hän taas polvistui. Hän suuteli pienokaisen piestä ruusunpunaista nyrkkiä ja äidin pitsiröyhelistä yöpukua. Sen enempää hän ei uskaltanut heitä häiritä.

— Varmaan Jumala anteeksi antaa, kuiskasi hän, — Kristuksen tähden. Hän ei voi tuolle pienelle heikolle olennolle panna rangaistusta kannettavaksi.

KAHDESKYMMENESTOINEN LUKU.

Anne äiti.

Eikä rangaistusta kuulunut. Pieni, heikko olento kasvoi kuin kukkanen, joka nupusta kehittyi kukaksi. Äitinsä kukoisti samalla tavalla, hän hellästi hoiteli ja vaali häntä päivät päästään. Hänen kaltaisensa vaimous ja äitiys oli kuin luonnolle pystytettyjä kunniapatsaita.

— Kerran luulin olevani kirottu, sanoi hän miehelleen kerran heidän onnellisimpinä hetkinään; — mutta minulle on annettu rakkautta ja uusi elämä, sentähden tiedän, ettei se voi niin olla. Täytänkö koko olentosi, Gerald?

— Koko olentoni! huudahti hän, — suloinen, armas vaimoni!

— Enkö jätä yhtään halua ja velvollisuutta täyttämättä, sinua kohtaan rakkaani ja maailmaa ja inhimillistä kärsimystä kohtaan, jota voin auttaa? Rukoilen Kristusta palavalla nöyryydellä, etten sitä tekisi.

— Hän on kuullut rukouksesi, vastasi puolisonsa hellästi jumaloivalla katseella.

— Ja tämä puhdas sielu, joka on annettu minulle siitä korkeammasta maailmasta, jota emme tunne — siinä ei ole tahraa; — ja pieni, inhimillinen ruumis, jossa se on eloon herännyt — luuletko Kristuksen tahtovan auttaa minua sulkemaan ne molemmat kyllin korkeaan ja puhtaaseen rakkauteen ja opettamaan inhimillistä ruumista olemaan sielulle kunniaksi? En tahdo opettaa heille munkkilaista oman ruumiinsa ylenkatsetta; se on niin kaunis ja jalo kappale ja niin voimakas iloksi. Varmaan ei Hän, joka loi sen — omaksi kuvakseen — voi tahtoa että se itseään ja omia ihmeitään ylenkatsoisi, vaan että niitä kunnioitetaan ja niistä jalosti iloitaan, että tunnetaan niiden ijt ja vaihettelevaisuudet, eikä pidetä nuoruutta mielettömyytenä, miehuutta syntinä ja vanhuutta hiljaisesti edistyvänä valmistumisena? Rukoilen suurta sydäntä ja suurta viisautta ja vielä suurempaa voimaa voidakseni auttaa tätä kaunista ihmisolentoa kasvamaan ja rakastamaan ja elämään.

Nämä ominaisuudet olivat hänelle synnynnäisiä, ja lepäsivät salattuina hänessä kun hän pienenä lapsena makasi taistellen äiti vainajansa ruumiin alla. Kesyttömällä nuoruusajallaan olivat ne hitaasti kehittyneet, kun ne saivat niin huonoa ja sopimatonta ravintoa; mutta hän tarvitsi vain elämän aurinkoa, jotta ne kukoistaisivat ja hedelmää kantaisivat.

Hän ei antanut lapsilleen ainoastaan rakkautta — sillä hän synnytti vuosien kuluessa useita, kunnes hän oli neljän pojan ja kahden tyttären äiti, ja lapsensa olivat yhtä voimakkaita ja kauniita kuin hän itsekin — vaan hän antoi niille myös ainaista ajatustaan ja osotti heidän inhimillisyydelleen senlaista kunnioitusta, että he oppivat itseään ja kaikkia inhimillistä kunnioittamaan. He rakastivat häntä yhtä intohimoisesti kuin isänsäkin. He pitivät häntä jaloimpana olentona. Hänen ihanuutensa, rajaton rakkautensa ja totuudentuntonsa olivat heistä niin säteilevää katoomattomuutta kuin tähdet taivaalla.

— Miksi hän ei ole kuningatar? kysyi yksi nuoremmista pojista oltuaan Lontoossa ja nähtyään hovin. — Kuningatar ei ole niin kaunis ja komea kuin hän, ja hän voisi niin hyvin kansaa hallita. Hän tekee aina oikein eikä pelkää mitään.

Anne oli melkein aina hänen luonaan. Kauniissa turvapaikassaan Camylotten linnassa oli hän elänyt ulkonaisilta tapahtumilta häiritsemätöntä elämää. Lasten syntyminen tuotti hänelle suurta iloa.

— Ole hänen äitinsä, oli herttuatar sanonut kohottaessaan peitettä näyttääkseen hänelle käsivarrellaan lepäävää esikoistaan. — Sinut luotiin äidiksi, Anne.

— Olisihan minulle silloin lapsiakin annettu, vastasi Anne.

— Saat jakaa kanssani, sanoi herttuatar kohottaen häneen madonnamaiset kasvonsa. — Suutele minua, sisko — ja suutele häntä myöskin ja siunaa häntä. Elämäsi on ollut niin viatonta, että hänelle on hyväksi, jotta sinä häntä rakastat ja vaalit.

Oli kaunista nähdä sitä taitavuutta, jolla hän koetti saada Annen tuntemaan, että hän oli hänen äitiydestään osallinen. Hän jakoi hänen kanssaan hellimmät huolensa ja velvollisuutensa. Yhdessä he aamusilla pesivät ja pukivat lapsen. Se oli heille iso juhla, johon hoitajattaret ainoastaan apulaisina saivat ottaa osaa. Joka päivä he leikkivät ja nauroivat hänelle, suutelivat hänen pulskia pyöreitä jäseniään, ihmettelivät miten ne kasvoivat, ihailivat hänen pieniä ruusunkarvaisia jalkojaan ja hyväilivät häntä. Ja sitten he panivat hänen nukkumaan ja Anne istui vieressä kun äitinsä imetti häntä, kunnes pieni punainen suu hitaasti hellitti irti rinnasta.

Kun hän alkoi astua ja puhua, kantoi äitinsä hänet eräänä aamuna Annen torniin, jotta yhdessä tavallisuuden mukaan saisivat hänelle iloita. Oli kaunis näky kun hän voimakkaalla, pyöreällä käsivarrellaan kantoi suurta vankkaa poikaa, kuin olisi hän ollut kepeä ruusunen vain ja nähdä hänen nauraen ja leletellen riippuvan hänen kaulassaan, suuret, ruskeat silmät loistavina ihastuksesta.

— Hän on tullut tervehtimään sinua Anne, sanoi äitinsä. — Hän on pieni kohtelias kavaljeeri ja tietää meidän olevan kuuliaisia orjattariaan. Hän tuli sanomaan sen uuden sanan, jonka minä olen hänelle opettanut.

Hän laskee hänet lattialle ja poika seiso Annen polveen nojaten ja viaton, viehättävä hymy paljasti uudet helmihampaansa. Äitinsä polvistui hänen viereensä ja alkoi häntä hyväillen viekotella.

— Kuka tuo on? kysyi hän sormellaan osottaen Annea ja ihastuttavan levottoman näköisenä, että jos poika ei läksyään osaisikkaan. — Mikä hänen nimensä on? Äitin poika sanoo — — — ja hän kuiskutti hiljaa hänen korvaansa.

Lapsi katsoi Anneen hymyilevän viisastelevalla katseella ja sanoi lapsellisella tavallaan:

— Anne äi-äiti, ja ihastuksissaan taitavuudestaan alkoi hän tanssia pienillä jaloillaan ja kertoi sitä moneen kertaan.

Klorinda nosti hänet Annen polvelle.

— Kuuletko miksi hän sinua sanoo? sanoi hän. — Hänen pieni taipumaton kielensä ei vielä osaa sitä oikein sanoa, mutta hän sanoo sen niin hyvin kuin voi. Se on Anne äiti, sanoo hän, — se on Anne äiti.

Ja he syleilivät toisiaan ja poika oli heidän keskessään, ja hän syleili ja suuteli heitä yhtä aikaa kuin olisivat he olleet yksi olento.

Jokaista vastasyntynyttä lasta suudeltiin ja syleiltiin samalla tavalla, ja lapset syleilivät ja suutelivat heitä. Kaikki he kutsuivat tuota lempeää naimatonta naista "Anne äidiksi" ja rakastivat häntä, hän oli heidän leikkiverinsa ja lapsellisella tavallaan he suojelivat häntä.

Jokainen tunti saattoi siis Annen elämään runsaampaa sisältöä. Hän oppi jumaloimaan, kun hän ennen oli vain rakastanut, sillä jumaloiminen täytti todella hänen sielunsa. Kun hän entisyyttä ajatteli luuli hän että epäilyksensä ja niiden syyt olivat vain unelmia olleet. Tämä — *tämä* oli todellisuutta — tämä elämä kauneudessa ja rakkaudessa, jaloissa töissä, hellissä ystävyys osotuksissa ja lempeissä sanoissa. Tämä ihana nainen, joka puolisonsa sydämessä hallitsi, lahjoitti hänelle kaiken elämän ja rakkauden onnen, kuningattaren tavalla hallitsi hänen taloaan ja synnytti hänelle kauniita lapsia, joita hän kasvatti erinomaisella hellyydellä ja viisaudella.

Mutta Annen omat elinvoimat eivät koskaan olleet suuret, hän oli tullut äitiinsä, joka nuorena kuoli elämän julman taakan musertamana, ja hänellekin se oli ollut vaikea ja hirvittävä. Hän ei ollut saanut lujaa tahtoa, jolla olisi kyennyt kohtaloaan vastaan taistelemaan, ei taitoa vaikeiden ongelmien ratkaisemiseen eikä voimaa niitä mielestään karkoittamaan. Kun Osmonden herttuatar vuosi vuodelta näytti tulevan kauniimmaksi ja pulskemmaksi, niin hänen sisarensa heikko vartalo yhä heikkeni ja näytti kutistuvan ja vanhenevan. Hänen kasvohiinsa tuli kummallinen väsyneen lempeyden ilme, ja ystävällisiin raukeisiin silmiin tuli melkein pyhimyksen kaltainen katse. Paljon hän rukoili ja teki hyvää sekä pääkaupungissa että maalla. Hän luki hartauskirjojaan ja kävi kirkossa, jossa hän hartaasti kuunteli pitkiä, ikäviä saarnoja, joita hän hurskaalla ihailulla ajatteli, kun muunlainen ajatustapa olisi ollut hänestä jumalattomuutta. Yösydännäkin nousi hän rukoilemaan. Hän oli nöyrä sielu, joka pelkäsi ja vapisi Jumalaansa.

— Kun joskus öisin havahdun, sanoi solakka, kaunis Daphne tyttö kerran äidilleen, — niin näen Anne äitin polvistuneena rukoilevan vuoteeni ääressä. Niin hän usein tekee meidän jokaisen luona.

— Se tulee siitä kun hän on niin jumalaapelkääväinen ja rakastaa meitä niin paljon, sanoi John poika jalolla säädyllisyydellä. Osmonden suvussa ei ollut ennen niin kaunista ja pulskaa perillistä ollut. Hän oli kaikkia ikäisiään pitempi ja ryhtinsä oli nuorekkaan voimakas ja sulava.

Pääkaupungissa ja hovissa juteltiin näiden lasten erinomaisesta kauneudesta ja kehitymisestä, niinkuin äidistäänkin ennen oli puhuttu.

— Olla senlaisen naisen puoliso ja senlaisten lasten isä on onni, jota jokainen mies tahtoi Jumalalta pyytää, sanottiin. — Heidän rakkautensa ei ole vuosien kuluessa laimennut ja lapset ovat sen kukkasia.

KAHDESKYMMENESKOLMAS LUKU.

Jeoffrey herran viimeiset hetket.

Tähän aikaan kuoli Jeoffrey herra ja hänen loppunsa oli senlainen, kuin hänelle useasti oli ennustettu. Löytyi yksi ainoa, joka hänen viimeisellä hetkellään voi hänelle lohdutusta antaa, se oli se tytär, jonka nuoruuden hän niin huolettomalla kevytmielisyydellä oli ohjannut turmion partaalle.

Kreivitär Dunstanwoldena oli hän häntä ihmeteltyt, vaan Osmonden herttuattarena hän herätti hänessä pelon sekaista kunnioitusta. Hän ei koskaan voinut taivuttaa häntä tulemaan luokseen Lontoosen tahi tiloilleen. — Siellä on minulle aivan liiaksi suuremmoista, teidän ylhäisyytenne, oli hänellä tapana sanoa; — minä kun olen vain maalaisherra, ja olen metsästellyt ja juonut ja elellyt niin hurjasti, ettei minusta ole pääkaupungin keikarien joukkoon. Minun täytyy päivällispöydässä juoda itseni juovuksiin, ja humalaisena minusta ei ole herttuattaren pöydän kaunistukseksi. Mutta minkälainen nainen sinusta on sukeutunut! sanoi hän sitten, tuijottaen häneen ja päätään pudistaen. — Minun täytyy ihmetellä joka kerta sinut nähdessäni, kun muistan entisiä aikoja ja ettet kumminkaan kompastunut etkä erehtynyt. Eräänä päivänä sanoi hän: — Tultuasi Dunstanwolden kanssa naimisiin kuulin John Oxonista oikein kauniin jutun — että hän ystäviensä kanssa kaupungissa oli pannut vedon — hän kun aina oli senlainen saakelin lavertelija — että sinä tulisit hänen omakseen, vaikka olitkin niin suurellinen. Ja kun hänen toverinsa tiesivät minkälainen valehtelija hän oli, niin he sanoivat, että ellei hän palatessaan heille näyttäisi sysimustaa, kuuden jalan pituista hiuskiharaa, niin hän oli vetonsa menettänyt, sillä mitään muuta todistusta he eivät uskoisi. Ja kun hän palasi ja sanoi, että hänellä oli ollut senlainen kihara, mutta oli humalapäissään piilottanut sen, eikä sitten sitä voinut löytää, niin he kovasti ivasivat häntä ja ilvehtivät niin hänen kanssaan, jotta miekkoja miteltiin ja verta vuoti. Mutta vaikka hän oli kaunis ja saatanan viekas veijari, niin olit hänelle liian viisas. Ellet olisi ollut niin teräväpäinen ja lujatahtoinen, niin et nyt, Klo, olisi Englannin ylhäisin herttuatar ja sen kauniin nainen.

— Ei, vastasi hän — — siihen aikaan — — mutta elkäämme siitä puhuko! Minä tahtoisin sen muiston kokonaan haihduttaa!

Ajan pitkään kun juomingeissa ja irstaisuudessa kulutetut vuodet alkoivat vaikuttaa suureen, voimakkaaseen ruumiiseen, joka muutoin olisi kestänyt seitsemänkymmentä vuotta ja enempiäkin, joi Jeoffrey herra yhä enemmän ja eleli yhä hurjemmin, sillä hänen raa'at huvituksensa alkoivat kadottaa ilostuttavan voimansa ja toisinaan hän kovasti aikojaan ikävystyi.

— Viina ei enää ole niin väkevää kuin ennen aikaan, mörisi hän, — alkaa olla puute senlaisesta, joka todella huvittaisi. Hyvä Jumala, kun kolmisenkymmentä vuotta takaperin oli hauskat päivät ja yöt!

Ponnistellessaan elvyttääkseen noita entisiä päiviä ja öitä, vajosi hän yhä syvemmälle irstaisuuteen; ja eräänä iltana, kun hän väsyttävän metsästyksen perästä istui päivällispöydässä vanhojen toveriensa kera, kuuristui hän äkkiä tuijottamaan eräässä pimeässä nurkassa seisovaa tyhjää tuolia. Kasvonsa lensivät tulipunaiseksi, hän voihki ja äänensä korisi.

— Mitä se on, Jeoff! huusi vanha Eldershave, puuttuen häntä vapisevalla kädellä olkapäähän. — Mitä se mies tuijottaa kuin mieletön?

— Jack, huusi Jeoffrey herra, jonka silmät näyttivät olevan kuopistaan putoamaisillaan. — Jack! Mitä sinä sanot? Minä en voi kuulla.

Seuraavassa silmänräpäyksessä ponnahti hän pystyyn huutaen ja viuhtoen käsillään, kuin puolustellen jotakin vastaan.

— Mene tiehesi! ulvoi hän. — Sinähän olet vehreän homeen vallassa. Missä olet ollut, kun noin homehduit? Mene tiehesi. Missä olet ollut?

Toverinsa syöksivät seisalleen kalpenevin kasvoin tuijottaen häneen. Hän kiljui rajusti ja oudosti, repi tukkaansa, vaipui alas tuolilleen ja tuijotti kauhistuneena eteensä tahi heittäytyi kasvoilleen pöydälle ja nosti äkkiä päänsä jälleen ylös, ikäänkuin hän ei kauhistuksessaan voisi olla nurkkaan katsomatta. Häntä oli mahdoton rauhoittaa. Hän ulvoi ja otteli niiden kanssa, jotka koettivat pidellä häntä. Hän vannoi Jack Oxonin seisovan nurkassa — Jack Oxonin, joka nyt hitaasti hiipi lähemmä häntä, kasvot ja hienot vaatteet aivan homeiset, ja hän viuhtoi rajusti käsillään ilmassa ja kaatui vihdoinkin lattialle, ja vahto kiehui suusta.

Vaivoin saivat he hänet huoneesensa kannetuksi, ja kaikkien läsnäolijain yhdistyneet voimat tarvittiin estämään häntä itseään lopettamasta. Päivän koittaessa seisoivat toverinsa hänen vuoteensa ääressä

vaatteet repaleiksi revittyinä, kasvot hien vallassa ja silmät ammottaen selällään kauhusta. Tohtori, jota oli lähetty hakemaan, mutta joka ei pitänyt kiirettä tulollaan, pudisti vain päätään ja virnisti suutaan hänet nähdessään.

— Hän on kuollut mies, sanoi hän; — ihmettelen vain ettei se jo ennen ole tapahtunut. Väkijuomat ja irstaisuudet ovat hänen turmelleet ja sitä paitsi on hän jo vanhan puoleinen. Viettämänsä elämä surmaa hänet. Ei ollut toivomistakaan, että toverinsa jättäisivät kotinsa ja huvituksensa enemmäksi aikaa kuin yhdeksi yöksi häntä hoidellakseen. Hän ei juuri ollut huvittava näky heille.

— Saakelia, sanoi herra Chris Crowell, — nähdä hänen viuhtovan käsillään ja huutavan ja vaahtoa pureksivan on kylliksi saamaan miehen loppuijäkseen raittiina elämään, ja hän kohotti väristen olkapäitään.

— Huh! sanoi hän, — suokoon Jumala minulle paremman lopun. Hän vääntelee kuin helvetin tulessa.

— Maan päällä löytyy vain yksi ainoa ihminen, joka voi häntä jollakin tavalla auttaa, sanoi Eldershawe. — Ja se on kaunis Klo, josta nyt on tullut herttuatar, mutta siitä huolimatta hän kyllä tulee häntä hoitelemaan, sen minä vannon. Jo nuorena, kesyttömänä tytön huitukkana hän osotti voivansa omata järkähtämätöntä ja pelotonta ystävyyttä.

Neuvoteltuaan lähettivät he sanan hänelle, ja vähän ajaa kuluttua pysähtyivätkin hänen vaununsa portaiden eteen. Siihen aikaan oli koko talo kauhistuksen vallassa ja toivottomassa sekasorrossa. Naiset hiipivät vavisten talon etäisimpiin sopukoihin, ja ne miehet, jotka vain pääsivät, olivat lähteneet pelloille ja koiratarhaan työhön, heillä kun ei ollut kyllin rohkeutta jäädä hullun isäntänsä ulvontaa ja kiljumista kuulemaan.

Heti tultuaan meni herttuatar huoneesensa kammarineitsyensä seuraamana, ja tuli sieltä ulos puettuna lujaan, siniseen pellavapukuun, tukka huolellisesti sidottuna; valkoisista käsistään oli hän ottanut kaikki muut koristukset paitsi leveään vihkisormuksensa. Tämä yksinkertainen puku laski hänen komean ryhtinsä ja voimansa vielä paremmin näkyviin, ja ne palvelijat, jotka näkivät hänet ohitsekulkiessaan, tunsivat pelon sekaista kunnioitusta.

Hän ei tarvinnut opasta, hän seurasi vain noita kamalia ääniä, kunnes hän tuli lukitulle ovelle, jonka takaa ne kuuluivat. Mahdottoman suuressa, järjestämättömässä sängyssä makasi Geoffrey herra, jäntevä, karvainen ruumiinsa oli melkein alaston, hän käänteli ja viskautui ja koetti kynsillään raastaa ruumistaan. Kahdella tallirengillä oli täysi työ pidellä häntä.

Herttuatar meni vuoteen ääreen ja laski valkoisen voimakkaan kätensä vavahtelevalle olkapäälle.

— Isä, sanoi hän niin selvällä, lujalla ja käskävällä äänellä, että sen, noiden molempien miesten puheen mukaan, olisi luullut kuolleenkin korvaan tunkevan. — Isä, se on Klo!

Geoffrey herra väänti päätään ja tuijotti häneen vyöryvin silmin ja suu vaahdossa.

— Kuka sanoo, että se on Klo? kiljui hän. — Se on valhe! Hän oli aina pahempi piru kuin kaikki muut, vaikka hän oli vain kaunis tytönhetukka. Jackkaan ei häntä voittanut. Hän vain löi häntä ja löisi häntä vieläkin. Se on valhe!

Koko tämän päivän ja yön esti herttuattaren luja, valkoinen käsi häntä päätään halkaisemasta. Noiden molempain miesten voimat eivät riittäneet, ja he huomasivat että hänen verestävät silmänsä silloin tällöin pahimpien hurjuuden kohtausten aikana vilkuivat ylitseen kumartuviin kauniisiin kasvoihin. "Klo" nimi oli hänen aivoissaan herättänyt heikon kaiun.

Hän lähetti tallirengit lepäämään ja kutsui toisia heidän sijaansa; mutta itse hän ei tahtonut jättää sijaansa vuoteen ääressä. Hänen voimaansa ja rohkeuttaan ei mikään voinut lannistaa. Hän oli siellä kun tohtori tuli takaisin ja tämän vastahakoinen, yrmeä käytös muuttui kohta, nähdessään herttuattaren, jolla ruumiinmukaisessa pellavapuvussaan oli sellainen ryhti.

— Teidän ei olisi pitänyt jättää häntä, sanoi hän leppymättömästi, — vaikka kyllä itsekkin näen, ettei tässä suuresti voi auttaa. Luulitteko hänen ylhäisyytensä ja minun suvaitsevan että hän saisi tänne yksin kuolla, ellemme me olisi voineet tänne tulla?

Nuo sanat "hänen ylhäisyytensä ja minun" asettivat asian aivan toiseen valoon ja mitä lääkitaito voi aikaan saada, se tehtiin. Mutta lääkäri oli huolestunut herttuattaresta, joka ei suonut itselleen ensinkään lepoa. Hänen jalo puolisonsa vihastuisi oikeudella, jos hänen anettaisiin mainiota terveyttään vahingoittaa.

— Hänen ylhäisyytensä tiesi miksi tänne tulini, ja miten minun tulisi tehtäväni tehdä, vastasi herttuatar taipumattomasta — Elleivät valtioasiat olisi häntä estäneet, olisi hän täällä rinnallani.

Hän oli paikallaan toisenkin yön, joka oli pahempi ensimmäistä — puuskat kun muuttuivat yhä rajummaksi, sillä Jack seiso i vain parin kyynärän päässä hänestä ojentaen vehreän, homeisen kätensä, josta luut näkyivät lihan läpi, ja nauroi kamalasti.

Toistaan huikeampia huutoja kuului ja hän nosti ruumiinsa luokiksi, joka oli pään ja jalkojen varassa, kunnes hän hervotonna ja väristen vaipui vuoteelleen. Silloin herttuatar viittasi apulaisia menemään pois. Hän istui vuoteen laidalla aivan lähellä isäänsä, molemmat lujat kätensä hänen olkapäillään ja kumartuen katsomaan häntä raivostuneisin kasvoihin, ikäänkuin tahtois i hän ihmeellisellä tahtonsa voimalla läp i tunkea koko hänen olentonsa.

— Isä, sanoi hän — katso minuun. Sinä voit, jos tahdot. Katso minuun. Silloin näet että se on Klo, — ja hän auttaa sinua.

Hänen katseensa tunki isän katseeseen, ja vaikka tämän katse ensin pyrki siitä irtaantumaan, niin hänen luja päättäväisyytensä esti sen ja vihdo i hän kiinnitti sen tyttärensä kasvoihin. Hän vetäisi syvästi ja melkein nyyhkyttäen henkeään ja makasi rauhassa häneen tuijottaen.

— Niin, sanoi hän, — se on Klo! Se on Klo! Otsasta vuoti hiki ja silmistä kyneleet ja hän voivotteli kuin lapsi:

— Klo, Klo, minä olen helvetissä!

Herttuatar laski kätensä hänen rinnalleen, halliten häntä silmillään ja tahtonsa voimalla.

— Ei, sanoi hän, — sinä olet maan päällä ja omassa sängyssäsi ja minä olen luonasi, enkä jätä sinua.

Hän viittasi uudestaan miehille, jotka ihmetellen tuijottivat häneen ja näyttivät ilmassakin hänen ympärillään tuntevan sitä lumousvoimaa, joka oli hulluuden karkottanut.

— Se ei ollut pelkkä inhimillinen nainen, joka siinä istui, sanoivat he jäljestä päin tovereilleen tallissa. — Se oli jotakin enempää. Jos paha olento olisi senlaisen tahdon omistanut, niin hiukset olisivat pystyyn nousseet sitä nähdessä.

— Menkää nyt, sanoi hän, ja lähettäkää palvelustytöt huonetta siistimään.

Armeliaisuutta harjoittaessaan oli hän usein nähnyt viinahulluutta ja kuolemaa tietääkseen isän voimain loppuneen ja kuoleman lähestyvän. Hänen huoneensa ja vuoteensa järjestettiin, kaikki hänen ympärillään siistittiin ja hänelle itselleen pantiin puhtaat liinavaatteet. Kohta hänen silmänsä alkoivat kuoppiinsa painua ja iho muuttui tuhkanharmajaksi, mutta yhä hän vain tuijotti tyttärensä kasvoihin.

— Klo, sanoi hän vihdo i, — jää luokseni! Klo, elä jätä minua!

— En minä sinua jätä, vastasi hän. Hän nosti tuolin aivan hänen vuoteensa ääreen ja puuttui hänen käteensä. Luisevana ja suuret suonet paisuneina lepäsi se hänen hienojen sormiensa päällä, ja hän silitteli sitä toisella kädellään. Geoffrey herra hengitti raukeasti ja kiireesti ja silmiin tuli tuskallinen ilme.

— Mitä se on Klo? Mitä se on? kysyi hän.

— Se on heikkoutta, sinä nukut kohta, vastasi hän rauhoittavasti.

— Niin, sanoi hän taas melkein nyyhkyttäen. — Se on ohitse nyt.

Hänen suuri vartalonsa oli kuin kutistunut, se näytti hupenevan makuuvaatteisiin.

— Mikä vuod en päivä nyt on? hän kysyi.

— Kymmenes päivä elokuuta, sai hän vastaukseksi.

— Tänä päivänä, kuusikymmentäyhdeksän vuotta sitten, minä synnyin, ja nyt se loppuu.

— Ei, sanoi herttuatar, — ei — Jumalan avulla — —

— Kyllä se loppuu, sanoi hän taas. Jospa sentään olisi kuusikymmentäyhdeksän vuotta jäljellä vielä. Semmoinen mies kun minä kahdenkymmenen vanhana olin! Klo, minä en tahdo kuolla! Minä tahdon elää — — elää — — elää ja olla nuori, voimakkailla jänteillä ja raittiilla verellä. Kuusikymmentä yhdeksän vuotta — — ja ne ovat kulutetut!

Hän puristi tyttärensä kättä ja katsoi häneen peljästyneen näköisenä. Kaiken ikänsä oli hän ollut vain iso, voimakas miehenkoljo ja hän oli nytkin vielä se sama, vaikka voimansa nyt oli kulunut ja hän seiso i kuoleman portilla. Hän ei koskaan ollut ajatellut muita kuin itseään — hän ei ollut koskaan rakastanut

toista olentoa paitsi itseään — ja nyt makasi hän viimeisillään, toivoen takaisin synnissä kulutetuita vuosia.

— Niitä ei kukaan voi minulle takaisin antaa, sanoi hän, — et sinäkään, Klo, joka olet niin väkevä. Ei kukaan — ei kukaan! Osaatko rukoilla Klo? kysyi hän käheällä äänellä.

— En pappein tavalla, sanoi hän. — Minä en usko senlaiseen Jumalaan, joka ainoastaan kiitosta vaatii.

— Mihin sinä sitten uskot?

— Yhteen, joka tahtoo oikeutta harjoittaa ja vaatii, että sitä harjoitetaan kaikkia luotujaan kohtaan ja että kaikki hänen kuvakseen luodut sitä harjoittavat — — niin ja laupeutta myöskin — — mutta aina ja ennen kaikkia oikeutta, sillä oikeus on korkein lapeus.

Kuka tuntee ihmissielun salaisuudet — — kuka ihmisjärjen erhetykset? Yksin vanhurskas Jumala. Tässä miehessä, jonka sieluelämä tuskin oli enemmän kehittynyt kuin eläimen, panivat tyttärensä selvästi lausutut sanat nähtävästi kauan tukehdutetun ja unhotetun tunteen väräjämään.

— Klo, Klo! huusi hän kauhistuksessaan lujemmin puuttuen häneen, — mitä sinä tarkoitat? Näiden kuudenkymmenen ja yhdeksän vuoden kuluessa en kertaakaan — — hän vieritti tuskallisesti päätään edestakaisin tyynyllä.

Näiden kuudenkymmenen ja yhdeksän vuoden kuluessa hän ei ollut oikeutta tehnyt yhdellekkään miehelle eikä laupeutta ainoallekkaan naiselle, hän kun ei koskaan ajatellut mitään muuta kuin Geoffrey Wildairsiä; ja tämä totuus koitti nyt hämärästi hänen jo aikoja sitten tylsistyneessä aivossaan.

— Alas polvillesi, Klo! ohki hän — alas polvillesi!

Kuolevien kasvojensa ilme oli niin kauhistava, että hän heti heittäytyi polvilleen ja puristi hänen vapisevia käsiään omissaan rintaansa vasten.

— Sinä, joka loit hänet senlaiseksi kuin hän maailmaasi syntyi, sanoi hän, — ota sinä vastaan se, jolle elämän — ja kuoleman annoit. Osota hänelle tällä hetkellä, jonka sinä myöskin olet luonut, etet sinä ole kosta vaatava ihminen, vaan se oikeus, joka on Jumala.

— Silloin — silloin — ohki hän — — hän minut kadotukseen tuomitsee!

Hän on sinut punnitseva, sanoi hän; — ja minkä Hänen oma kätensä on luonut, on hän erottava siitä, mikä oli omaa tietoista syntiäsi — — ja varmaan hän on sinua neuvova miten sen voit sovittaa.

— Klo, huusi hän taas — — äitisi — hän oli vain lapsi ja kuoli yksinäisenä ja hyljättynä — — minä en tehnyt oikeutta hänelle! — Daphne! Daphne! Ja koko ruumiinsa värisi peitteen alla ja kasvonsa menivät yhä harmaammaksi.

— Hän rakasti sinua kerran, sanoi Klorinda. — Hän oli lempeä ja hyvä eikä suinkaan unhottanut. Hän on sinulle laupeutta osottava.

— Hän sai maata yksin siellä, mutisi hän, — yksin ja kuolla. Daphne, tyttöseni — — äänensä menehtyi epäselvään korinaan ja hän makasi tuijottaen ja läähättäen.

Herttuatar istui hänen vieressään ja piteli hänen kättään. Hän ei liikahtanut vaikka isänsä näytti nukahtavan. Parin tunnin kuluttua liikahti sairas. Hän käänsi hitaasti päätään tyynyllä kunnes katseensa lepäsi vuoteen vieressä istuvassa tyttäressään. Tuntui kuin olisi hän herännyt häntä katsellakseen.

— Klo! huudahti hän, ja vaikka äänensä oli vain kuiskaus, tuntui siinä sekä ihmettelyä että rajua kysymys — Klo!

Mutta hän ei liikahtanut, hänen isot silmänsä kohtasivat häntä lujalla katseella; ja heidän näin toisiaan katsellessa, oikasihe hänen ruumiinsa ja silmäluomensu uummistuivat — hän oli kuollut.

KAHDESKYMMENESNELJÄS LUKU.

Annen kuolema.

Kymmenen onnellisen vuoden kuluttua kuoli Anne. Hän ei potanut kovaa tautia, tuntui kuin olisi hänen elinvoimansa näiden onnellisten vuosien kuluessa vähitellen murtunut. Hän kalpeni ja laihtui, hänen lempeät silmänsä näyttivät suuremmilta ja niiden katse muuttui yhä rukoilevammaksi. Eräänä kesäpäivänä heidän Camylottessa oleskellessaan tuli Anne kukkatarhasta kädet ruusuja täynnä ja istuutuessaan sisarensa viereen hänen arkihuoneessaan, meni hän tainnoksiin ja ruusut putosivat hänen käsistään helmaan ja lattialle.

Kun hän jälleen tuli tuntoihinsa katsoi hän oudosti Klorindaan, kuin olisi sielunsa palannut takaisin jostakin etäisestä paikasta.

— Anna kantaa minut vuoteelleni, sisko, sanoi hän. — Tahtoisin maata rauhassa. Minä en enää nouse.

Kasvoissaan oli niin outo, yliluonnollinen ilme, että herttuattaren sydän seisattui, sillä sisällinen ääni sanoi hänelle, että loppu oli tulossa.

He kantoivat hänet torniinsa ja laskivat hänen vuoteelleen. Silloin vilahti hänen katseensa ympäri huonetta ja kiintyi sitten sisareen.

— Tämä on valoisa, rauhallinen huone, sanoi hän. — Ja ne rukoukset, jotka täällä olen rukoillut, ovat tulleet kuulluiksi. Olen nähnyt äitini tänään ja hän sanoi sen minulle.

— Anne, Anne! huusi herttuatar, kumartuen hänen ylitsensä ja pelästyneenä katsoen häntä kasvoihin; sillä vaikka sanansa kuuluivat kuin houreelta niin katse oli kirkas ja selvä. Ja kumminkin — — Anne! Anne! Sinä houraillet, rakkaani, huusi herttuatar.

Anne hymyili oudosti ja herttaisesti. — Kenties, sanoi hän. — En oikein tiedä, mutta minä olen hyvin onnellinen. Hän sanoi elämäni nyt loppuvan, ja etten ole mitään vääryyttä tehnyt. Hänellä oli kauniit, nuorekkaat kasvot, ja silmäpari, jotka näyttivät aina taivaan tähtiä katselleen. Hän sanoi etten ole mitään vääryyttä tehnyt.

Herttuatar laski kasvonsa hänen tyynylleen kirkkaitten kyynelten vuotaessa silmistään.

— Vääryyttä! sanoi hän. — Armain sisko! Sinä todellinen kristitty, jos senlaista milloinkaan on ollut olemassa. Sinä olit niin heikko ja minä niin väkevä, ja kumminkin tuntuu entisaikoja ajatellessani, kuin olisin yksinkertaisuudestasi oppinut kaiken sen hyvän, joka tekee minut kelloiseksi vaimoksi ja äidiksi.

Tornin ikkunasta ja sitä kiertelevän muratin läpi näkyi kesäisen taivaan kirkas sini ja kepeät valkoiset pilvenhattarat. Annen katse viipyi siinä hellyydellä, kunnes hän taas puhui.

— Kohta olen poissa, sanoi hän. — Kaikki tämä on kohta takanani. Ja minä tahtoisin sanoa sinulle, että rukoukseni on kuultu — ja luulen että sinunkin rukouksesi kuullaan.

Herttuatar itse vain tiesi mikä hänet pakotti polvistumaan. Se kai oli noiden häneen kääntyneiden kuolevien, kirkastettujen kasvojen ilme.

— Anne! Anne! huudahti hän. — Anne siskoni! Anne lasteni äiti! Sinä olet sen tietänyt — sinä olet sen tietänyt kaikki nämä vuodet ja olet sen salassa pitänyt.

Kuninkaallinen pää vaipui alas ja kasvot piiloutuivat peitteen poimuihin.

— Niin, sisko, sanoi Anne, kuin palaten takaisin maan päälle, — ja aivan ensi alusta. Löysin päiväkellon vierestä kirjeen — — arvasin kaikki — — mutta minä rakastin sinua — — enkä voinut muuta tehdä kuin suojella sinua. Monta päivää vahdin ruusutarhassa — monta päivää — ja yötä — Jumala minulle anteeksi antakoon — ja yötä. Kun tiesin kirjeen sinne piilotetuksi, oleilin siinä lähitienoilta, minä kun tiesin että läsnäoloni karkottaisi muut. Ja kun sinä lähestyit — tahi hän — hiivin piiloon ja odotin ruusupensaston takana — jotta askeleita kuullessani voisin varottavan merkin antaa. Minä olin vahtisotamieheni, sisko, ja vahtiessani oli tapanani polvistua rukoilemaan.

— Vahtisotamieheni! puhkesi Klorinda sanomaan. — Ja vaikka tiesit kaikki, valvoit minua kuitenkin yöt ja päivät ja pyysit Jumalaa armahtamaan mielettömyyttäni ja rajatonta ylimielisyyttäni! Ja hän katsoi häneen ihmetellen ja nöyrästi, kuumain kyynelten valuessa pitkin kasvoja.

— Pyysin Jumalan armahtamista parhaastaan oman itseni takia, sisko, sanoi hän. — Kauan olin itsekin siitä tietämätön — olenhan niin oppimaton — mutta oi! minähän myöskin rakastin häntä! — Minä myöskin rakastin häntä! Toista miestä en ole elämässäni koskaan rakastanut. Hän ei ansainnut kenenkään naisen rakkautta — ja minä olin liian alhainen, että hän silmäystäkään minuun heittäisi; mutta minä olin nainen ja Jumala on meidät senlaisiksi luonut.

Klorinda puuttui lujasti hänen kylmään käteensä.

— Suuri Jumala, huudahti hän, — sinä rakastit häntä!

Anne liikahti tyynyllään ja läheni häntä voimattomasti ja hitaasti, kunnes valkoiset huulensa olivat aivan sisaren korvan juurella.

— Sinä yönä, läähätti hän, — sinä yönä kun kannoit häntä — sylissäsi —

Silloin toinen kauhistuen vavahti ja nosti päätään tuijottaen häneen kivettyneillä kasvoilla.

— Mitä! Mitä sanot! kiljasi hän.

— Pimeitä portaita alas, jatkoi läähättävä ääni, — etäisimpään kellariin — — silloin olin vahdissa taas.

— Olitko vahdissa — sinäkö? änkytti herttuatar.

— Palvelijain huoneisin vievällä portaalla — — jotta voisin estää heitä — jos he kuulisivat jotakin ääntä ja aukaseisivat oven — — että voisin heitä käännyttää ja sanoa — että se olin minä.

Herttuatar kumartui häntä lähemmä silmät selällään ja kädet suonenvedontapaisesti peitettä puristaen.

— Anne, Anne, huusi hän, — sinä tiesit mitä kamalaa esinettä — tahdoin salata! Senkin sinä tiesit! Sinä tiesit hänen siellä olevan!

Anne makasi tyynyillään ja katseli muratin kiertelemistä torninsa ikkunasta, sinitaivasta ja liiteleviä pilviä. Joukko valkeita kyyhkysiä lenteli ikkunan edessä ja yksi istuutui leveälle ikkunanlaudalle kuhertamaan. Kaikkialla oli lämpöä ja kesän suloista lemua. Hänen ja puhtaan sinitaivaan välillä ei näyttänyt mitään olevan, eikä mitään maallista ollut lähellä paitsi kyyhkysten kuhertava ääni ja alhaalla olevasta kukkatarhasta kajahteleva lasten nauru.

— Olen haudan partaalla, sanoi hän, — haudan partaalla, sisko, ja minusta tuntuu, että sieluni on liian lähellä Jumalan puhdasta oikeutta ihmisten tavalla pelätäkseni ja maailman tavalla tuomitakseni. Hän sanoi ett'en mitään pahaa tehnyt. Niin, minä tiesin sen.

— Ja siitä syystä, että sen tiesit, huudahti sisar, — tulit luokseni sinä iltana!

— Seisoakseni sen vieressä, jota salattiin ja voidakseni pitää muita poissa. Kun olen senlainen heikko, arka olento — —

— Heikko! Heikko! huusi herttuatar vielä kuumempien kyynelten vuotaessa, — niin, minä olen uskaltanut sinua sanoa heikoksi, sinua, jolla on rohkean jalopeuran sydän. Oi armas Anne — heikko!

— Se oli rakkautta, kuiskasi Anne. — Rakkautesi oli voimakas ja niin oli minunkin. Tuo toinen rakkaus ei ollut minua varten. Minä tiesin että elämäni pitkä ikä kuluisi sitä paitsi — oi, naisen ikä kun on niin pitkä ellei rakkaus tule. Mutta sinä olit itse rakkaus, ja minä jumaloin sinua ja sitä, ja sanoin itsekseni — polvillani pyytäen anteeksi antamusta — että sinä saisit rakkautta tuntea ellen minä saisikkaan. Ja kun olin senlainen epätäydellinen olento raukka, niin mitäpä se teki jos annoinkin sieluni sinun edestäsi — ja onhan rakkaus niin suurta ja jaloa ja se hallitsee maailmaa. Katsoppas, sisko, kyyhkysiä, katso miten ne tuolla ulkona lentelevät sinitaivasta kohti — ja hän sanoi etten tehnyt väärin.

Hänen kätensä oli kyynelistä kostea kun sisarensa polvistuen oli sitä suudellut.

— Sinä tiesit sen, sisko kultani, sinä tiesit sen! nyhytti hän.

— Niin, minä tiesin sen kaikki, sanoi Anne, — kuinka hän sinua kiusasi ja saattoi mielettömäksi. Ja kun hän tuona muistettavana päivänä tunkeutui kanssasi paneilialonkiin, niin tiesin hänen tulleen kuolettavaa iskuja antamaan. Tuskan valtaamana odotin huoneessani päätöstä ja kun sitä ei kuulunut, hiivin alas, rukoilin että jollakin tavoin voisit teidät erottaa — ja niin menin huoneeseen!

— Ja siellä — mitä siellä näit? kysyi herttuatar vavisten. — Kai sinä jotakin näit, sillä ethän muutoin olisi tiennyt.

— Niin, vastasi Anne, — minä näin ja kuulin! ja rintansa kohosi vaikeasti.

— Kuulit! huudahti Klorinda. — Laupias Jumala!

— Huone oli tyhjä ja minä seisoin siinä yksin. Oli niin hiljaista, että aloin pelätä — hiljaisuus oli niin haudantapaista. Ja sitten kuului ääni — pitkä ohkiva hengenveto — yksi ainoa vain — ja sitten —

Kamala muisto valloitti hänet niin, jotta vilun väreet puistivat hänen ruumistaan.

— Sitten kuulin jotakin putoavan, ja sohvan poimeiden alta näin — kuolleen käden solahtavan lattialle, johon se jäi makaamaan sisäpuoli ylöspäin kääntyneenä.

He kiersivät käsivartensa toistensa ympäri ja vaappuivat sillä tavalla edes takaisin.

— Mitä sitten teit? kysyi herttuatar rajulla kuiskauksella.

— Rukoilin Jumalaa järkeäni varjelemaan — polvistuin — ja katsoin sohvan alle. Työnsin kuolleen käden takaisin ja sanoin ääneensä itselleni: 'Et saa pyörtyä, et saa pyörtyä, et saa pyörtyä — Jumala auttakoon minua! Jumala auttakoon!' — Ja minä näin! — — veripunaisen uurteen — nurinkääntyneet silmät — vaaleat kiemurtelevat kiharat; tunsin voimaini herpovan ja vaivuin lattialle, jossa tuokion aikaa makasin — — sillä minä tiesin tuon ohkimisen olleen hänen viimeisen hengenvetonsa ja että käsi putosi lattialle omasta painostaan.

— Oi Jumala! Oi Jumala! Oi Jumala! kertoi Klorinda yhä uudelleen.

— Kuinka se tapahtui — kuinka se tapahtui? kysyi Anne vavahtaen ja painautuen sisareen. — Minä olen kovasti kärsinyt, heikko kun olen — ja minä olen rukoillut ja anonut! Jumala on oleva armollinen — — mutta minut se on musertanut kuoliaaksi, tuo tieto, ja ennenkuin kuolen pyydän sinun kertomaan minulle kaikki, jotta Jumalan istuimen edessä voisin totuutta puhua.

— Oi Jumala! Oi Jumala! Oi Jumala! oihki Klorinda ja katsoi sisareen kalmankalpeana ja silmät rajusti ammollaan kuin ahdistetulla metsänotuksella.

— Odota, odota! huusi hän äkillisellä kauhistuksella, sillä uusi ajatus juolahti hänelle mieleen, jota hän kumma kyllä ei ennen ollut ajatellut. — Sinä luulet minun *murhanneen* hänen?

Annen sisäänpainunutta rintaa pudistivat suonenvedontapaiset nyyhkytykset, pitkin kuoppaisia poskia valuivat kyneleet ja hänen laihat kätensä puuttuivat rukoilevasti sisaren käsiin.

— Kaikkina näinä vuosina en ole mitään tiennyt, nyyhkytti hän, — en ole tiennyt mitään muuta, sisko, kuin että löysin hänet sieltä kuolleen — kuolleen — hänet, jota niin vihasit ja pelkäsit.

Klorinda nojasi käsiään vuoteen laitaa vasten ja oikasihe, suurissa silmissään ihmetyksen, rakkauden ja jumaloitsevan kunnioituksen intohimoinen ilme.

— Sinä luulit minun *murhanneen* hänen ja rakastit minua kumminkin, sanoi hän. — Sinä luulit minun murhanneen hänen, ja kumminkin suojelit minua ja teit minulle mahdolliseksi elää ja katua ja tuntea rakkauden korkeinta onnea. Sinä luulit minun murhanneen hänet, ja sinä osotit minulle kumminkin laupeutta. Nyt uskon Jumalaan, sillä ainoastaan Jumala voi niin jalon sydämen luoda.

— Etkö sinä — sitä tehnyt? huudahti Anne läähättäen kohoutuen kyynäspäilleen, ja silmissään taivaallisen tulen loisto. — Oi armas siskoni. — Jesus Kristus olkoon kiitetty!

Herttuatar kohosi seisalleen ja seiso siinä pitkänä ja pulskana kädet levällään.

— Minä luulen, että Jumala itse teki sen, sanoi hän, — vaikka minun käteni antoi iskun. Hän kiusasi ja haavoitti minua veriin saakka ja kunnes olin mietetön vihasta. Hän syytti minua senlaisesta kehnoudesta, josta ei kukaan nainen siedä tulla syytetyksi, ja teki sen oman Geraldini nimessä, häneen vedoten. Ja silloin letkautin ratsuruoskaani, mitään tietämättä ja mitään näkemättä, minä löin vain kuin kuolemaan hätyytetty olento. Hän kaatui — ja jäi siihen makaamaan — ja se oli tehty!

— Vaan ei murhaamisen ajatuksella — — ainoastaan vihan vimmassa ja kauheasta sattumuksesta — kauheasta, kauheasta sattumuksesta. Ja omasta tahdostasi eivät kätesi ole verellä tahratut, läähätti Anne vaipuen takaisin vuoteelleen.

— Vannon kalliit valat, sanoi Klorinda hampaittensa välistä, — että ellen olisi rakastunut, ellei Gerald olisi ollut sieluni elämä ja minä hänen, niin olisin seisonut suorana ja nauranut häntä ja perkeleellisiä uhkauksiaan vasten silmiä. Olisinko pelännyt? Sinä tunnet minun. Löytyikö maan päällä, tahti taivaassa tahti helvetissä mitään, jota olisin pelännyt ennenkuin rakkaus voitti minut? Se olis vain saattanut vereni kiehumaan ja pannut minut senlaisen raivon vimmaan, joka kaikki uskaltaa. 'Kerro se?' olisin huutanut hänelle. 'Kerro se koko maailmalle, katala hylky, jonka kehnouden kaikki tietävät ja katso miten aion käyttäytyä, ja miten aion ajaa kaupungin läpi pää pystyssä. Yhtä kopea kuin olin asettaessani päähäni ruususeppeleen, yhtä kopeana olen nytkin oleva. Ja sinä saat nähdä seuraukset!' Niin olisin sanonut ja olisin pysynyt siinä ja siitä ylpeillyt. Mutta minä olin oppinut tuntemaan rakkauden enkä jaksanut sitä kiusoittavaa ajatusta kestää, että Geraldini katsoisi minua muuttuneilla katseilla ja ajattelisi, ettei hän saanut mitä oikeudella voi vaatia. Minä olin aivan hurjistanut ja neuvoton. Hänen kurjaa elämäänsä en

hurjimmillanikaan ollessa aikonut lopettaa, vaikka kyllä usein aioin itseni surmata; mutta kun kohtalo minun käteni kautta rankaisi häntä, niin vannoin ettei hänen kuollut ruumiinsa koko elämäni hävittäisi. Se ei saisi — se ei saisi — sillä kohtalo itse oli minut perikatoon tuominnut. Ja se makasi siellä yöhön saakka; sillä minä olin itsekseni tuuminnut, että kun olin naiseksi niin erinomaisen väkevä, niin kantaisin hänet sylissäni etäisimpään kellarikomeroon, jonka olin käsenyt sulkea; ja sen minä tein kun kaikki nukkuivat — paitsi sinä, Anne parka — paitsi sinä! Ja sinne panin hänet sitten ja siellä hän vielä tänäkin päivänä on — multaläjäksi muuttunut paha olento.

— Se ei ollut murha, kuiskasi Anne. — Se ei ollut murha. Hän katsoi vavahtelevin silmin sisareen.

— Ja kumminkin rakastin häntä kerran — rakastin häntä vuosikausia, sanoi hän yhä kuiskuttaen. — Ja naisessa löytyy aina jonkinlaista äidillistä tunnetta, sisarta pitelevää kättä pudistivat vilun väreet — — sisko, minä — — minä näin hänet jälleen!

Herttuatar lähenei häntä ja sammalsi: — Jälleen!

— En saanut rauhaa, jatkoi tuo raukeeva ääni.

— Hän oli niin keho, hän ei ansainnut rakkautta ja niin kaunis — — ja hän oli kuollut kenenkään tietämättä, ja ilman säälivän käden kosketustakaan — joka hänen huonoutensa takia olisi häntä säälinyt, sillä se on todella surkuteltavaa kun kuolema tulee ennenkuin ihminen katuu. Ja hänellä on niin kova, niin kova vuode kivillä.

Hampaansa loukuttivat ja kauhistuneella henkäyksellä, joka melkein tuntui nyhkytykseltä, laski herttuatar käsivartensa sisaren ympärille ja veti hänet luokseen.

— Armas Anne, kuiskasi hän, armas Anne — — toinnu — sinä houraillet!

— En minä houraile, sanoi Anne. — Se on totta, sisko. Näinä kuluneina vuosina olen sen muistanut — ja nähnyt joka ainoana yönä. Sen jälkeisenä yönä kun sinä hänet sinne kannoit — makasin ja rukoilin sydänyöhön saakka, kun kaikki olivat syvän unen helmassa — ja sitten hiivin minä alas — paljain jaloin, ettei kukaan kuulisi — ja löysin vihdoin tien synkässä pimeydessä — — hapuilin pitkin seiniä, kunnes löysin etimäisen oven — — silloin sytytin kynttelini ja avasin sen.

— Anne, huusi herttuatar, — Anne, katso ulos ikkunasta kirkasta sinitaivasta — sinitaivasta, Anne! Mutta otsalle nousi kylmiä hikipisaroita.

— Hän makasi siellä haudassaan — se oli semmoinen kiviseinäinen musta soppi — — hänen vaaleat kiharansa kiemurtelivat sekasorrossa, kuiskasi Anne, — — Uurre otsassa oli mustennut — ja minusta näytti ettei hän enää ivannut vain ikäänkuin tuijotti jotakin suurta ja pelottavaa, joka häneltä kysyi jotakin. Polvistuin ja järjestin hänen kiharansa ja panin kätensä hyvästi ja koetin silmäluomiakin sulkea, mutta ne olivat kankeat ja näyttivät vain tuota kysyjää tuijottavan. Ja kun olin häntä niin suuresti rakastanut, niin suutelin hänen poskiraukkaansa, aivan kuin äitinsä olisi sitä suudellut, ettei hänen täytyisi ulkona seistä, kun ei mukanaan tuonut ainoatakaan lempeää ajatusta. Ja minä rukoilin, sisko — minä rukoilin kaikesta sydämmestäni hänen sieluparkansa puolesta. Jos hän elämänsä aikana on tehnyt ainoankaan hyvän ja jalon työn, rukoilin, 'niin elä unhota sitä, Herra, — me ihmisraukat teemme niin vähän jaloja töitä — oi varmaan täytyy yhdenkin tulla luetuksi.'

Herttuattaren pää oli vaipunut sisaren rinnoille ja hän itki kuin surun murtama pieni lapsi.

— Oi sinä jalo ja urhea, säälivä, voimakas ja hyvä sielu! puhkesi hän sanomaan. — Sinä rakastit niinkuin Kristuskin rakasti ja hänen on täytynyt rukouksesi kuulla. Kun niin palavasti rukoilit, niin hän varmaan siinä löysi jotakin mihin armonsa kiinnittäisi.

Hän kohotti kyyneleiset kasvonsa ja laski kätensä ristiin kuin rukoillakseen.

— Ja minä — minä, huusi hän, — enkö minä ole hänen haudalleen temppeleitä rakentanut? Enkö minä ole koettanut elää puhdasta elämää ja olla senlainen kuin Kristus on käsenyt meidän olla? Enkö ole rakastanut ja säälinyt ja auttanut kärsiviä? Enkö ole hänelle kauniita lapsia synnyttänyt, kasvattanut niitä rakkaudessa ja opettanut niitä rakastamaan kaikkia Jumalan luotuja olentoja, jopa sieluttomia eläimiäkin, koska nekin kärsivät niinkuin kaikki muut? Olenko mitään tekemättä jättänyt? Oi, sisko, olen niin hartaasti rukoillut, etten mitään tekemättä jättäisi. Vaikka en voinut uskoakaan, että oli olemassa Yksi, joka, vaikka hän oli kaikkivoipaa, kumminkin voi olla niin säälimätön kuin hän joillekuille on, niin rukoilin kumminkin Sitä — joka varmaan on olemassa, vaikka emme käsitä sitä — että se opettaisi minua uskomaan johonkin suurempaan kuin köyhään itsiööni, ja joka ei olisi tästä maailmasta. Sano se Kristukselle, kun seisot hänen kasvojensa, edessä sano — sano, minä pyydän sinua! Anne, Anne, elä katsele niin oudosti ikkunasta sinitaivasta, rakas sisko, katso minua.

Anne makasi näet vuoteellaan kummallisesti hymyillen. Näytti kuin hymyilisi hän kyyhkysille, jotka sinitaivas taustana näyttivät niin lumivalkoisilta. Sisarensa katseli häntä tuokion, sitten liikahti hän kuin aikoi hän kutsua sisään ulkona odottavia palvelijoita, mutta vaikkei Anne katsettaan ikkunasta siirtänyt, niin hän hiljaa huusi häntä.

— Ei, jää tänne, kuiskasi hän. — Minä kuolen — — seiso rauhassa — — pysähdy.

Klorinda polvistui uudelleen ja pani suunsa aivan hänen korvansa eteen. Tämä oli kuolema, eikä hän kumminkaan sitä pelännyt — — — tämä sielu muutti toiseen maailmaan ja muuton hetkellä se hänestä näytti niin valoisalta ja lempeältä, että hän voi tehdä sille viimeisen kysymyksen — suurimman ja painavimman — tietäen sen jo olevan niin lähellä Jumalaa, että sen vastaus rauhaa tuottaisi.

— Anne, Anne, kuiskasi hän, — täytyykö Geraldini saada se tietää? Täytyykö — täytyykö minun sanoa hänelle kaikki? Jos minun täytyy, niin minä teen sen — polvillani.

Kyyhkysset liitelivät alas sinitaivaalta ja istuivat ikkunalaudalle kuhertamaan. — Annen vastaus oli yhtä heikko kuin hengityksensä ja lempeät silmänsä loistivat ilosta siitä mitä hän näki, mutta muut eivät nähneet.

— Ei, kuiskasi hän. — Elä sano hänelle mitään. Mitä varten se olisi tarpeellista? Odota, ja anna Jumalan sanoa hänelle kaikki — Hän, joka ymmärtää.

Ja hänen heikko hengityksensä lakkasi ja hän makasi rauhassa, silmät olivat auki ja hymyilivät kukille ja kyyhkysille, jotka ikkunalaudalla hiljaa kuhertivat ja kuhertivat.

* * * * *

Sisarensa herttuatar puki hänet viimeiseen lepoon ja koristi huoneen — ei yksikään toinen häntä liikuttanut. Ja hänen sitä tehdessään tulvaili kultainen päiväpaiste tornikammariin, ja kyyhkysset lentelivät yhä kuherrellen ikkunan edessä ikäänkuin ystävällisesti puhellen siitä, joka huoneessa makasi.

Sitten tulivat lapset katsomaan häntä, sylet kukkasia ja lehtiä täynnä. Heille oli kuolemasta kerrottu ainoastaan kauniita ja valoisia asioita ja he kuvittelivat sitä kultaisen portin avaamiseksi. He astuivat hiljaa huoneeseen kuin konsaan kuningattaren asuntoon ja sirottivat hiljaa ja hellästi kuiskaillen kukkasensa hänen vuoteelleen, pänsä ympärille, rinnalle ja käsiinsä.

— Hän lepää siinä kuin kukkasvuoteella ja hymyilee meille, sanoi muuan lapsista. — Hän on tullut kauniiksi kuin sinä, äiti, ja hänen kasvonsa ovat kuin aamutähti.

— Hän rakastaa meitä yhtä paljon kuin aina ennenkin, sanoi kaunis Daphne. — Hän ei koskaan herkiä meitä rakastamasta ja on aina oleva suojelusenkeliämme. Nyt meillä on aina enkelimme.

Herttua oli ollut matkoilla, ja kun hän tuli kotia, vei Klorinda hänet tornikammariin ja he seisoivat käsi kädessä katsellen Annen rauhallisia kasvoja.

— Gerald, sanoi herttuatar hellällä äänellään, — hän hymyilee.

— Niin, armaani, sanoi Osmonde, — hän hymyilee kuin Jumalalle, joka hänelle hymyilee — hellä, uskollinen nainen!

Klorindan käsi puristi lujemmin hänen kättään ja toinen laskeutui vavisten hänen olalleen. — Kuinka hellä ja uskollinen, oma Geraldini, tiedän vain minä. Hän on pyhimykseni — — armas Anneni, jota rajuina, itsepäisinä nuoruuteni päivinä uskalsin niin ylimielisesti kohdella. Gerald, hän tuntee kaikki minun syntini, ja hän on tänä päivänä puhtaissa käsissään kantanut ne Jumalan eteen ja rukoillut Häntä armahtamaan. Omia syntejä hänellä ei ollutkaan.

— Ja sen tehtyään, armaani, makaa hän nyt siinä kukkinsa keskellä ja hymyilee, vastasi Osmonde puuttuen hänen valkoiseen käteensä painaakseen sitä rintaansa vasten.

* * * * *

Hänen ruumiinsa uinaillessa pehmosen ruohon ja kukkasten alla, ja hänen todellisen minuutensa mentyä Jumalan taivaasen, jonka iloja hänen ruumiillinen olentonsa oli ikävöinyt, jo ennenkuin hän tätä ikävää tajusikaan, toi jokainen kuluva vuosi yhä täydellisempää onnea niille, joita hän niin suuresti oli rakastanut. Sanottiin ettei kukaan nainen ennen ollut tehnyt niin paljon hyviä töitä ja osottanut niin lempeää ja jalomielistä viisautta kuin tämä ylhäinen herttuatar. Ei kenenkään heikon tarvinnut vaaraa pelätä, kun hän auttoi voimallaan; ei yksikään mies tai nainen, jota hän koetti pelastaa, mennyt perikatoon; ei kukaan ollut ennen senlaisia tehtäviä itselleen asettanut, mutta hän onnistui aina —

hänen tahtonsa oli niin luja, hänen järkensä niin selvä ja terävä, hänen sydämensä niin todellisen jalo. Kerjäläiset ja ruhtinaat, ylimykset ja palvelijat, kaikki kunnioittivat häntä ja hänen puolisoansa yhtä paljon, ja kaikki ihmettelivät heidän onneaan. Tuntui kuin olisivat he ymmärtäneet elämän oikean tarkoituksen ja rakkauden todellista pyhänä pitämistä, ja tätä he lapsilleenkin opettivat, jotka kunniaakkaasti sukunsa vanhaa nimeä kantoivat. Vanhoina he erosivat maasta auringon laskun kaltaisessa jalossa rauhassa, ja heidän haudallaan olevaan tauluun on piirretty seuraavat sanat:

"Tässä lepää puolisonsa vieressä puhtain ja jaloin nainen, jota Jumala koskaan on rakastanut, mutta hänen siveään, herttaisen elämänsä suuret ja lempeät teot eivät lepää, vaan elävät ja kantavat satakertaisen hedelmän, niinkauan kuin maailma seisoo."

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KLORINDA ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on

this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project

Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™’s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation’s EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state’s laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.